ANTONIO ANGLÈS, UNA FUGIDA TÈRBOLA

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

31 GENER 1994 - NÚM. 502 - ANY XI - 400 PTES.

EL LLARG HIVERN DE FELIPE GONZÁLEZ

- Vaga general
- Crisi bancària
- Congrés del PSOE

Crisi a Convergència i Unió: Josep A. Duran i Lleida respon

BANC DE L'EXPORTACIÓ

Un nou impuls al servei de l'empresari valencià

AGÈNCIES URBANES A VALÈNCIA

Seu Central: Barques, 10 **VALÈNCIA**
Administració i Intervenció: Av. del Cid, 35 **VALÈNCIA**
Ag. Urbana 1: Av. del Cid, 35 **VALÈNCIA**
Ag. Urbana 2: Av. del Port, 271 **VALÈNCIA**
Ag. Urbana 3: Dr. Peset Aleixandre, 14 **VALÈNCIA**
Ag. Urbana 4: Matías Perelló, 2 **VALÈNCIA**
Ag. Urbana 5: Jesús, 105 **VALÈNCIA**
Ag. Urbana 6: Baró de San Petrillo, 42 **VALÈNCIA**

SUCURSALS

ALAQUÀS Pl. d'Espanya, 3 **(VALÈNCIA)**
ALACANT Explanada Espanya, 15 **(ALACANT)**
BURJASSOT Pl. Pintor Pinazo, 6 **(VALÈNCIA)**
CATARROJA Camí Reial, 11 **(VALÈNCIA)**
DÉNIA Marqués del Campo, 34 **(ALACANT)**
ELDA Juan Carlos I, 6 **(ALACANT)**
MADRID Pl. Santa Anna, 4 **(MADRID)**
MANISES Ctra. Ribarroja, 22 **(VALÈNCIA)**
MELIANA Pl. Major, 4 **(VALÈNCIA)**
ONTINYENT Maians, 75 **(VALÈNCIA)**
PATERNA Major, 67 **(VALÈNCIA)**
PORT DE SAGUNT Progrés, 14 **(VALÈNCIA)**
SEDAVÍ Jaume I el Conqueridor, 15 **(VALÈNCIA)**
SUECA Placeta Fonda, 8 **(VALÈNCIA)**
TAVERNES BLANQUES Av. País Valencià, 82 **(VALÈNCIA)**
LA VILA JOIOSA Av. País Valencià, 3 **(ALACANT)**
XIRIVELLA Carretera Torrent, 29 **(VALÈNCIA)**

GRUP CAIXA DE CATALUNYA

EL GAT
INVISIBLE

Catalunya Ràdio, la ràdio nacional?

Als directius de Catalunya Ràdio:

Sóc un assidu de l'emissora i us voldria expressar el meu dubte sobre l'adjectiu "nacional" que us adjudiqueu. En primer lloc, per l'abast territorial que des de l'estat se'ns imposa –les quatre províncies– i que vosaltres assumiu, sembla que amb tota alegria i submissió. No sabeu que "el sud també existeix"? Per què ignoreu el País Valencià? I no em recordeu que ja dieu la temperatura de València a les 7.30 hores de cada matí, si us plau! Sabeu que el tractament informatiu que en feu és absolutament ridícul, comparat amb el que doneu a Madrid i fins i tot a d'altres ciutats de l'estat espanyol?

Us informe que des de l'emissora que dirigiu i en programes informatius, he sentit dir això de "Comunitat Valenciana" i fins i tot el terme "Llevant". I què direm de la mentalitat provincialista que amera la ràdio "nacional" de Catalunya? Cada dia sovinteja més l'expressió "comarques lleidatanes", "comarques tarragonines", etc. Senzillament mentalitat provincial, mentalitat que escampeu entre la vostra audiència, i que implica la creació d'un sentiment "lleidatà" dels ciutadans de Tremp, per exemple. Així, no solament esquartereu la nació catalana quan la reduïu al Principat, sinó que també el mateix Principat el dividiu d'acord amb els criteris de l'estat, les províncies. I aquesta tendència, que darrerament podem observar, a dir que les persones que són "de comarques"? Que jo sàpia tots som "de comarques", o els barcelonins no pertanyen a una comarca?

Però tornant al País Valencià, la divisió provincial és l'única que funciona, i sense embuts. Així, el poble del Campello és per a vosaltres "una localitat alacantina", els alcoians també deuen ser alacantins, i Dénia, i Elx... Voleu dir-me qui són els valencians? Jo us ho dic, els que viuen a la "província" de València. Exactament igual que per a Ràdio Nacional d'Espanya.

Joan Royo
Sagunt (Camp de Morvedre)

Uniformació borbònica

Tal com molt bé va dir el portaveu del PNB al Congrés, Inaki Anasagasti, el darrer discurs del monarca espanyol no ha estat ni equilibrat ni just. És més, jo diria que aquest discurs palesa que el cap de l'estat (no elegit democràticament) ha deixat (definitivament i clarament) de ser neutral per esdevenir un defensor més del ranci nacionalisme espanyol, la qual cosa coincideix al cent per cent amb la tradicional ideologia uniformadora dels borbons, dogmàticament contrària al legítim i democràtic dret a l'autodeterminació dels pobles.

Josep M. Loste i Romero
Portbou (Alt Emporda)

Sant Jeroni de la Murtra

A Badalona hi ha un monestir del segle XV que és patrimoni artístic: Sant Jeroni de la Murtra. Té un retaule gòtic, frescos, i nombroses mostres de l'art d'aquell temps de gran interès. Va ser notícia fa uns mesos, quan els reis espanyols el van visitar amb motiu de la creació de la fundació Catalunya-Amèrica, que és allà perquè s'ha descobert que els reis catòlics van rebre Colom en aquest lloc, en comptes del Saló del Tinell de Barcelona, com s'ha cregut durant molt de temps.

La qüestió és que aquest monument històric català està en un estat gairebé ruïnós per culpa de la desídia de les institucions, que hi han passejat la monarquia espanyola des de fa cinc segles, però que mai no s'han preocupat per restaurar-lo i dignificar-lo. Es difícil arribar-hi (el camí és propi del París-Dakar) i abans de veure el sofert monestir, amb vistes al mar i a la muntanya, tens el dubtós plaer de conèixer la vall de Betlem. O sigui: un ermot que creix entre la pineda que agonitza, ple de gent rentant el seu cotxe, pujant pels camins amb motos, fent foc per la costellada i llençant les deixalles a qualsevol lloc. En vista d'aquest panorama les autoritats tenen dues opcions: posar-s'hi o escapar-se. Doncs bé, els alcaldes socialistes de Badalona i de Santa Coloma, amb el suport dels grups locals de CiU, ja han trobat la solució: s'han posat d'acord per vendre la zona a una empresa japonesa que hi farà un camp de golf i un hotel de cinc estrelles, amb l'impacte ecològic i social que això comporta. L'excusa és precisament: "com que el terreny està tan degradat..." i "això donarà feina i diners a les nostres ciutats". En resum: trauran els *domingueros* i portaran (si en troben) gent de calés, i aquí s'ha acabat el problema. I del monestir, ja en parlaran un altre dia... si abans no ha caigut.

Clara Puig
Badalona (Barcelonès)

Mèxic: la dignitat humana

La revolta indígena de l'EZLN a l'estat mexicà de Chiapas, afectat pels més alts índexs de pobresa, indigència i analfabetisme del país, ha palesat un cert Mèxic molt llunyà de "gaudir" del liberalisme i la modernització propiciada pel president Salinas de Gortari. Aquesta revolta i anteriors i precedents manifestacions com les del 12 d'octubre de 1992 en contra del Quinto Centenario en protesta, no només contra els records del colonialisme castellà, sinó contra la seva herència, posen en evidència els continuats abusos dels cacics i autoritats locals en forma d'explotació humana i expropiació de terres. Salinas ha ordenat a l'exèrcit que dugués a terme una cruenta i repressiva ofensiva, alhora que parlava de lleis, diàlegs i drets humans. Quina ironia!

Les raons que han conduït als esdeveniments de Chiapas no representen una excepció dins el clima que es respira a molts països del centre i del sud d'Amèrica, ja que són moltes les àrees geogràfiques on, en nom de la modernitat i del progrés, s'aplica una política, si no d'aniihilació, sí d'explotació i marginació a amplis sectors desafavorits de la societat.

Lluís Colomeda i Sastre
L'Escala (Alt Empordà)

La factura del cas Alcàsser

Les sospites sobre els nombrosos errors comesos per les forces de seguretat en la recerca d'Antonio Anglés s'han confirmat plenament. EL TEMPS ha trobat a Lisboa les proves que el delinqüent hi va viure uns dies i no va ser enxampat perquè la policia portuguesa no tenia cap ordre de detenció. Un any després dels fets d'Alcàsser, les ferides d'aquell crim no han cicatritzat per a ningú.

Quan, en un consell de redacció, algú va recordar que faltaven poques setmanes per al primer aniversari de la descoberta del crim de les xiquetes d'Alcàsser, es va fer un silenci eloqüent entre tots els presents. Què podíem dir d'uns fets que, durant tot un any, han estat repetidament recordats des dels mitjans de comunicació? La manca de notícies sobre un dels presumptes assassins, Antonio Anglés, no ha impedit que, de tant en tant, diaris, ràdios i televisions tornaren a parlar del trist succés, possiblement el que més tinta ha fet córrer en la història recent de l'estat espanyol.

Fóra com fóra, calia trobar algun element nou que ens permetera de recuperar el fil del cas que, al nostre setmanari, ja havia tingut, un any abans, un tractament informatiu mesurat i seriós, ben allunyat del sensacionalisme d'alguns altres mitjans. La pista ens la va donar el setmanari *The European*, amb una informació segons la qual la policia portuguesa hauria detingut Anglés quan va estar a Lisboa si haguera rebut a temps una ordre judicial de les autoritats espanyoles. En el següent consell de redacció, el silenci s'havia convertit en apassionada discussió: calia enviar ràpidament un redactor a Lisboa per comprovar sobre el terreny totes les dades apuntades pel corresponsal de *The European*.

De la discussió en sortí també una segona línia informativa. A part d'investigar la tèrbola fugida d'Antonio Anglés, calia anar a Alcàsser i a Catarroja per viure de prop l'estat d'ànim de les dues localitats protagonistes (la de les víctimes i la dels presumptes assassins). Ens interessava sobretot saber com era la vida de les famílies Anglés i Ricart, un any després que la presumpta acció de dos dels seus membres les marcara socialment per sempre més. I per últim, era indispensable parlar amb el pare d'una de les xiquetes assassinades, Fernando García, que, en nom de les famílies i de l'Ajuntament d'Alcàsser, s'ha passat tot l'any batallant perquè hi haja una resolució judicial contundent contra els autors del crim.

D'aquestes tres línies informatives encetades n'han sortit els reportatges que trobareu a les pàgines 25 a 32 d'aquest número: tres enfocaments per a un mateix tema que ens forneixen de les claus per entendre la factura del cas Alcàsser.

Les sospites sobre els nombrosos errors comesos per les forces de seguretat en la recerca d'Anglés s'han confirmat plenament. La poca agilitat i perícia a l'hora d'encerclar el fugitiu mentre era a territori espanyol, la manca de coordinació entre els diferents cossos i les insolents declaracions dels responsables policíacs els primers dies, adquireixen una altra proporció quan es descobreix que la policia portuguesa el tenia pràcticament enxampat però no podia fer res perquè li faltava una ordre de detenció.

Portaveus de la policia espanyola han intentat desmentir aquest fet. Però els resultats de la investigació que ha dut a terme EL TEMPS a Lisboa són ben clars: ho diu el mateix sots-inspector Amaro, el cap de la policia portuguesa que va tenir la responsabilitat directa de no detenir Anglés. A més, el reportatge reconstrueix alguns detalls fins ara poc coneguts de l'estada del delinqüent en aquella ciutat, com per exemple, que es banyava en una piscina pública o la manera com segurament va sospitar que podia ser detingut, escoltant una conversa entre uns parroquians en un bar.

A part de les anècdotes d'una fugida que passarà a la història, hem volgut també entrar en la difícil quotidianitat de la família Anglés, que intenta continuar fent vida normal a Catarroja, però que s'enfronta diàriament a l'estigma d'un cognom. El retrat cru que trobareu unes pàgines més endavant parla per ell mateix. L'ambient familiar caòtic i la violència a flor de pell que s'hi reflecteixen no són exclusives d'aquesta gent sinó més aviat usuals en determinats barris i ciutats del nostre país.

Un any després d'aquell descobriment macabre –convertit en una mena de circ del dolor per alguns mitjans de comunicació, que van portar els seus *reality shows* més enllà dels límits de l'ètica–, les ferides del crim d'Alcàsser no han cicatritzat, ni pels uns ni pels altres. El pare de Míriam continua la seua croada particular per intentar endurir les penes dels violadors-assassins, probablement sense el ressò que va tenir en un primer moment. Ell diu que no vol que el cas s'oblide. Però els malsons, diuen, és millor oblidar-los de pressa. Tant de bo no n'haguérem de tornar a parlar d'ací a un any.

SUMARI

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la pols, 6, 1-7. 07003 Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTORA: Assumpció Maresma.
CAP DE REDACCIÓ: Joan Vila i Triadú.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Miquel Alberola, Eliseu T. Climent, Joan Marí, Joan Morales, Ignasi Pellicer, Jordi Sebastià, Rafa Gil (*Fotògraf*) i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Martí, Eduard Voltas i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
RÚBRIQUES: Jordi Balló, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Vicent Partal, J. J. Pérez Benlloch, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Ferran Torrent.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, F. M. Anton, L. Bonada, F. Bueno, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat (Llibres), R. de la Calle, A. Castel, P. Codonyan (Perpinyà), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran, M. Ferrando, L. Ferri, V. Franch, X. Fuster, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, A. Lapointe, J. Morell, J. M. Oleaque, M. Ollé, T. Picazo, M. Porta Perales, P. Quintana, A. Reig, M. Serra, J. L. Sirera, Ll. Soler, M. Soler, M. Vicent.
COL·LABORADORS GRÀFICS: J. Celià, S. Llosà, D. Òrrit, C. Puértolas.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia), Rosa Serrano (Documentació).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011 Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31-453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Rosanna Puchades (Textos).
GRÀFICS: Víctor Navarro.
FOTO PORTADA: Agència EFE.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

22 **Felipe González, davant l'hora de la veritat.**

25 **Fa un any de la descoberta del crim d'Alcàsser.**

ESTAT

22 **El llarg hivern de González.**
27-G, Congrés del PSOE, europees, Banesto... decidiran el futur del mandatari espanyol.

PAÍS

25 **"És cosa d'hores".**
Les incògnites de la fuga d'Antonio Anglés de Lisboa.

28 **La cuina de l'infern.**
De la mà de la família Anglés, una visió directa dels precipicis socials.

32 **"Pujol sempre ha defensat l'actitud de CDC".**
Entrevista a Josep Duran i Lleida, president del comitè de govern d'UDC.

36 **El túnel més fosc.**
Falten 5.000 milions per acabar el túnel de Sóller.

38 **Un darrer Ribas, si us plau.**
El nou govern d'Òscar Ribas pretén crear una nova fiscalitat i una política exterior ambiciosa.

41 **La superació del consens.**
Crònica de les negociacions per a un consens de la llei de Normalització lingüística al Principat de Catalunya.

ENTREVISTA

44 **"Ni en el 92 estàvem tan bé ni ara tan malament".**
Entrevista a Pasqual Olmos Navarro, president executiu de Repsol Distribució, SA.

MÓN

48 **L'experiència és un grau.**
Les perspectives de l'elecció de Bill Clinton, ara fa un any, s'han vist parcialment estroncades.

48 **Bill Clinton, malgrat un mal començar, es reforma en el poder.**

52 **L'alta tecnologia, com més avançada, més accessible.**

32 **Duran i Lleida parla dels problemes de la coalició CiU.**

44 **De la Ford a Repsol, Pasqual Olmos: una carrera fulgurant.**

DOCUMENT

52 **La teranyina infinita.**
Ordinador, telèfon, fax, ràdio... mots que ben aviat poden deixar de tenir sentit tots sols.

SOCIETAT

60 **França: l'escola pública surt al carrer.**
El Govern de Balladur no pot amb l'escola pública.

62 **Mendoza, l'amic del Barça.**
De la mà de Ramon Mendoza, el Barça viu ara les pàgines més glorioses de la seva història.

CIÈNCIA

65 **Objectiu 'emissió zero'.**
L'elevada contaminació de l'atmosfera obliga a prendre decisions determinants.

CULTURA

74 **Subirachs, el silenci, la música.**
Coincidint amb el retorn de Rafael Subirachs, R. Barnils en fa un repàs musical exhaustiu.

78 **El foc de l'hivern.**
La passada setmana es van celebrar les festes patronals de Palma, les més importants de Mallorca.

LLIBRES

82 **Construint a partir del caos.**
Al llarg de l'obra de Hrabal hi ha l'expressió de felicitat que es desprèn del fet de viure.

ESPECTACLES

88 **París + Barcelona: Berlín.**
La pel·lícula *Els de davant*, de Jesús Garay, únic film peninsular que competirà al Festival de Berlín.

65 **Els cotxes elèctrics, una alternativa a mig termini.**

74 **La música del número quinze dels Setze Jutges.**

OPINIÓ

17 **Què en queda de tu, oh Itàlia?**
Vicent Partal.

18 **Frederica Montseny: entre el mite i el sentiment.**
Agustí Pons.

18 **El joc dels disbarats.**
Salvador Cardús i Ros.

19 **Nicolás Redondo, el constructor.**
Fabià Estape.

20 **El model suec trontolla.**
Assar Lindbeck.

21 **El síndic no té qui li ho escriga.**
Manuel S. Jardí.

80 **De l'independentisme als bunyols de bacallà.**
Valentí Puig.

92 **Un tomb per la púrria (i III).**
Ramon Barnils.

93 **Segle va, segle ve.**
Pere Calders.

98 **Conversa a Ciudad Juárez.**
Joan F. Mira.

SUPLEMENTS

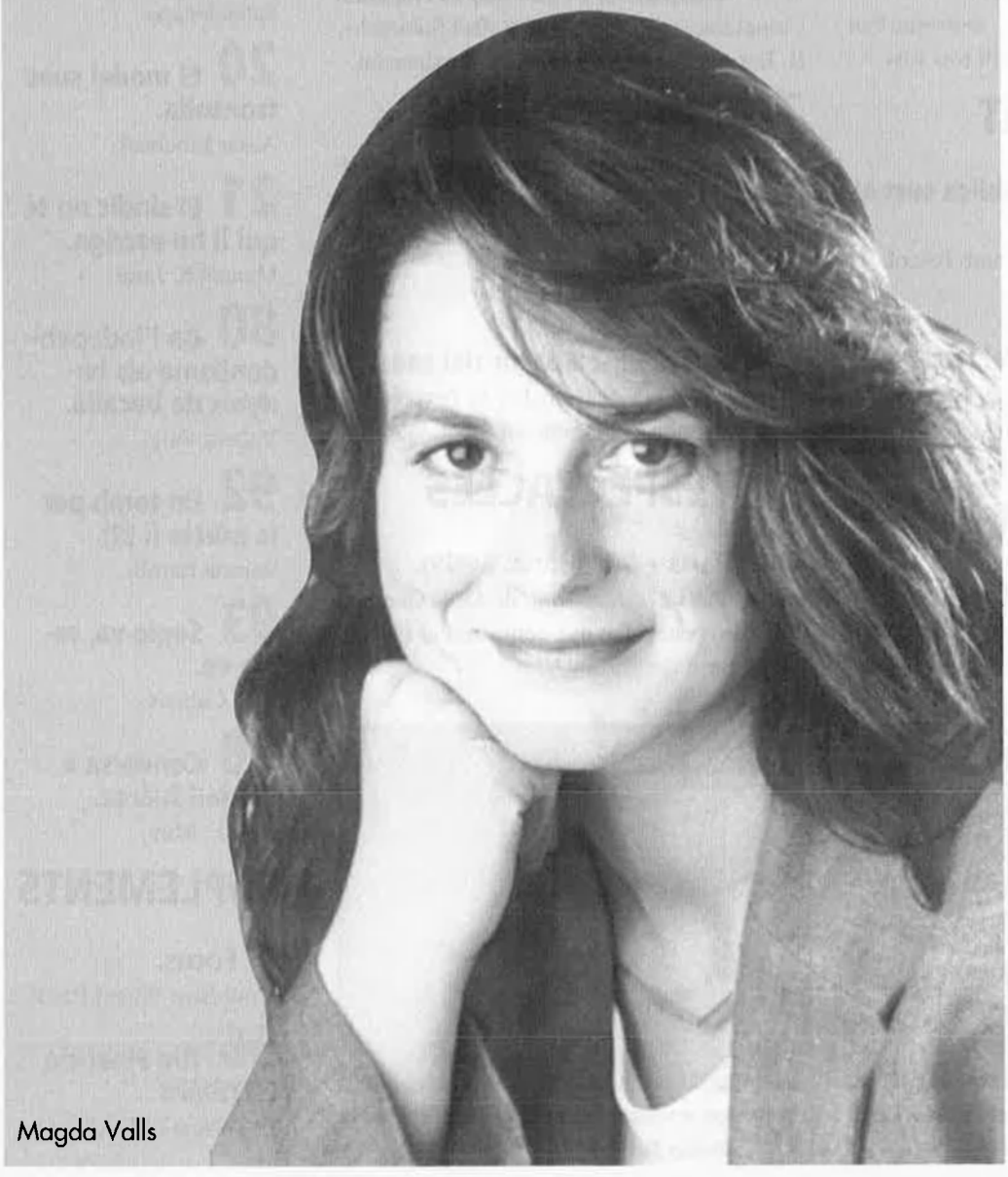
9 **Focus.**
Coordina: Vicent Partal.

96 **The Financia EL TEMPS.**
F. Torrent i M. Alberola.

CADA DISSABTE A LES 21.10

ACTUAL

El "cas d'Olot", la Guàrdia Urbana de Barcelona, Paul McCartney, la sida, Malibú en flames, la selecció clònica, el "cas dels nens de Liverpool", la mort de Fellini... Informació acurada, de màxima atenció. Informació actual, amb el màxim rigor. ACTUAL. L'actualitat ben entesa.

Magda Valls

TV3

La teva

CARME PUERTOLAS

Seat. Les grans empreses són les que més segueixen les convocatòries de vaga.

DIJOUS ELS SINDICATS INTENTARAN PARALITZAR L'ESTAT ESPANYOL

Reforma laboral: el carrer té la paraula

La gran majoria dels sindicats han convocat per a aquest dijous una vaga general contra les mesures de flexibilització del mercat laboral aprovades pel Parlament, a instància del Govern, la setmana passada.

Aquesta reforma modifica l'Estatut dels Treballadors, pactat durant la Reforma política per tots els partits parlamentaris. Les modificacions fan referència als següents aspectes:

Acomiadament. Fins ara era necessari adduir una causa objectiva. A partir d'ara es podrà acomiadar per raons organitzatives o de producció. L'autorització administrativa per a acomiadar un treballador es manté només en el cas dels acomiadaments col·lectius. A partir d'ara no es considerarà acomiadament col·lectiu aquell que afecte fins a 10 treballadors en empreses amb menys de cent treballadors o el 10 per cent de la plantilla en empreses de menys de 300 o de 30 en empreses majors.

Salari. En els convenis es pot acordar la supressió o la substitució dels complements d'antiguitat.

Jornada. El còmput serà anual i es podrà distribuir de manera irregular. Es podrà superar el límit de les deu hores diàries de jornada, sempre que es respecte el de dotze hores de descans entre jornades. El descans setmanal serà d'un dia i mig, però podrà computar-se en blocs de dues setmanes.

Mobilitat geogràfica. L'empresa podrà enviar un seu treballador allà on considere convenient. S'elimina la necessitat de demanar un permís administratiu per a fer-ho.

Un altre motiu de protesta dels sindicats és la reforma de les modalitats de contractació, en vigor des del passat mes gener. Aquesta reforma crea els contractes dits d'aprenentatge, pràctiques i relleu, orientats cap a la gent jove, però que introdueixen una forta inseguretat en la col·locació.

Les manifestacions

Ciutat	hora	Lloc
Girona	18 h	Pl. Independència
Lleida	19 h	Av. Catalunya
Barcelona	19 h	Pl. Universitat
Tarragona	17.30 h	Imperial Tarraco
Castelló	18 h	Pl. de la Independència
València	18 h	Pl. Sant Agustí
Alacant	18 h	Institut Jorge Juan
Menorca	18.30 h	Maó
Palma	18.30 h	Pl. Espanya
Eivissa	18.30 h	Vila

Telèfons d'informació:

- **UGT**
  - 93-2213636
  - 96-3884140
  - 971-760098
- **CC OO**
  - 93-3107777
  - 96-3882100
  - 971-726060
- **CGT**
  - 93-3103362
  - 96-3834440
  - 971-286253
- **Intersindical-CSC**
  - 93-3188639
- **Unió de Llauradors**
  - 96-3913192
- **Unió de Pagesos**
  - 93-3027322
  - 971-464142
- **Sindicats de Treballadors de l'Ensenyament**
  - 93-3102508
  - 96-3486699
  - 971-460888
- **Foment del Treball Nacional**
  - 93-4841200
- **CIERVAL**
  - 96-3521534
- **CAEB**
  - 971-460550
- **Petita i Mitjana Empresa**
  - 93-4874000
  - 96-3522977
  - 971-206614

Declaració Catalana sobre la Sobirania de les Nacions

Més de 60 intel·lectuals i professionals dels Països Catalans van presentar a Girona un manifest en defensa del nacionalisme català. El manifest vol ser una defensa del caràcter democràtic del nacionalisme davant les crítiques indiscriminades que rep des de diversos sectors d'opinió.

La Declaració, impulsada des de l'Associació per les Noves Bases de Manresa que presideix el científic Enric Casassas, també afirma: "el nostre poble té dret a la sobirania en un marc europeu democràtic". Els seus signants es comprometen a "crear un clima intel·lectual i moral que faci possible l'expressió democràtica d'aquesta sobirania".

•Signants de la Declaració: Nadal Batle, Joan Gomis, Antoni Deig, Enric Valor, Oriol Martorell, Miquel Calzada (Mikimoto), Miquel Martí i Pol, Francesc Candel, Josep M. Terricabres, Joan Oró, Marta Pessarodona, Joan Brossa, M. Àngels Anglada, Fèlix Martí, Maria Barbal, Cassià M. Just, Josep Miró i Ardèvol, J. F. Mira, Jordi Porta, Josep M. Subirachs, Antoni Ros Marbà, Pere Calders, Angel Castiñeira, Joan Estruch, Gabriel Ferraté, Jaume Comprodon, Joan Martí, Antoni Badia i Margarit, Mariano Ferrer, Josep M. Nadal, Isabel Clara Simó.

PAÍS / POLICIES NACIONALS ASSUMIRAN EL COMANDAMENT DELS MOSSOS

Policia menys autonòmica

EXCLUSIVA

Dos membres dels Cossos i Forces de Seguretat de l'estat ocuparan pròximament el màxim comandament del cos de Mossos d'Esquadra. Fonts de la Conselleria de Governació de la Generalitat de Catalunya han confirmat a EL TEMPS que el mes que ve es podria convocar un concurs públic per a cobrir dues de les quatre places de sots-inspector de la policia autonòmica actualment vacants. Aquestes dues places han de ser cobertes obligatòriament per membres dels cossos de seguretat de l'estat.

Les dues places restants hauran de ser cobertes, més endavant, per policies autonòmics. Per damunt dels quatre sots-inspectors, l'organigrama dels mossos només preveu la figura de l'inspector, que no ha estat mai coberta ni hi ha previsions de cobrir-la.

En medis de la policia també es rumoreja insistentment sobre la possibilitat que un nombre important de policies nacionals (al voltant de 1.000) siguin transferits a mig termini directament a la policia autonòmica i es converteixin en mossos d'esquadra. La disposició addicional tercera del projecte de llei de policia autonòmica donaria cobertura legal a una operació d'aquest tipus.

ELS BASCOS NO VEUEN PROBLEMES EN L'ANTICATALANISME D'UV

El PNB, soci de González Lizondo

El Partit Nacionalista Basc i Unió Valenciana tenen gairebé enllestida la seua coalició en les pròximes eleccions europees. El secretari de l'Euskadi Buru Batzar, Ricardo Ansotegui, va declarar: "El PNB no pot catalogar Unió Valenciana com un partit bàsicament anticatalanista, la qual cosa no vol dir que ens identifiquem amb les seues posicions". El PNB ha destacat, en canvi, les bones relacions que mantenen a les Corts.

Unió Democràtica de Catalunya s'ha mostrat preocupada per aquest acord.

RAFA GIL

UV vol estendre la coalició europea a la Convergència Valenciana.

LO RAT PENAT I L'ACADEMIA PODRIEN ENTRAR A L'INSTITUT DE FILOLOGIA

La Universitat, a punt de cedir

El Rector de la Universitat de València, Ramon Lapiedra, i el PP continuen intentant pactar el futur Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Segons Joaquim Calomarde, cap de cultura del PP, en aquest Institut participaran també els grups secessionistes Lo Rat Penat i Academia de Cultura Valenciana. Segons membres de l'Institut de Filologia Valenciana les possibilitats que la Universitat accepte incorporar aquestes associacions són molt elevades.

Ramon Lapiedra deia el 1991:

"Mentre l'Acadèmia mantinga les posicions acientífiques, que fins ara manté, de considerar el valencià i el català com a llengües diferents, en contra, en particular, de totes les universitats de l'estat espanyol i de la Real Academia Española, la retirada de confiança hauria de ser immediata."

•Antoni Caparrós ha estat escollit rector de la Universitat de Barcelona, després d'una segona votació, feta el dia 21, ja que en la primera, els tres candidats van quedar força igualats. D'altra banda, Andrés Pedreño és el nou rector de la Universitat d'Alacant.

PAÍS / SORPRESA AL CONGRÉS COMARCAL DEL PSOE DE VALÈNCIA

Lerma rep una insòlita contestació

Un 26% dels vots en el congrés de València-ciutat del PSPV-PSOE van ser contraris a la llista proposada pel sector oficialista i liderada pel president de la Generalitat, Joan Lerma. La llista era l'única que es presentava a votació.

•A les Illes el sector majoritari del partit, encapçalat per Fèlix Pons i Joan March, ha aconseguit, tal i com s'esperava, la majoria dels delegats al congrés. La llista oficial només ha tingut problemes per a guanyar a les agrupacions de Llucmajor i Alaró.

ARXIU

Ha sorprès el vot de càstig a Lerma.

EL JUSTÍCIA D'ARAGÓ DEMANA RESPECTE PEL CATALÀ

Querella a la Franja

El Justícia d'Aragó, càrrec equivalent al del Síndic de Greuges, ha recomanat al seu Govern que respecte el dret dels ciutadans a usar el seu nom en una llengua altra que el castellà. Juan Montserrat ha donat d'aquesta manera la raó a Juli Pallarol, veí de Lleida, però natural de la Franja de Ponent. Pallarol havia protestat perquè el Govern autonòmic aragonès havia traduït el seu nom i la seua adreça en un document oficial. Quan va protestar li van respondre que l'idioma oficial d'Aragó era el castellà, motiu pel qual Pallarol va interpel·lar el Justícia.

El Justícia, en el seu escrit, considera que si bé el castellà és l'idioma oficial d'Aragó, això no implica que l'administració puga substituir o traduir lliurement el nom i cognoms de l'administrat, ja que el decret regulador del DNI estableix que les dades del titular s'expressaran en la llengua amb la qual figuren escrits en el registre civil. El defensor del poble aragonès també fa al·lusió en el seu escrit a l'article setè de l'estatut d'Aragó, que proclama la necessitat de respectar i encoratjar l'ús de les llengües minoritàries a Aragó –el català i la fabla.

TROBADA ENTRE JORDI PUJOL I MARIA ANTÒNIA MUNAR

Unió Mallorquina s'arrecera a CDC

Maria Antònia Munar, presidenta d'Unió Mallorquina, va ser rebuda el passat dia 17 pel president Pujol, amb el rerefons de les eleccions europees i la possibilitat d'acudir-hi conjuntament. Pujol i Munar van acordar reunir-se periòdicament en el futur.

L'hora i mitja que va durar la reunió va ser ben fructífera per a Unió Mallorquina, que busca eixir de la crisi en què la va sumir el poc èxit electoral del 6 de juny i que ara es presenta com l'aliat de Pujol a Mallorca. Amb vista a les europees, el PSM també estudia l'opció d'acudir amb CiU. Però la divisió interna del partit sobre el tema fa que els contactes siguen molt més discrets.

CARME PUÉRTOLAS

M. A. Munar. Va ser rebuda a la Generalitat.

ACTUALITZACIÓ de les notícies d'altres setmanes

•Anselm Bodoque ha substituït Adolf Sanmartín com a cap del gabinet de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana.

•Òscar Ribas ha estat escollit cap del Govern andorrà. Finalment 15 dels 28 consellers li van donar suport. (Article a la pàgina 38.)

•Magí Moranta i Morey va ser escollit secretari general de Joves d'Esquerra Nacionalista, la joventut del PSM. Aquesta organització va celebrar el seu congrés el passat dia 15. En el congrés es modificaren els estatuts i es va aprovar una declaració en què les JEN-PSM es declaren partidàries d'un "projecte de reconstrucció, federació i sobirania dels Països Catalans".

•Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona, va visitar la setmana passada Perpinyà. Els dos ajuntaments van signar un conveni de cooperació que inclou la col·laboració en la construcció de l'estació del TGV de Perpinyà.

•Uns cinc-cents afectats per la *pantanada* de Tous es van concentrar el 20 de gener davant del Palau de Justícia de València en protesta per la nova paralització del procés judicial.

La ciutat de València recupera el tramvia

La setmana passada un tramvia tornà a circular, en proves, per la ciutat de València. Després d'una absència de vint anys, aquest mitjà de transport ha tornat per constituir la línia 4 del metro. Aquest trajecte fa prop de deu quilòmetres i travessa la ciutat des del port a l'estació d'Ademús.

La nova línia entrarà en funcionament definitiu el dia 1 de maig. Les vint parades de la línia veuran passar cada tramvia a una freqüència de cinc a deu minuts. Les unitats que serviran la línia tenen tres vagons, equipats amb totes les comoditats. Cada una d'elles pot transportar 200 passatgers.

•Barcelona vol construir un metro semblant, que comunicaria la plaça de Francesc Macià amb Cornellà i diversos municipis del Baix Llobregat. Ara com ara el principal problema per a tirar endavant el projecte és el seu cost econòmic.

VIURE / TERCER ATEMPTAT CONTRA TRENS DE RODALIA EN UN MES

El perillós tren del Maresme

La setmana passada, per tercera volta en un mes, uns desconeguts atemptaren contra el primer comboi del matí, en la línia de rodalia de la Renfe al Maresme. En aquesta ocasió tallaren la via i la desplaçaren, amb 33 travesses descaragolades i 198 caragols desenroscats. No hi ha encara cap explicació que done raó de l'actuació d'aquest grup. Mentrestant, la intranquil·litat s'ha apoderat dels municipis afectats. Els batlles volen més vigilància, al·legant que els atemptats es fan en un espai de vint quilòmetres i que requereixen molta preparació.

Estàtues abandonades

Les estàtues del Pont d'Aragó, a València, es troben en un estat lamentable, víctimes de continuades agressions. Algunes han arribat a perdre alguna de les seues parts, com es pot veure en la fotografia. Tot i les veus de denúncia, l'ajuntament de la ciutat no ha fet res per restaurar-les.

L'ONADA DE FRED ARRIBA TAMBÉ A BARCELONA I MALLORCA

La neu s'instal·la molt al sud

Les comarques centrals del País Valencià visqueren la setmana passada la major nevada des de feia quinze anys. La neu arribà fins i tot a la platja d'Oliva, a la comarca de la Safor. Diversos pobles de les comarques centrals valencianes quedaren colgats de neu, que en llocs com Ontinyent o Bocairent va arribar a gruixos de trenta centímetres, En general, a l'interior del País Valencià nevà als llocs situats per damunt dels 700 metres d'alçada.

•Al Principat no hi hagué nevades fora dels llocs habituals, si exceptuem els quatre borrallons que caigueren dilluns, a la part alta de Barcelona. Tot i això, les temperatures sí que foren extremadament baixes. A Lleida el termòmetre va arribar a marcar cinc graus sota zero i a Vic, set sota zero. A Beret (Vall d'Aran) van arribar a vint graus sota zero, la temperatura més baixa enregistrada aquests darrers anys.

•A Mallorca la neu cobrí la Serra de Tramuntana, per sobre els 800 metres d'alçada. Feia tres anys que no nevava d'aquesta manera a l'illa.

•Al nord-est dels Estats Units, una onada de fred polar ha causat nombroses víctimes i ha paralitzat pràcticament la vida ciutadana.

COMUNICACIÓ / POLÈMICA PEL 'PERSONES HUMANES' SOBRE LA INFANTA ELENA

Protesta reial

El programa *Persones humanes* de TV3 dedicat a la infanta Elena va aixecar la protesta de la Casa Reial per considerar que s'hi havien vessat "opinions ofensives". El president Pujol demanà disculpes al rei públicament. La direcció de TV3, que també es va disculpar, ha obert un expedient informatiu. El director del programa, Miquel Calzada, va redactar una nota titulada "No ho pretenia", però la continuïtat del popular espai de Mikimoto no està assegurada.

ARXIU

Mikimoto. El presentador del programa ha demanat disculpes a la Casa Reial.

CANAL 9 USARÀ UN ENLLAÇ CONSTANT DE SATÈL·LIT

TVV reforça el directe

Des de dilluns Canal 9 ha posat en antena un ambiciós programa informatiu en directe, que connectarà amb els punts on sorgeix la notícia gràcies a la tecnologia del satèl·lit. *En directe* oferirà cada dia 45 minuts de connexions amb localitats de tot el País Valencià, gràcies a l'ús de tres llançadores i tota la xarxa de comunicacions de RTVV. L'espai serà conduït per Josep Llago, des de València, Alfons Pérez, des d'Alacant i Aure Azàmbul, des de Castelló. Més de quaranta persones, sota la direcció de Vicent Andreu, hi treballaran.

ARXIU

Josep Llago. Serà el presentador d'*En Directe*, des de València.

BREUS VIURE

•El Govern **Balear**, finalment, no pogué participar en l'emissió del programa de televisió *Watchdog*. El programa oferia una mala imatge del sector turístic de l'illa.

•L'empresa Publicitat Navalles (telèfon: 93-217 20 58) ha editat un calendari mural amb la llista de tots els **virus informàtics** i els dies que s'activen.

•L'empresa **Mark & Spencer** obrirà a la tardor un gran magatzem a València a l'antic edifici de Lanas Aragón. Mark & Spencer ha obert recentment el seu local dins **L'Illa**, a Barcelona.

•La crisi econòmica ha obligat a imposar durs ajustaments en importants empreses productores de **torrons de Xixona**, com ara El Lobo, El Almendro i La Fama.

•Divendres es va inaugurar el **Congrés de Cultura del Maresme**, que es desenvoluparà fins el 28 de maig.

•Ja és tancat el cartell de participants en el **III Tirant de Rock**. El festival es farà al Pavelló de la Font de Sant Lluís de València el 30 d'abril i hi participaran Anselmos, Brams, Sau, Dr. Calipso i Elèctrica Dharma.

•L'afició de l'**Alcoià** de futbol va dipositar 240.000 pessetes en tres urnes instal·lades per la directiva destinades a recaptar fons per a pagar les primes dels jugadors de l'equip. La proverbial moral del club va tornar a funcionar.

•Els dies 5 i 6 de febrer es faran a Estivella (el Camp de Morvedre) les terceres Jornades d'Estudi sobre la **Serra Calderona**.

Un hivern de cinema

Sota aquest títol TV3 i Lauren Films organitzaven la setmana passada a Barcelona un cicle d'estrenes de pel·lícules. Tots els films eren doblats o subtitulats en català i a la seua projecció assistiren la major part de directors i actors. Entre les pel·lícules estrenades hi ha:

—*El petit Buda*, de Bernardo Bertolucci.

—*Molt soroll per a no res*, de Kennet.

—*Tombstone*, de George Cosmatos

—*La scorta*, de Ricky Tognazzi, i

—*Shot Cuts*, de Robert Altman.

Les sessions han tingut un gran èxit de públic i han aconseguit crear un ambient cinematogràfic important a la ciutat. Moltes de les pel·lícules projectades seran emeses per TV3 enguany.

Bertolucci va assistir a la projecció de *Petit Buda* (foto).

Ieltsin fa marxa enrere en les reformes i nomena un Govern sense reformistes

Tres mesos després d'haver enviat els tancs a dissoldre el Parlament, Borís Ieltsin ha nomenat un nou Govern, que respon a les passades eleccions i a la constitució del nou Parlament.

Aquest Govern incorpora com a principal novetat el bandejament dels reformistes i l'ascens a la cúpula econòmica dels representants del complex militar-industrial, lligat a l'antic règim. Igor Gaidar i Borís Fiodorov han estat els dos principals defenestrats. Gaidar era el ministre d'Economia i mantenia excel·lents relacions amb els mitjans financers i econòmics occidentals.

Una conseqüència d'aquesta crisi ha estat que el partit Opció Russa i el bloc Rússia Democràtica, principals suports fins ara de Borís Ieltsin, han decidit passar a l'oposició. Això deixa el president rus sense suports clars en el Parlament i l'aboca a una política d'acostament als grups ultranacionalistes.

MÓN / CALIFÒRNIA PATEIX UN NOU TERRATRÈMOL DEVASTADOR

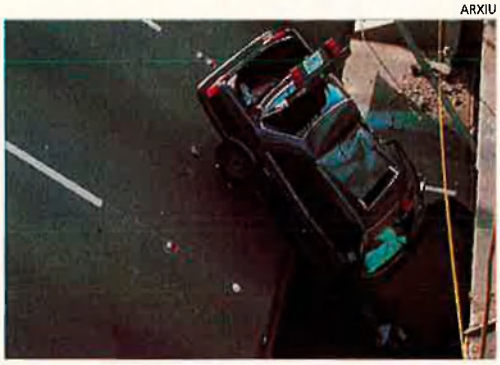
Los Angeles tremola

La ciutat californiana de Los Àngeles ha patit un terratrèmol d'intensitat 6,6 que ha obligat el president a decretar l'estat d'emergència. Més de quaranta persones han mort i s'han produït grans desperfectes, sobretot en infrastructures. Carreteres, conduccions de gas i aigua i centrals elèctriques van patir les conseqüències del sisme.

•Dijous va fer un any exacte de la presa de possessió de Bill Clinton com a president dels Estats Units.

(Article a la pàgina 48.)

ARXIU

Caos a Los Angeles. El sisme arribà al 6,6.

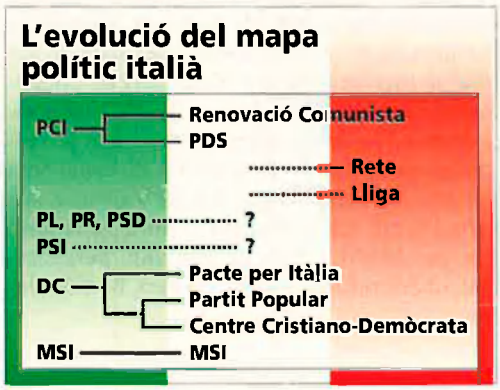
UNIÓ EUROPEA / EL CANVI AL MAPA POLÍTIC ITALIÀ JA ÉS TOTAL

Es trenca la Democràcia Cristiana

La Democràcia Cristiana italiana s'ha trencat definitivament. Després de la marxa de Mario Segni per a crear el Pacte per Itàlia, ara els dos sectors que quedaven dins el partit s'han escindit. La majoria s'ha quedat del costat del nou Partit Popular. Tant Segni com Berlusconi busquen la manera de tornar a aglutinar les restes del partit.

(Anàlisi a la pàgina 17.)

•Les eleccions italianes es faran en dos dies per a permetre el vot dels jueus, ja que aquests consideren sagrat el dissabte.

EUROFOCUS

•**Gran Bretanya**. Dos neonazis belgues i un alemany han estat expulsats del país per participar en actes il·legals.

John Major ha declarat davant un tribunal per les vendes il·legals d'armes a Iraq.

•**França**. El Govern francès ha decidit reobrir el reactor nuclear de Creys-Malville, prop de Grenoble, que havia estat tancat feia quatre anys per problemes de seguretat.

•**Alemanya**. El Parlament ha aprovat la inclusió del dialecte baix alemany o platt-deutsch en la llista de les llengües minoritàries del país, al costat del danès, el frisó i el sorab. La petició ha estat feta pels diputats del nord.

Els partits polítics de la república alemanya s'han posat d'acord perquè Berlín siga la capital del país definitivament l'any 2000.

•**Portugal**. El president Soares va ser escridassat per l'extrema dreta i l'extrema esquerra, en inaugurar un polèmic monument als soldats morts en les colònies africanes.

•**Estat espanyol**. Només divuit diputats a les Corts van votar contra el projecte de reforma del mercat laboral, que ha causat la proposta de vaga general feta pels sindicats.

L'Audiència Nacional ha autoritzat l'eixida del país del traficant d'armes sirià Al-Kassar.

•**Grècia**. La ministra de Cultura grega, Melina Mercouri, ha acusat l'antic primer ministre, Konstantinos Mitsotakis, d'haver-se apoderat de peces museístiques de l'estat per a incrementar la seua col·lecció particular d'art minoic.

LA GENT / GARRICK MORGAN, EL FITXATGE MÉS GRAN DEL RUGBI EUROPEU

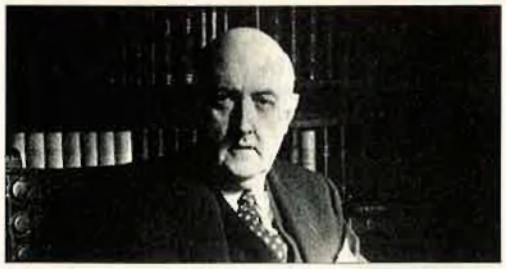

L'USAP troba el seu Romário

L'USAP de Perpinyà, l'equip més important del rugbi català, ha fitxat per dues temporades el jugador australià Garrick Morgan, considerat com un dels millors jugadors del món. Morgan ha rebutjat ofertes d'altres equips europeus: "perquè la gent d'aquí té una concepció del rugbi que m'agrada", ha declarat. Durant la seua primera setmana a Perpinyà els seus companys li han ensenyat la ciutat on viurà els pròxims dos anys.

LA GENT

Jordi Tardà, el comentarista musical de Catalunya Ràdio, va avançar en primícia mundial la reunió dels Beatles per les ones de l'emissora i ha vist com, dijous passat, Paul McCartney confirmava la notícia. Tardà, que recentment ha ensenyat part de la seua col·lecció de records en una exposició de gran èxit, és considerat un dels periodistes musicals més ben informats del món.

L'*Obra Completa* de l'escriptor **Josep Maria de Sagarra** serà editada per 3i4, en el marc del centenari del seu naixement. Aquesta edició constarà de vint volums i inclourà tota l'obra de creació de Sagarra, a excepció de les seues traduccions. El primer volum de la col·lecció, amb obres de poesia, apareixerà la pròxima primavera.

CARNETS

•**Remei Galiana** ha estat nomenada delegada territorial de la Conselleria de Cultura valenciana a Alacant. Galiana és primer tinent d'alcalde de Dénia i presidenta de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià.

•**Oriol Bohigas**, a la pregunta de si acceptaria la vice-presidència del MNAC, ha respost: "Només puc dir que no estic gaire animat". Aquests dies s'ha sabut que Pasqual Maragall ha proposat Bohigas per a aquest càrrec.

•La junta directiva del València CF ha emplaçat el seu, fins ara, secretari, **Vicent Pons**, perquè done la seua explicació sobre l'estranya operació econòmica que ha fet a través de l'empresa Derwall. Aquesta operació ha arriscat 184 milions de pessetes de l'entitat.

•**Frederica Montseny**, que fou dona, anarquista i ministra de Sanitat durant la Segona República espanyola, ha mort als 88 anys a Tolosa de Llenguadoc. Montseny era un dels últims grans testimonis de la seua època (anàlisi, pàg. 18).

•**Romà Gubern** ha estat nomenat director de l'Institut Cervantes a Roma.

•**Rafael Pla**, **Vicent Martínez**, **Josep Maria Agulló** i **Vicent Tordera** són els quatre professors de la Universitat de València que un jutjat d'Alzira pretén encausar per induir a la insubmissió. La fiscal del cas demana quatre anys de presó per a cadascú.

Què cal llegir per a saber més d'Arnau?

—**Xesc Barceló. *Arnau, els dies secrets.* (Guió de la sèrie de TV3). Proa. 1993.**

—**Josep Romeu Figueres. *Materials i estudis de folklore.* Altafulla. 1993.**

—**Josep Maria de Sagarra. *El Comte Arnau.* Ed. Selecta. 1981.**

—**Joan Maragall. *El Comte Arnau.* Ed. 62. 1991.**

—**Rodolf Sirera. *Arnau.* El Mall. 1984.**

—**Joan Brossa. *Teatre Complert.* Ed. 62.**

—**Ramon d'Abadal. *Els primers comtes catalans.* Vicens Vives. 1980.**

—**Pierre Bonassie. *Catalunya, mil anys enrera.* Ed. 62 (2 volums). 1981.**

—**Agustí Alcoberro. *El segle de les bruixes.* Barcanova. 1992.**

—**E. Bagué i altres. *Els primers comtes-reis.* Vicens Vives. 1980.**

—**Diversos autors. *Alimentació i societat a la Catalunya medieval.* CSIC. 1988.**

—**J. Millàs. *Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval.* Edicions Científiques Catalanes. 1983.**

La setmana

DEL 24 AL 30 DE GENER

ANDORRA
Dissabte 29. 20.30 h. Al Polisportiu d'Andorra. Partit de la lliga de bàsquet entre el Festina Andorra i el Pamesa València.

TERRASSA
Dijous 24. 9 del vespre. A l'Auditori Alfons Vallhonrat Concert a càrrec del Phoenix Brass Quintet.

BARCELONA
Diumenge 30. Al Parc Zoològic. Gran festa de comiat a l'Orca Ulisses.

LLEIDA
Fins el 4 de febrer. A la Sala d'exposicions de Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics. Gravats de Josep Tharrats.

REUS
Fins el dia 31. Al Museu Comarcal Salvador Vilaseca. Tancat diumenge i dilluns. Exposició sobre les rieres de Reus.

VALLS
Diumenge 30. Gran festa de la Calçotada. Activitats i degustació de calçots tot el dia. Informació al telèfon 977-600909.

CASTELLÓ
Diumenge 30. Visita a Sant Jeroni de Cotalba. Organitza: Acció Cultural. Eixida a les 8 (València a les 9). Informació 964-237518.

VALÈNCIA
24 al 31. 6 vesprada. Col·legi Major Lluís Vives. Cicle sobre el cinema de Federico Fellini. Organitza la Universitat de València.

PICANYA
Divendres 28. 8 de la vesprada. Escola Gavina. Partida de la Martina s/n. Curs de balls tradicionals a càrrec de Tres fan Ball. Polques, valsos, masurques...

PALMA
Divendres 28. 20 h. Edifici Sa Riera. Joan Granados, director de la CCRT, farà la lliçó del màster de Periodisme de la UIB.

ALACANT
Dimecres i dijous. Teatre Arniches. Representació de *Metro* de Paco Sanguino i Rafael Gonzàlez. Pel grup Moma.

ALFAS DEL PI
De dijous a divendres. Jornades sobre l'Arqueologia Valenciana. Organitzades per la Conselleria de Cultura.

PARÍS
Dissabte 29. Teatre de l'Aquarium. Estrena de la versió francesa de l'obra *Carícies*, de Sergi Belbel. A càrrec del Centre Dramàtic Nacional de Normandia.

ATLANTA
Diumenge 30. Futbol Americà. XVIII SuperBowl. (Canal+ i Eurosport).

DAVOS
Dijous 27. Reunió del Fòrum Econòmic Mundial.

BRUSSEL·LES
Dilluns 24. Reunió dels ministres d'Agricultura de la Unió Europea.

MONTECARLO
Dijous 27. Etapa final del Rally de Montecarlo. Informació: 93152600.

CAMBRIDGE
Fins el 10 d'abril. Fritzwilliam Museum. Exposició de pintures fetes per escultors i també obres de pintors fetes sobre escultures. Abraça del segle XVI al XX.

Què en queda de tu, oh Itàlia?

La DC italiana s'ha trencat en tres blocs, fet que dissol el partit que havia governat de manera quasi absoluta la primera república italiana. Una república que, com explica Vicent Partal, podria morir amb la mort de la pròpia DC.

Un italià que haguera deixat el país fa una dècada i hi tornara ara, sense haver seguit de prop la vida política, no entendria res, en la pròxima papereta electoral. Fa deu anys la cosa anava així: el *pentapartito* al mig: democristians, socialistes, liberals, republicans i socialdemòcrates. Els comunistes a l'esquerra. Els feixistes del MSI a la dreta. Els canvis, després de la Guerra Mundial eren purament cosmètics. Els italians tenien un dels sistemes més estables del món. Però tot se n'anà a l'aigua quan el PCI es desféu i quan els jutges desencadenaren l'operació "Mans Netes" i posaren la classe política del país contra les cordes. Resultat: avui només sobreviu el MSI.

Dels partits clàssics, el PCI s'ha dividit en dos grups (Partit Democràtic de l'Esquerra i Renovació Comunista), cap dels quals no conserva les sigles històriques. Del *pentapartito*, només en resten, en la pràctica, els expedients de presó per als seus membres i una fugida descontrolada en totes les direccions possibles. Ni socialistes ni liberals ni republicans, cap d'ells no podran resistir l'embat electoral de març. Per compensar, o per aprofitar les restes, han aparegut al mig tot de sigles noves: la Lliga, el Pacte per Itàlia de Mario Segni, la Rete de Leoluca Orlando...

Tal és la convulsió, que la Democràcia Cristiana, el partit que havia manat sempre en la primera república italiana, amb un sol i breu episodi de govern socialista al mig, ha hagut de canviar de nom. I d'estratègia i d'homes públics i de tot. De Democràcia Cristiana a Partit Popular. Més laic, més europeista, menys relacionable amb l'antic règim.

Però, igual que passà en el seu moment amb el PCI, la DC no pot fer una travessia tan forta sense problemes. El partit és marcat per la crisi interna i una part dels seus militants no han volgut abandonar les antigues marques d'identitat i han creat el Centre Cristianodemòcrata, alhora que uns altres s'acollien al projecte de Mario Segni. Segni abandonà la Democràcia Cristiana a l'inici de la revolució que viu ara mateix el país, i ofereix un passat recent més presentable que no la capa de corrupció i de suborn que tacarà ja per sempre més l'esperit democristià.

Però el seu partit, el seu pacte per Itàlia, és nou, és tendre, i no pot aspirar a tenir l'assentament i les connexions de la vella guàrdia. En aquestes circumstàncies el dilema en què es mouen els quadres del partit està entre recuperar el prestigi perdut, com siga i al preu que siga, o començar de bell nou. I tot, a més, complicat amb les propostes (o les amenaces, que ningú no ho sap prou bé) de Silvio Berlusconi. L'amo del Milan i de Tele 5 es creu capaç d'aglutinar una dreta moderada que ara mateix no sap ni on està.

La convocatòria de les eleccions de març té la virtut que començarà a aclarir aquest caos. Seran els electors els qui situaran cada opció en un punt d'eixida, a partir del qual podran treballar. Però potser la revolució anirà encara més lluny i matarà la primera república, ara que la DC ja és un record de Don Camilo. La previsible segona república serà el testimoni del desenllaç.

Vicent Partal

ARXIU

Mario Segni. Els democristians no tindran fàcil de recuperar l'espai polític perdut.

Entre el mite i el sentiment

L'escriptor Agustí Pons, que va conèixer de prop la malaguanyada Frederica Montseny, ens apropa a la figura d'aquesta gran personalitat política.

La mort de Frederica Montseny ha tornat a evidenciar la fascinació que els mitjans de comunicació tenen per la literatura necrològica, aquella que, lluny d'intentar una aproximació distanciada i objectiva al personatge desaparegut, el beatifica apel·lant a un imprecís sentiment col·lectiu. Si a la mort de Dolores Ibárruri vam poder observar com molts comentaristes perdien el sentit de la mesura –en una mena de beatificació laica força semblant a la que, en el seu moment, havia tingut la Reina Catòlica–, sobre el cadàver de la Montseny cadascú hi ha abocat els seus fantasmes particulars.

Cal primer entendre la contradicció essencial de la Montseny, aquella que, tard o d'hora, tots acabem tenint. Cooptada al poder en unes circumstàncies històriques excepcionals, durant la resta de la seva vida va haver de penedir-se –si més no, oficialment– de l'única cosa de la qual realment se sentia satisfeta: el seu pas pel Ministeri de Sanitat, les seves mesures progressistes, incontestables, a favor de la dignificació i la igualtat de la dona. I així ha estat recordada ara: com la primera dona que, des d'un ministeri, va avençar-se amb mesures més tard acceptades per tots els països progressistes.

ARXIU

Frederica Montseny.

Però la Montseny no podia mostrar-se orgullosa de la seva obra perquè havia quedat atrapada per l'ortodoxia del moviment en el qual militava. L'anarquisme i el poder son dos conceptes antitètics per bé que, en els congressos més madurs de la CNT, es parlés de canviar el domini dels homes per l'administració de les coses i per bé que Salvador Seguí s'inventés, mentre estava pres a Maó, el concepte de *possibilisme llibertari*. La Montseny va ser tan fidel a les seves conviccions com dogmàtica i en aquest afany de purisme algun especialista hi podria haver trobat la necessitat de no trair l'herència ideològica dels pares: Joan Montseny (Federico Urales) i Teresa Mané (Soledad Gustavo), dos lliurepensadors que es van moure sobretot en el terreny de les idees. La Montseny, en canvi, va intervenir en política, i va intervenir –i manar– dins la CNT però, en la seva obsessió per aparèixer pura davant la història, no va adonar-se dels canvis que aquesta història exigia.

Vaig conèixer Frederica Montseny a Tolosa de Llenguadoc, l'any 74. Ella va fer, amb mi, el seu primer viatge a Catalunya –força accidentat, per cert– i ella m'havia fet gaudir d'algunes vetllades inoblidables tant a casa seva, a la rue Goston Phoebus, com a Barcelona. Vaig ser testimoni del primer encontre entre Frederica Montseny i M. Aurèlia Capmany on aquesta li va retreure l'assassinat del periodista Josep Maria Planas, els primers dies de la guerra civil, i on totes dues van coincidir en la necessitat de no separar la lluita feminista de la lluita global per una societat més justa.

Agustí Pons

El joc dels disbarats

Salvador Cardús creu que si la vaga del 27-G té èxit, no serà pas com a resultat d'una acord entre sindicats i societat, sinó per l'atzar d'un joc de desgavells.

La principal gràcia del joc dels disbarats és aconseguir que allò que es pregunta per una banda obtingui, casualment, una resposta grotesca però amb sentit per l'altre costat. I aquesta és la gràcia, grotesca, de la vaga del 27 de gener.

Després d'afirmar el dret de fer vaga i descartats els hipòcrites arguments crítics basats en els costos econòmics –molt menors que els del pont de la Puríssima–, cal reconèixer que si la convocatòria de la vaga té resposta, no serà pas com a resultat d'una coincidència de sensibilitats entre sindicats i societat, sinó per l'atzar d'un afortunat joc dels disbarats.

Efectivament, d'una banda, els sindicats ens demanen que mostrem amb la vaga general el nostre desacord amb la política de flexibilització del mercat laboral. Però de l'altra, si la ciutadania respon a la crida, el més probable és que ho faci, en el millor dels casos, per expressar un malestar general en contra del sistema. Un malestar que és la suma de coses diverses: de l'incompliment de compromisos polítics, del temor a les retallades d'alguns avantatges socials garantits fins ara, de l'absència d'objectius col·lectius de mig abast, d'una intoxicació negativista vehiculada per una munió irresponsable de comentaristes de ràdio que busquen en el catastrofisme polític l'èxit que els presentadors de *reality-shows* obtenen a la tele-

visió; de l'ajustament de comptes per un vot, ara penedit, que va ser donat als socialistes per por al recanvi, però sense convicció; etc.

Els sindicats allò que principalment busquen sense dir-ho, és, més que canvis en la política del Govern, demostrar –i sobretot demostrar-se a ells mateixos– que encara tenen una certa força social malgrat l'escassa taxa d'afiliació. La vaga general serà senzillament una mena de catarsi col·lectiva, una transgressió ritual, un carnaval –ho dic sense malícia– que, capgirant momentàniament l'ordre social, el reforçarà. La vaga general –si funciona– haurà estat més un exhorcisme que un crit de protesta, més una rebequeria que no pas un cop de porta de qui està impacient per emancipar-se.

El discurs sindical té més de reivindicació de privilegis en perill, ara com ara, que no pas de proposta avançada de futur. És més un discurs a la defensiva, nostàlgic, que no pas una aposta transformadora d'un ordre decididament injust. Tant és, perquè la vaga no serà una resposta a la seva cantarella, al seu sermó. Els sindicats només en seran els organitzadors, però no els ministres de la litúrgia.

Molt em temo que la vaga general no pugui entendre's, doncs, com un crit de protesta, sinó com una demanda d'ordre: o no és cert que en unes noves eleccions, a Espanya ara guanyaria la dreta reaccionària, còmplice del desànim social general que l'afavoreix políticament?

...Per aquí m'han preguntat si els sindicats tenen futur, i per allà m'han respost que votaran l'Aznar. **Salvador Cardús**

Nicolás Redondo, el constructor

Segons Fabià Estapé, l'afer dels habitatges de la cooperativa PSV permet d'extreure algunes lliçons sobre l'actuació de l'executiu de Felipe González.

Els habitatges promoguts per la UGT	PSV	IGS	TOTAL
Habitatges acabats	1.084	219	1.303
Habitatges en construcció	1.503	213	1.746
Habitatges en construcció aturats	3.498	330	4.828
Habitatges adjudicats i no començats	3.714	28	3.742
Habitatges en projecte (sòl adquirit)	2.534	1.570	4.104
TOTALS	12.333	2.360	14.693

FONT: IGS

Finalment, el secretari general de la UGT ha donat la cara. S'ha explicat més malament que bé davant de l'important marejol que ha aixecat l'aixecada de camisa de més de 20.000 cooperativistes enlluernats per les possibilitats que oferia una empresa constructora de la que era soci partícip l'esmentat sindicat amb el seu no menys carismàtic Nicolás Redondo al davant. Un home que ho fa sovint, això de donar la cara per fer saber que l'ha errada. Ho va fer després, molts anys després, del mític congrés de Suresnes, un congrés del PSOE celebrat a la clandestinitat i per més seguretat als afores de París. Ha dit més d'una vegada el nostre amic constructor que a Suresnes no va votar per secretari general del partit Felipe González; ens diu que ho va fer a favor d'*Isidoro*, és a dir, del nom de clandestinitat del jove andalús i sevillà, professor ajudant de Dret de Treball i advocat laboralista que, amb la gran victòria electoral del 28 d'octubre de 1982, passaria a ocupar un lloc de treball que justifica mensualment: el de president del Govern.

Però és ja hora de tornar de llescar el pa del nostre home, de Nicolás Redondo, *el constructor*. Veiem, amb esperit cristià, el que va dir Redondo a la conferència de premsa que va encetar amb un somriure mig figa mig flor: va dir que a la gestió d'IGS, de la cooperativa de vivendes, s'havien produït errors de gestió. Gran veritat, a fe de déu! Però Nicolás Redondo no va tenir prou amb aquest sensacional reconeixement. va afegir –espantin-se!– que d'aquest fet no havia sortit tacada, sinó malmesa, la imatge del sindicat, de la pobra UGT, sempre amb la llengua fora darrere de les més dinàmiques de CC OO– una imatge que els hi ben juro deixa molt que desitjar. Una imatge que molts, i em refereixo a militants –per exemple de la FETE– que es deleixen per l'arribada del mes d'abril, quan el nostre protagonista ha promès la retirada (per escriure les seves memòries?) a tasques menys propícies al fracàs. Un fracàs que des de l'angle estadístic persegueix aquest vell treballador basc, l'honradesa del qual està per sobre de qualsevol sospita.

Però en aquesta qüestió de les vivendes i de les cooperatives hi ha almenys dues lliçons que cal no perdre de vista. En primer lloc, el Govern s'ha portat amb una sensibilitat que no es dóna sempre que es produeixen fets semblants, i als Països Catalans se'n donen a grapats! Els governs ignoren les advertències sàvies del gran hisendista italià Luigi Einaudi, que després fou president de la República: recomanava sempre fredor i un programa de visites a les zones afectades, primer del rei, si se'n tenia, després del ministre de l'Interior, i molt a les acaballes, del ministre d'Hisenda. La visita, ens deia Einaudi, no hauria de produir-se abans de transcorregudes dues setmanes del desastre. Aquí, en canvi, tot han estat presses. Després s'ha volgut donar carta de seguretat a les cooperatives –un model alternatiu al maleït model capitalista!– i en això no han vacil·lat els que porten les regnes dels nostres doblers: 9.200 milions de pessetes suposa la primera bestreta.

A mi em preocupa la subsistència dins els rengles del Govern socialista del criteri que el *melting poot* dóna una garantia d'infalibilitat als gestors que no són *privados*. Mirin, ja està bé de tantes falòrnies. Mirem els problemes de front i tal vegada la peripècia trista de Nicolás Redondo, *el constructor*, no resulti tan cara a la societat. **Fabià Estapé**

El model suec trontolla

En aquest article de *Newsweek*, el professor d'economia de la Universitat d'Estocolm, Assar Lindbeck, reflexiona sobre els perills de l'estat de benestar.

Durant anys, Suècia ha estat considerada el millor model d'un estat de benestar modern. Certament, tant els avantatges com els problemes de l'estat del benestar queden ben reflectits en l'experiència sueca. Ningú no posa en dubte que l'estat del benestar ha fet augmentar la seguretat econòmica dels ciutadans suecs i ha incrementat la qualitat i la quantitat dels serveis socials disponibles, des de l'educació a la sanitat, passant per l'atenció als infants i a la gent gran. Però el problema principal que planteja l'estat del benestar és que acostuma a trencar la relació entre esforç i recompensa amb elements dissuasius del treball, l'estalvi i la iniciativa empresarial. Aquests problemes s'han agreujat aquests darrers temps a Suècia, on el feble creixement de l'economia durant les dues darreres dècades i la recessió recent han fet impossible de mantenir la política estatal que garantia feina per a tothom. La taxa actual de desocupació se situa al voltant del 12%, inclosos els treballadors que reben ajut de les autoritats laborals.

Com s'ha arribat en aquest punt? Quins errors estructurals presenta un estat de benestar avançat com el de Suècia?

Finances. Augmentar la renda pública per finançar un estat de benestar és impossible sense carregar elevats impostos marginals als ingressos de cadascú. Aquests impostos graven sobretot els costos empresarials i els beneficis que obtenen els treballadors i les persones estalviadores. La suma dels diversos impostos existents representa actualment el 50% dels ingressos de la majoria de ciutadans suecs i fins al 70% dels que tenen un nivell d'ingressos elevat (tot això malgrat les reformes del 1991).

És important de subratllar el grau de dissuasió que afavoreixen uns impostos d'aquesta mena. Unes taxes impositives altes no sols fan que la gent se senti desmotivada a l'hora de fer una feina extra, ans també descoratgen la contractació de personal. Els suecs s'estimen més de fer-se les coses ells mateixos que no pas d'avisar un operari; també és habitual l'intercanvi de serveis de reparació. Els impostos marginals elevats també fan que els treballadors no s'animin fàcilment a canviar de feina o a invertir en aprenentatge, perquè el sistema d'impostos és progressiu. Finalment, uns impostos tan elevats encoratgen encara més l'evasió fiscal i fan que l'honestedat acostumi a costar cara.

Suècia, comparada	Suècia	Estat espanyol	Estat francès
Superfície (en km²)	449.964	504.782	547.026
Població (en milions d'habitants)	8,5	39,3	56,5
Densitat (hab/km²)	19	78	103
PIB 1990 (en milions de $)	202.498	429.404	1.099.750
Lloc en rànquing mundial s/PIB	18è	8è	4t
PIB 1990 per càpita (en $)	23.680	10.920	19.480
Lloc en rànquing mundial s/PIB per càpita	6è	43è	18è
Inflació 1992 (%)	2,0	5,4	2,0
Inflació mitjana 1980/90	7,4	9,2	6,1
Consum energia per càpita 1990 (en kg d'equivalència en petroli)	6.347	2.201	3.845
Esperança de vida en nàixer (en anys)	78	76	77

FONT: INFORME SOBRE EL DESENVOLUPAMENT MUNDIAL 1992

Abús de beneficis. A Suècia hi ha un alt nivell d'absentisme laboral, conseqüència d'un sistema de permisos per malaltia molt generós. Els ciutadans suecs són dels més sans d'Europa, però a principi de la dècada dels 90, els treballadors van faltar a la feina una mitjana de 25 dies l'any. Si hi afegim les persones que agafen la jubilació anticipada per motius de salut i les que demanen la baixa durant uns dies per poder tenir cura de familiars malalts, l'absentisme per motius de salut s'eleva a una mitjana de 50 dies l'any, que és tant com dir gairebé la cinquena part de l'any laboral.

El problema comú a tots els beneficis que ofereix l'estat de benestar és que hi ha persones que en principi no s'hi haurien d'acollir, però que després modifiquen la seva conducta a fi de poder-ne treure profit. I els polítics no fan sinó agreujar el problema quan, en el decurs de campanyes electorals i polítiques, acostumen a ampliar aquests beneficis a mesura que passen els anys.

Reducció de l'estalvi. Quan un govern assumeix la responsabilitat principal en el garantiment de la seguretat econòmica dels seus ciutadans, les persones perden un al·licient important per a l'estalvi. Els estalvis familiars a Suècia van minvar, en la dècada dels 70 i els 80, fins a un 5% negatiu sobre els ingressos familiars disponibles, en comparació amb el 10% positiu d'altres països europeus. I quan l'estalvi privat es redueix, el nivell de riquesa nacional, també. A més, les iniciatives empresarials necessiten diner privat i estalvi acumulat. Malgrat els impostos elevats, els préstecs del sector públic suec representen fins a un 13% del PIB i això podria traspassar el manteniment de l'estat de benestar a les generacions futures.

A fi d'evitar majors perjudicis a l'economia és evident que cal retallar els beneficis actuals. El subsidi d'atur, per exemple, s'hauria de reduir a un 70 o 80% dels ingressos que una persona guanya, i no ser d'un 90 o 100%, com ara. Això forçaria les persones a assumir més responsabilitats sobre la pròpia vida. També seria molt útil que els sistemes obligatoris de seguretat social (pensions, compensacions per malaltia o accident laboral, subsidis de desocupació) quedessin fora dels pressupostos anuals del Govern, per a evitar que aquests beneficis puguin ser utilitzats en el joc polític. Es més: si els beneficis anessin més estretament lligats als impostos que hom paga per obtenir-los –com passa en els sistemes d'assegurança privats–, la gent aprendria a valorar-los més justament.

Una altra reforma important consistiria a permetre que entitats privades poguessin oferir serveis socials, com ara atenció als infants, educació o atenció a la gent gran. Això faria disminuir la inevitable ineficàcia del Govern en aquests serveis i la seva poca capacitat de resposta a les demandes socials en aquests temes. Si els polítics desitgen subvencionar aquests serveis, ho podrien fer mitjançant cupons que caldria adquirir i presentar per obtenir un servei determinat.

Una reforma més radical consistiria a substituir l'actual sistema de beneficis socials per un sistema de "drets socials". Qualsevol persona podria demanar diners públics per a pagar l'educació dels fills o superar una etapa de manca de feina, però sempre a condició de tornar aquests diners durant els anys d'activitat laboral, generalment en forma d'impostos.

Si no s'efectuen reformes com aquestes, els fonaments econòmics de l'estat del benestar perillen d'esfondrar-se. Avui dia, els pitjors enemics d'aquest model són els qui neguen els problemes existents. Suècia no ha fet sinó començar la tasca de corregir els errors del seu estat de benestar.

Assar Lindbeck

Traducció: **Martí Estruch**

El síndic no té qui li ho escriga

La Sindicatura de Greuges valenciana no coneix una de les dues llengües oficials. Però no és l'unica institució, com denuncia irònicament Manuel S. Jardí.

Només 10 anys van tardar el PSPV, majoritari en aquesta parròquia, i la Generalitat valenciana a posar en funcionament la Sindicatura de Greuges. Ja s'havia deixat per impossible aquest negociat, aparentment destinat a garantir alguns drets dels ciutadans, evitar els abusos administratius i, si de cas, conservar la virtut. Va ser un poc abans de l'estiu passat, que les Corts van designar l'ex-senador del PSOE Artur Lizón perquè fera de defensor del poble a la valenciana. En aquesta demarcació, les províncies formen part de la genètica dels partits majoritaris i, de la mateixa manera que hi ha qui creu en la reencarnació, els socialistes mantenen la convicció que salvar els mobles a la circumscripció de baix, guarda relació directa amb l'obertura de locals comercials, ja siguen patents, eurobotigues o ultramarins institucionals. Tenen la fina sospita que així neutralitzen la dreta oficial, que cada dos per tres hissa la bandera del greuge històric que pateix Alacant respecte als de més amunt del mapa. Lizón és de Sella, un poblet de la serra d'Aitana. I, de vegades, parla valencià, que ja és mèrit a les comarques de paret mitgera amb les millors platges de Lavapiés.

I bé, una vegada ses senyories van decidir-se a obrir la nova oficina –a Alacant, per descomptat– algú va confondre's amb l'encàrrec i en lloc d'habilitar una institució d'auxili social, va muntar una pastisseria, atès que encara no han parat de fer ensaïmades. Això de resoldre greuges, degueren pensar, va passar de moda quan el rei Salomó encertà a quina de les dues dones pertanyia l'infant, tot just abans de duplicar-li la personalitat.

RAFA GIL

Artur Lizón. Les institucions valencianes són les primeres a incomplir la llei.

D'entrada, Lizón va designar síndic adjunt el sogre d'Eduardo Zaplana, l'actual encarregat del PP. A continuació, hi col·locaren com a assessor José Luis Vera, el marit de la diputada i gran manifassera del PSPV Maria Antònia Armengol.

Arribà la tardor i al senyor Lizón hagueren de parar-li els peus a les Corts, perquè semblava convençut que tenia butlla pel que fa als aspectes de provisió laboral i podia contractar a dreta i esquerra, sense respectar la mateixa legislació per la qual ha de vetllar. I no sols això. De poc que no s'aplica la llei de secrets de l'estat per als seus quefers. I és que no se li apreciava intenció d'exercir la transparència desitjable en un departament on la gràcia consisteix a airejar injustícies i, a tot estirar, posar cataplasmes als excessos del règim. Encara en faltava una i el síndic s'ha acabat de despullar en públic. Pasqual Mollà, un diputat d'Esquerra Unida, ha denunciat que la Sindicatura només publica en castellà els seus anuncis en premsa. Lizón ha confessat el seu pecat i la nostra penitència: encara no té traductor. Per a ells devem ser una mena de Sidi Ifni abans de la descolonització. O com els bosquimans, però sense llança, Ací es pot lluir càrrec i ser analfabet, total o parcial, en una llengua oficial. I encara caldrà agrair a Lizón la bona voluntat de respondre del seu puny i lletra les missives que li apleguen en valencià. Cortesia de la casa.

La normalització lingüística encara necessita intèrprets. Fa molt poques setmanes, en complir-se el desè aniversari de la Llei d'Ús (i abús) del Valencià, el portaveu del Consell, Joan Romero, va llegir una declaració institucional, a manera de commemoració. Es va fer en un català exquisit. La resta de les notes oficials que es van distribuir a la premsa, referents a altres acords del Govern autònom, eren escrites en la llengua de Nebrija i de la Guàrdia Civil. L'any que ve, per l'onzè aniversari de la llei, tornaran a fer una declaració en valencià. A banda d'això, queda el dubte sobre l'actitud que adoptarà el síndic pel que fa a qualsevol greuge que li plantegen sobre discriminació lingüística. I només caldrà què, arribat el moment, Santa Rita li pose traductor.

Manuel S. Jardí

El llarg hivern de Felipe González

El vertigen que pateix el president del Govern espanyol, Felipe González, vuit mesos després d'iniciar el seu quart mandat, no és gratuït, l'agenda –la part no oculta, és clar– del *number one* promet una temporada hivern-primavera on el fosc serà moda. Amb tot i això, González és un home d'intel·ligència suficient que sap perfectament que l'electorat no es crea ni es destrueix, senzillament es transforma. Ho diuen les enquestes. I la metamorfosi es palpa legislatura rere legislatura. I el ritme –de *bolero*, ben segur– el marquen les tristes notes de la crisi econòmica.

El futur del mandatari espanyol depèn, en aquests moments, dels envits polítics amb què s'ha d'enfrontar en els propers mesos, i el panorama no és encoratjador. La vaga general, el Congrés del PSOE, les eleccions europees, les desavinences dins de la coalició Convergència i Unió i la intervenció de Banesto, entre d'altres, formen la tirallonga de malsons amb què Felipe González conviu sota el sostre –no ho oblidem tampoc– d'una Unió Europea que a hores d'ara té més d'embasta que de brodat. Maastricht és un miratge llunyà enmig d'aquesta borrasca econòmica que afecta la pràctica totalitat d'Europa.

Els sants innocents. "He captat el missatge", digué Felipe González un cop fets públics els resultats de les eleccions generals del 6-J. Acceptava el correctiu de l'electorat i prometia el "canvi del canvi" davant d'aquells que havien reclamat "més del mateix". Amb tot, a l'hora de la veritat –la dels comptes– l'índex de preus del consum al final de 1993 era d'un 4,9%, el mateix que el mes de juny –i juliol–, quan tingueren lloc els comicis. Així, els càlculs optimistes del Govern respecte a la taxa d'inflació –4,5% a final d'any– quedaven definitivament trencats. Això s'ha vist agreujat per la caiguda del consum fins a nivells que hauríem de remuntarnos a l'any 1959 per a trobar-ne alguna equivalència.

Un cop aprovats els pressupostos generals de l'estat per a 1994, amb l'optimista suport dels nacionalistes catalans i bascos, Felipe González trontolla per primera vegada. Les xifres d'atur del 93 marquen un augment de 345.436 persones. I continua, perquè l'altaveu oficial calcula un creixement de 150.000 parats més per a enguany. Això, en el millor dels casos. El president no ha captat realment el missatge. I els sindicats marquen en el calendari la consigna 27-G. Vaga general. En resposta a la política econòmica i la reforma del mercat laboral que representen una retallada de 300.000 milions a les prestacions a l'atur. Però la nau capitana no vol donar proves de feblesa davant aquesta càrrega de profunditat, mira la carta de navegació i apunta els canons alhora que indica amb el dit una altra data clau: 28-D. L'ordre és intervenir Banesto. Felipe González, que fa dotze anys que és al tron, ara s'encega quan veu l'horitzó i repeteix el gest amb què perdé la virginitat en el poder. I el fantasma de Rumasa acudeix per segona vegada en un intent de mostrar, d'una banda, que, de feblesa, res de res, i, de l'altre, que el Govern socialista encara és "obrer" en plantar batalla a un dels homes que representa millor que ningú l'ascenció fàcil que ha significat, per damunt de tot, la dècada socialista. Ni el traspassat Pedro Toledo, al capdavant del BBV, ni algun pal de cec a través de l'ONCE de Miguel Duran, ho van aconseguir. Però a la fi, i de la maneta de José María Aznar, ha fet un *touché* a un dels grans del món financer espanyol; un món on s'entaula una autèntica guerra a mort, una guerra que ha afavorit sobre manera la intervenció. I tot sense perdre en cap moment aquest sentit de l'humor tan característic dels sevillans. El dia escollit havia de ser el dia dels Sants Innocents.

La vaga general, el Congrés del PSOE, les eleccions europees, les desavinences dins de CiU i la intervenció de Banesto són alguns dels obstacles que ha de superar un Felipe González que l'endemà de les eleccions del 6-J assegurava que havia "captat el missatge" i prometia el "canvi del canvi".

Un cop distreta l'atenció del públic, el màgic Felipe no està per molts més trucs. Ara la qüestió és saber quina solució s'adoptarà en els propers dos mesos amb Banesto. D'un costat, hi ha 300 mil accionistes sobre els quals pesa com una llosa la possibilitat d'una operació acordió –reducció i ampliació de capital encadenades–. Es parla d'una reducció del capital nominal del 20%, que els afectaria directament. Una reducció que suposaria un total de 32.745 milions de pessetes i que representaria tan sols un 6,4% del sanejament estimat fins ara.

Però el què realment deu preocupar Felipe González és la desconfiança internacional

ARXIU

Felipe González. L'oposició posa el camí fàcil al president del govern espanyol en la seua, segons que sembla, darrera legislatura.

que ha general aquest. Tal i com assenyalava *The Economist*, la crisi de Banesto ha posat en evidència una descurança del Govern espanyol que pot afectar greument la seua credibilitat davant els inversors estrangers. Per damunt del cop d'efecte, la crisi bancària que amaga l'espectacularitat del cas que ens ocupa ben segur que treu la son més d'una nit al president.

Un futur flexible. Ara cal esperar, doncs, les repercussions de la vaga general, que ningú desitja polítiques. Segurament, ni tan sols Aznar, el silenci del qual parla més clar que ell mateix. Les seues paraules, quan assegurava que "el PP ja té el milió de vots que necessita", no volen dir res quaranta-vuit hores després. Ni tan sols eleccions anticipades. Si la vaga és un èxit, tal i com auguren els sindicats, les repercussions sòcio-econòmiques passaran, a banda de la desligitimació personal de Felipe González, més prop d'un augment de la conflictivitat social que no pas de grans rectificacions en la política laboral del Govern. I més si tenim en compte que el debat sobre els convenis col·lectius ja ha començat.

Així i tot, la voluntat dels sindicats majoritaris, UGT i CC OO, de renegociar la reforma laboral amb el Govern i amb la mateixa patronal, fa que aquests acudeixin al *tour de force*, ja d'entrada, amb un actitud més flexible que no se suposava. Si la vaga fracassa, tal com desitja Felipe González, ell mateix en serà el màxim beneficiat i en sortirà molt reforçat amb vista al XXXIII congrés del PSOE, que tindrà lloc el proper mes de març. Els sindicats, per la seua banda, rebrien un important colp que els obligaria indubtablement a replantejar la seua estratègia. A més, és difícil saber com afectarà a UGT l'afer del PSV pel que fa als resultats de la vaga. D'altra banda, cal tenir en compte, que el president del Govern també encanona Nicolás Redondo, que comença a pagar, en silenci, la infidelitat política al *capo*. Potser algun dia, a l'igual que passà amb Margaret Thatcher a Anglaterra, es dirà que Felipe González marcà l'inici de la fi del sindicalisme espanyol. De moment, una setmana abans de la vaga es posicionava amb la reforma laboral aprovada per majoria en el Parlament espanyol.

Malgrat els greus problemes de credibilitat que pateix el Govern, el líder socialista dedica en aquests moments més temps al partit, atesa la proximitat del Congrés, que fa que el PSOE es trobe més dividit que mai entre guerristes i renovadors. Mentre el sector renovador, encapçalat pel mateix Felipe González, sembla voler perfumar-ho amb un cert grau de tomb autonòmic, els guerristes mantenen la seua homogeneïtat al voltant de dos punts bàsics, d'un costat la idea d'Espanya i de l'altre la idea de partit. Tant si Felipe González ix reforçat de la vaga general com si no, reduirà els seguidors d'Alfonso Guerra –a qui ha ofert una vice-presidència, però ha advertit de la creació d'unes altres de noves– a una minoria. L'atrinxerament de Guerra en terres extremenyes –feu de Rodríguez Ibarra– ha propiciat que la cúpula del felipisme liberal anomeni aquest sector, que representa el 30% del partit, "socialistes de Puerto Hurraco".

Felipe González aprofitarà el "seu" Congrés d'escaparata per a l'impuls democràtic. Un

ARXIU

impuls que vol ser una contraimatge de la difícil situació dels socialistes en el panorama polític estatal. Un gest que es traduirà, sobretot, en el canvi del sistema de votació, on es passarà del vot delegat al vot individual dels delegats que hi acudiran. Un impuls democràtic que també té a veure amb els recents acords establerts amb el PP amb vista a un canvi dels reglaments del Congrés dels Diputats i del Senat i l'entrada en vigor, el proper mes de febrer, de la Comissió General d'Autonomies. Aquest canvi d'estratègia d'Aznar arranca del sopar que tingué amb Felipe González el passat 27 d'octubre. Amb unes relacions més fluides –que també inclou la intervenció de Banesto–, que han sobtat els assessors del líder popular, el president espanyol afrontaria amb molta més tranquil·litat les tasques de govern des d'ara fins al final de la legislatura. Una legislatura en què treballarà també, no ho oblidem, per afavorir encara més un sistema polític clarament bipartidista. Quan Felipe González acabe el seu mandat, comptarà quinze anys al capdavant del Govern i tot sembla indicar que no té intencions de presentar-se a la reelecció una cinquena vegada. Això, per si sol, justificaria l'actitud d'Aznar, que romandria a l'espera de les properes eleccions generals, allà cap a les darreries del 1995 o principis del 96. Seria el seu torn. Un torn potser, inclús, consensuat. I bandejant les eleccions autonòmiques –per exemple, les andaluses del proper mes de juny– que puga haver-hi enmig, González i Aznar només s'haurien d'enfrontar d'ací un mesos, en les properes eleccions europees, on el líder socialista podrà veure amb claredat l'abast del descontent general cap a la política que dirigeix.

El canvi d'estratègia del PP ve també acompanyat d'un canvi d'estratègia de Jordi Pujol, que a hores d'ara es dedica a solucionar els problemes interns de la coalició que lidera. El "tomb autonòmic" de Pujol ja no vol dir presentar paquets de transferències que reclamen competències en bloc, tal i com fa el PNB. El president català no vol fer més soroll i refusa unes mesures que tenen uns efectes espectaculars –tant en la premsa com en el panorama polític estatal– que incomoden també l'acció de Govern de Felipe González. Pujol aposta per plantejar negociacions sectorials, és a dir, fer passadissos ministerials despatx a despatx.

Al president espanyol li ho posen fàcil en nom de la "salvació nacional", per tal que puga dedicar-se a calmar el galliner socialista en un any en què la recessió econòmica no sembla que s'hagi d'aturar definitivament. Felipe González pensa ja que ha arribat l'hora de buscar un substitut al capdavant del PSOE. Tot apunta a Javier Solana, ministre d'Afers Exteriors, que és el millor situat en les enquestes de popularitat. Però la irrupció d'Antoni Asunción, al capdavant d'Interior, ofereix més estímuls a l'hora d'especular sobre el possible successor.

D'altra banda, 1994 serà un camí pedregós per a arribar a la tercera fase d'aquesta convergència democràtica anomenada Maastricht que ha d'entrar en vigor l'any 1997. Els països europeus han d'acudir a la cita amb un dèficit públic inferior al 3% del producte interior brut (PIB) i un deute menor del 6% d'aquest PIB. Això condicionarà la política econòmica encapçalada per Pere Solbes.

"Déu", però, és Pare, Fill i Esperit Sant alhora. I el poble, segons que sembla, no només vol miracles, sinó que a més més, hi creu. I Felipe González vol una mort política digna i, sobretot, tranquil·la. **Joan Marí**

Dalt, Mario Conde. L'ex-president de Banesto és l'últim cadàver de la cruenta guerra entaulada en el món financer espanyol i que Felipe González ha utilitzat políticament al seu favor. Baix, Alfonso Guerra. El sector guerrista del PSOE, que representa el 30% del partit, quedarà abocat a la minoria després del XXXIII Congrés.

ARXIU

"És cosa d'hores"

La fugida d'Antonio Anglés encara pesa sobre la reputació de la policia espanyola. EL TEMPS ha viatjat a Lisboa per constatar com la burocràcia i la casualitat ajudaren a escapar el delinqüent més buscat d'Europa.

Era ell. S'havia tintat els cabells de ros, però l'aspecte general era idèntic i també coincidien el dibuix i la situació dels tatuatges. Vaig estar en un cafè a pocs metres d'ell. No en tinc cap dubte". Les paraules de M. Lico, detectiu de la *judiciaria* (la policia judicial portuguesa), confirmen les sospites que no tot havia estat perfecte.

La televisió sempre arriba primer. A finals de febrer de l'any passat la policia espanyola havia perdut la pista d'Antonio Anglés després que aquest fóra vist a Madrid. El diari lisboeta *A Capital* el va relacionar amb el segrest del xiquet Carlos Miquel Peres, esdevingut a la localitat de Montfortinho, propera als pobles de Càceres on algunes fonts, negades per la policia, situaven el fugitiu. La notícia era falsa, però va servir per traslladar la polèmica del cas a Portugal i perquè totes les televisions del país difongueren les fotografies d'Anglés.

Als minuts de produir-se l'emissió dels retrats, el detectiu M. Lico va rebre la trucada d'un informador habitual: "Jo he vist l'espanyol que busquen, el que ha aparegut a la televisió." Oficialment, la policia portuguesa encara no coneixia el cas. "De manera –indica el sots-inspector Amaro– que vam demanar als col·legues espanyols si la notícia era certa i ens van dir que sí".

La recerca comença. Informador i policies observaren minuciosament tots els detalls per descobrir si aquell jove que es feia passar per italià era A. Anglés, amb un resultat clarament afirmatiu. Mentre esperaven l'arribada de policies espanyols i una ordre internacional per poder detenir-lo, organitzaren un dispositiu de control i vigilància gairebé permanent que va servir de ben poc. L'ordre de detenció va arribar massa tard.

La vida d'Anglés des que havia arribat a la rodalia de Lisboa havia estat plàcida fins aleshores. Anglés va viure amb els germans Joaquim i Rui Carvalho en una caseta de dimensions mínimes situada en la localitat de Sao Pedro de Trajaria, a la ribera sud del Tejo, dins de la zona coneguda com Caparica. Carlos Joaquim, un jove drogoaddicte sense cap ocupació que abans treballava de mariner, el va acollir: "El vaig trobar dormint a la platja, sota la meua barca. Em va dir que era italià. Parlàvem i jo li vaig confessar que era toxicòman. Ell em va dir que em podia donar alguns diners si l'ajudava i jo li vaig dir que bé." Companyia i protecció a canvi de diners per a la droga. Tot i que Carlos Joaquim sospitava d'un home que porta diners, però dorm a la platja, el tracte li paregué beneficiós i es va entendre bé amb Antonio, que li exposà els seus projectes: fugir en un vaixell cap a Mèxic. El jove portuguès va declarar que Anglés arribà a invitar-lo a fugir amb ell i li va insistir en la necessitat d'iniciar una cura de desintoxicació.

Kelly Anglés, germana d'Antonio, va sentir les declaracions de Carlos, que van ser transmesses per la cadena de televisió Tele 5. Més tard va declarar a EL TEMPS: "Quan sentia parlar el portuguès, sentia el meu germà, capaç de vendre *cavall* i, al mateix temps, preocupat per la seua salut i per la dels que l'envolten, i per això tan violent amb els meus germans si els veia consumir droga."

ARXIU

Antonio Anglés. La seua fugida és ja quasi una llegenda.

Caparica es converteix durant una setmana en escenari de la vida d'Anglés: una zona poblada de cases i petits nuclis aïllats, envoltats de boscos, a la vora del Tejo, on la platja és interrompuda irregularment per molls comercials on atraquen mercants de tot el mon. A vegades Anglés preferia la platja i el seu sac de dormir a la caseta dels Carvalho, situada davant de l'escola preparatòria de Trajaria, al costat d'un cafè i a cent metres d'un restaurant on els veïns, esperonats per la presèn-

Les fugides 'oficials' d'Antonio Anglés

1. Anglés, sota ordre de crida i cerca des de feia un any, escapa el 27 de gener del 1993 del seu domicili a Catarroja quan la Guàrdia Civil deté el seu germà Enrique.

2. A principis del febrer és descobert en una pensió del carrer de Bailén de València, però fuig abans que arriben les forces de seguretat.

3. Detectat al terme de Vilamarxant, el 10 de febrer, segresta un veí amb el seu vehicle, trenca el setge de més de 100 guàrdies civils i arriba a Minglanilla (Conca).

4. A Minglanilla roba una furgoneta que abandona poc després i arriba a Madrid sense ser detectat pels controls de la Guàrdia Civil.

5. A principis de març és detectat per la policia portuguesa en la zona de Caparica, al sud de Lisboa, on conviu amb el toxicòman Carlos Joaquim Carvalho, però fuig abans que arribe l'ordre internacional de crida i cerca.

6. És identificat a bord del vaixell *City of Plymouth* camí de Dublín, tracta de fugir el 24 de març, però, per primera vegada, és detingut per la Guàrdia Costanera francesa, que el retorna al vaixell. Quan el *City of Plymouth* arriba a port, Anglés ha desaparegut.

cia d'un periodista recorden "l'italià": "Parlava poc i duia sempre una gorra que li cobria el cap. Passava el dia passejant amunt i avall". Un d'ells, que s'identifica com a tercer germà dels Carvalho, apunta alguna dada més: "No tenia més que un sac, però duia molts diners sota la camisa. Eren dòlars, i quan volia escuts, li'ls donava al meu germà perquè li'ls canviara en les màquines automàtiques que hi ha a Lisboa. No parlava portuguès, però l'entenia i ja sabia dir alguna cosa." Tots contesten de la mateixa manera quan se'ls pregunta si sospitaven que podia ser un criminal: "Ni idea, ens va enganyar a tots, però, això sí, ens rumiàvem que no era italià."

Quan la conversa es dóna per acabada, un home que ha observat des de la barra s'acosta al periodista, al que creu un amic d'Anglés: "Vigila el que et diu el més gros –el germà dels Carvalho– perquè parla molt amb la policia". El delinqüent més buscat d'Europa és perfectament vigilat i controlat en un entorn que desconeix i molt més insegur del que creu. La fugida semblava impossible, però no ho era.

Tres dies després d'haver estat avisada, la policia espanyola arribà a Lisboa, encara sense una ordre de detenció, i es va dirigir directament al domicili dels Carvalho, però Anglés ja no hi era. De vesprada havia estat prenent un cafè amb Carlos Joaquim en un local proper a l'embarcador fluvial de Trajaria i havia sentit una conversa inquietant. Uns parroquians la feien petar sobre els tres successos més macabres del moment: un parell d'homicidis a Caparica, un esbudellador de tres prostitutes a Lisboa i el crim d'Alcàsser. Arribaren a una conclusió sintètica i patriòtica: "i si l'espanyol fóra l'autor de tots els crims?".

La policia no veu cap trellat en la teoria, però Anglés, molt prudent, no vol córrer cap risc i fuig. Els policies espanyols no el veuran. Trobaran només els seus vestigis clars en alguns contenidors de la zona A de Lisboa, on va passar algunes nits, i sabran després que va ser vist a la piscina municipal d'Olivais, on alguns treballadors l'identifiquen com el jove que nedava i feia sauna, molt preocupat pel seu aspecte. Mes tard (vegeu el requadre) apareix a bord del vaixell *City of Plymouth* un polissó que porta un document a nom d'un tal Gonzales. Eren el carnet d'identitat i el de mariner civil de Carlos, el nom complet del qual és Carlos Joaquim Carvalho Gonzales. Anglés li havia furtat aquests documents abans de fugir.

La policia portuguesa reconeix la incoherència dels fets, però el sots-inspector Amaro declara: "Vam actuar tal com diu la llei. No teníem una ordre de crida i cerca de la Interpol i si l'haguérem detingut sense, l'hauríem hagut d'alliberar. Era millor tenir-lo controlat." L'ordre, dictada pel jutge instructor (el titular del jutjat número 6 d'Alzira) hi va arribar el 13 de març, 44 dies després que Ricart inculpara Antonio Anglés i quan aquest havia tornat a eludir el control de la policia.

Les forces de seguretat portugueses han tancat totalment el tema i donen per fet que Anglés va partir cap a Dublín. Per les espanyoles, l'episodi de Lisboa va ser un colp més en la ja maltreta repatriació.

Frases com les del delegat del Govern al País Valencià, Francisco Granados ("La deten-

ció del sospitós és cosa d'hores.") o la de l'exministre d'Interior, José Barrionuevo ("No es pot posar en qüestió la celeritat i, si volen, l'èxit amb què comença a aclarir-se aquest cas."), sonen cada dia més ridícules.

Molts, però barallats. Els crims d'Alcàsser han posat en evidència totes les mancances del sistema policíac espanyol. La primera, la inoperància per afrontar l'augment dels fugitius. Segons que es va saber, Antonio Anglés tenia una ordre de crida i cerca, dictada des del dia que va decidir no tornar a la presó de Picassent, molt abans dels successos d'Alcàsser, i l'opinió pública va llançar la pregunta: per què no el va detenir si era notòria la seua presència a Catarroja? Un agent de la policia local d'aquest municipi, que ha preferit quedar en l'anonimat, ha manifestat a EL TEMPS que mai no van rebre cap notificació d'aquella ordre.

El fet que, segons dades oficials, a l'octubre de 1993 hi haguera dictades 80.000 ordres de crida i cerca i només aleshores es decidira crear una unitat especial per buscar els fugitius, agreuja la qüestió. Fins a aquell moment, "totes les unitats" s'ocupaven de la crida i cerca, la qual cosa, en la pràctica, equivalia a dir que ningú se'n feia càrrec.

Però a més d'aquesta mancança esfereïdora, ha quedat palesa una vegada més la falta de coordinació entre els diferents cossos de seguretat de l'estat: grups rurals, unitats especials enviades des de Madrid, de policia i Guàrdia Civil, i els seus equivalents, a València han participat en el cas amb criteris, moltes vegades contradictoris. El millor exemple d'aquesta "poca entesa" el representa la decisió de la policia de començar de zero les investigacions quan la Guàrdia Civil li traspassà l'afer. Hi ha manera més clara d'indicar desconfiança?

Les disputes, però, no s'han quedat entre policies, també els equips de metges encarregats de fer l'autòpsia s'han barallat i Fernando García, pare de Míriam, acusa l'equip de l'Institut d'Anatomia Forense de València de no deixar treballar el doctor Frontela, a qui els pares de les xiquetes van voler contractar.

Amb els investigadors dividits i Anglés desaparegut, la solució a les incògnites del cas depèn de Miguel Ricart, decidit, segons ell, a dir tota la veritat en el judici. Potser aleshores es podrà saber si va participar alguna persona més en el fet i on va passar exactament i si és Picassent l'únic testimoni del rapte de les tres xiquetes. El judici, però, poc podrà fer pel dolor de les famílies ni per la confiança dels ciutadans en unes institucions policíaques i judicials que han obert a Antonio Anglés, de bat a bat, les portes de la llegenda.

Jordi Sebastià (Lisboa)
Joan M. Oleaque (València)

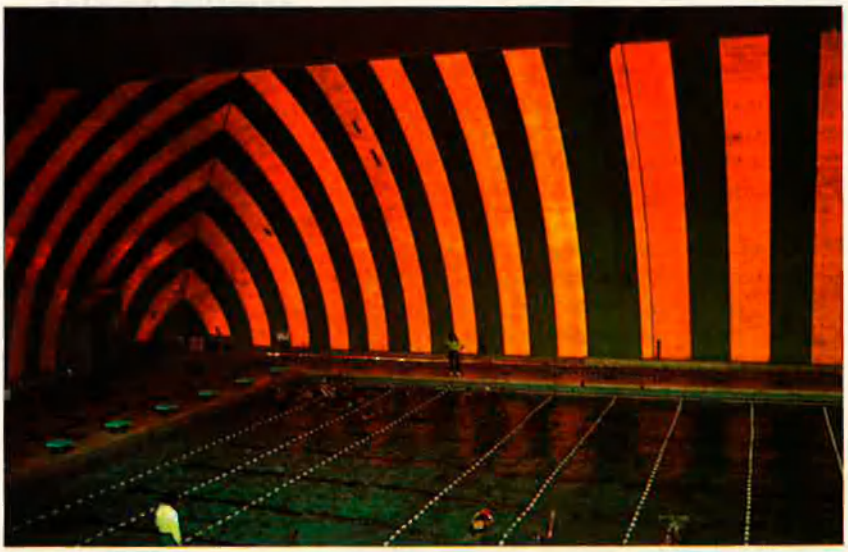
ARXIU

Platges de Caparica, al sud del Tejo, on es va refugiar algunes nits. Antonio Anglés també dormia sota les barques.

Casa dels germans Ruí i Carlos Joaquim Carvalho Gonzales, que acolliren l'"Italià', A. Anglés. Es troba a la localitat de São Pedro de Trajaria.

Piscina dos Olivais. Antonio Anglés hi nedava, es dutxava i prenia saunes per conservar un bon aspecte.

La cuina de l'infern

Abocar-se a l'abisme per mirar-hi sol ser marejant perquè l'abisme sempre torna la mirada. En el cas de l'abisme vital en què es troben submergits els Anglés, la mirada torna multiplicada per un miler de mitjans de comunicació desitjosos d'explorar amb major o menor equilibri el vertigen que provoca aquest descens. En aquesta ocasió, el temible soroll de les aigües de l'abisme se sent amb força. Es pot sentir als bars de Catarroja, a les gasolineres properes a Alcàsser, en les converses dels coneguts d'Antonio Anglés. És un soroll que reverbera i crea eco. "Anglés, tots els Anglés, patibularis, perdedors, criminals i traficants", transmet un so nascut en les reunions dels veïns dels dos pobles més directamenet tocats per un horror que compleix ja un any.

Catarroja no vol els Angles. Possiblement, no els ha volgut mai, però sempre els ha tolerat, amb més o menys suspicàcies. La marginalitat no sol resultar un concepte agradable per a paladejar-lo de prop. Quan Antonio Anglés i la seua família vivien en una casa corcada del carrer de Colom, els veïns miraven l'habitatge com un pou infecte que calia evitar. Els visitants comuns eren heroïnòmans que acudien a comprar droga a Antonio. Però amb la implicació d'aquest en el crim d'Alcàsser, la tensa tolerància es va tornar espant i ira. Ara, els sentiments dels veïns tremolen entre la minoritària comprensió dels qui creuen que la resta de la família és un grup gangrenat, però que no necessàriament han d'estar modelats a imatge i semblança d'Antonio, i el menyspreu i la por dels qui els veuen com una taca per a la vila. Evitant els sentiments col·lectius, el clan Anglés fa vida al principal carrer del poble, al costat d'una de les més luxoses perruqueries de la zona. En un pis d'un edifici on els altres inquilins a penes els dirigeixen la paraula, es desenvolupen unes existències esquinçades per l'acer de les circumstàncies i la causalitat

El retrat. Veure Neusa Anglés, la mare d'Antonio i viuda d'Enrique Anglés, que va morir alcohòlic, acompanyada de quatre dels seus plançons, és una imatge difícil d'oblidar per la seua crudessa i densitat. Cadascuna de les vides agrupades en el quadre conté tota una lletania de les experiències més colpidores i brutals que es poden imaginar des de l'escullera de la classe mitjana. En el grup, falten altres membres familiars. Luis: tancat a Fontcalent per haver apunyalat el seu germà Antonio; Ricardo, disminuït mental no violent que viu amb una dona major; Dolores, que ha reconstruït la seua vida lluny del nucli familiar; i Divina, casada i totalment integrada dins dels eixos socials. Tots es troben fora d'enquadre, més enllà dels penyasegats pels quals cauen a empentes i rodolons la matriarca i els germans que queden a Catarroja. Neusa, amb aire distant i afligit, presideix la pintura, envoltada pels altres. L'aire, indefectiblement, es troba viciat per l'ombra allargada del fugitiu Antonio. La sala on es troben reunits és desordenada, com la resta de la casa, i no hi ha cadires per seure tots. S'han d'aprofitar antigues butaques desmanegades de disseny oblidat per poder començar la conversa. Roberto, que des de la seua tornada de presó, on havia complert condemna per possessió il·licita d'armes, sembla actuar com el cap de família, fa cruixir els artells i deixa fer ziga-zaga les paraules.

La cuina de l'infern és el malnom d'un cruel i difícil barri novaiorquès. Molt més a prop, podem trobar exemples de marginació i violència tan impressionants com els que poblen aquesta part de la ciutat nord-americana. Revisar, de la mà d'ells mateixos, la vida dels integrants de la família Anglès, ens donarà una visió directa del fons dels precipicis socials.

—Acabe d'eixir de presó i això m'ha ensenyat que no es pot anar per la vida de *Torete* [delinqüent espanyol molt famós fa uns 15 anys]. Adaptar-se és molt difícil, perquè això de l'aventura marginal, de viure sense regles, tira molt. Però no vull tornar al *talego*, i menys a Picassent, que és una claveguera, una merda. Els *kies* [els presos líders de les presons] no prengueren cap tipus de represàlies contra mi per això d'Antonio, al contrari, comprenien que jo no tenia res a veure. Això els donava igual als funcionaris d'allí, m'aïllaren igual en cel·les americanes on estàs sol entre quatre parets. Ara passe de robar i de la història del cavall [heroïna]. M'he desenganxat, abans em fumava molts milers de pessetes al dia en droga, per què ho tenia fàcil, Antonio traficava. Vull intentar ser legal, encara que sé que deu costar. No vull problemes amb els policies.

Enrique, enfront seu, intervé:

—Té raó Roberto, la policia és injusta.

Enrique, pacífic disminuït mental que en un primer moment de les investigacions sobre el succés d'Alcàsser fou detingut, parla emprant un llenguatge acurat ben distint al del germà.

—A mi, quan creien que estava complicat en el crim, em van pegar molt, em posaren el cap dins d'una bossa de fem negra i m'ofegava, i em pegaven, sobretot un baixet, i jo m'aclamava a déu, i déu no m'escoltava, encara que jo era abans un home de déu, perquè no fumava, però vaig tornar a fumar, i déu es va cabrejar amb mi, i va dir, si aquest tio fuma i taca el seu cos, que li peguen.

Enrique sembla sentir aquell ofegament a què fa referència, mentre parla sense pausa, imparable. S'atura per fi i esbossa un somriure erm com el que duia marcat a ganivet Gwynplane, l'heroi suïcida de la novel·la *L'home que riu*, de

RAFA GIL

Víctor Hugo, un ésser humà transformat en un mascaró de dolor espedaçat.

L'ombra d'Antonio. —Enrique és molt bon tio, però se l'hi va la ment —diu Roberto.

Aquest ofereix un aspecte impressionant, molt dur, com de marbre cisellat a punyalades. Recorda a un boxejador lleuger i nerviüt, amb el nas fet un vuit.

—Se'm va quedar així d'una caiguda al llarg d'una fuga de presó fa uns anys. Coses de l'ofici, campió. Amb l'Enrique la gent s'ha passat molt des d'allò d'Alcàsser, se n'aprofiten perquè no està bé. Però amb mi no ho faran. Jo vaig a la meua marxa, tinc la meua nòvia i els meus amics, que entenen la història, que jo he robat i ja està. No he mort ningú ni he violat, perquè això és el més baix. Les dones són el més bonic del món. I el meu germà Antonio és un porc, un boig, i si ho ha fet, encara més, no té res d'home. Jo vaig amb la cara ben alta pel carrer, i el que em toque els ous amb allò d'Antonio, vaig a mort a per ell, li trenque l'ànima ja. La gent sap que som molts de família, i el que es passe amb un, els altres aclarirem comptes.

Roberto justifica la violència quan es considera atacat.

—Fa anys, tenia uns amics *skin-heads*. Però anar amb ells era massa fort. Massa sang, massa hòsties sense motius, perquè se'ls creuaven els cables. Amb els amics eren bons, però era molt fort. La violència s'utilitza quan hi ha un motiu, quan et vacil·len, no així.

Neusa, la mare, que no havia parlat fins al moment, barboteja una barreja de castellà i portuguès en el seu enraonament. Té el rostre castigat per cicatrius i arrugues. El seu marit la violava davant els fills, quan ella es negava a practicar sexe. Antonio la maltractava físicament de manera contínua, inclús una vegada intentà cremar-la viva. És el pilar capital del conjunt, una col·lumna consumida que dóna a menjar i viure a tots amb l'únic sou que entra a la casa. Els ulls són dues coves sota un front apergaminat.

Neusa, amb aire distant i afligit, presideix la pintura, envoltada pels altres. L'aire, indefectiblement, es troba viciat per l'ombra allargada del fugitiu Antonio.

—Les parets són plenes de forats que feia Roberto quan tenia el *mono*. Ho destrossava tot a punyades i puntellons. Antonio també trencava moltes coses. Jo crec que se l'ha menjat un tauró, que ja és mort. Ell nadava molt bé, però segur que se l'han menjat els taurons.

Roberto replica:

—No, no pot ser mort. Ell és una bèstia, un animal capaç de sobreviure en qualsevol lloc. Això de dir que és mort és una mentida, com dir que és homosexual. Quan estava a la presó, vaig topar amb la Marquesa, una *loca* que va declarar a una revista que s'havia gitat amb Antonio. Li vaig pegar unes hòsties i va confessar que no era de veres, que ho va fer pels diners que li pagaven els de la revista. No, Antonio pot ser moltes coses, però no maricó.

Enrique intervé sobtadament:

—Com que no? Sí, sí que ho era, a mi em va violar una nit, quan estava dormint, em va obligar. Li agradava tot, xics i xiques. Un altre dia em va fer una mamada en la platja. I mira el que et dic, una vegada que em varen dur a presó per una cosa mala que vaig fer, ell es trobava

allí també, i em va dir que estava molt bo, que jo li molava, que volia dur un rotllo amb mi. Jo li vaig dir de broma que si feia una prova d'amor per mi, com matar tres xiques, eixiríem junts. I ho vaig passar molt malament, perquè creia que allò d'Alcàsser ho va fer per conquistar-me, però parlí amb una jutge i em va dir que podia anar-me'n tranquil, que jo no tenia culpa.

Roberto es gira i xiuxiueja:

—Ni cas, se'n va de la ment. Antonio és un fill de puta, però no un *bujarrón* [homosexual]. Qui de veres ha patit totes les merdes que ens han vingut per culpa d'Antonio és la Dolores, que vivia ací i intentava dur una vida normal.

A uns quilòmetres de Catarroja, en la localitat de Mislata, Dolores i la seua germana Divina, qui es comunica per primera vegada amb un mitjà de comunicació, reflexionen en veu alta.

—En anar-me'n de casa de ma mare, he pogut començar de nou. Em dedique a la música i al ball, que és el que m'agrada, i faig vida normal amb la meua parella. Es com eixir d'un forat molt obscur —expressa alleugerida Dolores.

Divina afegeix:

—Jo he viscut de més lluny el tema perquè als nou anys vaig anar a viure amb els meus avis fins que em vaig casar. De tota manera, era previsible una explosió final com la d'Antonio.

Divina procura, com Dolores, que no la relacionen amb els significats del cognom Anglés.

—Sobretot pel meu marit, que té una professió estable i ben remunerada i odiaria vore's implicat en aquest context. Per la meua part, em dedique a la docència i procure donar als alumnes el meu nom amb els cognoms canviats. És un dur tatuatge, el que ens ha deixat Antonio.

Divina i Dolores semblen els únics membres del clan decidits a ser seguidores acèrrimes de les rectes euclidianes que marquen les distintes normes establertes.

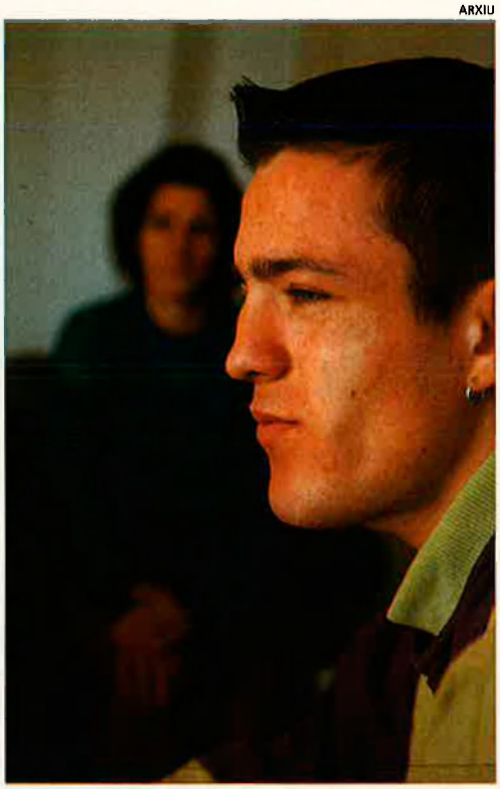
—Antonio era, o és, un solitari, un supervivent desequilibrat. Però de vegades compartia coses, demostrava tenir bon cor amb la família.

—Bon cor, dius? —contesta Dolores—. Quan alguna ionqui venia a comprar-li cavall i deia que no podia pagar-li en diners, el nostre germà li oferia altres possibilitats, com gitar-se amb ell, o fer-s'ho amb Enrique, que és retardat mental, davant dels seus amics. Mira, et pose un exemple. Jo admire molt Michael Jackson, és el meu ídol, i crec en la seua innocència en el judici que ha de patir per perversió de menors. Si es demostrara la seua culpabilitat, no m'afectaria en absolut, perquè, comparat amb el que he vist en ma casa, les acusacions contra Michael són una broma de mal gust. L'únic germà que crec que tindrà un futur adequat serà Carlos, el menut, perquè ha vist caure tots els altres.

Al pis de Catarroja, Carlos, de 14 anys, opina:

—Moltes mares no volen que vaja amb els seus fills per ser germà de qui sóc.

ARXIU

Roberto Anglés: "Jo li diria una cosa al pare de Míriam. Que és clar, que ha perdut una filla, i nosaltres ho sentim molt, però li demanaria que deixara de menejar tota aquella història, perquè la que ho paga és la meua família. Si no deixa que s'oblide d'allò, la gent ens mirarà sempre com a criminals. I ja n'estem un poc farts."

—Doncs mira, passa de tot. Si et respecten, respecta. Si no, o passes o et fas de respectar, —assevera Roberto—. Encara que mira el pobre Luis, intentà que Antonio ens respectara i acabà a Fontcalent. Ara diu que mai no vol tornar a aquesta casa, que li fa por.

Roberto es refereix a l'ocasió en què el seu germà Luis va fer un collar de carn als budells a Antonio quan aquest feria a punyades la cara de sa mare. Neusa recorda:

—El meu Luis va agafar el ganivet més gran de la cuina i li'l clavà a l'estómac a Antonio. Hi havia tanta sang al corredor que pareixia un escorxador. El pobret ho va fer per bé.

Roberto, meditabund, afegeix:

—Antonio és molt difícil de matar perquè és un gos rabiós. De totes maneres, ell no havia fet una cosa com la que diuen que ha fet. Jo crec que es ratllà amb les ties, perquè anà al *talego* per torturar una ionqui. I mira, jo li diria una cosa al pare de Míriam. Que és clar, que ha perdut una filla, i nosaltres ho sentim molt, però li demanaria que deixara de menejar tota aquella història, perquè la que ho paga és la meua família. Si no deixa que s'oblide allò, la gent ens mirarà sempre com a criminals. I ja n'estem un poc farts.

Mauricio Anglés, de quinze anys, intern al reformatori de Godella per haver clavat una arma blanca a un jove que feia burla d'Antonio Anglés, intervé:

—És clar. A més, eliminar l'Antonio és quasi impossible. Ell dispara al menor moviment. Si té *cacharra* [pistola], els *monos* [policies] ho tenen cru. La història d'Antonio és *chunga*, jo tinc clar que mentre ets menor has d'aprofitar i viure la vida, perquè no et poden posar en la presó. Ara, quan ja compleixes els 18, has de treballar, ser legal, perquè el càstig és el *talego*.

Durant la tarda de la conversa, Mauricio gaudia del permís de cap de setmana. Però ja hauria d'haver tornat a primera hora del matí. Just en el moment en què callà Mauricio, trucaven des de Godella requerint la presència del menor. Roberto contestà a la trucada amenaçant d'ajustar els comptes de manera letal amb els responsables del centre si Mauricio rebia qualsevol tipus de represàlia.

—No ho faria, saps campió? —diu—. Però ja saps, en la vida, com a la presó, mana la llei de fer-se respectar, la llei de la selva.

Joan M. Oleaque / Jordi Sebastià

Exorcitzar malsons

Fernando García, pare d'una de les xiquetes assassinades d'Alcàsser, intenta que la justícia enduresca les penes contra els violadors. Amb aquesta tasca, treballa també per cicatritzar-se les lesions de l'ànima.

Fernando García Mediano és pare de Míriam, una de les víctimes de la tragèdia d'Alcàsser. Ja abans de conèixer el fatal desenllaç, Fernando havia assumit la responsabilitat de ser portaveu de les tres famílies implicades. Després de la trobada dels cadàvers, va emprendre una costosa croada: aconseguir el màxim de signatures possibles d'un manifest, redactat per ell mateix, que demana un estricte enduriment de les penes per violació i/o assassinat. En un despatx habilitat per l'Ajuntament d'Alcàsser, Fernando García intenta incrementar les més de 2.700.000 firmes que donen suport a la seua proposta. Però aquesta tasca té també pel pare de Míriam una finalitat interior: ajudar a convertir una obsessió en bàlsam per una ferida insondable.

—Què li reporta la frenètica activitat pública que ha decidit dur endavant des de la fugida d'Antonio Anglés?

—D'una banda, insistir en la denúncia del descontentament de la gent amb una llei orgànica que tracta els violadors amb una mà que jo considere molt suau. De l'altra, demostrar-me que actue correctament perquè el calvari de la meua filla i les altres xiquetes no caiga en l'oblit. Certament, em seria molt costós viure pensant que no faig res per Míriam o per qualsevol altra nena que haja de passar pel que va patir ella.

—Creu que els legisladors atendran una iniciativa popular?

—Hauran de fer-ho. A França, una iniciativa com la nostra ha conseguit un enduriment de les condemnes per als violadors. Ací, la burocràcia legislativa haurà de cedir, si realment representa el poble, i si aconseguim que les signatures continuen creixent.

—No se sent descoratjat pel cercle sense sortida en què es troben les investigacions sobre el parador d'Anglés?

—La situació m'inquieta, no em descoratja. Una testimoni ocular assegura que les xiquetes no van pujar mai a un Opel Corsa, i això contradiu la versió oficial. Les primeres indagacions indicaven que els cadàvers estaven embolicats amb una catifa persa, símbol de poder econòmic, i no amb la moqueta pobra que després s'ha dit. També s'ha obstaculitzat la tasca de Luis Frontela, el forense que jo vaig demanar, etc. Pense que s'amaguen molts aspectes i que hi ha més implicats que els dos que tothom coneix.

—Confia que el judici a Miguel Ricart aclaresca els dubtes?

—Imagine que té por d'anar-se'n de la llengua i que no dirà massa del que crec que sap. En algun moment de la vida s'ha de fugir de les pors i cadascú ha de fer el que deu. A mi, aquest moment em va arribar fa un any. No sé quan li arribarà a ell.

J. M. O. / J. S.

ARXIU

Una tragèdia que ha canviat la seua vida. F. García és l'impulsor d'una iniciativa que no hauria volgut encapçalar mai.

"Pujol sempre ha def

El president del comitè de govern d'UDC analitza per a EL TEMPS la crisi recent de CiU. Josep Duran i Lleida acusa un sector de CDC d'exagerar la polèmica i rebutja la proposta que Pujol esdevingui l'àrbitre entre els dos partits.

Despatx de Josep A. Duran i Lleida, una setmana exacta després que els senadors d'Unió votessin en contra de la reforma del reglament del Senat i votessin per tant diferent als senadors de CDC, amb els quals comparteixen la coalició CiU. La crisi estava servida i en una setmana s'ha vist de tot. UDC és acusada d'indisciplina i el president Pujol intervé personalment en la crisi. Set dies després tot sembla tornar a la calma. Queden, però, les esquerdes.

—Ha tornat la calma a CiU, senyor Duran?

—Des d'Unió Democràtica de Catalunya no hem considerat mai que hi hagués un llevant de tal intensitat que provoqués realment un neguit pels danys que hagués pogut ocasionar. He de reconèixer –seria ignorar la realitat no fer-ho– que CDC en canvi sí que ha considerat que la votació diferenciada dels dos partits en un tema tan puntual com el del reglament del Senat afectava, si no l'estabilitat de la coalició, sí la seva mateixa fortalesa, i en particular pel que fa a la negociació del tomb autonòmic. Per tant difícilment Unió pot reconèixer que la tempesta s'ha calmat perquè no ha considerat mai que hi ha hagut tempesta. Amb tempesta o sense, reconec que a hores d'ara les relacions entre ambdós partits tornen a normalitzar-se.

—Es pot dir que CiU és una coalició sísmica, sotmesa a sotragades periòdiques?

—Tota relació humana està sotmesa a sotragades periòdiques i per tant és una relació sísmica. També ho és la de Convergència i Unió, perquè són dues realitats diferents, dos pensaments polítics diferenciats, amb molt de comú però amb una especificitat concreta de cadascú. L'important és que aquesta relació sísmica, aquestes sotragades, no provoquin víctimes.

—L'epicentre del sisme s'ha situat al seu despatx, i en canvi vostè el treu fora i sembla situar-lo a CDC.

—No, jo no el situo a CDC. Unió podria tenir arguments per qualificar el vot de CDC i, déu nos en guard!, no ho hem fet. L'hem respectat profundament. Hem intentat explicar el nostre, tot i que a la defensiva, perquè des del primer dia hi ha hagut una intensa pluja de càrregues de profunditat contra l'actitud d'UDC. Ens hem limitat a explicar la nostra posició, sense qualificar mai la de CDC. Per tant no és qüestió de situar l'epicentre aquí o allà, sinó simplement de reconèixer que la democràcia comporta la tolerància, i que la tolerància és un principi bàsic de la discrepància. Aquests dies recordava una cita del Quixot, quan li diu a Sancho Panza, parlant de la tolerància: "No t'entestis, Déu ens ha fet així. Cadascú és com Déu l'ha fet i vegades una mica pitjor". Doncs bé, és evident que som dues realitats diferents. Cadascú és com és, ni millor ni pitjor un que l'altre, simplement diferents. No cal que ens esforcem a ser diferents. La diversitat es produirà en més d'una ocasió, i la regla del joc és tolerar aquesta diversitat. El fotut seria normalitzar la discrepància. Jo no defenso la normalització de la discrepància perquè seria reconèixer que la diversitat de criteris permanent seria el fil conductor de les relacions entre els dos partits. Unió demana que no es criminalitzi la discrepància.

—S'ha sentit criminalitzat en els darrers dies?

—No sé si criminalitzat, que és exagerat, però, utilitzant aquest qualificatiu, vull posar de relleu l'actitud d'un sector de CDC molt concret que ha magnificat interessadament la diferència de criteri a l'hora d'explicitar un vot a la reforma del reglament, i també l'actitud de determinats mitjans de comunicació, que han contribuït igualment a la magnificació d'aquests fets. Em sorprèn que un vot diferent en un tema tan intranscendent sigui qualificat com a causa d'afebliment o fragilitat de la coalició davant del Govern.

—Quan vostè parla d'un sector de CDC, es refereix al que encapçala l'actual secretari general Miquel Roca?

—Jo he dit el que he dit i no vull afegir res mes.

—La diferència entre aquesta sotragada i les anteriors és que aquest cop el president Pujol no ha pogut reconduir la situació?

—Vejam. No en la seva pregunta, però sí en valoracions tangencials que s'han fet aquests dies, s'ha intentat presentar injustament un president Pujol que, davant de conflictes entre Convergència i Unió, es posicionava a favor d'UDC. I ara es vol dir que per primera vegada no ha estat així. Això no és cert. El president Pujol ha defensat sempre l'actitud de CDC. El que passa és que el president Pujol sap que és bo poder compatibilitzar aquesta actitud amb CiU. Però sempre ha defensat el posicionament de CDC, i aquesta vegada també. Ara, en UDC, tot i respectar el posicionament del president Pujol i el seu lideratge més enllà de la presidència de CDC, hem entès que no podíem fer altra cosa que

ısat l'actitud de CDC"

la que hem fet. No com a actitud anti-Convergència: el vot d'Unió al Senat no pretén ser cap toc d'atenció, cap resposta a CDC. Pretén ser un toc d'atenció al PSOE.

—En conseqüència, pel que vostè diu, el president Pujol no seria un àrbitre en la coalició, sinó que és part interessada en el conflicte perquè és president de CDC.

—Evidentment. Hi ha el plantejament, que de tota manera no se m'ha proposat seriosament, de situar un àrbitre en els conflictes de la coalició. Quan els dos partits no estan d'acord, resol una tercera persona. UDC respecta profundament el senyor Pujol. Primera perquè és president del nostre partit coalitzat. Ningú pot discutir que difícilment es trobarà un soci tan fidel com UDC. És un fet irrebatible. Tampoc ningú pot discutir el nostre suport al president de la Generalitat. Però UDC no pot acceptar que hagi de solucionar els nostres problemes. Unió, per cultura política, no accepta en la seva estructura interna que una persona pugui prendre cap decisió perquè la direcció del partit és col·legiada, i per tant no pot acceptar traspassar la seva sobirania a una tercera persona.

—Així doncs, aquella imatge segons la qual vostè es barallava amb Miquel Roca i pactava amb Jordi Pujol ha deixat d'existir?

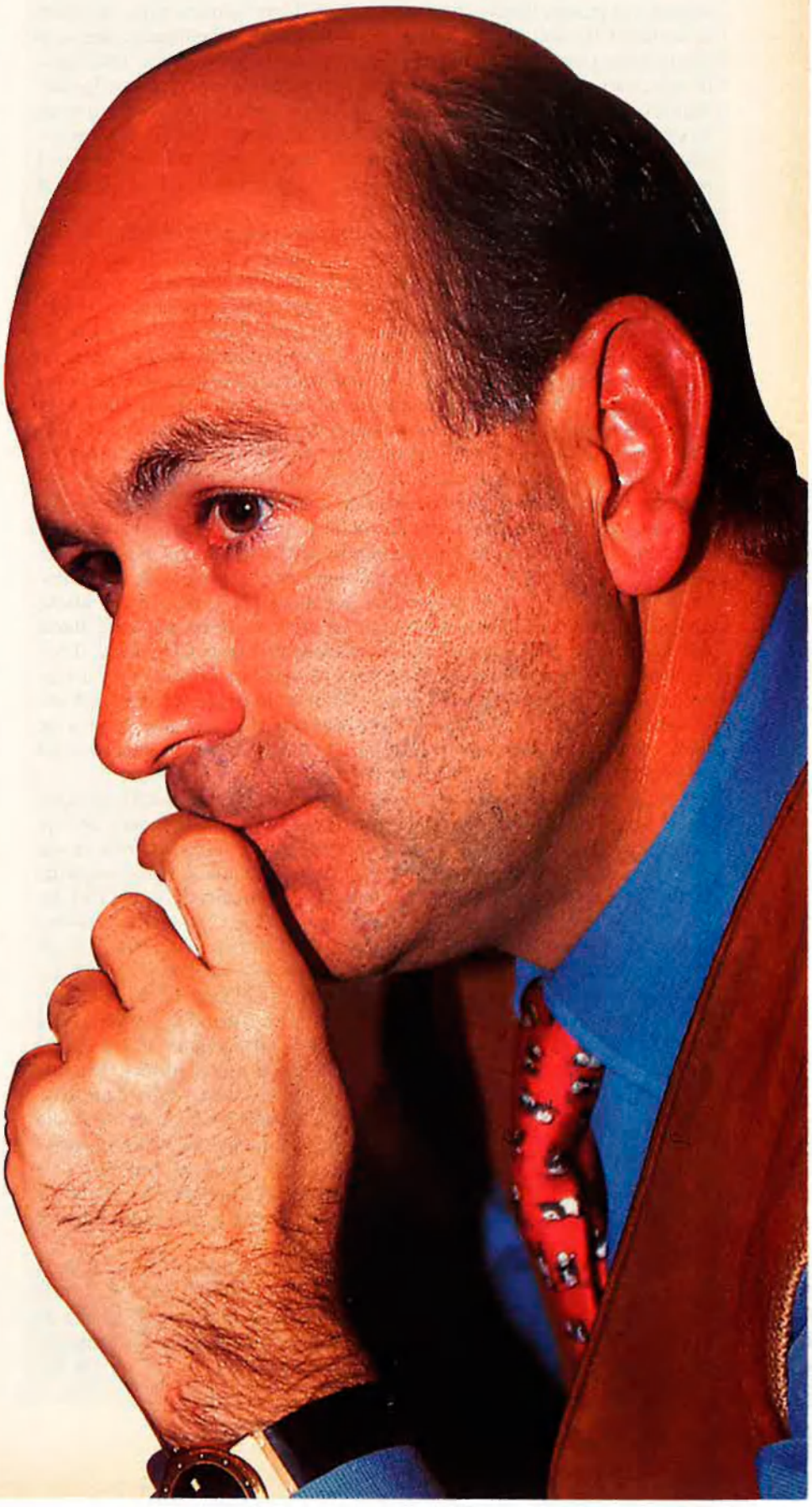
—És evident que amb en Miquel Roca com a secretari general, no en Duran, sinó Unió, hem tingut més possibilitats de tenir diferències, perquè el dia a dia del partit l'hem gestionat el secretari general de CDC i jo. Per tant és normal que hi hagi hagut més possibilitat de conflicte entre nosaltres dos. Però també hi ha una imatge interessada que em presenta com a problema entre els dos partits. Això no correspon a la realitat. No és una qüestió personal.

—El va trucar el president a Xile?

—No, no.

—Si vostè hagués estat aquí, les coses haurien anat d'una altra manera?

—Seria una desconsideració envers els meus companys de direcció del partit una resposta que no sigui no. El que ells van fer està molt ben fet. Tal vegada hi ha un error nostre, de tots. Quan vam prendre aquesta decisió hauria d'haver anat acompanyada d'un comunicat explicitant per què ho fèiem. No ho vam fer, vam reaccionar 48 hores després i ja va ser una reacció a la defensiva. Ens vam haver de defensar d'acusacions d'indisciplina. Per què indisciplina nostra? Per què no indisciplina dels altres? Per què

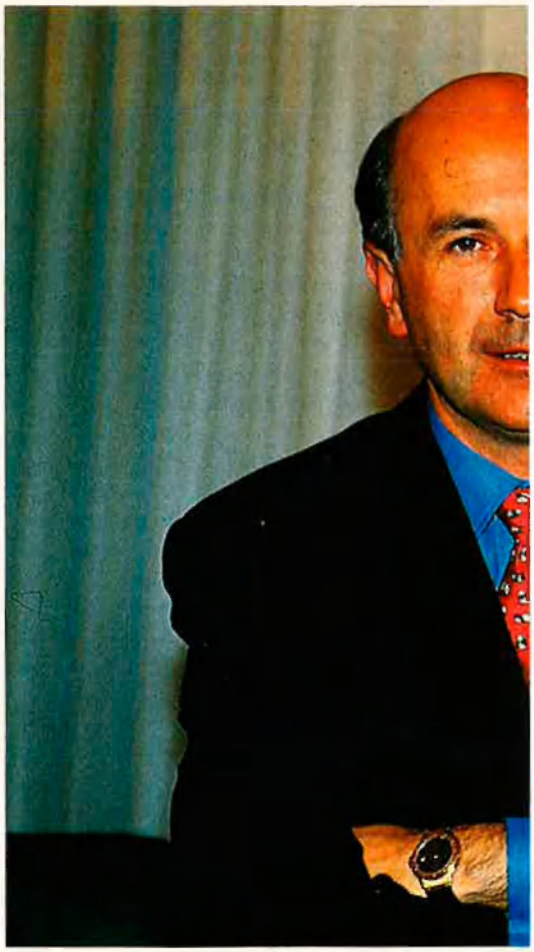
Una coalició sísmica

Un eixut comunicat que els dos partits, CDC i UDC, van fer arribar per separat a la premsa tancava formalment la crisi més important que ha viscut la coalició CiU amb els seus quinze anys d'història. Aparentment, doncs, la calma torna a ser present a banda i banda del carrer de València. Una vegada més, tot i que amb una intensitat desconeguda fins ara, un sisme ha sacsejat CiU fins al límit, diuen alguns, del trencament. D'altres diuen que no ha estat res, però sigui com sigui, comença a quedar clar que CiU és una coalició que està inevitablement condemnada a patir sacsejades periòdiques, i segons que asseguren els més pessimistes, condemnada tard o d'hora al trencament.

Un membre de l'executiva de CDC mesurava la intensitat del terratrèmol i assegurava que, a diferència dels anteriors, "aquesta vegada Miquel Roca i també Jordi Pujol coincideixen a dir que la coalició s'acabarà trencant i ja només difereixen en el calendari". El fet és que si alguna cosa nova ha passat aquesta vegada, ha estat la implicació de Jordi Pujol en el conflicte. Si fins ara se'l podia situar en l'equidistància d'un president, aquest cop ja no ha estat així. Pujol va demanar a Unió que fes marxa enrere, però no ho va aconseguir. El president de la Generalitat *descobria* que allò que alguna vegada li havia servit per desgastar possibles proves de força internes al si de CDC capitanejades per Roca –cal recordar que Roca va posar les relacions amb Unió com a principal causa per deixar temporalment la secretaria general de CDC–, tampoc podria acabar de controlar-ho en dies de crisi. Hi ha, doncs, un canvi qualitatiu des del moment que Pujol surt a l'escenari on es desenvolupa el conflicte. Però tampoc ha arribat a agafar el paper de protagonista que Miquel Roca, hàbilment, proposava, que era el de futur àrbitre de la coalició. Aquesta possibilitat, rebutjada per Unió, i diuen també que pel mateix Pujol, hauria representat un grau de compromís molt elevat del president de la Generalitat en les relacions perilloses CDC-UDC. L'aspecte més significatiu de l'actitud de Pujol pel que fa a la crisi va ser demanar recuperar la cohesió interna abans d'afrontar la negociació del tomb autonòmic amb el president del Govern espanyol. Un gest que serveix de termòmetre per mesurar fins a quin punt la sacsejada va ser intensa, i del qual les dues parts de ben segur han pres nota.

En el comunicat conjunt de tancament de la crisi, ambdós partits es comprometien a reforçar la comissió d'enllaç "com a òrgan de debat i decisió que permeti i garanteixi el vot comú dels dos partits" i confirmaven el seu suport i la seva confiança en el president de la Generalitat. Però l'esquerda ha quedat. Els dos partits han fet valoracions oposades de la votació del Senat que fan difícil una reconducció definitiva. Per CDC una votació separada és un acte d'indisciplina. En canvi per Unió es tracta d'un acte de coherència que no té per què afectar la cohesió de la coalició ja que la discrepància entra dins les relacions de dos partits coalitzats. UDC i CDC tenen dos conceptes diferents del que ha de ser la coalició i al llarg d'questa setmana no s'ha vist que acostessin posicions en aquest sentit. El foc creuat d'aquests dies ha anat més enllà de la simple discrepància formal sobre els límits de la llibertat de cada partit. Des de CDC s'acusa els socis democristians obertament de deslleialtat i de fer de la diferenciació i la discrepància una política contínua, amb la finalitat de guanyar un protagonisme superior al que els hi correspon i que per si sols –sense CDC– no tindrien. Des d'Unió, en canvi, s'acusa CDC de criminalitzar la discrepància i també de magnificar interessadament la polèmica, i s'assenyala amb el dit Miquel Roca.

Ara caldria veure si en el fons de la pugna no hi ha, encara que sigui en el subsconscient de tots els protagonistes, una preocupació pel que serà l'encara llunyà post-pujolisme. Si fos així, ens trobaríem davant d'una guerra de posicions que només ha fet que començar i que anirà augmentant d'intensitat a mesura que passin, tranquil·lament, els anys. **P. M.**

sempre indisciplina del petit respecte al gran?

—Vistos els resultats, era la millor manera de donar un "toc d'atenció" al PSOE?

—Nosaltres, al PSOE, li hem pagat unes lletres anticipades i és ell el que està en deute amb nosaltres. Sabem, perquè la història així ens ho demostra, que el PSOE és un mal pagador. Potser ha corregit el defecte de mal pagador, però avui per avui, ells tenen encara la lletra per pagar, amb la condició notòria de morós políticament parlant del PSOE.

—UDC creu que CiU ha donat massa, comparat amb el que ha rebut?

—Evidentment. No només des del 6 de juny. Catalunya, i CiU com a força majoritària, ha donat més del que ha rebut a canvi. Durant la transició, Catalunya va sacrificar el plantejament d'un major reconeixement dels seus drets en favor de la consolidació de la democràcia. La resposta que ens ha pagat Espanya per aquest sacrifici no ha estat mai a l'alçada de la nostra corresponsabilitat. Hem exercit sobradament la corresponsabilitat al llarg d'aquests anys. Ara, en els darrers mesos, la força política que més ha contribuït a l'estabilitat política i econòmica d'Espanya és la coalició CiU.

—Ara CiU és menys decisiva a Madrid?

—Aquesta afirmació és una *boutade* inte-

CARME PUERTOLAS

ressada. Menys decisiva per què? És evident que els dos partits mantenen unes actituds determinades. Al contrari, si es vol estirar el fil, podríem dir que pot ser més decisiva. Si més no, els negociadors sempre poden utilitzar davant el PSOE l'argument de l'existència d'uns senyors que són uns indisciplinats i que si no es porten bé no els votaran. És una *boutade* la primera de les interpretacions, i podria ser-ho també la meva.

"Un sector de CDC molt concret ha magnificat interessadament la diferència de criteri."

—Per què hi ha problemes entre els dos partits en el marc del Grup Català a Madrid, o en les municipals, i no en el Govern de la Generalitat?

—Jo no exageraria els problemes que hi ha hagut darrerament en el Grup Català a Madrid. Possiblement per sensibilitats diferents en el procés de negocació amb el PSOE, certament hi ha hagut alguna diversitat. En el terreny municipal hi ha diferències i n'hi continuarà havent. Es tracta de concordar persones de dos partits diferents que a vegades estan enfrontats per motius que no tenen res a veure amb la política. Aquest és un problema que difícilment podrà evitar la coalició quan afronti les municipals. En el Govern de Catalunya, potser perquè és l'acció prioritària dels dos partits, resulta més fàcil posar-nos d'acord per plantejar una acció de govern.

—A on acaba el dret a la diversitat o a la divergència en el marc d'una coalició?

—Acaba amb la necessitat i amb la voluntat –les dues coses– que la coalició continuï operant conjuntament. I amb la necessitat i la voluntat que els dos partits tenim de continuar junts. Jo no exageraria el fet que quinze anys de vida en comú de dues realitats diferenciades hagin produït una diferència de vot. La diferència no provoca la necessitat de parlar de límits, no hi ha necessitat de posar-los perquè per damunt de tot hi ha aquesta voluntat de continuïtat dels dos partits.

—Què és el que fa que la coalició CiU avui continuï unida?

—La uneix el tronc comú de la defensa de la reconstrucció nacional del nostre país. La consciència dels dos partits que encara hi ha molt a fer en aquest terreny. Aquest és un primer element, però hi ha un segon, més egoista, que és la necessitat. Els dos partits sabem que per separat lliuraríem el govern de Catalunya a una altra força política. Potser compartint-lo amb algun de nosaltres, però en tot cas, cap dels dos en solitari, menys òbviament UDC.

—Què es pot fer perquè les passades i les previsibles divergències al si de CiU no es repeteixin?

—En termes generals, la coalició ha d'enfortir la comissió d'enllaç com a òrgan de debat i de decisió dels dos partits que permeti i garanteixi el vot comú de les dues formacions. I més puntualment, donant la confiança i el suport al president Pujol, iniciar la negociació del tomb autonòmic.

—S'ha acabat la polèmica?

—No volem polemitzar més. Si ara nosaltres contestéssim totes les declaracions que es fan, o les que fa el secretari general de CDC amb un to més acusatori contra UDC, continuaríem la polèmica i llavors sí que mantindríem viva una discrepància que podria finalment afeblir-nos. Per tant, el millor que podem fer és no polemitzar. Que ens qualifiquin del que vuguin. Ens interessa resoldre el problema i a partir d'aquí pau i glòria.

—Té data de caducitat la coalició CiU?

—Espero que no en tingui. Però bé, som humans i igual que els partits poden acabarse, les coalicions també es poden acabar.

—Té successor el president Pujol?

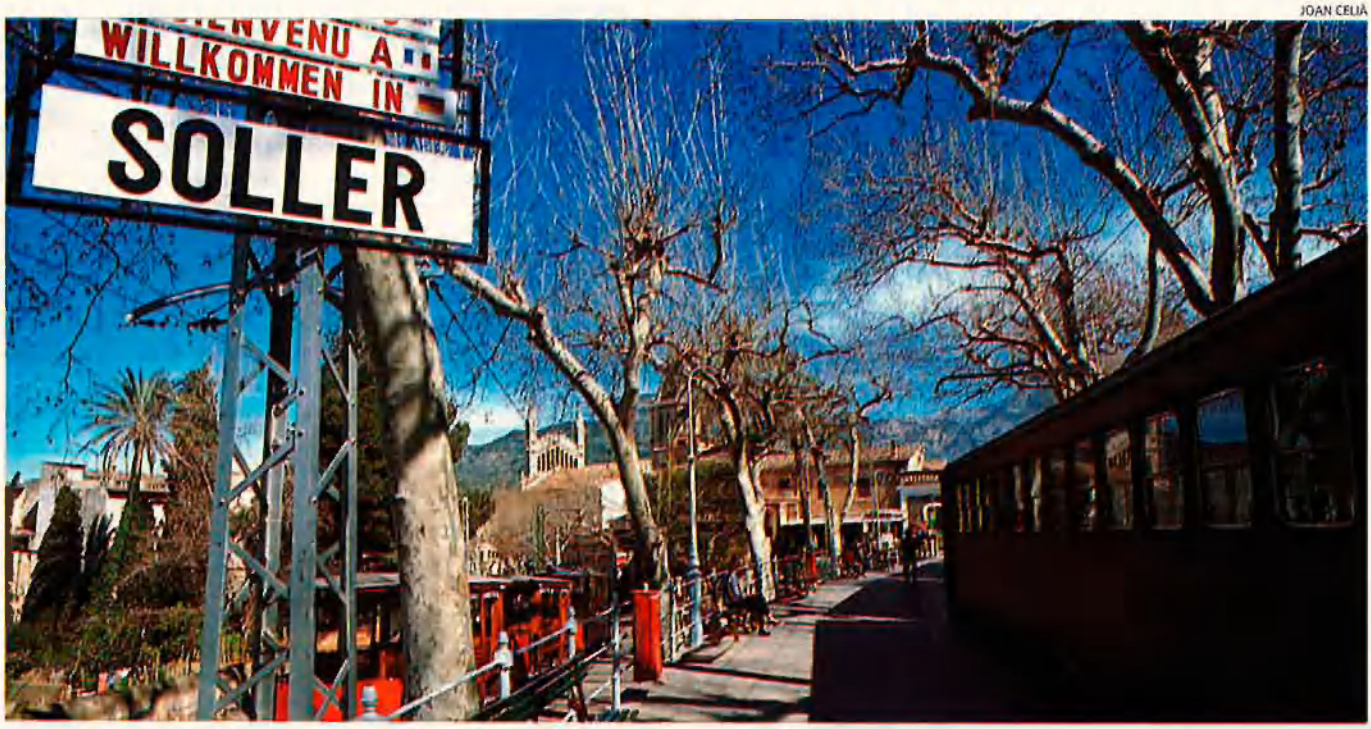
—No, perquè no en necessita. El president Pujol té anys de vida física i política. No hi ha successor perquè no hi ha successor, avui per avui.

—I per demà, hi ha qui l'assenyala com un delfí.

—La gent simplifica. Diuen que tot això ha passat per ambició personal, però és llastimós.

Pere Martí

JOAN CELIÀ

Tothom coincideix a dir que Sóller necessita millorar les seves infrastructures. Però la manera de fer-ho, divergeix.

El túnel més fosc

Sembla com si hi hagués una maledicció ecologista contra aquest túnel. Quan s'anuncià la construcció, les crítiques dels ecologistes no es feren esperar. A la vall de Sóller es creà una coordinadora contra el túnel, l'anomenat Col·lectiu Antitúnel de Sóller. Ells deien que era innecessari i que tant la carretera –el coll de Sóller, que puja la serra de Tramuntana i la baixa fins la vall– com el tren eren sistemes d'accés suficients. Molts habitants de Sóller veien amb preocupació la construcció del túnel perquè això representaria una via ràpida d'accés, amb les conseqüències lògiques per a la ciutat: pressió urbanística de segones residències, més habitants, més visitants, més pol·lució, més cotxes, més fems...

Un membre del col·lectiu opositor, Plàcid Pérez, declarava a aquest setmanari el novembre de 1990 que la pressió urbanística ja s'havia notat i afegia: "Sóller no necessita el túnel, sinó una millora de les infrastructures". Per la seva part, els defensors del túnel el consideraven una millora important, perquè acostaria la ciutat de Sóller a la de Palma. Sense el túnel, el trajecte Palma-Sóller per carretera dura uns 45 minuts, aproximadament. Amb el túnel, el viatge no passaria dels 15 minuts. Més que l'estalvi de temps, el túnel evitaria el perillós coll de Sóller.

El túnel de Sóller, que havia d'entrar en funcionament fa dos anys, encara no està acabat. L'empresa constructora n'ha tapiat les boques per problemes de tot tipus. El més important, el financer: falten 5.000 milions per a poder acabar-lo.

Enmig de la polèmica –de la qual ja informava aquest setmanari en el número 333– les obres començaren l'octubre de 1989. L'empresa deia que finalitzarien el primer semestre de 1992. Calia foradar quasi tres quilòmetres de muntanya, amb una amplària de 10 metres i una alçària de 4. Quasi un centenar d'obrers havien de fer torns de vuit hores; s'havia de treballar les 24 hores. Era, i és, l'obra pública més important, pel seu volum, feta mai a Mallorca. A més, havia de representar tota una novetat perquè seria la primera via de peatge de l'illa. L'empresa tendria –i té– la concessió durant 25 anys.

A poc a poc les crítiques ecologistes anaren minvant davant el fet consumat de les obres en marxa. Tothom es rendia a l'aparent evidència de tenir el túnel en funcionament l'any olímpic. Però no va ser així. Ja des dels inicis de l'obra començaren els problemes. Primer varen ser els materials de la muntanya: la duresa de la roca no era tanta com s'havia suposat a partir dels estudis previs. Al contrari, les entranyes de la muntanya eren una trampa. Els esbucaments eren continus. No eren prou importants per posar en perill la integritat física dels operaris, però sí suficientment continus per endarrerir les obres. Metre a metre s'havia d'encofrar. La maledicció ecologista començava a

funcionar. A més encoframents, més hores de feina, més endarreriments... més doblers. Els rumors sobre problemes financers de la concessionària començaven a ser motiu de preocupació. Arribà el primer semestre de 1992 i la perforació seguia lentament, molt lentament. Acabava l'any olímpic i el túnel encara no s'havia finalitzat. L'empresa demanà una pròrroga al Govern, que li fou concedida. I una segona, i una tercera... Ara ha hagut de demanar la quarta pròrroga. Però ja ningú no es refia de veure acabat el túnel.

Amb la darrera pròrroga, la tercera, s'hauria d'haver acabat el túnel a finals del 93. De fet, segons assegura l'empresa, únicament falten per perforar uns 80 metres. Però ja no és qüestió de metres per guanyar a la muntanya, sinó de manca de doblers. En principi estava prevista una inversió de 4.500 milions de pessetes, si bé algunes fonts opositores deien que no serien menys de 6.000. El fet és que, al llarg dels anys d'obres, el pressupost s'ha anat engrandint cada vegada més. L'empresa constructora –Fomento de Obras y Construcciones, SA– demana a l'empresa promotora –Túnel de Sóller–, que li pagui els deutes o aturarà les obres, però aquesta no té suficients recursos. Durant la primavera de l'any passat les obres pràcticament s'aturaren. La promotora hagué de posar-se a cercar doblers. Eren necessaris quasi 5.000 milions per afrontar el deute amb la constructora i finançar les obres fins el final. Es començà a negociar amb Argentària, però aquesta entitat es retirà de les negociacions durant el desembre passat. Ja no hi havia possibilitats a curt termini de seguir les obres. Les dues boques del túnel començaren a ser tapiades. L'escàndol esclatà. La batllessa de Sóller, Isabel Alcover (PP-UM), declarà indignada que "es riuen del poble de Sóller".

El Govern autònom va agafar el tema amb una cautela màxima, aparentant tranquil·litat i donant seguretats que les obres del túnel s'acabarien. El conseller d'Obres Públiques i Urbanisme, Bartomeu Reus, manifestà que ara cal "trobar el finançament necessari per acabar les obres, uns 5.000 milions". Anuncià que havia iniciat negociacions amb diversos bancs i que, si aquestes converses fallassin, encara hi ha d'altres opcions. Però no va dir quines són aquestes opcions. A Sóller, mentrestant, cada vegada hi ha més gent que ho veu més obscur, tota aquesta història del túnel. Els opositors al túnel no poden deixar de somriure quan veuen com la maledicció o la venjança de la perforada muntanya fan cada vegada més difícil la construcció.

Ningú no s'explica com són possibles tants endarreriments i, a pesar de les seguretats donades pel conseller, el cas és que la desconfiança comença a ser generalitzada. Molta gent compara aquesta obra amb les que es feren, a principis de segle, pel tren. El tren de Sóller –que s'inaugurà l'any 1912– travessa tota la muntanya mitjançant diversos túnels, amb una llargària total semblant a la que ha de tenir el túnel de la carretera. És difícilment comprensible que vuitanta anys després, i amb tota la capacitat tecnològica de la qual es disposa, no es puguin salvar fàcilment els obstacles naturals que ja se salvaren la primera dècada d'aquest segle.

ARXIU

Les boques del túnel, tancades. La muntanya no es deixa foradar.

Les declaracions dels responsables de l'empresa concessionària, quan s'iniciaven les obres, eren pur triomfalisme. Llavors es mostraven molt segurs que tot sortiria com estava previst. Quan han passat dos anys de la teòrica data d'acabament de les obres, la fi del túnel ni tan sols es veu. De moment tot continua molt obscur.

El president de l'empresa concessionària, Antoni Cuart, declarava a EL TEMPS el novembre del 90 que ells no entraven en polèmiques: "Que sigui necessari o no el túnel, nosaltres no hi entram; participàrem en un concurs, que guanyàrem, per a construir-lo, i això fem". Si ara els responsables de l'empresa fessin declaracions –que no en fan–, ben segur que el to seria de molta menys seguretat. **Miquel Payeras**

Un darrer Ribas, si us plau

Una nova fiscalitat una política exterior ambiciosa, un govern disposat a manar... Òscar Ribas s'ha decidit: "Si m'haig de cremar, em cremaré"

Mastegava la pipa i metrallava les paraules. Òscar Ribas estava enfadat. La veu li tremolava d'indignació mal continguda. Estava fart dels "vells trucs" de la política andorrana en què "els discursos dels consellers poden canviar del tot en funció de cada votació". Feia cinc minuts que una majoria absoluta de consellers generals (quinze de vint-i-vuit) l'havia convertit en el cap de govern més veterà de la història recent de les Valls des que en 1981 un decret dels coprínceps havia creat un primer simulacre de govern. Malgrat que en aquest 19 de gener de 1994 el primer Consell General de l'estat constitucional donava a Oscar Ribas l'autoritat legal per a formar un govern a la seva mida, l'hereu polític de la dinastia Reig –tabaquers, banquers i prohoms polítics– no podia amagar la seva inquietud. Els aplaudiments unànimes dels consellers quan la secretària de la Sindicatura va anunciar la victòria de Ribas resultaren freds. Protocol·laris en excés.

El conjunt de forces polítiques s'ha resignat a cedir-li tot el poder executiu per un simple càlcul de probabilitats. A Andorra les coses van tan mal dades, i es necessita tant de xarop, que, ben mirat, millor que ho intenti l'Oscar. Però els raonaments no s'acaben aquí. La majoria de forces polítiques no renuncien a l'esperit crític: sobretot perquè molts se la juguen que el Govern s'enfonsi en menys de dos anys. Després, hi haurà carnassa per a tothom, amics i rivals, i el mapa electoral podrà redefinir-se sobre les restes del darrer gabinet Ribas.

Res d'això no fou esmentat en la sessió d'investidura, però, tal com deia el cap de govern, "no és cap secret que el meu cicle de vida política s'acaba". I en aquest punt, després d'haver sentit les rebentades més subtils des dels escons "aliats", Oscar Ribas es confessava finalment astorat: "Davant el repte de les finances públiques, ningú no vol agafar la responsabilitat de governar. És més fàcil de situar-se en el 'donem suport però no en donem' o en el 'no donem suport però hi col·laborarem'. El pitjor que li ha passat, a l'Agrupament Nacional Democràtic (AND) és d'haver estat la força més votada. La resta de grups han descobert que és molt més fàcil de deixar els problemes a les nostres mans..., i a veure com ens en sortim". Dos dies per a una investidura i una conclusió massa evident: aquest tampoc no serà un govern que acabi la legislatura. L'elecció d'Oscar Ribas era només això: un tràmit anguniós que anuncia temps difícils.

El cap de govern havia comptat amb els vuit vots *segurs* de l'AND, una formació política atrinxerada en baronies territorials (Encamp, Escaldes-Engordany i Sant Julià de Lòria), sempre sota sospita de manca de cohesió; també s'havia endut els cinc vots de la Nova Democràcia de Jaume Bartumeu, el grup hegemònic a la capital, entestat a conquerir el govern abans del 2000, i havia arrossegat els dos vots d'Iniciativa Democràtica Nacional (IDN), la coalició d'ideòlegs honestos i radicals *chic* més a l'esquerra de l'espectre andorrà. Òscar Ribas tenia, en el còmput de vots, el bloc de progrés més important de l'Andorra constitucional. El *pacte de legislatura* de Nova Democràcia i el *pacte d'investidura* d'IDN s'havien segellat uns dies abans. Dues comissions parlamentàries vitals (Finances i Exteriors) per al grup de Jaume Bartumeu i la *cessió* d'un conseller d'AND perquè els dos consellers d'IDN poguessin formar grup mixt –almenys tres– i s'evités la seva marginació com a diputats no adscrits. El *paquet de mínims* incloïa, com a concessió a IDN: la reforma de la Llei de Nacionalitat per tal de derogar la data fixa de residència (1 de gener del 1960), exigida a tota persona que es volgués nacionalitzar andorrana; i un primer esbós de mesures progressives –crèdits tous, si més no– per a l'accés al primer habitatge (punts programàtics són compartits per tots tres grups). I res més. La Nova Democràcia decidirà qualsevol pacte global de legislatura en funció dels pressupostos i de la política econòmica del nou gabinet

Malgrat que el primer Consell General de l'estat constitucional donava a Òscar Ribas l'autoritat legal per a formar un govern a la seva mida, l'hereu polític de la dinastia Reig no podia amagar la seva inquietud. Els aplaudiments unànimes dels consellers quan la secretària de la Sindicatura va anunciar la victòria de Ribas resultaren freds. Protocol·laris en excés.

CARME PUERTOLAS

Dèficit públic, crònica d'un cataclisme anunciat

El *diferencial* econòmic ha estat un tòtem enlluernador i Andorra ha volgut creure, fins ara mateix, que l'estat andorrà –serveis o infrastructures– era un regal derivat dels ingressos duaners: el solitari Impost sobre Mercaderies Importades (aranzels moderats pagats pels importadors) que, en 1982, ja no podia sufragar les desepeses d'una administració central que tot just alçava el vol. Es feia evident que un pressupost públic, basat exclusivament en els ingressos de duana, és víctima directa de les evolucions cícliques de l'exterior i de les transformacions polítiques que s'hi produeixin. L'entrada d'Espanya a la CEE, previsible des del 1977, reduïa el *diferencial* fiscal entre França i Espanya –essència única del miracle andorrà– tal com el primer govern reformista d'Òscar Ribas i Reig va poder comprovar: la simple existència d'un estat minimalista provocava, en plena recessió econòmica, l'arribada del dèficit pressupostari.

Quan el dia 19 de maig de 1983 Òscar Ribas llegeix el seu informe d'orientació política, adverteix que el sistema recaptatori andorrà "ha estat concebut per a moments d'optimisme econòmic" i ha provocat, en conseqüència, una brutal distorsió entre el creixement continuat de la despesa pública i la insuficiènca crònica dels ingressos. La "creació de noves figures impositives" de tipus indirecte sobre les activitats financeres, les assegurances, el registre, les transaccions i l'hoteleria en el camí "vers un sistema fiscal modern, just, suficient i eficaç" era inajornable. S'havia d'anomenar Llei de Refosa i Creació de Fonts Impositives i provocà la caiguda del primer gabinet Ribas.

Deu anys després, el dèficit s'acosta als 16.000 milions, els ingressos de duana, congelats i a la baixa, continuen essent l'única font de finançament i la Banca andorrana ha esgotat la paciència amb el seu primer deutor: una ingent administració central que haurà de reduir les inversions a zero i acotar a la mínima expressió les despeses de funcionament, just quan el país necessita un esforç keynesià per a contrarestar el marasme econòmic d'Andorra. Per això Òscar Ribas ja no pensa esperar més. Per a abans de l'estiu, el cap de govern vol enllestir una llei marc d'ordenament fiscal i tributari d'aplicació immediata al gener del 1995 sobre un Pla d'Imposició General Indirecte. Deu anys perduts en l'amnèsia presupostària propiciada per l'etapa Pintat (1984-1989) enfronten Òscar Ribas a un dilema que té un sol final: la societat civil andorrana haurà de pagar un preu i caldrà que algun polític sucumbeixi a la factura. Òscar Ribas i Reig accepta tots aquests riscos per assegurar la continuïtat de l'estat andorrà i, si s'escau, dels seus successors dinàstics.

O. M.

Ribas que, en paraules sibil·lines de Jaume Bartumeu, no deixa de ser un polític "sense credibilitat en l'opinió pública", votable només com un acte de sacrifici "al servei de l'estabilitat".

Més reduïts eren encara els termes d'IDN que, en plena divisió interna, decidia d'apostar per un suport puntual –o pacte d'investidura– a Ribas sense contreure cap compromís amb l'AND i encara menys amb Nova Democràcia, que sembla igualment disposada a ignorar les peticions parlamentàries d'IDN d'evitar futures sorpreses electorals al seu feu d'Andorra la

CARME PUÉRTOLAS

Vella, on Jaume Bartumeu es juga la possibilitat d'encapaçalar el somiat govern post-Ribas. Al capdavall, les eleccions legislatives han conduït a una fragmentació política que necessàriament haurà de reduir-se en una pròxima confrontació electoral. De moment resten oberts tots els flancs del mercat polític: el regateig programàtic, les contrapartides parroquials o personals, els pactes inconfessables... Al Parlament andorrà, no hi haurà "sòlides" majories de quinze consellers disposats a defensar la tasca de govern. En tot cas hi haurà eventuals coalicions "a la carta", pactades, com gairebé sempre, a destemps.

I és que la realitat no s'acomoda gaire als cànons de la governabilitat. En els dos dies de sessions d'investidura, una vintena de parlamentaris –excepte els vuit "governamentals"– va seguir, des de la més estricta ambigüitat, les evolucions d'una Sindicatura (presidència del Parlament) formada només per membres de l'AND: Josep Dalleres i Miquel Aleix; i tots aquests consellers feren prevaldre la idea de "controlar" l'acció d'un govern que tothom sap que és integrat en exclusiva per socis fiables de l'AND o per personalitats independents lleials a Òscar Ribas. Aquestes són les cartes del polític lauredià: un govern fort i compacte, si bé minoritari, amb capacitat de succeir-se a si mateix –fins i tot sense Ribas al davant– contra un orgue de gats parlamentaris declaradament hostils, obsedits a supervisar les tasques executives, però conscients que, sense alternatives, no es pot disparar la bala contra un govern que, si més no, pensa a governar. I manant a fons, Ribas podria assumir la seva segona immolació política deu anys després de la primera dimissió: l'establiment d'un Pla General d'Imposició Indirecta tancaria la cúpula impossible del "llegat" Ribas. Per tant, "si m'haig de cremar, em cremaré".

Andorra comença ara l'etapa definitiva de la normalitat constitucional. La modernització és un repte importantíssim per al nou equip de govern.

Cremar-se és un terme que ja no preocupa Òscar Ribas: "Qui millor que jo?" Ha comandat tres governs sempre inconclusos: 1982-1984, 1990-1992, 1992-1994. Coneix la dimissió forçada, els complots de palau, l'ostracisme polític i la traïció humiliant. Ha sobreviscut perquè ha après a protegir-se: la construcció de l'estat de dret –govern, carta magna, projecció exterior– no ha estat un invent seu, però els historiadors hauran de tenir Òscar Ribas com a fil conductor de la modernització d'Andorra, perquè ofereix en la seva personalitat els traços necessaris per interpretar aquest procés de transformació. A mitjan anys 70, havia estat el jove conservador cultivat a l'ombra del patriarca-síndic Julià Reig, i com a tal fou devot practicant d'aquella "federació de parròquies" relligades per tres autoritats exclusives: el síndic, el bisbe de la Seu i el president francès. Després, s'havia ofert com a esquer del reformisme –"un Reig no ens farà mal", pensava la vella Andorra– en el primer experiment d'administració central (1982), i en conseqüència s'havia suïcidat públicament el 30 d'abril de 1984 perquè no volia ser l'ostatge d'un govern de "funcionaris" lligat de mans i peus pel Consell General i els coprínceps, que feien els impossibles per evitar "la modernització de les institucions". Quan tornà al govern (1990), reclamat per una nova majoria de progrés al Consell, ho féu des d'una feble posició d'àrbitre, com un impulsor moral del constitucionalisme, sempre al marge i a la vora de la cuina constitucional, mai del tot dintre. En dos governs escassos, fet de pedaços ministerials i fidelitats dubtoses, Ribas va prendre l'única bandera que ningú no podria llevar-li: la projecció internacional d'una Andorra diferent en la figura d'un estadista reinventat per ell mateix.

Però l'escenografia ha canviat. Aquesta vegada, Òscar Ribas vol salvar l'estat andorrà de l'enfonsada final per evitar que la Constitució quedi com la ridícula imatge d'allò que no ha estat possible: l'Andorra Moderna. Òscar Ribas Reig ha decidit de jugar-se-la. A mort.

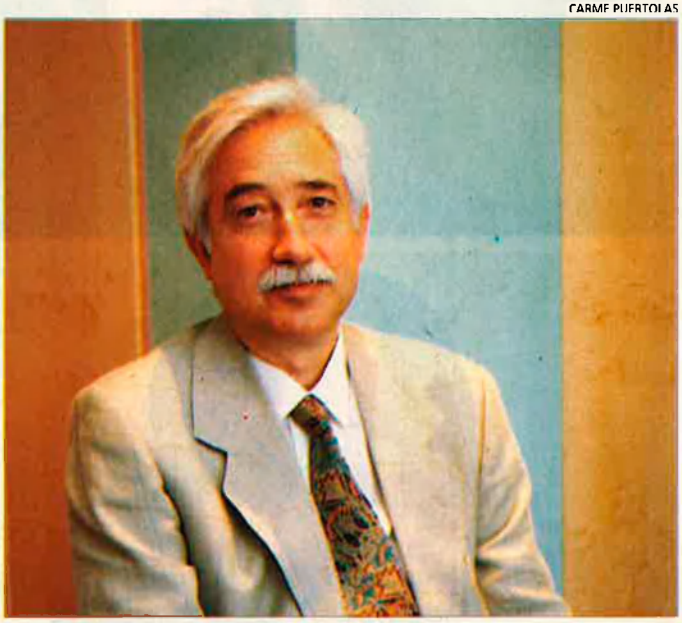
Oriol Malló

La superació del consens

El Govern català no reformarà la llei de normalització lingüística sense el suport dels socialistes, però, si cal, prescindirà del PP. És la crònica d'unes negociacions que uns i altres haurien preferit secretes.

CARME PUERTOLAS

Joan Guitart (esquerra), conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, i Miquel Reniu, director general de Política Lingüística. Els responsables de la normalització lingüística al Principat volen aprovar la nova llei com més aviat millor encara que no tingui un suport unànime.

Raimon, el president Pujol és aquí fora i vol parlar amb tu.

Sorpresa dins el despatx de Raimon Obiols al Parlament de Catalunya, on el líder socialista i els seus col·laboradors més directes preparen el debat de política general que es desenvolupa aquells primers dies de novembre de 1993. Un debat marcat per la distensió entre convergents i socialistes, sens dubte gràcies al nou clima de diàleg entre la Generalitat i l'estat.

Però, tot i la lluna de mel, la visita de Pujol és tan inesperada com poc habitual.

—Que passi, que passi.

Obiols demana als seus col·laboradors que surtin del despatx. Els dos dirigents es queden sols. La conversa és molt curta: "Vinc a comunicar-te que hem decidit de tirar endavant definitivament la reforma de la llei de normalització lingüística". Aquesta és la notícia. "I ho volem fer amb vosaltres, volem que es faci en consens". El gest de Pujol evidencia que no es tracta d'un tràmit legislatiu normal, sinó d'una qüestió de la màxima importància per a l'executiu nacionalista. I que no es farà res sense l'acord del PSC.

Pocs dies després en tornen a parlar, aquest cop per telèfon. Els socialistes reben el text de l'avantprojecte de reforma de la llei, que fa mesos que es cou a la Conselleria de Cultura. Un dels secrets més gelosament guardats del Govern de la Generalitat de Catalunya.

Una filtració periodística de paternitat desconeguda estronca aquesta discreta dinàmica inicial. Però no altera el fons de la qüestió: el Govern català vol reformar la llei i considera imprescindible de fer-ho de mutu acord amb el PSC. "Els socialistes controlen municipis molt importants a Catalunya, són la segona força política al Parlament i governen a Madrid. Seria un suïcidi pensar que ho podem fer sense ells", raonen des de la Conselleria de Cultura.

Per això el conseller Joan Guitart posa especial atenció a negociar amb el partit socialista, per més que hagi convocat tots els partits a una tanda de converses per parlar de la reforma de la llei. La intenció de Guitart és que s'accepti el text preparat durant els últims mesos pels tècnics de la Conselleria com a punt de partença i que els partits hi presentin les seves esmenes.

Però Obiols no ho fa fàcil. El PSC no creu que la reforma de la llei sigui urgent ni necessària. En repetides declaracions també rebutja un dels pilars fonamentals del text del govern: la possibilitat d'introduir mesures coercitives –multes i sancions– en la legislació

ARXIU

Antoni Dalmau (dalt), un dels interlocutors socialistes en les converses amb el Govern, i Aleix Vidal Quadras, president del PP-Catalunya. PSC i PP es reparteixen les reserves al nou text, però mentre els primers no volen donar una negativa –i és molt factible que en breu arribin a un acord amb la Conselleria de Cultura–, els segons ja han anunciat que s'oposaran a la nova llei.

lingüística catalana. I ha exigit a la Generalitat que retiri aquest avantprojecte i que comenci altre cop des de zero.

"No tan sols nosaltres com a partit –explica Jordi Font, un dels representants del PSC en les converses amb Guitart–, sinó tots els especialistes que hem anat consultant aquests últims temps pensen que no és necessària la reforma de la llei. De fet, no és necessària cap llei de Normalització Lingüística, ni la del 83. I quan llavors vam transigir i vam arribar a un consens per aprovar-la ja érem conscients que no creàvem una llei sinó un element emblemàtic, simbòlic. En la cosa lingüística el que compta no són les lleis, sinó aplicar polítiques concretes. A la Generalitat, no li exigim més regulació legal, sinó més actuacions efectives de suport al català". Per aquest motiu el PSC ha exigit de parlar amb la Conselleria de dos temes que considera previs i prioritaris a la reforma: l'elaboració del Pla General de Normalització Lingüística –una previsió de la llei del 83 que no s'ha portat mai a la pràctica– i la Reforma del Consorci de Normalització Lingüística (CNL), format per Generalitat i ajuntaments.

Guitart s'ha avingut a incloure aquests punts en les converses amb els socialistes, però s'ha mantingut ferm en la necessitat de reformar la llei. Resultat: creació de tres comissions bilaterals i paral·leles en el temps entre la Conselleria i el PSC per a estudiar tots tres temes a la vegada. D'aquesta manera es retarden els terminis previstos pel Govern quant a l'aprovació de la reforma, però asseguren que hi haurà negociació sobre la base de l'avantprojecte de la Generalitat.

Els responsables de la Conselleria són optimistes sobre les possibilitats d'acord: "Creiem que serà fàcil". Però en l'ànim del PSC hi ha una preocupació real: "No volem veure'ns en el cas d'haver de dir sí o no al text del Govern –diu Antoni Dalmau, un altre dels interlocutors socialistes en aquestes converses– perquè podria arribar a semblar que el que pretenem és rebaixar-lo". I oferir una imatge que no volen oferir: la de ser contraris a l'avenç de la normalització del català.

Les possibilitats d'acord, però, són àmplies. Tot indica que a la Generalitat i el PSC no els costarà de pactar satisfactòriament el Pla General i la Reforma del Consorci. I en les dues entrevistes mantingudes els socialistes han matisat considerablement el seu rebuig a la imposició de sancions contra els infractors de la llei: les multes serien acceptables tota vegada no s'incloguessin en l'articulat de la llei, sinó en normatives sectorials prèviament pactades amb els agents afectats.

Aquesta solució es podria aplicar per exemple en el cas de les emissores de ràdio que vulguin optar a una llicència d'emissió. L'avantprojecte elaborat per la Generalitat diu –en el seu article 23.3– que el Govern català podrà imposar quotes mínimes d'utilització del català en totes les ràdios gestionades per empreses o entitats concessionàries de la Generalitat. Si en la normativa específica que afecta aquestes concessions s'inclogués com una exigència més la d'emetre un nombre determinat d'hores en català es podria suprimir aquest article de la proposta de reforma.

El cas més conflictiu, el de les quotes lingüístiques en el cinema, podria ser solucionat paradoxalment des de Madrid. L'avantprojecte estableix –article 23.4– que el Govern català podrà establir una quota mínima d'exhibició de pel·lícules en català, o subtitulades en català, i preveu igualment un sistema de multes per als empresaris que les incompleixin. Aquest article podria desaparèixer si la "Llei Alborch" sobre l'audiovisual, que s'ha d'aprovar ben aviat a Madrid, en recollís un de similar relatiu a totes les llengües de l'estat. La ca-

pacitat de decisió de CiU i les discretes gestions dels socialistes catalans durant aquests últims dies fan pensar que aquesta és una possibilitat més que real.

De cop, doncs, quedaria eliminada de l'avantprojecte de Reforma de la Llei de Normalització qualsevol referència a multes o sancions per motius lingüístics. La part restant del text no ha estat qüestionada en cap moment pel PSC.

El desacomplexament del PP. "Tal com està redactat, l'avantprojecte no té el nostre suport". Aleix Vidal Quadras –que ha portat personalment les converses amb Guitart– no deixa lloc a dubtes quan li demanen sobre les seves posicions. I per a la Conselleria acontentar el PP serà molt més complicat que no arribar a un acord amb el PSC. En l'ambient flota la convicció que aquest cop no serà possible d'assegurar un consens cent per cent sobre la reforma de la llei, i que es perdrà un dels principals actius de la llei vigent.

Però des de la Generalitat –ho ha expressat el president Pujol– això és considerat un mal menor. Si la del 83 fou la "llei del consens", aquesta seria la del "màxim acord possible". Tota una novetat pel que fa a la llengua a Catalunya, i segurament l'inici d'una nova i desconeguda dinàmica lingüística. Potser conscient d'aquesta possibilitat, el líder del PP català fa una crida a "no obsedir-se amb la idea del consens". Vidal Quadras assegura que no li fa por de ser l'únic partit que, arribat el cas, votés contra la reforma de la llei al Parlament. "Estic convençut que la gran majoria de la població de Catalunya comparteix les nostres tesis en matèria lingüística".

El dirigent popular addueix les seves principals objeccions a l'avantprojecte: "Introdueix elements d'imposició coactiva, perquè obliga a uns certs usos lingüístics en l'àmbit privat i en castiga l'incompliment amb multes i sancions..." "No estem d'acord que s'exigeixi el domini del català als professors d'universitat, pel caràcter obert i mòbil del sistema universitari..." "No ens sembla bé que es consagri el sistema d'immersió lingüística, creiem que cal mantenir l'equilibri lingüístic en totes les etapes de l'ensenyament".

I sobretot, el PP no comparteix el punt de partença de la llei: "Amb tots els respectes per l'Estatut d'Autonomia, conceptualment creiem que el castellà també és llengua pròpia de Catalunya". Tota una càrrega de fons.

ERC i IC: d'acord amb matisos. A l'extrem oposat del PP se situa ERC. Josep Lluís Carod-Rovira, l'interlocutor independentista de la Conselleria de Cultura, opina que la llei fa un pas endavant enfortint "l'oficialitat preeminent del català a Catalunya". ERC accepta

ARXIU

Ignasi Riera (dalt) i Josep Lluís Carod-Rovira. Els interlocutors d'IC i ERC, respectivament, han abonat en termes generals l'avantprojecte presentat per la Conselleria de Cultura.

l'avantprojecte presentat com a text base de la distinció, però ha proposat un conjunt d'esmenes sobre qüestions que la reforma de CiU no té en compte: que les etiquetes i prospectes d'informació de productes fabricats a Catalunya i que hagin de ser consumits a Catalunya siguin redactats també en llengua catalana; o que les entitats públiques i privades hagin d'utilitzar almenys el català –i sempre en primer lloc– en les seves comunicacions internes i externes.

Ignasi Riera, el representant d'Iniciativa per Catalunya en les negociacions amb la Conselleria, aposta –com Carod– per la consecució del màxim consens possible. Tot i pensar que potser no és el millor moment per a la reforma de la llei, Riera no hi plantejarà objeccions insalvables. El suport d'IC a la reforma és molt valorat per la Conselleria per la influència i representativitat d'aquesta formació en el cinturó industrial de Barcelona, de majoria castellanoparlant. **Eduard Voltas**

"Ni en el 92 estàvem tan bé ni ara tan malament"

Pasqual J. Olmos Navarro (Catarroja, 1952), president executiu de Repsol Distribució, SA. Economista i màster de l'IESE amb estudis de màrqueting i direcció a la Universitat de Michigan i l'INSEAD (Fontainebleau). Després d'una impecable trajectòria professional en Ford des del 1976, on ha ocupat pràcticament tots els càrrecs, al setembre del 1993 es va incorporar a Repsol.

Olmos, es pot passar a dirigir d'un sector a un altre sense problemes de desconnexió?

—Si tens les persones adequades des del punt de vista tècnic i de coneixement del producte, sí. Realment, allò que importa és tenir una orientació adequada com a negoci, i després saber completar el quadre de persones necessàries.

—A quina edat va entrar en Ford?

—Als 24. Però hi vaig entrar per baix, a pesar de ser economista i haver realitzat un màster dels millors d'Europa. Hi vaig entrar com a *trainee*, en entrenament, en la sucursal Ford Credit-València. I després vaig anar escalant tots els llocs que podia haver-hi en la sucursal fins a la direcció. Després vaig passar a la direcció de la Tresoreria a Madrid i un parell d'anys més tard, vaig ser nomenat director d'Operacions. El 1986 vaig tenir responsabilitats en Ford Credit-Europa a Anglaterra, i un any després vaig assumir la direcció d'Operacions per a Espanya i Portugal, passant el 1988 a Ford Espanya com a *business planning manager*. I en els anys següents he estat en la direcció de màrqueting i operacions... Fins ara.

—Una trajectòria fulgurant. Tinc entès que quan Respol va sol·licitar els seus serveis, vostè se n'anava a Anglaterra, a ocupar un altre càrrec de Ford. Es així?

—Sí, l'1 de setembre del 1993 vaig ser nomenat director europeu d'una cosa que es diu Costumer Care & Loyalty, i que consisteix a tenir cura dels clients i de la seua lleialtat. Continuava sent una responsabilitat departamental, com totes les que havia tingut a Ford. En canvi, ací ser president d'una empresa amb dues fàbriques significa una experiència molt més àmplia. Es tenir responsabilitats de finances, d'administració, de comercial, de personal... Encara que aquesta és una empresa xicoteta dins el grup Repsol, però molt emblemàtica dins del grup, l'experiència que estic adquirint en aquest moment és molt generalista.

—Quines són les obligacions de Repsol Distribució dins el grup?

—Els lubricants, que són quatre marques: Repsol, Campsa, CS i Petronor.

—La presència de l'estat dins el grup ara és minoritària.

—Sí, el 40%.

—És dur viure a la intempèrie, sense el cel protector de l'estat?

—Tot el contrari. La forma competitiva és la forma normal del mercat. Qui vulga sobreviure ha de competir en el mercat, no pot supeditar l'existència a un paraigua.

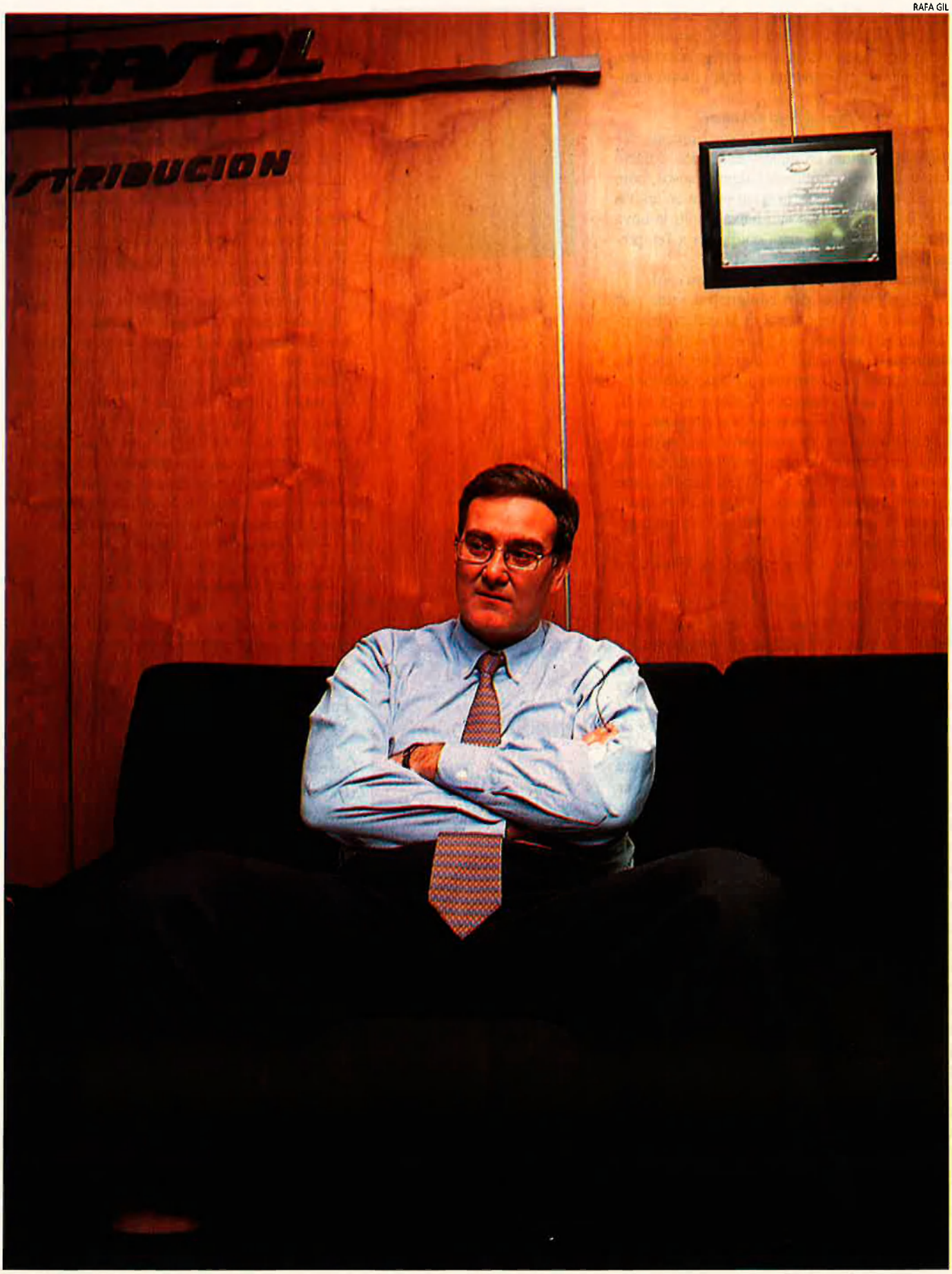
—Estadístiques recents indiquen que les empreses espanyoles depenen en més del 50% del pressupost de l'estat.

—És una aberració. I hi ha una altra dada en la mateixa línia: la despesa pública representa el 47% del PIB. Per mi, una de les revolucions pendents és la de l'eficàcia de l'administració. L'administració està obsoleta. Els seus plantejaments són obsolets, els de la central, els de les autonòmiques, els de les locals. Que de 100 pessetes que es produeixen en un país, 47 se les gaste l'estat, és un mal símptoma. Les administracions poden fer igual o més amb menys recursos. Amb un 30% del PIB podrien fer perfectament el que fan amb el 47%, i aquests recursos anirien a la iniciativa privada per tal que poguera utilitzar-los amb una major productivitat. La productivitat en els pròxims anys estarà basada en una millora de l'eficàcia i en la concreció de funcions de l'estat. Hi ha hagut una ampliació innecessària quant a la cobertura de molts sectors per part de l'estat. L'estat ha de ser molt fort en una sèrie de punts molt concrets: sanitat, educació..., però no en gaire àmbits més. Hem arribat a un punt que l'estat haurà de replantejar-se si el que fa és necessari i si allò que és necessari ho pot fer d'una forma distinta i millorant la productivitat. Aquesta experiència l'he tinguda jo a Ford, i ara ací. Veig que hi ha moltes coses que es poden fer d'una altra forma, que el que costava de fer 100, amb 40 ho pots fer inclús amb millors resultats en qüestió de qualitat. Això no vol dir que jo siga un liberalista total, però sí que sóc partidari de delimitar l'estat: que siga molt fort amb poder i amb coses molt específiques, però amb uns objectius de productivitat.

—Aquesta crisi, senyor Olmos, és més psicològica que real? O no ha arribat encara amb totes les conseqüències?

—Hi ha dues variants. Els espanyols són molt donats a gastar més del degut quan les coses van bé i a estalviar més del normal quan van malament. En la meua opinió, ni el 92 havia d'haver estat com va ser, quant a despeses, ni

RAFA GIL

ara, potser, s'ha d'extremar tant. La crisi està ací i no és psicològica, però s'accentua massa la part psicològica. Pense que estarem nou mesos més amb aquest esquema de crisi i després anirem remuntant.

—Es veu la llum al final del túnel?

—A partir de setembre hi ha unes quantes coses que ajudaran en aquest sentit. La situació internacional va millorant: alguns països, com els EUA i Anglaterra, ja estan pujant en un 3% el PIB; els interessos han baixat molt; la nova flexibilitat laboral donarà confiança a l'empresariat per a invertir més...

—En realitat, què ocasiona aquesta crisi?

—Es parla d'una part conjuntural i una part estructural. La conjuntural és la cíclica: les coses van bé i després van pitjor. I l'estructural és deguda a la ineficàcia i la improductivitat de les administracions i l'empresa privada, però sobretot de les administracions. Cada volta es va liberalitzant més l'economia i les empreses han de transformar-se per a competir més. Això implica uns canvis de tipus estructural. En uns sectors sobra mà d'obra, en altres han d'adaptar una tecnologia diferent... Ha d'haver-hi un traspàs de gents a sectors distints. Tot això significa un canvi.

—Aquest canvi es pot realitzar de manera no traumàtica?

—Sempre que es faça en fases. L'entrada al Mercat Comú era un pas important, ara el GATT un altre... És qüestió d'introduir els canvis a poc a poc, però sense parar.

—Hi ha empresaris que traslladen les seues indústries al Nord d'Àfrica o a Sud-amèrica per raons òbvies. Això no implica una dimissió de responsabilitats en una situació tan difícil?

—No es pot anar contra això. En la mesura que els aranzels baixen i que la mà d'obra és una variable important en el cost del producte, has de prendre les decisions necessàries per a poder sobreviure, perquè els teus productes ja competeixen amb els productes internacionals. La disjuntiva és que o millores la productivitat o has de tancar l'empresa. Lògicament, és més acceptable millorar la productivitat. Això té un efecte negatiu i un efecte positiu. El negatiu és que, a curt termini, sobren llocs de treball o els salaris tan elevats han de baixar o adequar-se al sistema internacional. És un trauma a curt termini. En canvi, a mig termini, és una millora de productivitat, una generació de recursos que permet la reinversió (en principi en el país d'origen, encara que també pot ser en l'estranger), i per tant són més recursos per a una empresa espanyola, la qual pot generar més llocs de treball en la mesura que hi haja una dinàmica que permeta una perspectiva de generació de beneficis. Tot el que implique millorar la productivitat amb els mínims traumes possibles, és el camí que cal seguir.

—Hi ha una veritat intermèdia entre un sindicalista i un empresari, o és impossible?

—El sindicalista, a voltes, pensa massa a defensar els interessos de la gent que té treball, i l'empresari, a voltes, vol una llibertat absoluta. El terme mitjà és flexibilitzar, però pagant amb indemnitzacions quantitats importants, sense perjudicar la gent que puga perdre el lloc de treball. Però no mantenir els treballs d'una forma inflexible, perquè això és absurd i no s'avé amb l'economia oberta, a què tendim. Durant els pròxims mesos, la flexibilització pot significar una pèrdua de llocs de treball, però a partir dels sis mesos ja ha d'haver-hi una millora important en llocs de treball.

—L'empresa espanyola està capacitada per a competir amb la ferocitat de l'europea?

—Sí. L'empresa espanyola, en general té més nervi que l'estrangera, però li falta un poc de metodologia, de sistema de treball. Només ha de mirar la quantitat d'empreses exportadores que hi ha a València que es defensen perfectament. Hi ha crisis i hi ha problemes, però en empreses mitjanes sabem funcionar competitivament. Potser no ha passat igual amb les empreses grans a causa de la influència de l'estat, i han anat caient totes en mans d'estrangers.

—No és més difícil la supervivència amb vista a Europa amb empreses mitjanes?

—No necessàriament. Depèn del sector. Empresa gran no és igual a gran productivitat. Hi ha empreses mitjanes que poden trobar llocs en el mercat on competir pel que fa als costos. La qualitat i el servei, en el futur, són fonamentals, i hi ha moltes empreses mitjanes que poden competir en aquests aspectes. Inclús diuen que les empreses grans moltes voltes tenen problemes greus de burocràcia i de costos.

—De fet, només generen treball les empreses mitjanes i menudes, no?

—Això té una raó molt clara: les empreses molt grans tenen uns costos massa elevats perquè són massa burocràtiques. Les cinc-centes empreses més grans de la revista *Fortune* estan baixant en nombre d'empleats. Eren ineficients.

—Vostè és optimista o és que la suma de factors que ha invocat el fan optimista?

—Potser si et contara els problemes que tinc en l'empresa, canviaries de percepció.

—Quines eren les mesures més peremptòries que necessitava Repsol Distribució?

—En aquest moment estic fent uns canvis molt importants. Per exemple, tancar una fàbrica a Cartagena. No és que estiga molt orgullós de la mesura, però era necessària per a poder competir. He concentrat tota la producció de lubricants del grup a Puertollano, per tal de millorar la competitivitat. Per exemple, jo tenia xòfer quan vaig arribar ací. I l'he jubilat. L'home també n'estava interessat. I ja no tinc xòfer. Hi havia quinze llocs de treball més els objectius dels quals no estaven clars, i han desaparegut. Però per una altra part, tinc un pla de nomenament

RAFA GIL

"Una de les revolucions pendents és la de l'eficàcia de l'administració. L'administració està obsoleta. Que de 100 pessetes que es produeixen en el país, 47 se les gaste l'estat, és un mal símptoma. Les administracions poden fer igual o més amb menys recursos."

RAFA GIL

de franquícies en Boxes, que són unes empreses de serveis ràpids, on generarem 75 llocs de treball enguany. L'orientació de les empreses filials, també l'estem canviant. Gerpesa, per exemple, que és una empresa de reciclats d'oli, l'estem reenfocant per tal de millorar el servei de recollida d'olis i d'intentar evitar la contaminació.

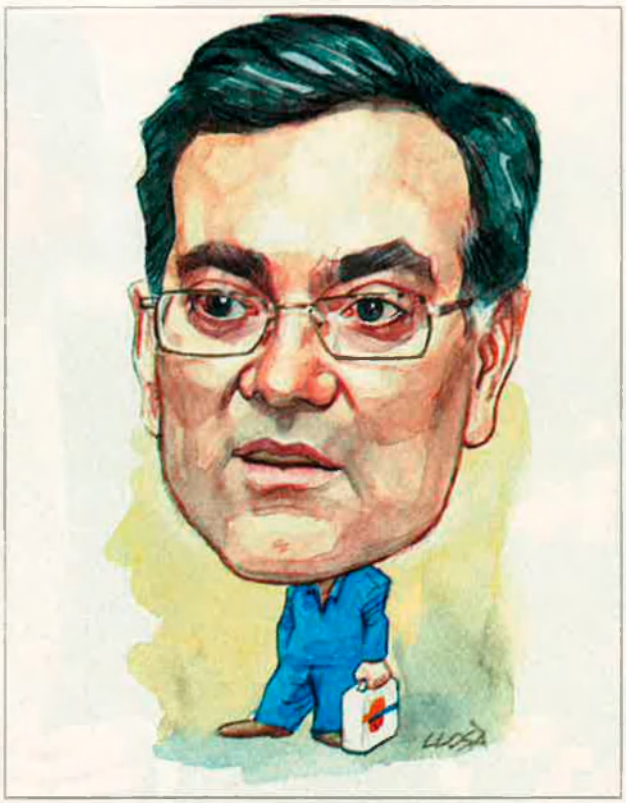
—Un dels retrets que se li fa, no a Repsol sinó a totes les empreses del sector, és el factor contaminant. Què fa Repsol pel medi ambient?

—Repsol té una direcció general de medi ambient, amb una sèrie d'inversions, però no està relacionada amb Repsol Distribució. Nosaltres tenim aquesta empresa de recollida d'oli, que l'any passat n'ha recollit 30.000 tones, que és pràcticament l'oli residual que hem venut. Es a dir, n'hem venut 85.000 tones i la seua part residual serien 30.000 tones. En aquest aspecte, *perdent* 150 milions de pessetes, hem solucionat el factor ambiental de la recollida de l'oli. Desgraciadament, no totes les empreses grans ho fan. De totes formes, jo sóc president d'Aselube, que és l'associació de fabricants de lubricants d'Espanya, on hi ha Cepsa, Shell i totes les altres, i la intenció és que hi haja una taxa en el preu dels lubricants que es destinaria al reciclatge de l'oli gastat, però l'antiga Llei de Residus Tòxics i Perillosos de l'administració central no acaba de facilitar aquesta possibilitat, inclús la Secretaria d'Estat de Medi Ambient reconsidera el projecte que havia fet Vicent Albero. No hi ha una determinació tampoc de les responsabilitats de les autonomies i l'administració central. Aleshores, fan falta unes directrius clares per part de l'administració, perquè les empreses productores intenten col·laborar, i que una llauna d'oli valga 3.000 pessetes o 3.015 no té cap importància, si aquestes 15 solucionen el problema del reciclatge.

—La seua desvinculació de Ford va ser una evolució natural en la carrera professional o es va deure a una ruptura?

—Al contrari. Va ser un divorci agradable. Ford no volia que jo me n'anara. El dia 3 de juliol mon pare era a la UVI i va morir l'11, i durant aquesta setmana tràgica vaig haver de decidir el canvi. Un dilluns em van comunicar el meu nou nomenament a Ford-Europa, i el dimarts els vaig comunicar que deixava l'empresa. Cada vegada Ford centralitza més les decisions a Londres, i jo no estic disposat a viure a Londres. Ja he fet prou venint a viure a Madrid.

—Li ha costat?

—És cert que vostè va estudiar en companyia de Joan Lerma, el president de la Generalitat valenciana?

—Jo vaig fer econòmiques del 69 al 74, i crec que Lerma era de la mateixa promoció. Dic crec perquè ens vèiem en les assemblees i en els embolics. Per classe no venia molt. Només el coneixia de vista.

—Com era aquell Lerma estudiant?

—Era un activista universitari, però hi havia uns altres que donaven més la cara que ell. Ell estava un poc controlant els assumptes des de darrere, mentre que altres companys eren els que convocaven les assemblees i les mobilitzacions. El recorde com una persona molt tímida.

—Ho ha superat.

—Sí.

—Sí, ja porte ací dotze anys. Vaig venir un poc fruit de l'ambició que tots tenim, però jo sóc un producte de l'Horta. Els meus avis són d'Alcàsser, d'Alfafar i Catarroja.

—Els seus pares estaven vinculats al seu ofici?

—No, mon pare era botiguer. Tenia una tenda de robes. I el meu avi era "Pasqualet el de les Robes", el que ha vestit tota la gent de Catarroja en la postguerra.

—M'ha dit que l'adaptació a Madrid li ha costat.

—Sí, la vida a València és més simple, més fàcil. I la meua addicció a la terra és molt important. Quan parle de terra, parle de les olors, en el sentit de Manuel Vicent.

—Quin és el seu paroxisme d'addicció a la terra?

—Pensa que jo encara em talle el cabell a Benetússer, en la mateixa perruqueria de sempre. Vivint a Londres o a Madrid.

—És un compromís magnífic. Amb què es desintoxica un executiu com vostè?

—A base d'esport. Jo he estat judoka.

—Campió d'Espanya, tinc entès.

—Sí, en l'any 74. I vaig ser president de la Federació Espanyola de Judo, als 26 anys, que era inusual, i vivint a València, que és més inusual encara. Vull dir que he estat vinculat a l'esport i continue practicant-ne. Ara faig *aerobic* i *squash*.

—Ha abandonat el judo?

—Sí, a Madrid no tinc l'ambient. El judo s'ha de fer amb amics.

—Quina divisa tenia?

—Cinturó negre segon *dan*.

—Hi ha alguna relació entre judo i empresa?

—Hi ha una filosofia. El judo té molt de budisme –almenys el judo que jo vaig practicar–, en el sentit de millorar-te a tu mateix, de competir amb els altres, però no per a guanyar-los sinó per a millorar-te.

Aquesta filosofia es pot aplicar també a l'empresa, on intentes competir per a millorar-te tu mateix. Aquest és el punt de confluència entre la filosofia budista, el judo i l'empresa. El budisme em va interessar de jove, a través de diverses lectures d'Erich Fromm, vaig arribar al llibre *Budismo zen y psicoanàlisis*, que era de Fromm i Suzuki. El judo i aquesta classe de lectures, encara que ho hages deixat fa anys, t'impregnen d'un caràcter que continua a través del temps.

Miquel Alberola

L'experiència és un grau

L'elecció de Bill Clinton despertà unes expectatives que, un any més tard, s'han vist parcialment estroncades. Mica en mica, però, el president recupera la credibilitat.

Ara fa un any Clinton prenia possessió com a president dels Estats Units. Després de dotze anys ininterromputs d'administració republicana, el relleu ideològic i generacional que significà l'arribada a la Casa Blanca d'un demòcrata nascut després de la Segona Guerra Mundial creà grans expectatives als Estats Units i arreu del món. Tot i haver estat escollit tan sols amb el 46% dels vots, els aires de renovació i la sensació de canvi d'època que acompanyaren el traspàs de poders de Bush a Clinton engrescaren una gran part del poble nord-americà.

Aleshores proliferaven les al·lusions als paral·lelismes entre el clima de renovada esperança i il·lusió que l'elecció de John Kennedy havia creat en 1960 i l'Amèrica del gener del 1993, amb un futur incert i econòmicament convalescent després de la recessió de 1990-91, però desitjosa de creure en un Bill Clinton que considerava Kennedy com el seu ídol polític, tant, que feia instal·lar al despatx oval de la Casa Blanca l'escriptori del president assassinat a Dallas.

Clinton havia derrotat George Bush en gran part perquè havia demostrat més capacitat de sintonitzar amb les preocupacions del ciutadà mitjà; havia sabut transmetre una imatge de comprensió i de preocupació pel sofriment de la castigada classe mitjana nord-americana, a la qual anunciava una retallada dels impostos. A més d'un creixement econòmic que generés llocs de treball –la seva màxima prioritat–, Clinton havia promès d'afrontar problemes

ARXIU

Bill Clinton amb la seva esposa, Hillary. El protagonisme de la primera dama dels Estats Units ha estat important, gràcies sobretot a la reforma de la sanitat que ella mateixa encapçala.

com ara un dèficit pressupostari astronòmic, una sanitat deficient, la misèria i la marginació social al gueto de les grans ciutats i una criminalitat creixent al carrer.

Amb tants compromisos adquirits i tantes esperances dipositades en ell, no és gens estrany que els nord-americans i el món en general s'hagin sentit decebuts per la indecisió, els petits escàndols i els pactes fets a corre-cuita que han caracteritzat alguns períodes del primer any de Clinton a la Casa Blanca. Però, a l'altra banda de la balança, la majoria d'analistes coincideixen a lloar la valentia política del nou president a l'hora d'encarar qüestions espinoses amb plantejaments i mètodes innovadors.

L'hora dels grans projectes. Clinton s'ha jugat una bona part del seu capital polític apostant per projectes com la reforma de la sanitat o el lliure comerç amb Mèxic i el Canadà, els possibles efectes beneficiosos dels quals només es podran fer palesos a termini mitjà o llarg. Ha aconseguit d'un Congrés, dominat pel Partit Demòcrata, però sovint oposat als plans presidencials, que convertís en llei un bon nombre de les propostes de caire econòmic i social contingudes en el seu programa electoral.

En les dues batalles polítiques que li han proporcionat els grans triomfs del primer any –l'aprovació pel Congrés del pressupost, al mes d'agost, i del Tractat de Lliure Comerç (TLC) amb Mèxic i Canadà, al novembre– Clinton no ha estalviat esforços per fer tirar endavant uns projectes que no tenien inicialment suport majoritari.

Però potser el factor que més ha contribuït a millorar l'índex de popularitat del president aquests darrers mesos de l'any ha estat l'augment de la taxa de creixement de l'economia i la creació de dos milions de llocs de treball durant el 1993, mèrit que no es pot atribuir exclusivament a l'equip de Clinton, perquè l'economia nord-americana ja experimentà una forta expansió en la darrera etapa de Bush.

Durant la primera meitat de l'any, Clinton pagà el preu de la seva inexperiència i tingué petites desfetes en diversos terrenys. De caràcter hiperactiu, volia ocupar-se personalment de qualsevol afer, en lloc de delegar poders en els seus ajudants. Pretenia abastar massa, tractar tots els temes, en lloc d'establir un esquema de prioritats en la seva actuació. El seu excessiu desig de satisfer tothom al mateix temps el conduí a abandonar massa ràpidament els seus principis per cercar solucions de compromís. Ningú no li negava capacitat intel·lectual ni coneixement dels assumptes, però hom qüestionà el seu lideratge i la seva aptitud per a prendre decisions difícils. Es guanyà l'enemistat de la premsa, que no li perdonava el més petit error i magnificava amb delit qualsevol desencert.

Homosexuals a l'exèrcit. La sèrie de fracassos s'obrí amb l'intent de Clinton de mantenir la seva promesa electoral i de prohibir la discriminació contra els homosexuals a l'exèrcit. Els militars es resistiren ferotgement a la voluntat del president i finalment s'arribà a un acord poc decorós, que deixà sense resoldre el fons de la qüestió: es permetria als homosexuals de servir a l'exèrcit i no serien interrogats sobre les seves preferències sexuals sempre que no les mostressin públicament. Tanmateix, no pocs nord-americans d'ideologia conservadora se n'escandalitzaren; l'antic estudiant pacifista que s'havia escapolit del Vietnam volia regularitzar, com a president, la situació dels homosexuals a l'exèrcit. Els mitjans de comunicació es demanaren obertament si la ideologia de Clinton era massa progressista per a encarnar les aspiracions i opinions del nord-americà mitjà.

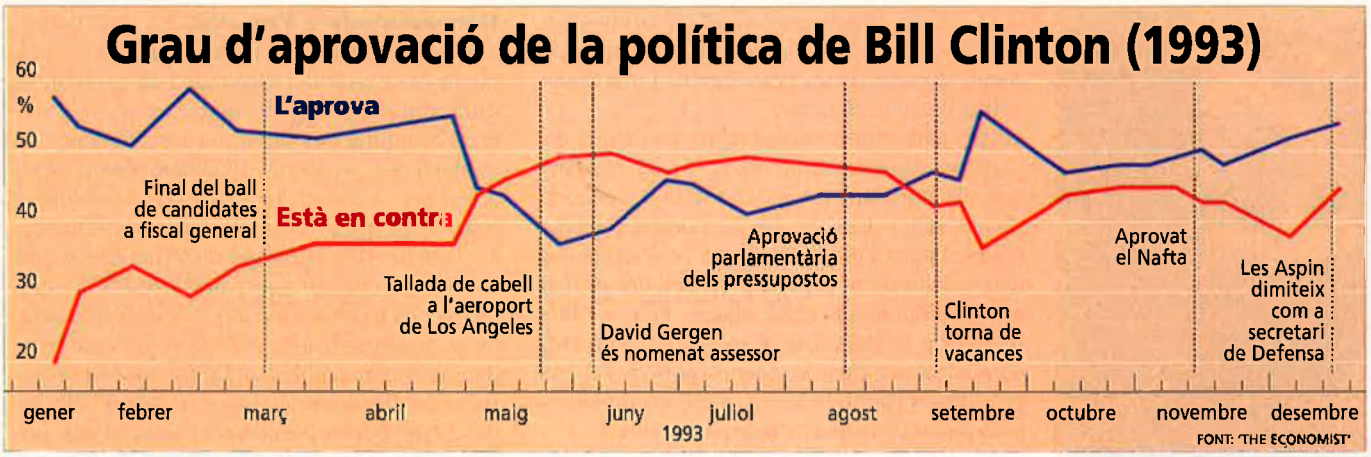
Al mes de març es produí un daltabaix, amb l'episodi de les candidates per al Ministeri de Justícia –Zoë Baird i després Kimba Wood– que Clinton hagué de retirar de manera successiva, quan es va saber que havien contractat minyones estrangeres sense donar-les d'alta a la Seguretat Social ni pagar els impostos corresponents.

Posteriorment, quan Clinton amenaçà els serbis amb la possibilitat de bombardeigs aeris i d'aixecar l'embargament d'armes als musulmans, els aliats europeus li vetaren el pla. La primera iniciativa important de Clinton en política internacional resultà, doncs, fallida, amb què es reforçà la ja acusada tendència del president a centrar-se únicament en els afers interns del país.

Una barberia massa cara. Quan, a final de maig, Clinton paralitzà durant unes hores el trànsit a l'aeroport internacional de Los Angeles perquè li tallessin els cabells a bord de l'avió presidencial, la seva popularitat entre els nord-americans tocà fons i proliferaren els comentaris sobre la superioritat intel·lectual de Hillary respecte al seu marit.

Malgrat aquestes relliscades, Clinton obtingué en els primers mesos alguns èxits, gràcies a l'aprovació pel Congrés d'un parell de lleis de caràcter social. L'una garantia el dret del pare o de la mare a una baixa laboral no remunerada pel naixement d'un fill, sense risc de pèrdua del lloc de treball. L'altra permetia als joves de guanyar diners per pagar-se els estudis universitaris a base de prestar serveis comunitaris.

L'entrada en l'equip assessor de la Casa Blanca de David Gergen, veterà expert en relacions públiques –principi de juny–, fou decisiva en la gradual recuperació d'imatge de Clinton. El president posà una mica d'ordre a la Casa Blanca, reorganitzà el seu equip i els seus assessors el van convèncer de la necessitat de

concentrar energies en uns pocs temes prioritaris.

Els pressupostos. Amb tot, Clinton, conscient que una derrota del seu projecte de pressupost al Congrés podia ferir de mort les possibilitats d'èxit de la seva presidència, esmerçà una gran quantitat de temps i d'esforç, durant els mesos d'estiu, a convèncer l'opinió pública i els congressistes de la bondat del pla. El pressupost de Clinton no reduïa els impostos a la classe mitjana –únicament els de les famílies amb menys recursos–, però incrementava fortament els dels més rics. A més, apujava l'impost sobre la gasolina. Uns ingressos superiors per aquests conceptes i la retallada de la despesa en defensa i d'alguns programes d'ajuda federal havien de permetre de rebaixar el dèficit pressupostari a 500.000 milions de dòlars durant els cinc anys vinents. Tot i que els experts econòmics consideraven el pressupost bastant raonable i assenyat –segurament massa caut a l'hora de disminuir la despesa–, els republicans s'hi oposaren aferrissadament en bloc, per l'augment dels impostos als rics, i bastants senadors demòcrates també hi votaren contra per diversos motius. Únicament el vot de qualitat del vice-president, Al Gore, com a president del Senat, permeté d'inclinar la balança per un sol vot a favor de Clinton a la cambra alta.

A mesura que els nord-americans s'anaven familiaritzant amb Clinton com a persona, amb les seves manies, febleses i passions, el nou president i la seva brillant esposa Hillary es guanyaven la simpatia dels ciutadans. Els *baby-boomers* s'identifiquen plenament amb un president que pertany a la seva generació i que, quan toca el saxo o fa *footing* per compensar la seva golafreria hamburguesera, escenifica els seus hàbits i costums davant el mirall amplificador dels mitjans de comunicació i l'opinió pública. Aquesta generació dels nascuts a final dels anys 40 s'enfronta a les seves inseguretats i complexos més profunds quan ha de jutjar l'actuació d'un dels seus a la Casa Blanca. En el fons, potser dubta de la fermesa dirigent de Clinton perquè no estan gaire convençuts de la pròpia maduresa.

Política internacional. Clinton ha demostrat reiteradament durant el seu primer any que, per ell, la política internacional és una àrea d'interès secundària i que en cap cas no deixarà que es converteixi en un obstacle dels assumptes estrictament interns. Clinton va mantenir la presència de tropes nord-americanes a Somàlia –situació heretada de l'administració anterior– mentre aquest desplegament no va provocar massa titulars. Tan bon punt ocorregué el primer incident greu amb forta pèrdua de vides de soldats nord-americans (17 d'abatuts per forces lleials al senyor de la guerra somali, Aidid, el 3 d'octubre), el president s'afanyà a anunciar la retirada total del seu contingent per al març del 1994.

Les causes de les humiliacions sofertes pels Estats Units durant el 1993 a Somàlia, Haití i en la guerra de Bòsnia cal buscar-les en la dificultat que manifesta l'equip de política exterior de Clinton a l'hora de formular, en primer terme, objectius estratègics concrets amb relació a cada conflicte i, en una segona fase, de planificar els mitjans i preveure els obstacles per al seu compliment. Per exemple, en el cas de Somàlia, mai no s'arribà a definir la naturalesa de la missió nord-americana: facilitar la distribució d'ajuda alimentària? Desarmar també les faccions enfrontades? Durant uns mesos, en consonància amb la doctrina multilateralista i internacionalista de la seva política exterior, Clinton cedí el lideratge de l'operació a les Nacions Unides, però quan la tàctica ordenada pel secretari general de l'ONU, Butros Ghali, de posar preu al cap d'Aidid desembocà en la matança d'octubre, el president decidí d'emprendre una estratègia que respongués exclusivament als interessos nord-americans. El país li recordà que no calia anar a Somàlia a involucrar-se en problemes de violència i misèria. La presumpció que els Estats Units, única superpotència després del desmembrament de l'URSS, es dedicarien a fer de gendarme mun-

dial i a fomentar l'establiment de règims amb sistemes de democràcia occidental i d'economia de mercat ha quedat completament desacreditada per la ràpida capitulació protagonitzada a Somàlia i pels esdeveniments d'Haití.

En aquest darrer país, els militars que havien enderrocat (setembre del 1991) el president constitucional Aristide es desdigueren del seu compromís d'abandonar el poder i desplegaren les seves milícies paramilitars per intimidar els assessors militars nord-americans que havien desembarcat a l'illa per supervisar el compliment de l'acord. Amb una opinió pública molt recelosa de tenir més baixes en conflictes internacionals, Clinton preferí de retirar els assessors i desentendre's de l'embolic haitià. Tanmateix, els acords entre Israel i l'OLP signats a Washington, i el recent tractat de desnuclearització d'Ucraïna milloren el balanç de la política exterior de Clinton.

La sanitat de Hillary. Finalment, la iniciativa del president que potser deixarà més empremta en la societat americana, el pla de reforma de la sanitat, fou presentada pel president al Congrés a final de setembre. Preveu la generalització de la cobertura de l'assegurança mèdica i posa fi a la greu situació que representa que gairebé 40 milions de nord-americans no estiguin actualment assegurats. L'assistència mèdica, no la proporcionarà pas directament l'administració pública, com és el cas a Europa, sinó unitats proveïdores independents que competiran per assegurar els ciutadans i que permetran, d'aquesta manera, frenar l'augment dels costos. El sistema es finançarà, fonamentalment, mitjançant les contribucions dels empresaris, malgrat que és en aquest terreny on es plantegen més interrogants.

Però, quan semblava que Clinton podria fruir del Nadal, amb la satisfacció de les victòries legislatives del Tractat de Lliure Comerç i de la llei Brady (que imposa un període d'espera abans de poder comprar una arma de foc), esclatà la polèmica sobre les pràctiques financeres del matrimoni Clinton en relació amb un negoci immobiliari fallit durant l'època en què era governador de l'estat d'Arkansas. Encara que de moment no se sap l'abast que podria adquirir aquest nou escàndol, sí que pot perjudicar la credibilitat d'un president que el país ja ha hagut de perdonar pel seu passat "militar" (afer del Vietnam) i per aventures extramatrimonials (afer Jennifer Flowers).

En el seu segon any de gestió, Clinton es dedicarà primordialment a acabar de polir i promoure la reforma de la sanitat proposada per la comissió que encapçala Hillary; a buscar solucions per al problema de la violència i, amb tota probabilitat, donarà més relleu als afers internacionals; farà cinc viatges a l'estranger (per un de realitzat en 1993). També abordarà la reforma del programa d'ajuda als pobres per evitar que es converteixi en causa de dependència.

Bill Clinton pot considerar-se bastant satisfet amb la tasca que ha realitzat durant el 1993. Malgrat les recurrents controvèrsies sobre el seu passat financer o amorós, els interrogants sobre la fermesa del seu caràcter i els *fiascos* estrangers, ha començat a pal·liar alguns dels desequilibris, injustícies i xacres generats per la negligència de les polítiques liberals de Reagan i Bush, i a recuperar la legitimitat i credibilitat per al paper del govern com a corrector de les deficiències del sistema econòmic.

Alexandre Muns

La mà esquerra del president

ARXIU

Una de les grans novetats de la presidència de Clinton respecte a les administracions anteriors és el paper preeminent que té la primera dama, Hillary Rodham, en la gestació de la política social. Durant aquest primer any Hillary ha presidit la comissió que s'ha encarregat d'elaborar les recomanacions de reforma del sistema sanitari. Com a mostra de la intensa dedicació de Hillary a aquesta tasca, valgui la següent anècdota: la filla del matrimoni Clinton, Chelsea, recomanà en una ocasió a la infermera de la seva escola que demanés al seu pare, no pas a la seva mare, el permís per a donar-li una medecina, al·legant que Hillary estava massa ocupada.

Inicialment, Hillary no tenia bona imatge. Els mitjans de comunicació la van estereotipar com una feminista radical, d'ideologia molt progressista, que assolia cotes de poder que no li corresponien. Però, arran de la comprovació de la seva extraordinària feina en la comissió de sanitat, els nord-americans van començar a apreciar l'intel·lecte, la capacitat d'iniciativa i els coneixements relatius a temes socials de Hillary. A més, ha intentat cridar l'atenció dels nord-americans sobre una alarmant pèrdua de valors –com l'autodisciplina, la responsabilitat individual i familiar– en el context del debat sobre la marginació i la pobresa. Conjuntament amb el seu marit, ha defugit els vells tòpics, aportant idees refrescants i mitjans innovadors per tal de resoldre vells problemes com la dependència dels programes d'assistència social o la major proporció de pobresa entre la població negra. **A. M.**

La teranyina infinita

Ordinador, televisió, telèfon, fax, ràdio... mots que ben aviat poden deixar de tenir sentit tots sols. L'evolució de les comunicacions va esborrant les fronteres entre els mitjans tradicionals i integrant funcions fins ara disperses en nous aparells comunicadors i dins una xarxa mundial.

La premsa i els mitjans audiovisuals van informant, fa temps, d'una revolució silenciosa. Aquesta revolució es troba ara en un moment crucial: a punt de fer un pas decisiu cap a un futur que tindrà molt a veure amb l'optimisme de *Star Trek*, la metafísica de *2001*... o el nihilisme de *Blade Runner*. I és que la revolució multimèdia ens pot conduir a qualsevol dels futurs possibles o a tots alhora.

La revolució multimèdia no és un aparell sorprenent, ni un videojoc, ni un curiós *gadget* electrònic, encara que hi càpiga tot. El concepte abraça molt més: la millora de productes existents, la creació de nous i, el més important de tot, la seva integració en combinacions fins ara desconegudes.

El canvi radical que durà l'ús diari i generalitzat dels nous sistemes de comunicacions és d'oferir a l'usuari una certa ubiqüitat, car es podrà comunicar amb qualsevol lloc del planeta, en qualsevol moment i amb una infrastructura mínima. A més, aquesta comunicació no es limitarà a la veu, s'estendrà a imatges i dades.

Però, quines són les bases tecnològiques que possibiliten aquesta revolució? Quins nous productes ens aniran arribant d'ací al 2000 i més enllà? Com afecta ja l'economia mundial? En què canviarà la societat receptora d'aquestes innovacions? Heus ací algunes de les qüestions que provarem de dilucidar en aquestes pàgines.

Bases d'una revolució. Són tres les innovacions que fan possible aquesta nova evolució de les comunicacions: digitalització, desenvolupament dels satèl·lits i cables de fibra òptica.

La digitalització millora el tractament dels senyals (veu, dades, imatge) a transmetre. Abans d'aquesta invenció l'única forma de transmissió coneguda era la modulació d'un senyal electromagnètic (sistema analògic). Era un sistema que s'adaptava força bé a les transmissions telefòniques, però no gaire a les imatges i a les dades informàtiques.

La diferència és que, si en el sistema analògic el senyal és transportat per una modulació electromagnètica, en el digital el senyal es tradueix en un seguit de xifres binàries. El principi només s'aplicava abans a les transmissions de dades informàtiques, però ara tant és que el senyal sigui la música d'un disc compacte, com la imatge d'un disc làser o les dades d'una recepta informatitzada.

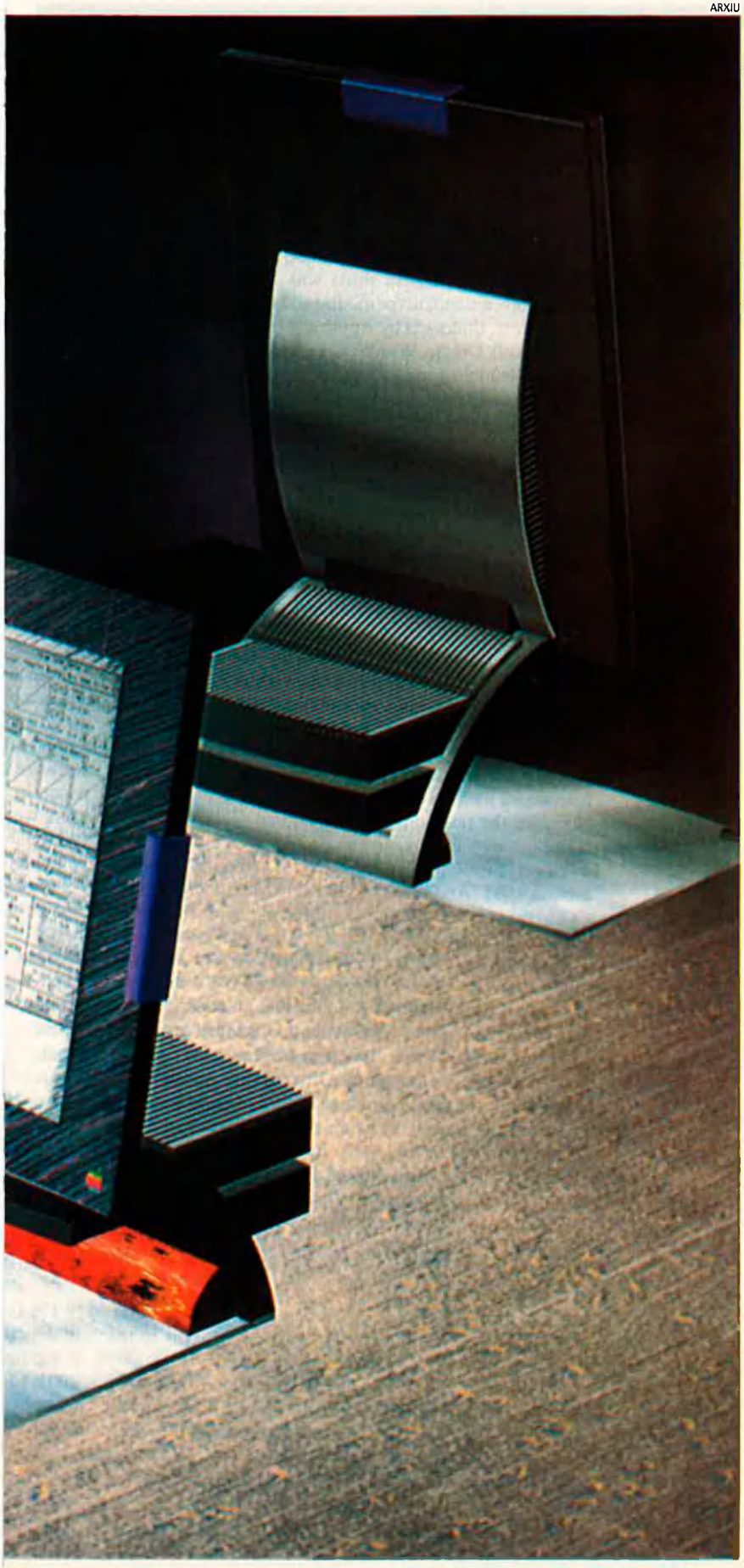
Aquesta és la clau: amb la codificació digital les xarxes no es limiten a un sol tipus de dades, perquè com que tot es resol en zeros i uns, tot es pot transmetre per la mateixa via i a la mateixa velocitat. En canvi, amb sistemes no digitals calia una xarxa específica per a cada tipus de transmissió (xarxa telefònica, televisiva, etc.).

La potencialitat d'aquest sistema creix enormement quan es combina amb mitjans de transmissió, sigui per fibra òptica o per radioones. Fent un símil diríem que, si abans de la digitalització les dades anaven en un vell 600 per una carretera general, amb la digitalització, combinada amb les noves vies de transmissió, les dades aniran amb flamants Mercedes per autopistes de sis carrils.

Els cables de fibra òptica són un avenç respecte als cables elèctrics tradicionals. La seva estructura bàsica és un nucli de cristall pur envoltat d'una coberta de cristall o de plàstic. La superfície de contacte entre el nucli i la coberta actua de mirall cilíndric, de forma que la llum transmesa fa una reflexió interna total. Tot això en l'amplada d'un cabell humà.

Aquesta estructura singular possibilita la transmissió d'un feix de llum al llarg de molts quilòmetres i a molta velocitat, sense necessitat

ARXIU

de senyals elèctrics. Els avantatges són bastant clars: els senyals no poden ser interceptats per estranys ni són afectats per les pertorbacions electromagnètiques del medi. A més, són de doble direcció i, per tant, permeten la interactivitat.

Ara, l'avantatge més remarcable és la velocitat. La fibra òptica ha experimentat una evolució increïble aquests darrers quinze anys. L'any 1978 els cables de primera generació permetien el pas de 28 milions de dades per segon. Això ja fa riure avui, i més riure farà al 1998, quan la capacitat prevista serà de 5.000 milions de dades per segon. Per fer-se una idea del que això significa, pensem que podríem transmetre tot el contingut de l'Enciclopèdia Catalana en un cluc d'ulls.

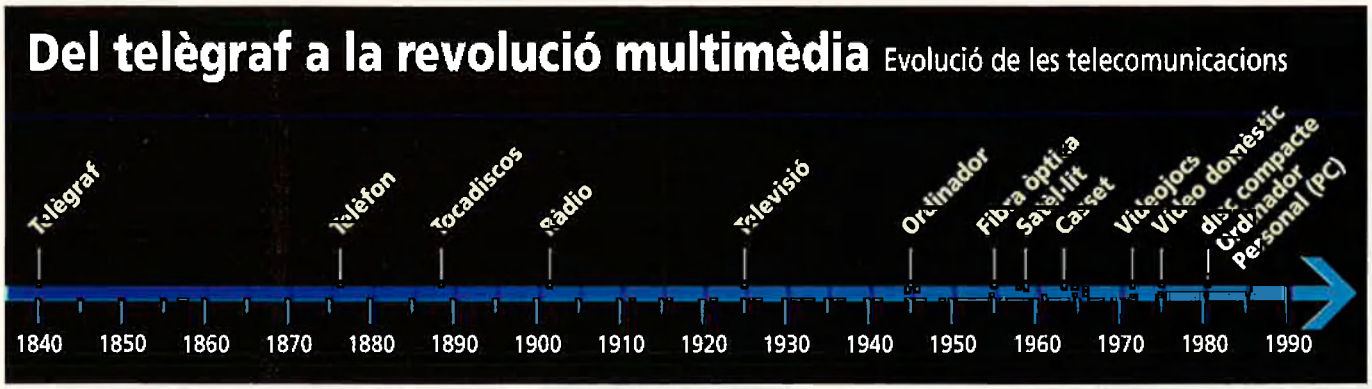
El tercer element bàsic de la revolució multimèdia és potser el més antic de tots: es tracta del satèl·lit de telecomunicacions, que va néixer a principi dels anys 60. Aquests satèl·lits se situen en òrbita geoestacionària (això vol dir que el satel·lit té el mateix període de rotació que la Terra) i a través d'ells podem enviar una gran quantitat de dades, so i imatge. El satèl·lit es potser l'element menys nou i, en el seu cas, el factor revolucionari estaria en la generalització de l'ús, en la baixa de costos –fins fa poc prohibitius– i en la connexió directa amb aparells d'ús corrent, com ara telèfons portàtils.

La televisió es torna intel·ligent. Preparats per a nous mots? *Compuvisió*, *videòfon*, *compufàxfon*, *CPD* (comunicador personal digital)... Aquestes seran les paraules d'ús corrent en qualsevol llar o empresa durant la primera dècada del segle XXI. I no es tracta pas d'especulacions, perquè els nous aparells ja es van desenvolupant ara.

La televisió per cable podrà oferir uns 500 canals. El fet no sols causarà una certa angoixa a les redaccions de les revistes que avancen la programació, sinó en el receptor mateix. És per això –així ho han pensat Time Warner, Sony i altres grans companyies de l'entreteniment– que les televisions hauran d'integrar un ordinador al qual caldrà explicar de paraula (sí, de paraula) què volem veure aquella nit.

Així, en arribar a casa al vespre podrem dir a la televisió: "Voldria veure un *western*" i una veu sintetitzada contestarà "N'hi ha deu aquesta nit... *Spaghetti-western* o *western* clàssic?". I li haurem de precisar, per exemple, "*western* clàssic". Aleshores la llista de possibilitats apareixerà en pantalla i li comunicarem la nostra tria. Probablement encara ens farà més preguntes com: la vols veure doblada o en versió original? L'enregistro per a la col·lecció? Esperem que quan aquesta possibilitat esdevingui real l'absurda moda de la contraprogramació perdi el seu sentit.

Aquesta forma de procedir no canviarà essen-

cialment el concepte de la vella televisió. Des de les primeres emissions televisives regulars, ara fa 50 anys, aquest objecte s'ha anat convertint en la "nova llar de foc" al voltant de la qual s'organitza la vida familiar. Aquest fenomen encara es potenciarà més des del moment que la compuvisió no tan sols oferirà l'entreteniment sol·licitat, ans també ens obligarà a dialogar-hi per decidir com ho volem veure: per exemple, triant els angles que més ens agradin en una transmissió de futbol.

I si per uns instants l'allau d'imatges deixa de seduir-nos, podrem buscar en l'arxiu digital de la nostra compuvisió un quadre que ens relaxi. No hem d'oblidar que la nostra pantalla serà mural i d'alta definició, a l'estil de les que apareixien a *Fahrenheit 451* o a *Solaris*.

En els 80, a la televisió, hi vam afegir el vídeo i els videojocs i, en els 90, el disc làser; a final de segle, a través de la compuvisió i gràcies a la fibra òptica, podrem posar al dia la llibreta d'estalvis, tenir accés a bases de dades, reservar un bitllet de tren o rebre correu electrònic. Només es tractarà de connectar-hi els terminals adequats, avui dissociats del mitjà televisiu, com és el cas del minitel.

Del videòfon al compufàxfon. Si el videòfon –telèfon amb imatge– ha retardat la seva entrada al mercat no és perquè fos difícil d'enviar imatges per cable –objectiu assolit fa anys–, sinó per la qualitat d'aquestes imatges. La solució ja existeix. A través de la tecnologia de compressió de dades –que es pot aplicar també en àudio– millora notablement la definició del senyal de vídeo a través del fil telefònic, de manera que la cara de l'interlocutor apareix amb molta més netedat que no la dels videoporters automàtics que coneixem avui. No anava desencaminat Wim Wenders en mostrar-nos l'ús generalitzat del videòfon en el seu film *Until the End of the World*, ambientat a final del 1999.

Però anem a la tècnica. Els compressors de dades d'imatge analitzen dos grups d'elements en una escena: els constants i els que es mouen. Els primers són emesos una vegada fins a la pròxima modificació de l'escena, mentre que els mòbils són transmesos contínuament. Aquest sistema ha estat experimentat en oceanografia, concretament en l'exploració dels fons abissals. L'any passat es van transmetre, per primera vegada, imatges de vídeo amb un cable des de 4.000 metres de profunditat a través de la compressió d'imatges. Qualitat? Plenament satisfactòria i en tot cas superior al vell sistema de transmissió electromagnètic.

Però no tot seran fils en aquest futur multimèdia. La tecnologia digital també té operativitat en l'èter, i els telèfons cel·lulars només són la punta de l'iceberg ara visible. En aquest terreny, AT&T –amb Matsushita i Olivetti– ha inventat un estri anomenat EO-Personal Communicator. Què pot fer? No res de nou, si pensem en les funcions per separat, però quelcom de màgic, si pensem que ho fa un sol aparell.

L'EO és un híbrid d'ordinador, telèfon i fax i no necessita teclat perquè hom pot escriure-hi directament, sobre una pantalla plana a mà! Aquest compufàxfon pot facilitar la tramesa de missatges on sigui –sempre, és clar, que el receptor tingui un aparell igual per a rebre'n– amb una operació tan senzilla com escriure i prémer un botó. I pot també transmetre faxos (que apareixen en pantalla i no en paper). Es tracta d'una autèntica oficina portàtil que cap en una maleta de mà i que només pesa 1.800 grams. Ara, els diners que val, no cabrien pas en qualsevol cartera, perquè el preu de venda inicial ultrapassa els 2.000 dòlars.

Competència Digital. L'EO ja té un seriós competidor en el Newton, un producte d'Apple, fet en col·laboració amb els japonesos de Sharp, que ha estat definit com un "comunicador personal digital". Les seves funcions menors són les d'un petit PC de butxaca com els que ja existeixen en el mercat. Però això no és tot, el Newton, igual que l'EO, és capaç de reconèixer els escrits a mà, la grandària és més reduïda i també pot enviar faxos i correu electrònic, a part ser un telèfon com qualsevol altre. El preu d'un Newton totalment equipat és d'uns 1.000 dòlars; sense equipar, d'uns 700.

Una companyia nord-americana menys coneguda, General Magic –fundada per ex-treballa-

dors d'Apple– oferirà ben aviat el seu Telescript, un altre "comunicador personal digital". Amb aquest nou aparell, ara en fase de prototip, els dissenyadors volen que el fet de transmetre missatges electrònics a qualsevol ordinador sigui tan fàcil com telefonar.

Avui per a enviar i rebre un missatge electrònic cal saber fer anar el mòdem i el corresponent programa de comunicacions i, sobretot, vigilar que l'aparell estigui ben connectat perquè la transmissió no falli.

Amb el Telescript el misssatge simplement s'enviarà –sense mòdem–, gràcies a un programa prou "intel·ligent" per a poder connectar amb qualsevol xarxa d'ordinadors, tot sense fils. Per si això fos poc, el missatge enviat per Telescript ofereix informació complementària: qui ha enviat el missatge, resum del contingut, llargària... així el destinatari pot decidir ràpidament si li interessa llegir-lo o no. Els missatges poden també incorporar un dispositiu, de forma que, si passat un temps determinat no ha estat llegit, salta un senyal d'avís.

Quan parlem d'aquests aparells és fàcil que ens vingui al cap la imatge d'un executiu, còmodament assegut a primera classe en un vol transoceànic, tot manipulant el seu ordinador portàtil. Però el fet és que la tecnologia digital no ha estat pensada exclusivament per als dirigents. Aquesta és, si més no, la filosofia de la xarxa Ardis, creada per Motorola i IBM.

Aquesta xarxa d'ordinadors sense fils ha estat pensada per a millorar la feina dels obrers reparadors. Cada obrer porta un aparell comunicador, connectat amb un ordinador central que en tot moment li informa d'on ha de fer la pròxima reparació. Naturalment, hi ha *feed-back* i el treballador pot sol·licitar noves dades, com ara el nom del client amb qui ha de parlar o la data de la darrera reparació. No cal ja buscar un telèfon ni apuntar a corre-cuita les dades requerides en un paper que es pot perdre; l'operari les veu en una pantalla que es torna a col·locar a la butxaca quan comença la feina.

Des de qualsevol lloc, en qualsevol moment... El somni de tot addicte a la comunicació seria de poder parlar amb el seu interlocutor sense preocupar-se de si està en un país o en un àrea servida per telefonia cel·lular; actualment només un 50% dels països del món disposen d'aquest servei.

Aquest somni ja és a punt de materialitzar-se a través de dos projectes: Iridium i Project 21. Ambdós tenen en comú el fet de voler posar en funcionament una xarxa de satèl·lits al voltant del planeta, de manera que des de qualsevol lloc del món es pugui comunicar amb qualsevol altre. Així el desert de Gobi, o l'indret més inhòspit que imaginem, podria donar tantes facilitats per a parlar o enviar un missatge electrònic com Wall Street.

Iridium és un projecte de Motorola ja definit i la companyia nord-americana cerca empreses que vulguin col·laborar a desenvolupar-lo; i és que el cost d'Iridium ha estat avaluat en 3.000 milions de dòlars.

Pel que fa a Project 21, Inmarsat (organització que agrupa 67 països) ha traçat un pla que permetria de tenir-lo en funcionament a principi del segle vinent. L'organització estudia la possibilitat o bé d'enviar a l'espai 5 satèl·lits molt potents o bé 20 que no ho siguin tant; en tots dos casos es tractaria de satèl·lits d'òrbita geostacionària. No s'ha descartat però la combinació dels satèl·lits més potents amb els més senzills. Els llançaments s'haurien de realitzar en el curs dels dos anys vinents. Un cop aquesta anella de satèl·lits envoltés la Terra, es posaria a la venda el terminal adequat que, segons els promotors, pesarà menys de 300 grams i tindrà un volum inferior a 300 centímetres cúbics.

Multimèdia: el gran pastís del segle XXI. Les noves tecnologies potser no ens faran

Petit diccionari multimèdia

Art Digital. Pantalles planes de televisió que podran mostrar pintura, fotografia, videoart, com una opció més, a banda, la programació televisiva.

Comunicador Personal Digital. Conegut, en anglès, per les sigles PDA (*Personal Digital Assistant*). És un microordinador portàtil, equipat amb un radiomòdem capaç de comunicar amb altres aparells iguals o amb altres ordinadors. Integra les prestacions d'ordinador, telèfon i fax en un aparell de butxaca.

Compressió de dades. Sistema que es pot aplicar a l'àudio o al vídeo i que millora notablement la capacitat i la qualitat d'un sistema de transmissió. És la base del videòfon.

Compufàxfon. És una altra possible denominació del Comunicador Personal Digital.

Compuvisió. Televisió interactiva que pot rebre centenars de canals. Porta un ordinador que ajuda a seleccionar la immensa oferta televisiva.

Digitalització. Sistema que converteix qualsevol senyal en zeros i uns. Facilita la transmissió d'informació i la seva qualitat.

Fibra òptica. Filament de material dielèctric, com el vidre o els polímers acrílics, capaç de conduir la llum d'un dels seus extrems a l'altre. S'aplica a la transmissió de gran quantitat de dades a gran velocitat.

Ordinador Personal. Entre les properes novetats que incorporarà es troba el reconeixement de la veu i de la lletra escrita a mà. Integrat a altres aparells de la llar com la televisió o el telèfon.

Radiomòdem. Lligat a un microordinador, el radiomòdem permet la transmissió o recepció de dades per una xarxa hertziana.

Telèfon cel·lular. Telèfon que utilitza ones hertzianes. Se'n diu cel·lular perquè el seu àmbit d'actuació es troba en una xarxa de ràdio dividida en cèl·lules (organització geomètrica en forma de cel·la d'abelles).

Videòfon. Telèfon: veu més imatge.

A. P.

Tothom ho farà per nosaltres

En 1993 Telefónica Espanola posava en marxa el Pla Fotó amb l'objectiu de bastir una xarxa de fibra òptica. El pla és ambiciós: 46.000 milions de pessetes invertides en dos anys que serviran per a instal·lar 526.000 quilòmetres de fibra òptica i perquè la revolució multimèdia arribi, en aquest temps, a 3 milions d'usuaris.

L'abast de la revolució multimèdia supera les fronteres, cada cop més febles, dels estats. La RDSI (*Red Digital de Servicios Integrados*) comercialitzada per Telefónica és una xarxa estàndard de comunicació a què donen suport 26 grans operadors de Telecomunicacions i la Unió Europea. Per a fer-se una idea de la millora en la transmissió de dades que significa aquesta xarxa, direm que un mòdem convencional pot enviar 2.400 bits per segon i la tecnologia digital de RDSI arriba a 64.000 bits per segon. A l'increment de la velocitat, cal afegir-hi la possibilitat d'enviar so, imatge i dades a través d'un sol cable i la d'una relació interactiva. Els costos de la transmissió de la informació, a més, baixen amb aquest nou sistema. Un estudi d'una empresa privada ha demostrat que el cost d'enviar un fax a qualsevol país de la Unió Europea en horari d'oficina és de 100,2 pessetes amb un aparell convencional i, amb el RDSI, de 47,9 pessetes.

Ara com ara hi ha cobertes per aquesta xarxa les circumscripcions d'Alacant, Barcelona, Castelló, València i les Illes. Per al 1995 hom preveu que ho seran també Girona, Lleida i Tarragona. Les futures autopistes de la comunicació travessaran la UE i el planeta sencer, però això no significa pas que els estats no regulin i planifiquin com es realitzarà la introducció d'aquestes noves tecnologies dins el seus territoris. L'article 149 de la constitució espanyola assenyala, en el seu apartat 21è, que són de competència exclusiva de l'estat: "correus i telecomunicacions; cables aeris, submarins i radiocomunicació".

Ara bé, en un recent article el periodista i catedràtic de teoria de la comunicació a la Universitat Pompeu Fabra, Josep Gifreu, assenyalava, amb bon criteri: "Per bé que, d'acord amb la legislació bàsica actual, pertoca a l'estat l'adopció d'una política general de desenvolupament del cable, res no impedeix que la Generalitat pugui assumir competències de legislació i execució sobre les condicions d'explotació de les xarxes de cable en el seu territori". Segons Gifreu no es pot repetir l'error de la nul·la presència catalana en el satèl·lit Hispasat perquè "les conseqüències d'una negligència en política del cable serien molt més nefastes encara".

A. P.

Televisió via satèl·lit. El seu ús es generalitzarà i afavorirà la interactivitat.

més feliços, però alguns s'hi faran més rics. Les possibilitats de creixement de mercats en el sector de telecomunicacions són espectaculars, especialment en una època com l'actual en què l'única cançó que sona és la de la recessió. Seran les noves comunicacions el motor de la represa? Ningú no gosa afirmar-ho, però, de moment, tothom sap que és un sector emergent en un context de crisi i molts creuen que encara ho serà més en els anys vinents.

Pel que fa a la fibra òptica, en el període 1985-1992 el mercat mundial ha crescut fins a 10.500 milions de dòlars. Les previsions fetes ara per al període 1993-1999 indiquen una demanda de 40 a 60.000 quilòmetres de cable per any, per un valor de 12.500 milions de dòlars. I una dada important que es deriva de la integració dels sistemes: si el vell sistema televisiu es reconvertís totalment a la fibra òptica, les expectatives de creixement del sector pujarien en l'últim període esmentat a 40.000 milions de dòlars.

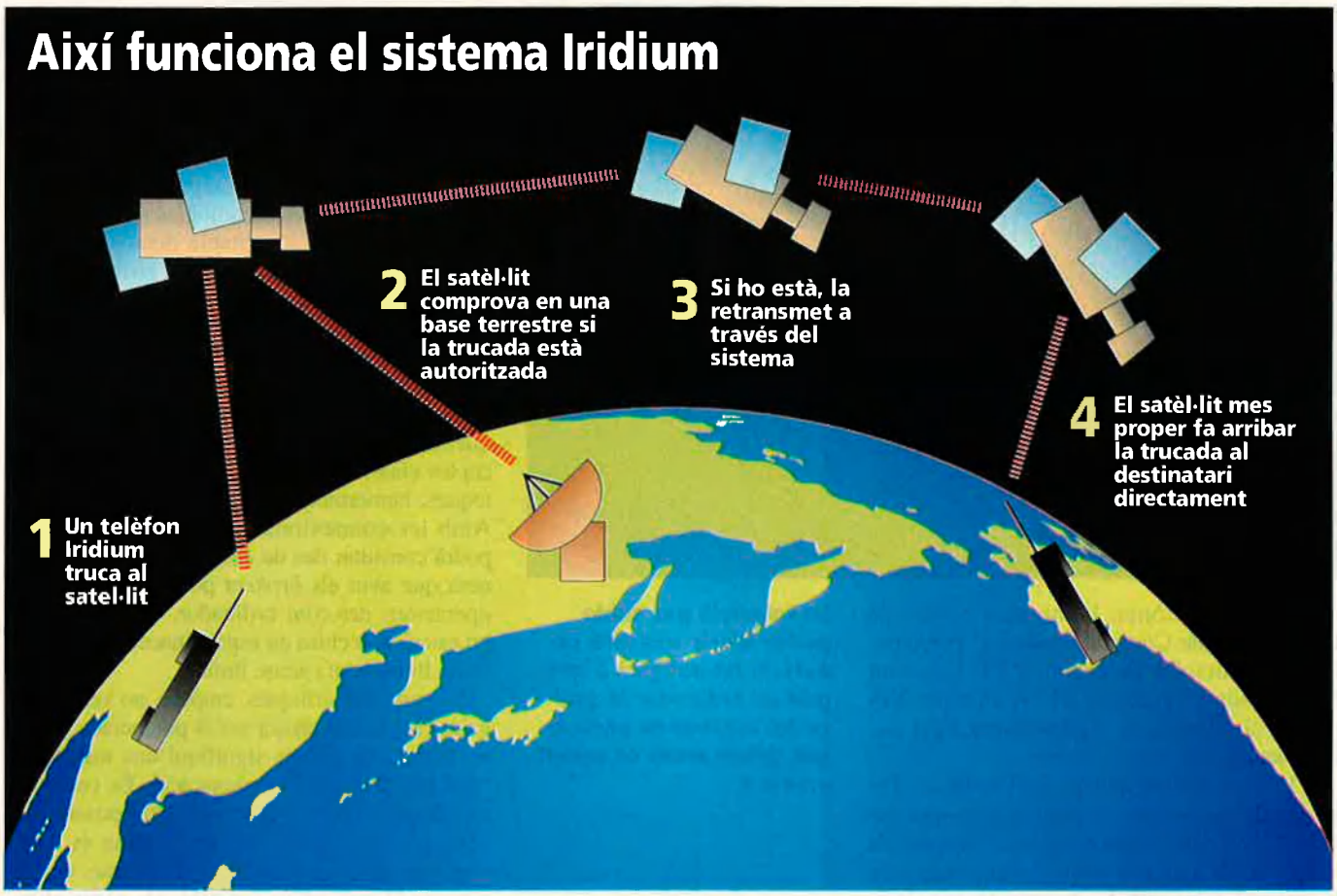
En el món sense fils les previsions tampoc no són tímides. Segons uns estudis de mercat fets per Market Intelligence Research, una companyia californiana, el mercat de serveis i equipaments de radiocomunicacions (que inclou els telèfons cel·lulars i els nous aparells comunicadors suara descrits) arribarà als 14 milions de dòlars a l'any 2.000 només als Estats Units.

En tot el món, avui hi ha 30 milions de telèfons cel·lulars en marxa i, segons les prospeccions, el 1996 la xifra haurà arribat a 54 milions. Cal no oblidar que aparells com el Newton o l'EO començaran en aquell moment a introduir-se en el mercat i que, ben aviat, tindran també la seva pròpia quota.

En les nacions ex-comunistes d'Europa i a la CEI les noves tecnologies tenen un futur brillant. En principi pot semblar paradoxal que països amb un endarreriment notable puguin optar a posseir els nous luxes de la comunicació, però és que no els toca cap més remei. Les seves xarxes són tan obsoletes que el més aconsellable és de substituir-les i adoptar aquestes innovacions: Així s'explicaria, per exemple, el *boom* dels telèfons cel·lulars en el mercat hongarès.

Actualment Hongria té uns 22.000 usuaris d'aquest sistema. Tot plegat no sembla gaire, però si pensem que la introducció del sistema és molt recent, que el país té greus dificultats econòmiques i que el creixement de la demanda en telecomunicacions és actualment tres vegades superior a la dels països occidentals, podrem entendre el significat d'aquesta xifra.

Després d'Hongria, però ja amb menys de 10.000 usuaris, es trobarien Croàcia, la República Txeca i Eslovàquia. A la Federació Russa, les ciutats de Moscou i Sant Petersburg acaparen gairebé tota la demanda i, pel que fa a les

repúbliques bàltiques, el mercat encara és pràcticament verge, però amb bones perspectives.

Si no pots superar el teu enemic...

L'horitzó favorable que la revolució multimèdia ha portat a l'economia ha introduït les grans empreses d'aquest àmbit en una nova dinàmica d'estratègies. La dinàmica es resumeix en dues paraules: col·laboració i fusió. I diverses raons ho expliquen.

Les característiques del sector ajuden en certa manera a aquest acostament de les grans firmes. De vegades una companyia té el *know-how* d'un determinat producte, però no d'un altre, i com que el fenomen multimedia consisteix bàsicament a integrar sistemes de comunicació, la col·laboració s'imposa com una necessitat vital.

Un altre factor que justifica les aliances –fins i tot les que haurien semblat contra natura fa uns anys– és la por que es repeteixi el que va passar amb el Betamax i el sistema 2.000 en el món del vídeo. Aquests sistemes es van desenvolupar durant el *boom* del magnetoscopi domèstic, però no van poder sobreviure a la imposició generalitzada del VHS, amb el consegüent perjudici per a usaris i empreses que hi havien cregut.

La cooperació també pot tenir una importància fonamental a l'hora d'actuar com a *lobbies* davant els governs perquè facilitin una ràpida adaptació de les legislacions en comunicació que encaixin amb les noves necessitats del mercat.

Apple és l'empresa que s'ha decidit més per la col·laboració. Amb IBM pensa desenvolupar programes destinats a diverses aplicacions multimèdia; amb Sharp està compromesa amb el llançament del "comunicador personal digital" Newton. Amb Toshiba, Apple vol dirigir els seus esforços cap al vessant més lúdic, i descobrir les possibilitats dels videojocs en els nous sistemes. Finalment, amb Kodak la col·laboració se centraria, com és d'esperar, en l'estudi de nou *software* per a la fotografia digital.

AT&T i Go Corporation, per una banda, i Tandy, Casi i Geoworks, per l'altra, es troben en ple *brainstorming* per no quedar-se enrere en el món dels comunicadors personals digitals. General Magic, al seu torn, necessita, i així ho ha manifestat, la col·laboració d'AT&T per a poder enllestir el seu Telescript. Algunes operacions estan encara en fase de festeig i les companyies amb més pretendents serien ara com ara Sega, Microsoft i Sony.

A Europa, l'emergent mercat de l'Est ha portat a la cooperació d'empreses públiques i d'aquestes amb les privades. Telecom Finland i Swedish Telecom construiran les noves xarxes

ARXIU

d' Estònia i Letònia. L'empresa ucraïnesa Ukraine Mobile Communications té participació de Deutsche Telekom, PTT Telecom Netherlands i TeleDanmark. A Hongria han preferit els americans i la Telefònica local treballa actualment amb US West.

El 13 d'octubre proppassat, Bell Atlantic i Telecommunications Inc. anunciaven la seva fusió. Bell Atlantic és una companyia regional de telecomunicacions que cobreix alguns estats de la costa est dels Estats Units, però els seus interessos arriben a llocs com Mèxic o Nova Zelanda on té participacions en diverses firmes. Els seus actius superen els 28.000 milions de dòlars. TCI, per la seva banda, és l'empresa més gran de televisió per cable del món. Opera en 48 estats americans, Puerto Rico i Gran Bretanya i els seus actius són de 13.000 milions de dòlars.

Juntes, TCI i Bell Atlantic arribaran a 22 milions de clients i integraran, sota una sola direcció, tot un ampli ventall de serveis multimèdia que fins ara desenvolupaven per separat. Com ha assenyalat el setmanari *The Economist*, "el telèfon, la televisió i l'ordinador seran arrossegats per un remolí del qual sorgirà un nou tot".

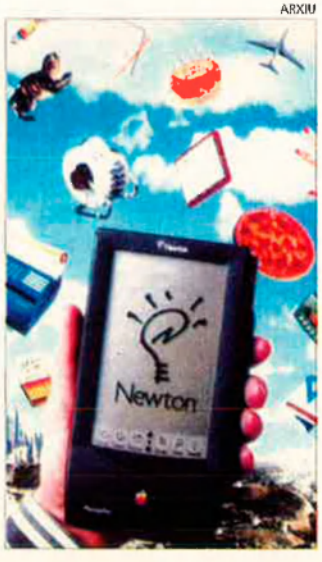
Aquesta fusió i les que vindran obligaran a una nova regulació o potser a una desregulació. Tradicionalment, les empreses de telefonia i de televisió per cable no podien entrar l'una en el terreny de l'altra. La fusió Bell-TCI condicionarà sens dubte la lluita per una nova legalitat.

Una revolució per a tothom? Els nous aparells de comunicació tenen potencialment la qualitat de ser accessibles a tothom. Cada cop més la sofisticació electrònica va de bracet amb la facilitat d'ús. Així, per exemple, si volem assenyalar el destinatari d'un fax a través del comunicador personal Newton, no fa falta ni teclat, ni codis. Només cal escriure amb el llapís electrònic directament sobre la pantalla "Vull enviar un fax a en Jordi". El Newton s'encarrega de tota la resta: comprova en el seu arxiu el número del fax i envia el missatge.

La televisió per cable podrà oferir uns 500 canals. El fet obligarà a integrar un ordinador al qual caldrà explicar de paraula què volem veure en aquell moment.

Cada cop més la sofisticació electrònica va de bracet amb la facilitat d'ús. El comunicador personal Newton (foto) ens estalviarà tots els passos d'utilització dels aparells de comunicació gràcies a la simplicitat d'una ordre escrita en la seva pantalla amb el llapis electrònic.

ARXIU

Els responsables de les empreses que comercialitzaran les noves tecnologies no s'estan de dir que l'hora de la veritable democratització dels mitjans de comunicació ha arribat. "Hom disposarà d'un poder increïble a la butxaca, i per un preu mòdic", ha declarat Robert Kavner, un dels directius d'AT&T.

Un altre avantatge que els entusiastes incondicionals dels nous mitjans destaquen és el fet que, un cop a ple rendiment, trencaran els conceptes clàssics d'accés a la informació: biblioteques, hemeroteques, arxius sonors i visuals. Amb les connexions adequades tot això es podrà consultar des de casa, de la mateixa manera que avui els *brokers* poden fer les seves operacions des d'un ordinador. La informació no estarà ja reclosa en espais inaccessibles, ans fluirà lliurement i sense límits.

Les veus més crítiques, emperò, no veuen pas gaire clar que un major accés potencial a bancs de dades i de serveis signifiqui una major democratització de la comunicació. És cert, per una banda, que la tecnologia que possibilita l'entrada en aquest món multimèdia és cada cop més barata i més fàcil d'utilitzar; de fet això és el que ha passat amb els ordinadors aquests últims anys. Però no és menys cert que l'accés a qualsevol tipus d' informació o entreteniment, un cop adquirit l'aparell, és de peatge rigorós.

Si les actuals companyies de televisió per cable fan pagar als seus abonats per oferir-los uns determinats canals, donaran de franc tots els nous serveis que ofereixin a través de la fibra òptica? Difícilment. Els nous serveis estan pensats en l'estratègia de les companyies com a noves fonts d'ingressos i és lògic que així sigui.

Prenem un exemple: com podria Bell Atlantic amortitzar la substitució dels vells cables de coure instal·lats als anys 70 pels nous de fibra òptica, si no a través dels ingressos provinents de les noves prestacions de la fibra òptica?

Un altre aspecte a considerar és que tota aquesta nova tecnologia és desenvolupada per les empreses dels països més rics. En aquest sentit, la revolució multimèdia podria agreujar la dependència tecnològica que ja tenen en altres àmbits els països menys industrialitzats.

A més, les grans inversions en aquest sector tendeixen a fer-se en els llocs útils, val a dir: llocs que generen la informació necessària per a fer moure els engranatges financers mundials. No és estrany, doncs, que la més gran inversió en cables de fibra òptica al sud-est asià-

tic no s'hagi fet a la deprimida península d'Indo-xina, sinó a Singapur.

En efecte, a partir del mes de juny del 1994, Marsella i Singapur estaran unides per un cable submarí de fibra òptica de 18.751 km. La llum que transporti les dades anirà d'una punta a l'altra en una dècima de segon i la capacitat del cable és de 560 megabits per segon. Alcatel, ATT i STC, la companyia telefònica de Singapur, en són els promotors i executors.

Per tornar a consideracions més properes a la nostra vida quotidiana, alguns sociòlegs associen la revolució multimèdia al replegament a la llar i amb la progressiva descentralització de les tasques socials que es desenvoluparan des de casa. D'aquesta manera –assenyalen– ens trobarem en una societat que es mourà amb la comunicació, però que n'oblidarà el vessant més humà i afectiu. Fins i tot s'ha inventat el terme *cocooning* (de *cocoon*: 'capoll') per designar aquesta possible realitat paradoxal d'una societat de la comunicació incomunicada.

Aquestes visions pessimistes obliden que el telèfon no va matar el correu i que l'escriptura, 5.000 anys abans, tampoc no va assassinar la paraula. Les noves invencions tendeixen a modificar les formes de vida precedents, però només en allò que tenen de deficient. Allò que és vàlid resta.

ARXIU

Les videoconferències són un bon exemple dels avantatges que representarà l'aplicació diària de l'alta tecnologia. Paradoxalment, l'economia personal es pot veure molt afavorida amb aquests serveis.

La revolució multimèdia, com tota innovació a gran escala, portarà noves problemàtiques; algunes, ja les podem preveure, d'altres, ni les sospitem. Només una actitud racional i crítica envers aquests poderosos sistemes integrats de comunicació aconseguirà d'extreure'n els avantatges que, sens dubte, presenten.

Albert Punsola

MANIFEST "JOVES PER LA LLENGUA"

La situació de la nostra llengua no és ni de bon tros la que normalment hauria de ser. El català, després d´haver patit molts anys de prohibició i repressió es troba relegat a un paper secundari a les Universitats, a la premsa, a la televisió, a les ràdios als cinemes, i en general, en el món dels joves tant en l´aspecte lúdic com en el de l´estudi I treball, no ha assolit el paper de llengua preeminent que entenem que hauria de tenir.

En qualsevol país, la llengua que li és pròpia és impulsada des de la societat i respectada i promoguda per part dels poders públics. Així és com ha vingut sent a Catalunya en els darrers anys, i així és com els joves catalans volem que continuí sent.

El llegat històric i cultural que significa una llengua, no pot veure´s menyspreat pels qui tenen més capacitat d´influir a la societat . Cal que entre tots col.laborem en la construcció d´una Catalunya de progrés i benestar alhora que respectuosa amb les seves arrels, i això comença pel primer element de comunicació, pel que primer caracteritza Catalunya: la llengua catalana.

Com a joves que des de diversos àmbits ens sentim compromesos amb el país, reclamem a la societat catalana i als seus poders públics, un impuls en el procés de normalització lingüística del català. Aquest procés ha de portar a la nostra llengua a tenir el paper de dignitat i normalitat que li pertoca. Al mateix temps volem fer una crida als joves de Catalunya a que assumeixin un actiu paper en la consecució de la plena normalitat de la nostra llengua.

Carles Armengol *Director* Escola de l'Esplai • **Joan Bellé** *President* Moviment Educatiu del Temps Lliure Infantil i Juvenil del Baix Llobregat (MOVIBAIX) • **Jordi Barnadas** *Secretari General* Grup d'Estudis Nacionalistes (GEN) • **Joaquim Boc de Cereda** *President* Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC) • **Elna Blasco** *Secretariat* Consell Nacional de la Joventut de Catalunya (CNJC) • **Eduard Bonda** *President* Consell de la Joventut de Tarragona • **Jaume Bosch** *Comissari General* Minyons Escoltes i Gues St. Jordi (MEiGSJ) • **Xavier Bretones** *President* Esplais Catalans (ESPLAC) • **Blanca Cabré** *Presidenta* Federació Catalana de Joves Cambres • **Dolors Camats** *Presidenta* Recursos d'Animació Internacional • **Carles Campuzano** *Secretari General* Joventut Nacionalista de Catalunya (JNC) • **Josep M. Canyelles** *President* THEMA, Serveis Socio-Culturals • **Josep Castells** *Vice-President 2n* CNJC • **Josep Castro** *President* Consell de la Joventut i de l'Esplai de l'Hospitalet • **Albert Codinas** *Vocal de Joventut* Unió Excursionista de Catalunya (UEC) • **Albert Colomer** *Director* Centre de Promoció i Gestió d'Iniciatives d'Autocupació Juvenil de Catalunya (CPAC) • **Jaume Cotlloni** *President* Associació de Joves Estudiants de Catalunya (AJEC) • **Manel Cunill** *Secretari General* Associació per la Defensa i l'Estudi de la Natura de Catalunya (ADENC), *Secretariat* CNJC • **M. Jesús Domínguez** *Presidenta* Dones Joves, *Secretariat* CNJC • **Maite Fandos** *Presidenta* DONA, Joves Nacionalistes per a la Igualtat • **Sergi Fernández** *Coordinador General* Estudians Nacionalistes (EN) • **Mireia Franch** *Comissària General* MEiGSJ • **Carles Farràs** *President* Cercle Juvenil Berguedà • **Joan Antoni García** *Director* Creu Roja Joventut de Catalunya • **Pia Gargallo** *President* Associació Estats Generals dels Estudiants d'Europa (AEGEE) • **Martí Gesuli** *Portaveu* Plataforma per la Llengua • **Aneeim Golcoetaas** *Secretari General* Associació d'Estudiants de Ciències de la Salut (AECS) • **Pilar Gomà** *Secretariat* CNJC • **Feliu Guitaumes** *President* JNC • **Ifsid Guerrero** *Membre de la Gestora* Joventut Socialista de Catalunya (JSC) • **Carme Gutiérrez** *Presidenta* Consell de la Joventut de Lleida • **Francesc Iglesias** *Portaveu* Bloc d'Estudiants Independentistes (BEI) • **Anna Eva Jerabo** *Presidenta* Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians (MIUEC) • **Ricard Julià** *President* Consell de la Joventut de Terrassa • **Jaume Llaneó** *Portaveu* L'Esbarzer • **Antoni Llonat** *Coordinador* Associació d'Estudiants Progressistes - Associació Catalana d'Estudiants (AEP-ACE) • **Alfred Maneo** *Secretariat* Associació d'Objectors de Consciència (AOC), *Vice-President 1r* CNJC • **Paco Medina** *Secretariat* CNJC • **Mireia Molins** *Vice-Presidenta* Youth of European Nationalities (YEN) • **Josep M. Oller** *President* Joves d'Ambient Rural de Catalunya (JARC) • **Ramon Penyella** *President* AOC • **Joan Puigcercós** *Secretari General* Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya (JERC) • **Agustí Pujol** *President* CNJC • **Josep Oriol Pujol** *President* Coordinació Catalana • **Joan Sebastià Rodó** *Vice-President Mundial* Jove Cambra Internacional • **Miquel Àngel Rodríguez** *Secretari General* Scouts de Catalunya • **Suqui Ruiz** *President* AECS • **Isabel Salvador** *Secretariat* CNJC • **Albert Sangrà** *President* Ecolleure • **Aitona Santos** *Coordinador del Grup Jove* Casal Lambda • **Salvador Sedó** *President del Consell Nacional* Unió de Joves Demòcrata-Cristians (UdJ) • **Gabi Serrano** *President* Consell de la Joventut i de la Infància de Cornellà, *Secretariat* CNJC • **Maria Teulets** *Coordinadora General* DONA • **Anna Terrés** *Presidenta* Consell de la Joventut de Barcelona • **Jordi Tolrà** *Vice-president del Buró Europeu de l'Objecció de Consciència* • **Salvador Torres** *President* Noves Generacions del Partit Popular (NNGG) • **Joaquim Vallès** *Secretari General* UdJ • **Miquel A. Vallès** *Secretariat* CNJC, *Secretariat* CJB • **Montserrat Vela** *Presidenta* Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica (MIJAC) • **Josep Vendrell** *Coordinador Nacional* Joves amb Iniciativa (JI)

Per adhesions: **C.València, 235 Pral 1a 08007 BARCELONA**
Telèfon 487 51 33 Fax 487 67 23

França: l'escola p

L'escola pública és un dels símbols forts de la República Francesa. *L'Éducation Nationale*, un dinosaure burocràtic amb inèrcies pròpies. Ningú no pot tocar-la impunement.

La colla es precipita cap a les escales del metro Strasbourg-Saint Denis per fondre's en l'exèrcit d'anoracs llampants, gorres frígies i barbes *progres* que travessa París. La pluja? No faltaria sinó que, després d'haver fet qui sap quants quilòmetres, s'arronsessin a causa de la pluja! Alguns, però, s'aturen un moment, abans d'enfrontar-s'hi. Per preparar les armes: trompetes i timbals. Els qui porten gorra verifiquen que dibuixi sobre el front una impecable diagonal; el grup comença a prendre l'aire d'una *xaranga* basca: són de Baiona, en efecte, i ataquen amb alegria allò de "*A Pamplona hemos de ir...*". Ara, cantar, no canten; si de cas, algun amolla, com per fer boca, el crit de guerra: "*Ecole publique! Ecole publique!*".

A la Place de la République, algú menys anònim que els bascos també llueix gorra i somriure: Michel Rocard, líder del castigat PSF, a qui aquesta multitud cridant contra Balladur deu escalfar el cor. Des de la matinada, trens i autocars provinents de tot l'Hexàgon l'han anada desembarcant. Cafès i bars, forns i pastisseries, *brasseries* i pizzeries: tot és ple de turistes accidentals. Les cues davant les *toilettes* diuen molt del domini quasi budista d'ells mateixos que han de tenir els candidats a entrar-hi. La Prefectura parlarà més tard de tres-cents mil manifestants; els organitzadors, d'un milió. En tot cas, és una de les dues o tres manifestacions més multitudinàries fetes a París aquests darrers trenta anys.

Sense motiu? I tanmateix, quatre dies abans de la manifestació, la causa que l'havia motivada ja no existia, perquè el Consell Constitucional havia anul·lat la iniciativa legislativa, origen de la polèmica: la reforma d'una llei del 1850, la llei Falloux, ministre d'Instrucció Pública de l'època. Aquesta llei garantia a l'Església la possibilitat de tenir les seves escoles i atorgava als bisbes el dret d'inspecció de l'escola pública. Aquesta antigalla de quasi 150 anys ha estat esmenada una pila de vegades, però alguns articles han aguantat, impertorbables, el pas del temps. Entre ells, un que autoritza ajuntaments i departaments a subvencionar les escoles privades, si les subvencions no excedeixen un 10% de les despeses anuals de l'establiment. Era aquest límit, el que la reforma feia saltar; ajuntaments i departaments obtenien així la possibilitat d'obrir molt més lliurement l'aixeta de les subvencions. Per això l'esquerra va aixecar el crit al cel. I el Consell Constitucional li va dir amén. (Pel que fa al bon comte de Falloux –ell que sí que és al cel–, es devia ben marejar contemplant des d'allà les voltes que fa el món...).

Tot i la decisió del Consell, l'ocasió, per a l'esquerra, de veure's per fi una mica les orelles era massa temptadora: la convocatòria va mantenir-se. La manifestació, sense objectiu reivindicatiu immediat, es va convertir així en un retrobament de l'esquerra i una reafirmació dels principis de laïcitat (l'escola privada és majoritàriament catòlica) i d'igualtat.

Laïcitat, igualtat i centralisme. El malestar de l'ensenyament públic es justificava, a més de la reforma de la llei Falloux, pel fet que, invocant la necessitat de fer obres per a la seguretat a les escoles privades, el Govern ja havia previst de dotar de recursos necessaris l'administració local. Així, la llei reformada s'hauria pogut aplicar immediatament: el ministre de l'Educació Nacional, François Bayrou, volia enllestir de pressa. Confiant en l'estat de gràcia que beneficia Balladur, creient que l'argument de la seguretat dels infants faria callar les crítiques i que les lluites entre catòlics i laics eren cosa del passat, Bayrou va decidir d'agafar el toro per les banyes i aplicar el programa de la dreta, que prometia a les col·lectivitats locals la possibilitat de finançar l'escola privada. El toro, però, se li va revinclar: les batalles entre carques i menjacapellans són cosa de la història, però el principi d'una escola no confessional, eina d'integració cívica dels nens de qualsevol origen en els braços maternals de la República, roman profundament arrelat en amplis sectors de la societat francesa. I en la consciència dels membres del Consell Constitucional.

La clau de la decisió no era pas la laïcitat, però, sinó la *igualtat*. Igualtat entre escola pública i privada, que la reforma hauria pogut trencar. I igualtat territorial: els guardians de la Constitució no accepten que una llei relati-

La manifestació parisenca del passat dia 16 de gener va ser una de les dues o tres més multitudinàries fetes aquests darrers trenta anys. Segons les fonts, hi assistiren entre tres-centes mil persones i un milió.

blica surt al carrer

ARXIU

va a la llibertat d'ensenyament pugui no ser aplicada de manera uniforme a tot el territori. Tant és així que Bayrou i Balladur han declarat que, si la llei hagués fet obligatòries les ajudes a l'escola privada, hauria estat constitucional... El granític centralisme francès, doncs, traient un cop més el nas per darrere els plecs solemnes del vestit de Na Marianna-República?

En tot cas, la reforma Bayrou contenia innegables elements descentralitzadors, que no són nous en aquest ministre occità que parla occità. En un discurs fet a Pau al setembre, per exemple, havia apuntat la possibilitat que el coneixement de les "llengües regionals" fos tingut en compte en el nomenament de mestres i professors a les zones d'on són pròpies. La proposta no va ser precisament saludada amb entusiasme pels mitjans parisencs: fins i tot el circumspecte *Le Monde* –que en va parlar *tres setmanes* després...–, va perdre les formes i es va deixar anar en una ironia ben poc objectiva i francament antipàtica. Ara, la manifestació no li farà pas les coses més fàcils, a Bayrou...

Catalunya Nord. Joan-Pere Le Bihan, director de la Bressola, vist aquest panorama, es desespera una mica. Per ell, les inèrcies de l'*éducation nationale* fan molt difícil els propòsits descentralitzadors del ministre. Per això, tot i la voluntat de ser escola pública, la Bressola es manté privada: "Només podríem ser escola pública amb una administració catalana. A França, el català no és reconegut: el català és privat; la nostra escola, doncs, ha de ser privada". Sobre la reforma de la llei Falloux, tot i que ja li aniria bé que els ajuntaments ajudessin més, no vol pronunciar-se: "No ens volem barallar".

Laura Manaut, directora de l'altra escola catalana, Arrels, sí que es pronuncia. Està "totalment d'acord" amb la manifestació: "El català no ha de ser una cosa a part; una escola catalana ha de ser pública; hem d'aprofitar les vies que se'ns ofereixen en aquest sentit". Ni que Bayrou dimitís, "la dinàmica normalitzadora, que ja ve del 82, no es trencaria".

Fet i fet, per a bé o per a mal, no sembla que la manifestació hagi "trencat" gaires coses. El seu èxit és, precisament, d'haver paralitzat les temptacions reformadores del Govern francès. "Bayrou, quan encara no era ministre –recorda Le Bihan–, va publicar un llibre sobre l'ensenyament. Un capítol es titulava *La impossible reforma*... Però tampoc no és veritat que no hagi canviat res: si més no, Rocard té gorra i somriure nous (tot i que els socialistes van ser més aviat xiulats, a la manifestació), Balladur ha rebut una advertència i Bayrou penja d'un fil. Es clar que tot això no té res a veure, amb l'ensenyament. Encara que aquest darrer en sigui, de moment, ministre.

Francesc Llopart

Mendoza, l'amic del Barça

De la mà de Ramón Mendoza, el Barça viu ara les pàgines més glorioses de la seva història. Trist final per a un home que sempre havia somniat ser president del Reial Madrid.

Els èxits del primer equip de futbol del FC Barcelona durant els darrers anys han coincidit, com a complement lògic, amb la desgràcia que ha caigut sobre el Reial Madrid. Des que el Barça va començar a guanyar lligues, fa tres anys, el Madrid ha protagonitzat una cadena espectacular de fracassos que no sembla que s'hagi d'acabar aviat. La culminació d'aquest procés paral·lel de victòries blau-grana i de derrotes blanques va ser el 5 a 0 del dia 8 d'aquest mes, reedició del 0 a 5 de fa vint anys a Madrid, ciutat on tenia el domicili el general Franco, que, pocs dies més tard, va donar el vist-i-plau a les execucions de Salvador Puig Antich i Heinz Chez.

La catastròfica situació actual del Reial Madrid, la simbolitza el seu principal responsable, un milionari de Chamberí que es diu Ramón Mendoza Fontela. Aquest home té 67 anys i es posa vestits d'Armani. Va ser vist fa unes setmanes a l'aeroport de la capital d'Espanya fent saltirons, abraçat a uns xicots amb pinta de feixistes que cridaven: "*Es polaco el que no bote, ¡bien!, ¡bien!, es polaco el que no bote...*". La raó d'aquesta alegria desbordada era que el Madrid havia aconseguit un trofeu que es diu Supercopa, i ho havia fet guanyant el Barcelona. La Supercopa, aclarim-ho, només la juguen dos equips, i el mèrit de guanyar-la és, en conseqüència, una mica relatiu. Després de recollir el trofeu a la gespa de l'estadi barcelonista, els jugadors del Madrid van fer una espècie de mig tomb d'honor, durant el qual alguns seguidors catalans els van aclamar i els van llençar obsequis. La revenja, a la Lliga uns dies més tard.

Ramón Mendoza és president del Madrid des del 1985. Els primers cinc anys van ser quasi gloriosos: cinc lligues consecutives. La base de l'equip era un grup de jugadors conegut per *la quinta del Buitre*: Butragueño, Michel, Sanchis i Martín Vázquez, amb l'ajut inestimable d'un mexicà groller, irritant i genial, Hugo Sánchez. Però la felicitat no era completa, perquè un any i un altre fallaven a la Copa d'Europa, perdent contra el Bayern de Munic, els PSV Eindhoven o el Milà. En tot cas, a la Lliga espanyola no tenien rival i, a més, el Barça, erràtic i desmoralitzat després de la derrota a la final de la Copa d'Europa a Sevilla, passava una crisi profunda, en què fins i tot hi va haver un insòlit amotinament de jugadors contra el president Núñez. Va ser l'època daurada de Mendoza, que es passejava pels mitjans de comunicació, estarrufat com un paó i exhibint biografia de triomfador.

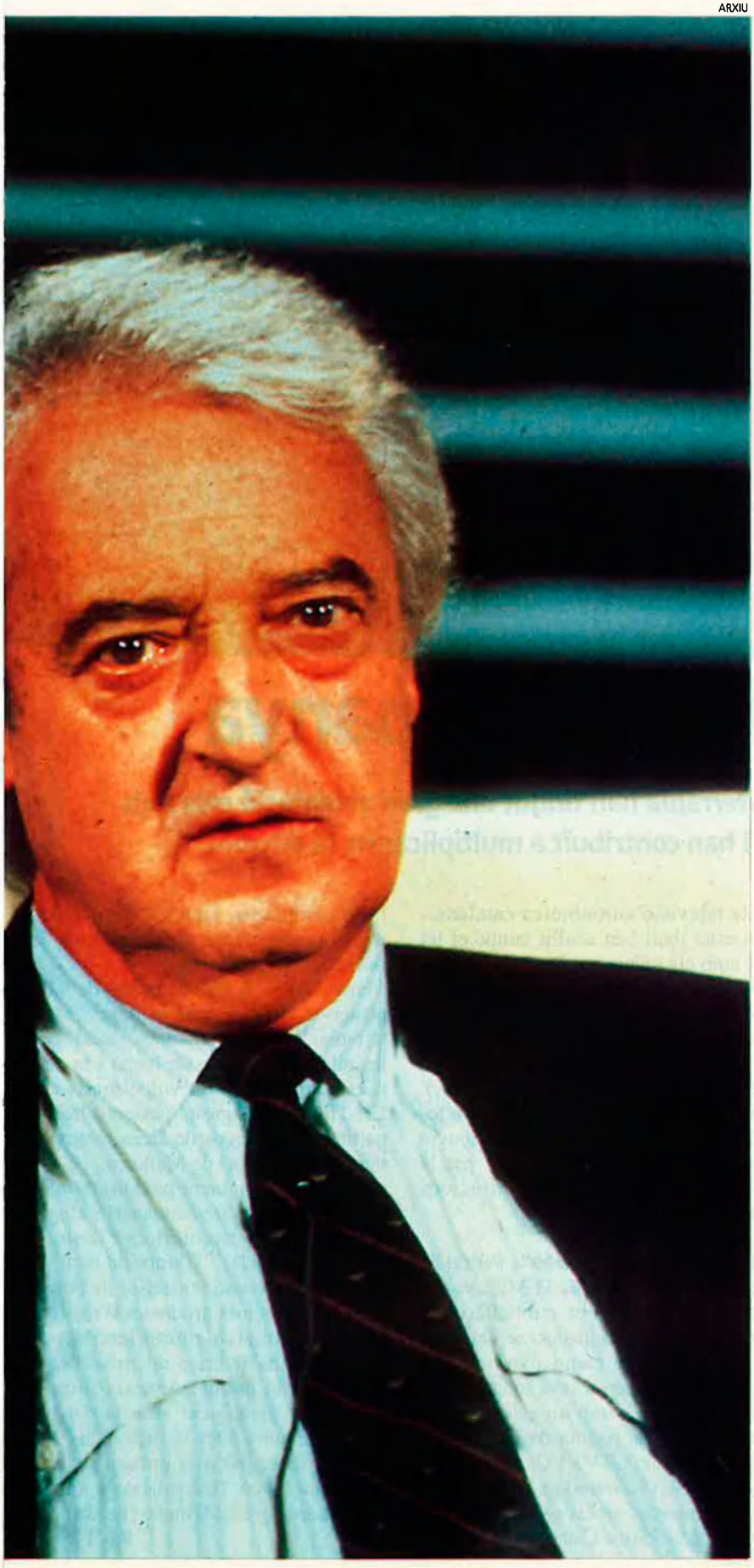
Mendoza és un exemplar clàssic d'espavilat de postguerra, llest i oportunista, que després de passar-la malament, arriba a l'èxit econòmic i al reconeixement social. Fill únic de madrileny i gallega, la mare va morir durant el part. El va criar el pare, treballador d'uns laboratoris. Durant la guerra civil el senyor Mendoza va ser mobilitzat i en Ramón hagué de viure sol, en un soterrani. Cada dia anava a alimentar-se als menjadors que l'ajut internacional tenia a Madrid. Va passar gana i una tuberculosi. Va estudiar les carreres de dret i econòmiques, però només va acabar la primera. Volia ser diplomàtic i el pare el va enviar a París a ampliar estudis. Des d'allà enviava cròniques d'hípica per al diari *Marca*. Va fer de guia turístic de pelegrins, en uns viatges a Espanya que organitzava l'arquebisbat de París. Anaven amb autobús per Saragossa, Covadonga, Fàtima, Sant Jaume de Galícia, Escorial... La feina de Mendoza era voluntària, però feia calerons a base de cobrar una comissió del deu per cent als propietaris de les botigues on portava els pietosos viatgers. L'instint negociant de Mendoza ja s'havia posat en funcionament.

Va tornar a Madrid i va començar a fer d'advocat, amb dos socis. En cinc mesos, va tenir un client. Ho va deixar i es va presentar a unes oposicions de l'Instituto de Cultura Hispánica. El van suspendre, segons ell perquè era l'únic que no tenia *enchufe*. Se li va acabar la paciència ("o milionari amb un cop de sort, o a la presó", diu que va dir) i va optar per dedicar-se de ple als negocis. El primer va ser comprar peus de cabra als pescadors gallecs, portar-los a Madrid i vendre'ls directament als restaurants. A

A mitjan 80 Mendoza volia ser president del club blanc per adquirir fama i prestigi. Nou anys més tard, ha portat la seva entitat a una situació de caos econòmic absolut.

ARXIU

partir d'aquí, una carrera impressionant. Representant de pintures, importador de productes de neteja, intermediari de cafè i carn del Paraguai, exportador de compreses higièniques al Camerun, arrendatari de terres de conreu de tomàquets a Alacant, assessor del Banco Exterior de España. Al 1965 aconsegueix, no se sap ben bé com, d'anar a la prohibida Unió Soviètica. Funda Prodag, una empresa que monopolitza el comerç entre l'estat espanyol i el soviètic, i que farà de Mendoza un home riquíssim. Van arribar els iots, les quadres de cavalls de cursa, les finques, les caceres, les cases a Puerto Banús, els viatges al Carib. Al 1978, la revista *Cambio 16* el va acusar de ser un espia soviètic, l'home del KGB a Espanya. Ell ho va atribuir a la maniobra fosca d'una empresa rival.

Tenia diners, però li faltava fama i prestigi. A principi dels 80 era propietari dels cavalls que guanyaven quasi totes les curses a l'Hipòdrom de la Zarzuela, president de la Sociedad de Fomento de la Cría Caballar de Espana, es va inventar la travessa hípica. Tot això estava molt bé per a figurar entre l'alta societat, però Mendoza volia més, volia ser president del Madrid. Això sí que seria ser famós. Ja havia estat directiu del club quan n'era president aquell senyor tan simpàtic que es deia Santiago Bernabeu. A les primeres eleccions, contra Luis de Carlos, va perdre. A les segones, al 1985, ho va aconseguir.

Nou anys més tard ha portat el seu club a una situació de caos econòmic absolut. L'oposició diu que el deute global de l'entitat és de 10.000 milions de pessetes. Mendoza es passa el dia demanant crèdits i renegociant interessos. No pot fer fora l'entrenador, Benito Floro, perquè no té diners per a pagar-ne un altre. Té un grup de jugadors amb els contractes més cars i llargs de la Lliga. El club ha perdut en pocs anys tot el prestigi que tenia al món.

Els afeccionats barcelonistes tenen por que aquesta meravellosa situació no s'acabi el dia que Mendoza plegui. Jo no patiria gaire, encara. De moment completarà aquesta temporada i, possiblement, la vinent. Amb una mica de sort, podran tornar a gaudir de la contemplació del rostre de Mendoza, congestionat a la llotja d'un camp on el seu equip és humiliat, com aquests últims anys, a Tenerife o l'any passat contra el París SG. Diu que no es presentarà a la reelecció, però això no ha de representar cap inconvenient. Els possibles successors, els vice-presidents Mariano Jacquotot i Lorenzo Sanz, que ja han començat a pegar-se cops de peu per sota la taula, són presagi de molts més dies de glòria barcelonista. I si es presenta un candidat nou, cal mantenir l'esperança que serà com el rival que va tenir Mendoza a les últimes eleccions, fa dos anys: el suposat escriptor i humorista Alfonso Ussía. Per tant, tranquils.

Carles Serrat

L'èxit d'una campanya

Els vídeos de la sèrie *Mediterrània* han tingut una gran acceptació entre els lectors d'EL TEMPS i han contribuït a multiplicar-ne la difusió.

Durant les nou setmanes que EL TEMPS ha adjuntat a la revista un vídeo de la sèrie de divulgació medioambiental *Mediterrània*, les vendes s'han incrementat espectacularment. La difusió mitjana del setmanari ha pujat fins al 28.000 exemplars.

També han augmentat força el nombre de subscriptors, ja que molta gent no ha volgut deixar escapar l'oferta de rebre com a regal la col·lecció sencera dels nou vídeos editats. Aquesta oferta s'ha prorrogat per la resposta massiva obtinguda.

Les peticions de vídeos endarrerits o dels que, per diverses raons, no han arribat correctament als domicilis dels susbscriptors demostren el gran interès suscitat per la iniciativa d'EL TEMPS. L'èxit era previsible, donada la gran qualitat de la sèrie *Mediterrània*, dirigida per Ramon Folch i emesa en repetides ocasions per TV3, que ben recentment va obtenir el premi "Els millors de la dècada" entre totes les sèries de divulgació produïdes en deu anys per la televisió autonòmica catalana.

Ha estat molt ben acollit també el fet que, amb els vídeos, cada setmana s'encartessin al centre de la revista vuit pàgines especials, amb explicacions sobre el capítol corresponent de *Mediterrània* i altres informacions complementàries (medi ambient, dieta mediterrània...). Tant aquestes pàgines especials com tota la campanya d'editatge i distribució dels vídeos han estat possibles per la col·laboració de diverses institucions públiques.

"Ni una pàgina de més". Per tal de reforçar la promoció, EL TEMPS va encarregar una campanya publicitària, el suport principal de la qual va ser un espot televisiu. Aquesta campanya ha rebut elogis unànimes per la seva força i originalitat. L'anunci –amb un eslògan contundent: "Ni una pàgina de més"– s'ha emès per Canal 9, TV3 i Canal 33. Una idea semblant s'ha introduït en espais publicitaris insertats en els principals diaris i revistes dels Països Catalans. Durant tota la campanya, aquests anuncis han inclòs també alguns dels continguts informatius del setmanari.

Finalment, s'ha fet una edició de 6.000 pòsters a tot color amb la frase: "Mediterrània, la millor sèrie audiovisual sobre les relacions ente l'ésser humà i la natura. Cada setmana un vídeo gratis amb EL TEMPS". Aquests pòsters s'han repartit pels comerços de l'àrea metropolitana de Barcelona i de Mallorca.

El balanç plenament positiu d'aquesta iniciativa del nostre setmanari s'afegeix al de campanyes anteriors (*Tirant lo Blanc* en fascicles, "Temps de rock"...), que tenen en comú la decisió de posar a l'abast dels lectors productes o manifestacions culturals de gran interès però que per raons diverses no arriben fàcilment al gran públic. Aquesta filosofia coincideix plenament amb la del producte que teniu a les vostres mans. Propostes i idees per a la pròxima campanya no en falten. No tardarem a tornar a sorprendre agradablement els lectors.

EL TEMPS

V. CHRISTIAN MANZ

City-El. Meitat moto, meitat cotxe, és el tricicle elèctric més venut (més de 4.000 unitats).

Objectiu 'emissió zero'

L'elevada contaminació de l'atmosfera obliga a prendre decisions determinants: entre les principals, la reducció d'emissions nocives dels tubs d'escapament dels vehicles convencionals.

V. CHRISTIAN MANZ

Kewet El Jet. Aquest singular cotxe elèctric danès, aviat es podrà veure pels nostres carrers.

Si bé ara el món de l'automoció ja treballa en la reducció de les emissions tòxiques al medi ambient, cal anar més enllà, fins a l'emissió zero dels vehicles. Una de les iniciatives per tal de reduir la contaminació ha estat el catalitzador. A finals de l'any 1992 va entrar en vigor una normativa de la CE segons la qual els cotxes de nova producció han de consumir gasolina sense plom amb l'obligació de dur incorporat el catalitzador. Tot i que n'elimina els principals contaminants, no és la solució definitiva, ja que aquesta tècnica presenta també alguns aspectes negatius. Té una vida força curta, és sensible a les avaries i desprèn encara algunes partícules nocives per al medi. Però l'aspecte més negatiu de l'actual gamma de catalitzadors és que necessiten una temperatura elevada (entre 350 i 400 graus) per poder realitzar la seva funció de neteja, una temperatura que s'assoleix després d'alguns minuts d'iniciar la marxa. Segons les estadístiques, la majoria dels desplaçaments en automòbil són de distàncies curtes, amb la qual cosa a vegades el catalitzador no comença a funcionar i deixa escapar totes les partícules nocives sense filtrar. També és normal que es refredi molt en els embussos de trànsit, i, doncs, que perda així la seva finalitat. A més, el catalitzador usa metalls molt cars i escassos, com el

Problema tècnic i de mentalitat

Oposant-se a la seva imatge tradicional, la Mercedes ha decidit de fabricar un cotxe petit, de ciutat, que es podria encabir dintre el concepte d'ecològic. Però la fàbrica alemanya va pensar que no estava bé fabricar un cotxe més ecològic i continuar amb unes fabriques que produeixen una contaminació molt elevada. Empesos per aquesta idea –i, és clar, per l'estricta legislació alemanya–, la factoria de Rastatt, a Baden-Wutenberg, és tot un model.

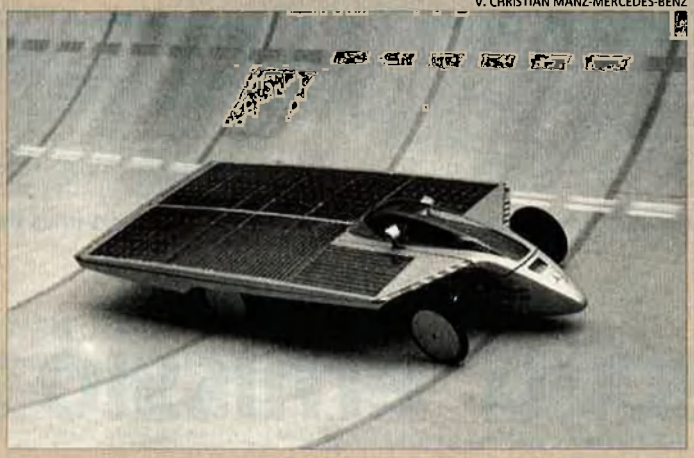
La fàbrica ha costat 1.700 milions de marcs –140.000 milions de pessetes–, però ha fet manifestar als directius de la Mercedes que la tecnologia ecològica no és sempre la més cara. A Rastatt tot sembla previst. Un túnel per accedir-hi va impedir que una carretera destrossés un bosc de vells roures. La repoblació amb 2.000 arbres i 40.000 matolls compensa l'impacte dels fonaments i dels edificis. Les màquines utilitzaren, durant la construcció, olis biodegradables. Els sòls estan protegits amb diverses capes estanques. El consum energètic està optimitzat i es recupera la calor de les màquines. Els llums es dirigeixen cap al terra, per no atreure i eliminar milers d'insectes nocturns. I, finalment, qui demana un cafè a qualsevol de les màquines ha de pagar un suplement d'unes 25 pessetes si no porta la seva tassa o got.

Deixant la fabrica i analitzant els vehicles que en surten, el futur cotxe ecològic ha de reduir pes, la qual cosa ajudarà en diversos sentits: el motor haurà de ser menys potent i, per tant, gastarà i contaminarà menys, i, d'altra banda, la quantitat de deixalles serà menor. Els cotxes d'acer pesen al voltant de mil quilograms, mentre que un altre fet amb els anomenats materials compostos, o bé alumini o fibra de carboni, pesaria la meitat. El vehicle no seria menys segur, com ho demostren els nombrosos accidents sense conseqüències greus que tenen, a més de 300 km/h, aquests vehicles a les curses d'Indianapolis.

El vehicle consumirà menys també per altres raons: serà menys potent i menys ràpid. El cotxe pensat per a la ciutat serà petit i maniobrable. I si fem trajectes llargs caldrà ser més pacient.

En tot cas, aquests viatges llargs seran més barats. Els alemanys ja han exigit que els nous vehicles consumeixin cinc litres als cent quilòmetres. I voldrien arribar al consum de només tres litres en la mateixa distància. Actualment, el consum mitjà per vehicle és de 8 litres i aquest s'ha de reduir fins que, només amb 40 litres, sigui possible anar d'Alacant a Perpinyà.

V. CHRISTIAN MANZ-MERCEDES-BENZ

Mercedes-Benz també participà en el desenvolupament de vehicles solars de cursa. En la foto, el seu model de 1987.

Probablement, també haurem de prescindir d'alguns elements, com l'aire condicionat, que utilitza CFC, tret que sigui possible l'ús d'altres compostos que no destrueixin la capa d'ozó. En canvi, d'altres elements seràn bàsics per a la seguretat: l'*airbag* o sac que s'infla en el moment d'una col·lissió i fa d'esmorteïdor i l'ABS, el sistema antiblocatge de frens.

Un cop el vehicle ha acomplert el que li demanaven, el problema ambiental és desfer-se'n. A Europa hi ha uns 12 milions de vehicles fora d'ús. Si bé el 70% del pes –que correspon a metalls ferris i acer– es pot extreure i reutilitzar, queda l'altre 30%, que en bona part es compon de plàstics, molt difícils de reciclar. La utilització de nous materials i el disseny dels vehicles afavorirà el reciclatge. Així, un menor nombre de components i una disposició que faci més senzill separar-los permetrà recuperar fins al 90% del material del cotxe vell.

Però, a més de les qüestions tècniques, el cotxe ecològic serà un problema d'hàbits. La societat occidental depèn absolutament de l'automòbil. I sembla que anar i tornar de la feina és una de les coses que més impacte tenen, com es constata en moltes zones, on els caps de setmana l'impacte és molt més elevat. Les activitats de lleure i les compres fora de casa, entre altres pràctiques, conformen més de la meitat dels viatges dels automobilistes.

En una àrea de 20.000 quilòmetres quadrats que comprèn Los Angeles i els seus voltants, es calcula que l'any 2010 hi haurà 60 milions de vehicles. Amb aquesta densitat, el disseny ecològic poca cosa hi pot fer. Per això, molts experts demanen un canvi de mentalitat. No es tracta de viatjar en bicicleta –cosa, d'altra banda, molt sana–, com recomana el Woldwatch Institute, que ens proposa d'anar "pedalant cap al futur". Però sí d'utilitzar el cotxe de manera més racional i assumir que l'ideal que alguns fan seu –un cotxe per persona– és el camí cap al desastre ambiental.

D'altra banda, si els ciutadans de països en vies de desenvolupament pretenen imitar-nos, al planeta no hi haurà espai per a tants cotxes, prou combustible per fer-los moure ni oxigen per deixar-nos respirar un cop l'aire sigui ple de contaminants. Però qui pot negar als xinesos, posem per cas, el seu dret a augmentar el nombre de cotxes, ara que han descobert les virtuts –i potser no encara els defectes– del capitalisme?

El cotxe ecològic no és només un problema tècnic. Un redisseny de les ciutats implicaria fer àrees autosuficients, on en un cercle reduït cada família hi tingués la feina, l'escola dels nens, els centres de compres i elements de lleure. Una xarxa de transports públics ajudaria a deixar el cotxe més dies al garatge. I la planificació i potenciació dels trens ràpids promouria els viatges a distàncies curtes i mitjanes sense la necessitat d'omplir de cotxes carreteres i autopistes. Com en tots els problemes ambientals, no es tracta de desprendre's de res, però sí de ferne un ús més racional. **Xavier Duran**

platí i el rodi. De tota manera és considerada com una tecnologia de transició, una opció ràpida, tot i que les perspectives de futur apunten cap a la utilització d'energies alternatives.

El cotxe urbà. Amb els vehicles elèctrics s'ha fet un pas molt important en la reducció de la contaminació. A diferència del vehicle convencional, el vehicle elèctric està equipat amb un motor de corrent continu o trifàsic i una determinada quantitat de bateries acumuladores de l'energia, amb la qual cosa s'elimina l'emissió de gasos contaminants. El futur a curt termini del vehicle elèctric es veu en l'automòbil urbà, de dimensions reduïdes, uns 2,50 metres de llargada, i d'un pes superlleuger, un vehicle que principalment s'utilitzarà en els trajectes dins del centre urbà. A més, són silenciosos i, gràcies a les seves petites dimensions, ocupen poc espai, característica que falicita el trànsit rodat i l'aparcament. De tota manera l'èxit dels cotxes elèctrics està directament relacionat amb el procés de les bateries. Tot i que sembla que la implantació d'aques tipus de cotxe no és molt llunyana, encara s'ha d'investigar molt perquè les bateries siguin més petites i lleugeres, amb més capacitat i més econòmiques. Ara per ara, les bateries donen una autonomia per fer enre 80 i 120 quilòmetres sense haver de recarregar. Malgrat tot, aquesta limitació deixa de ser un problema si s'utilitza el cotxe elèctric per trajectes curts. És per això que les característiques del cotxe elèctric s'adapten a la idea d'un cotxe urbà, on els desplaçaments habituals són de casa al lloc de treball. Per trajectes interurbans s'ha estudiat també la possibilitat d'un vehicle híbrid, amb un motor elèctric per trajectes curts i un de diesel per llargues distàncies. La velocitat i les acceleracions han deixat de ser un problema, ja que la mitjana és de 50 km/h, si bé hi ha vehicles que assoleixen màximes de 100 km/h. Així doncs, per les seves característiques, el vehicle elèctric ha de ser considerat un vehicle urbà, i alhora el conductor ha de ser conscient que es troba davant d'una nova manera de conduir, molt més compromesa amb l'entorn.

Ressenya històrica. El camí ha estat lent, tenint en compte que el motor elèctric és més antic que el d'explosió. La seva aplicació en la propulsió automobilística es remunta al segle passat, però el seu desenvolupament i estudi es va quedar força endarrerit a causa de les prestacions que oferia i dels interessos creats en el món del petroli. Tot i així, al llarg de la seva història hi ha hagut diferents embranzides que l'han portat fins al seu moment actual. D'una banda, quan va esclatar la

JORDI PORCONA

Seat 600 de Girona. Cotxe elèctric. Equip 600 elèctric.

Segona Guerra Mundial, es van reconsiderar les possibilitats de l'automòbil elèctric i es van transformar en propulsió elèctrica cotxes de producció normal. Després, a mitjan dècada dels seixanta, hi va haver una altra empenta forçada pel temor a l'escassetat de petroli i gràcies als progressos assolits en el tema dels acumuladors, més potents i menys pesants. Però, a la dècada dels setanta, el revulsiu van ser els problemes ecològics i la crisi del petroli.

De tota manera, cada cop hi ha més acords i normatives que tracten de limitar o eliminar l'emissió de gasos contaminants a l'atmosfera. L'estat de Califòrnia, una de les zones del món on circulen més cotxes, va adoptant lleis com més va més estrictes sobre pol·lució. La Llei de l'Aire Net obliga els fabricants a fer, a partir de l'any 1998, un 2% dels vehicles nous d'emissió zero, i, a partir de l'any 2003, a fabricar-ne el 10%. A aquesta legislació es van afegint més estats americans, entre ells Nova York. I també la ciutat de Mèxic està disposada a reduir la gran contaminació adaptant-se a aquesta legislació sense precedent. A més, el Parlament europeu proposa que l'any 2002 com a mínim un 7% del parc automobilístic dels països de la Unió Europea estigui format per vehicles elèctrics.

El problema: l'origen de l'electricitat. De la mateixa manera que el vehicle de gasolina no funciona si no hi ha petroli, l'automòbil elèctric no funciona si no hi ha electricitat. Això significa un estalvi de gasolina, però d'altra banda un augment en el consum de combustible per les centrals elèctriques.

No obstant això, els suïssos han demostrat recentment que, en el cas que augmentés el parc de vehicles elèctrics de forma espectacular, no hi hauria problemes de subministra-

ment amb les instal·lacions actuals. Produir l'energia per uns 300.000 vehicles (equivalent a un 10% del parc actual suís) equivaldria a menys d'un 1% del consum actual d'energia. A més, l'ús de l'energia elèctrica com a propulsió per als vehicles pot al mateix temps reduir el consum en gasolina en uns 170 milions de litres o un 4%. Xifres semblants publica Alemanya. S'ha constatat que dos milions de vehicles elèctrics augmentarien la despesa anual d'energia en només un 1%. A més a més, la majoria de les bateries es carreguen normalment durant la nit, quan

A. BOET-ARXIU V. CHRISTIAN MANZ

Asmo Kolibrí, un 'scooter' procedent de Suïssa, en una prova pels carrers de Barcelona. Quan es vendrà aquest vehicle a l'estat espanyol?

sobra corrent. Amb tot, seria important realitzar un estudi semblant a l'estat espanyol. Cal destacar que el vehicle elèctric ultralleuger, com el que ofereixen actualment les petites empreses europees, gastaria uns 1.100 Kwh a l'any, el que representa uns 7.000 quilòmetres, una tercera o quarta part del que es gastaria amb gasolina. No obstant això, és imprescindible aprofundir en el tema de les energies netes i renovables perquè el problema de la contaminació no queda resolt. Si bé d'una banda s'eliminaria la contaminació a les ciutats, la pol·lució es traslladaria al camp, a les centrals elèctriques i nucelars, que haurien d'incrementar la producció d'energia per proveir-ne els cotxes elèctrics. Així doncs, el problema és sempre l'origen de l'electricitat. Per recarregar els acumuladors del cotxe elèctric és necessari que l'electricitat sigui produïda per mitjans nets. La solució està en els recursos renovables i en la potenciació d'energies alternatives, com ara l'eòlica i la solar, tot i que actualment se n'experimenta amb moltes més.

Un exemple de vehicle no contaminant, d'emissió zero, és el vehicle elèctric carregat amb energia solar. La idea és crear la pròpia energia un cop s'ha adquirit el cotxe elèctric. Els pannells solars, de cèl·lules fotovoltaiques, transformen l'energia solar en energia elèctrica i un transformador carrega les bateries del cotxe. Aquests pannells solars es poden dur en el mateix cotxe. De tota manera, seria necessària una superfície molt gran per donar suficient potència al vehicle. És per això que la creació de centrals solars, i fins i tot la col·locació de pannells solars al sostre dels garatges o cases, són la solució més viable ara per ara, per tal de proveir els vehicles elèctrics d'energies netes.

De tota manera cal que la indústria de l'automoció estudiï més el cotxe electro-solar com a alternativa i que s'investigui en energies renovables i no contaminants.

Investigació. Si bé en les últimes dècades les grans empreses automobilístiques han dedicat una part de la seva investigació al cotxe elèctric, paral·lelament hi ha la investigació de les petites empreses i de particulars que contribueixen, dins les seves possibilitats, al seu desenvolupament. A Europa, hi ha una sèrie de petites empreses que ja comercialitzen els seus vehicles elèctrics i que fomenten l'energia solar com a proveïdors d'electricitat. L'empresa francesa Ligier ofereix des de fa anys el cotxe Ciutat Òptima, de dimensions reduïdes i lleuger, equipat a Alemanya i Suïssa amb motor elèctric, bateries i una sèrie de components tecnològics per tal de realitzar un vehicle elèctric d'allò més capacitat. Tots dos porten un sistema de recuperació de l'energia en les frenades, que va directament a les bateries, i gràcies als seus moderns acumuladors de plom-gel poden proveir-se de gran quantitat d'energia en molt poc temps. Assoleixen una velocitat màxima de 100 km/h i el seu radi d'acció varia entre els 80 i 120 quilòmetres. Cal fer especial esment en el nou rècord batut per un Ligier Òptima: 502 quilòmetres sense proveir-se. Altres empreses són la danesa City-El –els seus vehicles elèctrics van acompanyar els atletes del marató en els Jocs Olímpics de Barcelona–, i el Kewet El Jet, també de Dinamarca, actualment un dels cotxes elèctrics més venuts a tots els països europeus. El Kewet –a Tenerife ja se n'ha matriculat el primer–, destaca pel seu especial disseny i les seves bones prestacions a un preu acceptable. També les marques franceses Microcar i Erad van introduint de mica en mica els seus vehicles elèctrics, mentre que la marca francesa Volta ofereix una furgoneta amb tracció elèctrica. També en el camp de les motos i dels *scooters* hi ha els primers models en el mercat: els Asmo Kolibrí de Suïssa, fabricats a Portugal, amb unes prestacions equiparables als

JORDI PORCONA

SES Mòbil de la Bisbal. Vehicle híbrid. Equip SES.

scooters corrents, gràcies a les seves modernes bateries de níquel cadmi.

Als Països Catalans, SES (la Bisbal) ha estat l'empresa pionera en el món de l'energia fotovoltaica amb més del 70% de les instal·lacions solars fotovoltaiques de Catalunya. A banda de subministrar electricitat a vivendes, granges i masies, ha desenvolupat el primer prototipus de vehicle solar híbrid a l'estat espanyol. Aquest és un vehicle de tracció mixt, format per un motor de gasolina i un d'elèctric, de dimensions molt reduïdes i per a dues persones, que pot desenvolupar una velocitat màxima de 60 km/h. El SES Mòbil porta integrats en el sostre dos captadors solars fotovoltaics, que subministren durant el dia energia als acumuladors. D'altra banda l'equip 600 elèctric de la ciutat de Girona ha transformat el seu Seat 600 convencional en un cotxe elèctric, carregat amb 8 bateries que donen una autonomia de 110 quilòmetres i una velocitat de creuer de 50 km/h. L'equip Ibersun, de Palma de Mallorca, ha transformat un tricicle elèctric, marca City-El, procedent de Dinamarca, en un model electro-solar que pot assolir una velocitat de creuer de 50 km/h i té una autonomia de 50 quilòmetres. Amb tot, són molts els prototipus, en tricicles solars i bicicletes, que s'estan desenvolupant en l'actualitat, i on queda palès l'enginy de cada constructor.

D'altra banda, el primer vehicle elèctric que es va matricular a l'estat espanyol, el Fervelectric, va ser fabricat per l'empresa de components Ferce. L'any 1967 es va transformar un model Rambler americà del 1902 en un model elèctric i es va matricular a Barcelona. Mes endavant, al 1976 en Joan Feret i Carbonell, del Vendrell, el va transformar en vehicle solar, adaptant tres plaques solars de silici. Actualment aquest vehicle està exposat al Museu Casa Ferve.

Després del Ral·li Solar, la Primera Trobada Internacional de Vehicles Electro-Solars i No-Contaminants, que es va celebrar a l'Ametlla de Mar (Baix Ebre) els dies 10 i 11 de juliol de 1993, s'han iniciat sèries converses entre empreses catalanes i Ligier per tal d'estudiar la viabilitat de la fabricació d'aquests models a l'estat espanyol. Els primers contactes apunten a la possibilitat d'equipar aquest model amb certs components nacionals, tal com fan a Suïssa i Alemanya. Amb aquesta iniciativa s'obriria les portes a un nou empresariat en un camp que de ben segur tindrà futur. D'altra banda s'està organitzant ja el Segon Ral·li Solar per juny de l'any vinent novament a Catalunya.

Finalment, entre les empreses multinacionals que tenen vehicles elèctrics de prototipus cal fer especial esment en primer lloc a Peugeot, que ja té tota una gamma de vehicles que es venen a França. També BMW, mentre que Volkswagen estudia el vehicle bimodal, o sigui híbrid. També Seat ha realitzat un model Toledo amb motor elèctric, i actualment està en fase el segon prototipus augmentant-ne les prestacions. Fiat ha estat també una de les capdavanteres amb el Panda i el Cinquecento, amb motor elèctric en opció i està reconeguda avui com a major productor de vehicles elèctrics, ja que també ofereix furgonetes i autobusos. Però pràcticament totes les marques disposen ja de cotxes elèctrics i prototipus com General Motors, Renault, Ford, Mercedes, etc., tot i que encara no es comercialitzen a l'estat espanyol.

V. Christian Manz / Lluïsa Sanmartín

Tricicle solar-eòlic-pedals. Equip Muvisol (Navarra).

JORDI PORCONA

L'emoció de l'esquí al

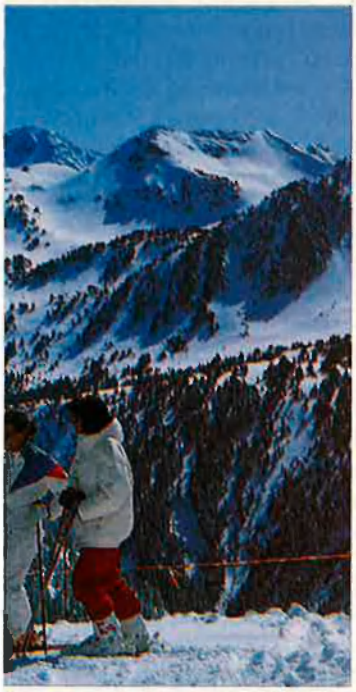

Cinc estacions d'esquí del Pirineu català occidental configuren una gran oferta per a practicar aquest esport. El temps és apropiat, la neu, abundant i de bona qualitat, i l'entorn natural, de summa bellesa.

La zona occidental del Pirineu català gaudeix, en efecte, d'una de les ofertes hivernals més atractives del sud-oest europeu, un "repòquer" d'estacions format per Super-Espot i Port Ainé (Pallars Sobirà), Boí-Taüll (Alta Ribagorça), Port del Comte (Solsonès) i Vaqueira Beret (Vall d'Aran). Cinc fites de l'esport blanc amb un nivell d'equipaments i un prestigi internacional coneguts i que,

í al Pirineu occidental

ARXIU

La zona occidental del Pirineu català gaudeix d'una de les ofertes hivernals més atractives del sud-oest europeu. Les pistes han obert aquest any amb importants reformes en instal·lacions i accessos.

a més, han obert enguany les pistes amb importants reformes en instal·lacions i accessos.

Super-Espot, l'escollida pels joves. En una immillorable situació al centre de la comarca del Pallars Sobirà, seguint la carretera que puja de Llavorsí, hi ha l'estació d'esquí de Super-Espot, entre les cotes 1.500 i 2.430. Enclavada a les portes del Parc Nacional d'Aigüestortes i l'Estany de Sant Maurici, és una de les estacions que més aposta per la modernització, amb una inversió de 207 milions en noves infrastructures. Neu, esport i diversió en són el lema; tarifes ajustades i una excel·lent relació qualitat/preu en els seus serveis. Les millores han afectat el sistema de clavagueres i la construcció de dues noves pistes que augmenten en 3,4 quilòmetres l'àrea esquiable, actualment de 140 hectàrees, amb una longitud de 32 quilòmetres, repartits en 31 pistes (4 de verdes, 10 de blaves, 10 de vermelles, 5 de negres, 1 circuit de fons i 1 pista infantil). Altres novetats destacables d'enguany són dues instal·lacions d'*après-ski*: el circuit de *pocket bike*, o motos de butxaca, i el de *roller skate* o patins en línia. Dues activitats pensades tant per a l'estiu com per a l'hivern.

Super-Espot també ofereix la possibilitat de practicar altres esports d'aventura: *rafting*, *hydrospeed*, tresc, descens de barrancs, bicicleta de muntanya, cars de muntanya, circuits per a vehicles 4x4, escalada, pontatge (*pònting*). Diversió que continua a la nit als bars, restaurants i discoteques de la zona. Tot i que l'estació és apta per a totes les edats, Super-Espot té fama de ser l'estació del jovent. Durant la setmana és habitual de veure-hi grups d'estudiants. Gràcies a un conveni signat pels responsables de l'estació i organismes oficials, milers de joves tenen l'oportunitat de passar la "setmana blanca escolar" a la neu. L'any passat, la meitat dels *forfaits* venuts corresponien a aquests clients. Però quan arriba el cap de setmana, l'estació canvia d'ambient i acull esquiadors més veterans i adopta un caràcter més familiar. L'allotjament està assegurat en els apartaments de recent construcció, l'alberg i, per si fos poc, a dos quilòmetres de l'estació hi ha el poble d'Espot, amb hotels familiars, restaurants típics, ambient de muntanya i un impressionant conjunt històric, en què destaca l'arquitectura romànica. L'accés és relativament senzill, per carretera direcció Sort, a 137 quilòmetres de Lleida, 228 de Tarragona, 232 de Barcelona i 516 de València.

Port Ainé, la modernitat. A l'altre cantó de Llavorsí, seguint la carretera C-147 cap a Terradets, un cop deixem la vila de Rialb, hi ha la moderna estació d'esquí de Port Ainé. La seva situació enmig de la comarca del Pallars Sobirà, entre vessants i pendents totalment naturals, i presidida pel Pic de l'Orri, de 2.440 metres, en fan un lloc privilegiat per a la pràctica de l'esquí tota la temporada. L'augment de 15 a 38 canons de neu artificial asseguren l'esquiada a les seves 24 pistes (6 de verdes, 4 de blaves, 11 de vermelles i 3 de negres). L'adequada orientació de les seves pistes, cap al nord, permeten a l'esquiador de gaudir plenament del seu esport preferit i, a la vegada, de viure les sensacions d'un entorn on tot ha estat preparat perquè la pràctica de l'esquí es faci amb el màxim de confort i de seguretat possibles.

Port Ainé, que fou inaugurada al 1986, s'ha enganxat al carro de la modernització ràpidament. La millora recent de les carreteres faciliten l'accés al Pallars Sobirà, una comarca d'alta muntanya que, gràcies al relatiu aïllament en què es trobava, ha conservat intactes una bona part de les seves riqueses naturals. En aquesta zona hi ha, a més, la muntanya més alta del Principat: la Pica d'Estats (3.143 metres). Rialb és el municipi més proper a l'estació, i des d'aquí hom va impulsar la construcció de l'estació, que actua de gran dinamitzadora de la vida econòmica i turística de l'àrea. Amb Rialb, són Sort i Llavorsí els pobles més acostats a l'estació, proveïts de places hoteleres i de tot tipus d'ofertes *après-ski*, entre elles gastronomia, cultura, oci... L'oferta esportiva es complementa amb excursions, *rafting*, piragüisme, descens de barrancs, pesca, *hydrospeed* i ciclisme de muntanya. Una de les opcions d'oci amb més acceptació és el lloguer d'automòbils tot terreny per a fer excursions i descobrir llacs i muntanyes o seguir les rutes culturals del romànic.

Boí-Taüll, la més nova. Ens traslladem ara a la comarca de l'Alta Ribagorça on hi ha les pistes de Boí-Taüll. Aquesta és l'estació d'esquí més recent de Catalunya: va entrar en funcionament durant la temporada 88-89 i va contribuir a dotar de més serveis la Vall de Boí i les comarques d'aquest espai pirinenc. El gran objectiu d'aquesta estació és d'acollir esquiadors de totes les categories i condicions; per això les 30 pistes estan preparades per a satisfer tota llei d'esquiadors. Hi ha 8 pistes verdes, 6 de blaves, 12 de vermelles i 4 de negres. A més de l'esquí, el visitant pot gaudir dels serveis de l'estació i de les activitats que s'hi poden practicar, com ara tennis, golf, tir amb arc, equitació, i altres

ARXIU

esports d'aventura. Tot això ha estat possible, en gran part, gràcies a la notable millora de les vies d'accés i a l'ampliació d'allotjaments i serveis turístics. Una de les noves obres fetes és la carretera L-500 entre Pont de Suert i Boí, i també el tram de la carretera N-230 entre Lleida i Alfarràs. Per tot això, actualment, i des de la inauguració de l'estació, s'ha aconseguit que el turisme d'hivern hagi arribat al mateix nivell que el d'estiu, quan fa uns anys això era impensable.

Un dels fenòmens que més èxit té actualment és l'allotjament en cases particulars de les poblacions de tota la Vall de Boí, fet que ajuda a la integració de l'esquiador amb la zona i que no representa una gran despesa econòmica.

Respecte a la història i cultura de Catalunya, la vall de Boí te un interès molt considerable. Hi ha el conjunt pirinenc més valuós i a la vegada més conegut de tot Catalunya, amb les esglésies de Boí, Durro, Barruera, Erill la Vall i Coll, totes amb imponents campanars, una bella arquitectura i totalment integrades en un paisatge esponerós. Les esglésies més impressionants, i un dels llegats més importants del romànic català, són les de Taüll: Sant Climent i Santa Maria. A més, la Vall de Boí és l'entrada a una altra zona de gran riquesa natural i d'atractiu turístic, el Parc Nacional d'Aigüestortes i el Llac de Sant Maurici. Sense oblidar els bons restaurants on degustar plats saborosos com l'escudella, el palpís o la coca de mantega.

El Port del Comte, "tot l'any". "Tot l'any", aquesta és, segons els responsables de l'estació d'esquí del Port del Comte, la millor època per a gaudir de les seves instal·lacions. Al nord de la comarca del Solsonès, enmig d'un parc natural d'interès turístic i entre els municipis de la Coma i la Pedra, hi ha aquesta estació d'esquí. Enmig dels pics d'Estivella (2.400 m), Serrat de la Bòfia (2.141 m) i Querol (2.214 m), hi ha 30 pistes de tots els nivells possibles –fins i tot, quan no hi ha neu suficient, els canons asseguren el plaer d'esquiar–: 5 de verdes, 4 de blaves, 15 de vermelles i 5 de negres. El Port del Comte ha contribuït a potenciar la comarca del Solsonès, desconeguda abans del 1973, quan fou inaugurada l'estació. Un dels al·licients de l'estació és que permet als esquiadors l'opció d'esquiar entre prats i boscos. Una part de les pistes s'estén per la part baixa del massís, entre els 1.700 i els 2.200 metres, entre boscos de pi negre i avet; la resta se situa a cotes més elevades, entre els 2.200 i els 2.400 metres, a una zona de prats on es pot contemplar un panorama impressionant del Pirineu.

El lema de l'estació és "Tot l'any", perquè el paisatge és immillorable per a gaudir a ple pulmó de la natura. I no només a través de l'esquí. El Port del Comte disposa d'un club d'esports que funciona tot l'any, on es pot practicar esquí, tir amb arc, tir olímpic, tir al plat, equitació, ciclisme de muntanya, natació, tennis, ala de pendent, frontó, trial, bàdminton, escalada... i golf. Per sorprenent que sembli, el Port del Comte té el primer camp de golf d'alta muntanya del país. El recorregut ha estat dissenyat pels millors especialistes europeus, a 1.700 metres d'alçada. El camp és de 9 forats, però volen ampliar-lo a 18. A més de tota l'àmplia gamma de serveis que ofereix l'estació, la zona disposa d'un ric patrimoni monumental i folklòric, i hi ha les encantadores fonts del riu Cardener. Les excursions per aquests indrets i pel Coll de Jou o la Vall del Lord són impressionants. A més és molt interessant una visita a l'església de Sant Llorenç de Morunys i al Museu de Solsona, on podem contemplar una important col·lecció de pintures romàniques. Un dels avantatges d'aquesta estació d'esquí és la seva proximitat a les grans ciutats catalanes. Per a arribar-hi no s'ha de superar cap port de muntanya, cosa que afavoreix el desplaçament amb cotxe a l'hivern, quan les carreteres poden presentar problemes.

A l'est de la Vall d'Aran, més enllà de Salardú, hi ha l'estació d'esquí de Vaqueira Beret. Amb 29 anys, la "perla" de la Vall d'Aran ha incorporat les més modernes instal·lacions i serveis de més qualitat i confort.

Vaqueira Beret, el "glamour". A l'est de la Vall d'Aran, més enllà de Salardú, seguint la carretera, hi ha l'estació d'esquí de Vaqueira Beret, gairebé al naixement del riu Garona. Amb 29 anys, la "perla" de la Vall d'Aran ha incorporat les més modernes instal·lacions i serveis de més qualitat i confort. Les possibilitats d'allotjament són de tots els preus, des de l'hotel de 5 estels a l'alberg o la casa de pagès, a peu de pista o als pobles de la vall. El marc incomparable de la Vall d'Aran, la moderna infrastructura i la qualitat dels serveis ha donat un prestigi internacional a Vaqueira Beret. L'estació, que va de la cota 1.500 a 2.510, es divideix en tres grans àrees esquiables: Vaqueira, Argulls i Beret. Totes tres zones comunicades per una xarxa de 22 remuntadors, necessaris per als

73 quilòmetres esquiables: 3 pistes verdes, 15 de blaves, 20 de vermelles i 5 de negres. Aquesta estació té dos moderníssims remuntadors "express", dits "devoracues". La diversió i la seguretat hi són garantides per a tots els nivells d'esquiadors, pistes verdes per a l'aprenentatge i, per als experts, les pistes negres més difícils del país. Un ampli ventall de serveis en material, restauració, *aprés-ski* i una de les escoles d'esquí més importants. Arribar-hi no és difícil, per autopista tan sols és a 310 quilòmetres de Barcelona i a 552 de València.

Esquí de muntanya, el risc de l'aventura. A cavall entre l'esquí alpí i l'excursionisme hi ha la pràctica de l'esquí de muntanya. És un esport que cal mirar des d'una perspectiva excursionista, més que no pas com una varietat de l'esquí, car l'esforç que demana és molt important i l'activitat principal és la d'enfilar-se a un cim. Les comarques del Pallars, l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, el Solsonès i la Vall d'Aran ofereixen un marc incomparable i moltes possibilitats per a la pràctica de l'esquí de muntanya, gràcies a la munió de cims que hi ha i a la seva alçada: tretze que superen els 3.000 metres i més d'un centenar que ultrapassen els 2.700.

Els llocs més adients per a la pràctica de l'esquí de muntanya són la Vall Fosca (Pallars Jussà), la Vall de Boí i la Vall de Barravés (Ribagorça), tota la Vall d'Aran i les valls d'Espot, de Montgarri, l'alta vall de la Ribera de Cardós, i la Vall Ferrera (Pallars Sobirà). De mitjan gener a mitjan maig és la millor època per a gaudir d'aquest esport, si bé a la vall d'Aran, segons temporades, es pot començar pels volts de Nadal.

Normalment, sempre es pot deixar el cotxe a peu de neu. Si fa poc temps que ha nevat, és preferible de començar les excursions pel vessant sud, i si ja fa dies que no neva, l'orientació nord, o nord-est, serà més adequada. Hi ha una extensa xarxa de refugis que cobreixen quasi tot l'espai possible, sobretot a les muntanyes del Pallars-Vall d'Aran, on hi ha una alta ruta amb esquís, amb set etapes (Refugi de les Ares, d'Amitges, Refugis Colomina, Ventosa Calvell, Ospitau de Vielha, la Restanca, Colomers i Ares). Al llarg de la ruta hom pot fer totes les variacions que desitgi, ja que hi acostuma a haver neu de sobres. Per a practicar aquest esport cal ser un bon excursionista i anar ben equipat: pells de recanvi, serretes, grampons, bagues i un cordí per a fer *rappel*, ARVA, pala, etcètera.

Hi ha tot tipus de recorreguts, des dels més fàcils (Corronco de Durro, muntanyes de Beret, la vall de Felià a la Vall Fosca...), fins als de més dificultat (travessa del Tuc de Molières, del Pic de Certescans, dels Besiberris...), passant per veritables plaers de l'esquí de muntanya (Montardo per Rencules, el Ventolau per la Pleta del Prat de Tavescan, o la travessa del Pla de Beret a Bagergue...). En el cas de les travesses, al llarg de les quals és habitual de trobar desnivells de 1.000 a 1.500 metres, només ens podem refiar dels nostres propis cotxes o de taxis, perquè no hi ha cap més transport.

El clima és dominat per l'anticicló de les Açores, amb les habituals borrasques de nord o nord-oest, que donen molta neu a la Vall d'Aran i a l'alta vall de la Ribera de Cardós. De vegades aquesta situació alterna amb borrasques de llevant que causen un efecte totalment contrari i duen fortes nevades als vessants mediterranis. Els temporals a vigilar són els del nord (rufa o torb), perquè de vegades són molt violents.

ARXIU

En una immillorable situació al centre de la comarca del Pallars Sobirà hi ha l'estació d'esquí de Super-Espot, entre les cotes 1.500 i 2.430. Enclavada a les portes del Parc Nacional d'Aigüestortes i l'Estany de Sant Maurici, és una de les estacions que més aposta per la modernització amb una inversió de 207 milions de pessetes en noves infrastructures.

Pel que fa a la qualitat de la neu, sol ser molt variable als vessants assolellats, perquè s'hi transforma ràpidament, essent així que a la Vall d'Aran sol predominar la neu pols a ple hivern. Cal tenir present, per a evitar allaus, que el risc més alt és a les pales orientades al sud quan, per causa de la tramuntana, es troben sobrecarregades de neu. Això sí, s'aconsella de servir-se d'aparells ARVA i de dur pala.

El Centre Excursionista de Lleida organitza excursions d'esquí de muntanya durant tota la temporada, i participa en les cinc curses de la Copa Catalana d'Esquí de Muntanya al Pirineu occidental, que és la millor manera de gaudir, amb seguretat, de les nostres muntanyes quan estan ben nevades. **Oriol Cortacans**

Catalunya
Generalitat de Catalunya
Departament de Comerç, Consum i Turisme
Direcció General de Turisme

Patronat Intercomarcal de Turisme
TERRES DE LLEIDA
de la Diputació de Lleida

Subirachs, el s

Coincidint amb el retorn per al gran públic de l'imprescindible Rafael Subirachs, Ramon Barnils en fa un repàs musical exhaustiu.

Rafael Subirachs, el més "silenciós" i segurament el més prolífic de la nostra gent de música, n'ha fetes dues de grosses en els darrers dies. L'una, gairebé silenciosa, treure a les botigues dos discos compactes d'homenatge a Carles Riba, *Cants de la partença, l'absència i el retorn*, sobre 24 de les *Estances* de l'insubstituït.

L'altra, una mica publicitada, l'estrena amb Maria del Mar Bonet a Vic dels *Cants d'Abelone*, ara amb text de Joan Vinyoli, que vol ser més un espectacle dramàtic que no pas un recital musical: la importància que s'hi dóna a l'atretzo, l'escenografia, els llums i la direcció d'escena bé ho demostren.

L'interès, la passió si es vol, de Subirachs tant per Riba com per Vinyoli no és ni nova ni única; de tota la nostra gent de música deu ser el més imbuït tant del paper "clàssic" de l'artista, com de l'actualitat en què es mou –Subirachs demostra any rere any, i ja en fa trenta, que no hi ha clàssic que no hagi estat contemporani dels seus.

El caràcter i la publicitat. Dels "silencis", de les llargues absències de Subirachs de l'actualitat informativa se n'han donades dues raons principals, la del seu caràcter retret, aïllat, concentrat. Reconsagrat. I l'altra, la d'una estratègia d'ell mateix, que consistiria a no ser-hi mai perquè se'l trobi a faltar.

A la manera del nord-americà John D. Salinger, autor de *L'ingenu seductor*, *Fanny i Zooey*, *Pugeu la biga mestra, fusters*, de qui no se'n té ni fotografia, que prohibeix cap imatge que no sigui el títol net i pelat a les cobertes dels seus llibres, com bé saben els lectors de la MOLU.

El caracter efectivament és reconsagrat, i una campanya d'imatge és sempre una campanya d'imatge, les unes més originals que no les altres. Hi deu haver, també, que algú que com Rafael Subirachs s'hagi proposat, de molt jovenet i per damunt de tot, de dedicar-se a la música sigui com sigui i en el terreny que més l'atrapi en cada etapa de la seva vida, per força no pot dedicar-se a gaire cosa més –de cap manera va ser notícia, i després ja parlarem de què.

Un text. Com és Subirachs, ho deixa bastant clar un quadern que acaba d'escriure i que acompanya els *Cants de la partença, l'absència i el retorn*, de Carles Riba. Quadern exhaustiu, proveït d'un preàmbul il·luminador: "En la meva darrera campanya promocional de *Miralls* em vaig fer el propòsit de preparar personalment el dossier informatiu per a ús de la premsa", no sense abans excusar-se'n; i proveït també de les raons dels *Cants*; d'una fitxa professional; de la llista de poetes als quals ha posat música; d'una divisió de la seva música en cinc *opus*: música popular i de cantautor, de cambra per cant i piano, coral, instrumental contemporània (1978-1983) i drames musicals. I d'una impagable *Guia situacional (Afegitó amb opció de llegir si es vol)*, en què s'expalia sobre música popular moderna i música de sala de concerts; descripció i anàlisi del món dels músics, dels productors i organitza-

enci, la música

dors del fenomen musical –"amb els quals em trobo interrelacionat i que necessito per a la producció de la 'meva' música"–; música catalana i música en català; descripció i anàlisi del consum musical i sobre la manera de "sentir" la música a Catalunya; i: "Recapitulació, la meva opció de músic com a conseqüència".

I d'un "*curriculum vitae* cronològic", que ens limitarem a glossar, proveïts entre d'altres d'una llarguíssima conversa inèdita d'ara fa dos anys. Sobretot, d'un també llarguíssim interès pel personatge i l'obra.

A Montserrat comença nostra història.

Rafael Subirachs ha tornat a ser notícia per la seva producció artística: dos discos compactes i un espectacle dramàtic reforcen la seva inqüestionable personalitat musical.

CARME PUÉRTOLAS

Subirachs va ser escolanet de Montserrat: una aspiració que durant la primera meitat d'aquest segle imprimia caràcter i marcava una diferència. Ara que s'ha posat de moda –a les botigues– el cant gregorià, no farà res de recordar que són moltes les famílies del Principat que el primer disc que van comprar va ser un disc de la botiga de records del monestir de Montserrat: alguns dels discos gravats per l'Escolania, pels monjos. Subirachs, escolà de 1958 a 1961, deu ser entre aquelles primeres veus enllaunades que van estrenar molts dels primers tocadiscos i alguna de les darreres gramoles del país.

El 1967 entra en els Setze Jutges amb el número quinze. Els altres dos petits eren Maria del Mar Bonet, ara l'altra protagonista dels *Cants d'Abelone*, i Lluís Llach. Aquest mateix any enregistra els dos primers discos; tan ràpid perquè la Nova Cançó era l'arma número u de què es disposava en aquells anys, la més difícilment perseguible tot i la insana persecució de què fou objecte, la més eficaç de les tolerades de cara a l'eixoriviment de la massa de la ciutadania.

El 1968 comença a posar música a poemes de Miquel Martí i Pol, un dels poetes que més quantitativament i més constantment ha musicat. Alguns experts ho atribueixen al fet que el poeta és també de la Plana de Vic, com Subirachs, i Subirachs és prou conegut pels llargs anys de concentració en aquest espai geogràfico-humà. Nogensmenys, el mateix any treu un disc on posa música a versos de Joan Salvat-Papasseit.

Carner, sempre. I a poesies de Carner: poeta permanent de Subirachs, fins al punt que ha fet quatre "quadres musicals dramàtics" sobre els cants tercer i sisè dels que componen *Nabí*, la principal obra del poeta i una de les més importants de la nostra literatura. Aquesta música és inèdita.

En aquests anys Rafael Subirachs va ser una de les estrelles de *Radioscope*, el programa de Salvador Escamilla, però això, no cal ni dirho, és un clàssic.

Poca gent sabia el 1969 qui era, què distingia Gabriel Ferrater: no es va suïcidar fins el 1972. Aquell any Subirachs va posar música a nou dels seus textos, en el cicle "Exeunt personae", que va editar fins 1991 en els dos discos *Miralls*. I també és 1969 quan comença a fer feines per a la televisió: compon i interpreta música per al pòrtic de la sèrie *Gerona*, de Sergi Schaff, que va passar Televisión Espanola.

Televisió. I què més. Hi ha una relació professional de Subirachs amb la televisió. Expliquem-ne una altra: en una actuació de Subirachs a Santa Maria de l'Estany, preparada com totes les seves amb cura: la música, l'escenari, l'ambient, l'atmosfera, hi aparegué un equip de televisió. En aquells temps com ara, i amb raó estadística, els professionals de la televisió es consideraven amos i senyors únics de tot; si la televisió amb democràcia té un poder relativament absolut, en dictadura aquest poder és absolut del tot.

Sacrilegi imperdonable: en plena església, Subirachs va interrompre l'actuació i en va fer fora l'equip de televisiu; ell personalment, en veu alta i desplaçant-se fins a l'indret ocupat per l'omnipotent equip. El qual, vint anys després, segur que encara no s'ho creu i que probablement no s'hi ha tornat a trobar.

Poca gent sap que Subirachs és home de teatre: fundador i actor de La Gàbia de Vic, per als espectacles del qual també ha fet músiques.

Uns segadors per a uns joves. El 1975, a l'estiu, es produeix un dels moments menys desconeguts, i dels més significatius, de les accions musicals de Rafael Subirachs. Actuava a les "Sis hores de Canet", que veien tota mena de músiques, preferentment les més de moda, ja que el públic hi era jove. Aleshores va sortir Subirachs amb la sola guitarra i es va posar a tocar i a cantar un romanç del segle XVII, "Catalunya comtat gran", font d'*Els Segadors*, actual himne oficial de Catalunya. El públic immers en una altra música i endut per una altra ona, va haver de començar a xiular i a donar mostres de disconformitat amb aquella "antigalla". Subirachs va anar fent, i a mesura que anava fent s'anaven apagant els signes de contrarietat. Fins que es va fer silenci. Fins que van començar les mostres d'atenció, després d'entusisme i, finalment, de la més llarga aprovació del festival. El fet, del qual els partits anomenats progressistes n'haurien pogut treure preciosíssimes conclusions, i prudentíssimes línies d'estratègia per al futur que s'acostava, el registren en directe el disc *Bac de Roda*, i el reportatge cinematogràfic *Canet rock*, de Francesc Bellmunt. No se'n van treure conclusions ni estratègies gairebé evidents, de manera que ja fa vint anys que només tenim Pujol.

El nostre músic es va involucrar en l'Assemblea d'Actors i Directors, el 1976, l'endemà de la fi de la dictadura, i va participar en els primers irrepetibles, inoblidables, avui més enyorats per més necessaris que mai festivals de música, teatre i dansa del Grec.

El 1978, un recital que representa la quinta essència de Subirachs: al Saló del Tinell del Palau Reial de Barcelona, amb ell i la seva veu, música de percussió amb fustes, i poemes d'Ausiàs Marc, Jordi de Sant Jordi i Francesc de la Via.

L'escenari, la nuesa, el "silenci", la profunditat de música i text. L'elegància dissimulada en austeritat. Les cançons són les del disc *Si com l'infant quan aprèn de parlar.*

I llavors comença a fer sentir la seva música instrumental contemporània, una altra secció de la fèrtil, ubèrrima producció de Subirachs: *Trio Béla*, per a Béla Bartoók.

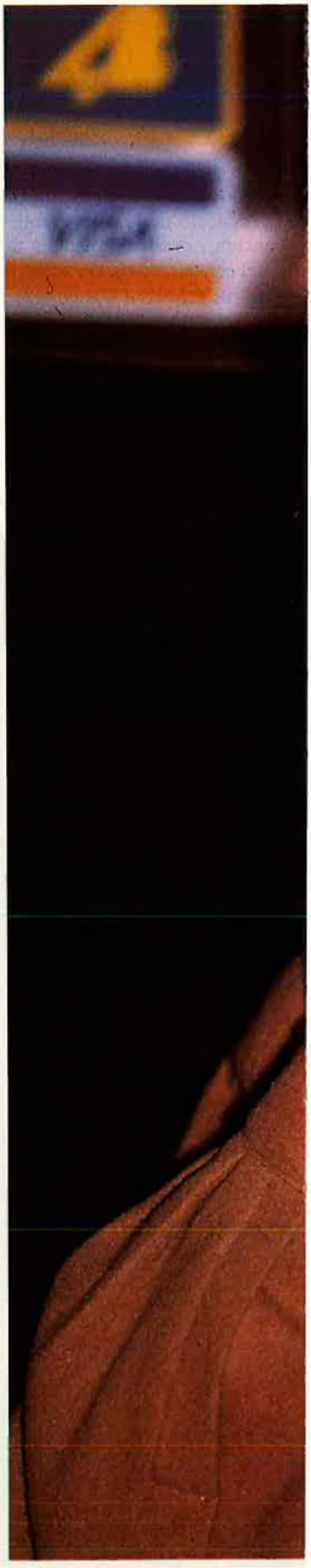
(Devia ser per aquesta època quan el músic mantenia relacions amb una dona francament respectable, brasilera. S'entenien, sense haver-ho volgut, en una barreja de català, espanyol i portuguès progressivament més única i més diferenciada, original i pròpia d'ells dos, que ni el més acostat dels testimonis de la parella no van poder entendre mai. Però era música.)

Miró, Cesc Gelabert, la Fura, Perejaume. I el 1981, *Morí el Merma*, de Joan Miró, Putxinel·lis Claca, Rafael Subirachs i estrenada al Liceu. "Música concreta i so elaborat per mitjans instrumentals escenogràfics i executats pels mateixos ninotaires", diu la guia.

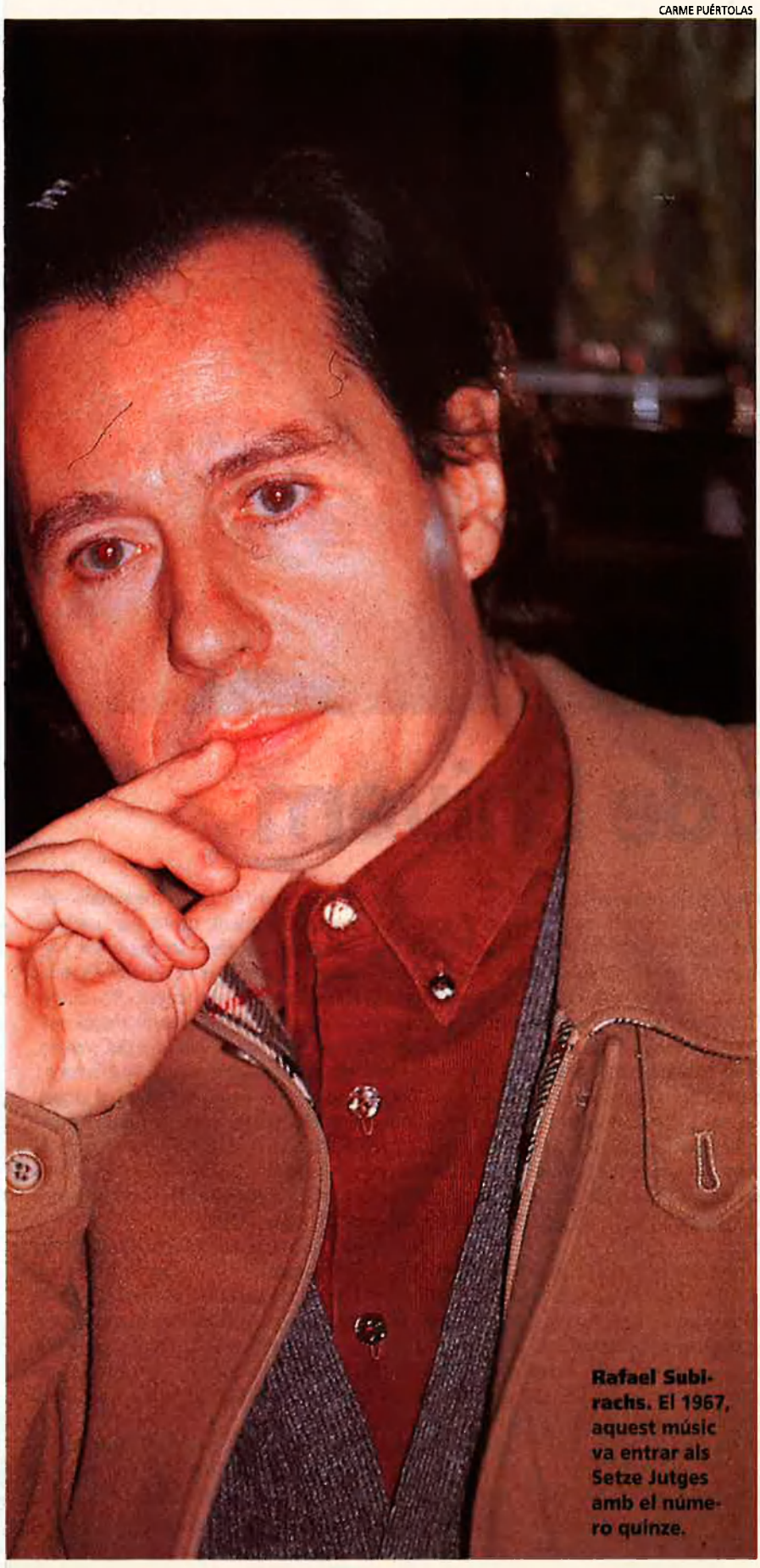
I fa, i farà, de concertista de piano: monogràfics interpretant Erik Satie, Mozart. I més endavant les *Variacions Goldberg*, de Bach. I la *Música callada*, de Mompou. I les *Variacions Diabelli*, de Beethoven.

El 1982, quan el desencís –dels encisats pels encisadors que no van aprendre d'encisar amb Subirachs a Canet de Mar el 1975–, Subirachs funda una de les seves obres més estimades, per ell i pels que les han seguides, i de llarga durada: el Cor Calenda Maia, de l'escola de Música de Zeleste. Calenda Maia ha fet des de recitals únics, mig amagats, incògnits, inoblidables –*Passeig d'Aniversari*, amb versos de Vinyoli, Cardedeu–, fins actuacions a televisió, gravació de discos, participació en festivals. Diu molt en favor de Mont Plans, abans estrella de La Cubana, una de les Teresines, avui amb Dagoll Dagom, que fos una veu predilecta de Rafael Subirachs. El Cor Calenda Maia no en tenia mai prou, i després d'assajar al Zeleste del carrer d'Argenteria, se n'anava a fer la darrera copa al bar Lola –res de televisió, res de música– de darrere Santa Maria del Mar. Hi reposaven cantant òpera, sarsuela, cuplets. La bohèmia feliç.

Vinyoli, Cardedeu. El 1984 es torna a trobar amb Maria del Mar Bonet, companya amb Llach de les seves primeres actuacions amb els Jutges, disset anys abans. Musica i assagen els *Cants d'Abelone*, poema de Joan

CARME PUÉRTOLAS

Rafael Subirachs. El 1967, aquest músic va entrar als Setze Jutges amb el número quinze.

VInyoli, estrenat deu anys després, l'altre dia, a l'Atlàntida de Vic. Aquest any és per a Vinyoli: també comença la música per a *Passeig d'Aniversari*, que ha anat provant llargament –Cardedeu; plovia; era a l'església; gravació subreptícia: la casset més tendra.

El 1985, TV3 li passa *Peces Còsmiques*, en col·laboració amb el pintor Perejaume, el ballarí Cesc Gelabert, la Fura dels Baus. Massa d'hora per a tan poca televisió, massa tard per a tan poca cultura televisiva com ara.

En aquelles dates la policia espanyola va trobar, perdut, i va pescar del riu el cos de Mikel Zabalza, conductor d'autobús, nacionalista basc. Va dir la policia que segur que hi acabava de caure, al riu, mentre que les mossegades de peix en el cadàver demostraven tot el contrari. No hi va fer res, no se'n va saber res, no se n'ha tornat a saber mai res. Ah, el dia que s'alcin les catifes... Per si hi ha cap interessat, Rafael Subirachs va compondre *In memoriam Mikel Zabalza, ars paraphonica*, música per a un campanar i cinc bateries "disseminades al voltant del públic". Subirachs va muntar el campanar, i en va tocar les campanes, a la nua basílica de Santa Maria del Mar, i va disseminar les bateries al voltant i al darrere del públic. Un altre espectacle essencial, net, silent, elegant, arrabassador.

Una orquestra per al segle XXI. I música per a *La filla del Carmesí*, de Josep Maria de Sagarra. I per *La complanta del comte Arnau*, de Segimon Serrallonga, interpretada amb Maria del Mar Bonet a Sant Joan de les Abadesses. I una òpera: *Nàufrags*, lletra i música. I versió per a cant i piano de les *Kindertotenlieder*, de Gustav Mahler.

La música dels *Cants de la partença, l'absència i el retorn*, ara editats, la va compondre el 1989, sobre vint-i-quatre de les *Estances*, de Carles Riba. I l'any següent, la ja esmentada música per al *Nabí*, de Carner. I el 1992 el preludi i el "Cant de benvinguda", dels Jocs Paralímpics de Barcelona 92. Lletra de Martí i Pol, comprensiblement.

Conten que una vegada l'Ajuntament de Barcelona es va interessar per l'obra de Rafael Subirachs; que a aital senyor va oferir una composició que requeria una orquestra d'un centenar de músics; i tant, a tal client, tal obsequi.

L'Ajuntament no va estar a l'altura. També es diu que tampoc el seu públic no està a l'altura de Rafael Subirachs. Segurament a ell li importa, aquesta falta d'harmonia. El que és segur és que continuarà, sol o en companyia, abrigat o al ras, donant-se i donant-nos tot allò que té: música, silenci. **Ramon Barnils**

El foc de l'hivern

La nit del 19 i el vespre del dia 20 marcaren els punts de més interès de les festes patronals de Palma. La revetlla del 19 és la festa popular més important de l'any a Mallorca, i el vespre del dia 20 es lliuraren els Premis Ciutat de Palma.

Els organitzadors de la revetlla, l'Ajuntament, no estaven massa tranquils. Cada any passa el mateix. Després d'unes setmanes calmes al gener, de sobte el fred fa la seva aparició de forma brutal. La setmana de Sant Sebastià sol ser la més freda. La de 1994 no ha estat una excepció. Pluja, neu –a les muntanyes del Puig Major i del Massanella– i fred, molt de fred. Quan faltaven poques hores per començar la revetlla, el cel mostrava núvols amenaçadors. Un any més, però, hi hagué sort. Ni la crisi ni el fred aturaren els milers de mallorquins que sortiren als carrers de Palma fins la matinada del dia 20 per celebrar la gran festa de la capital illenca.

La revetlla de Sant Sebastià no és una festa amb gaire tradició. De fet va ser amb la normalització democràtica quan el primer Ajuntament electe decidí de recuperar aquesta setmana com la de la festa gran. Orfes de grans festes, els mallorquins no s'ho pensaren gaire. Des del primer any es llançaren al carrer i la revetlla ja és una de les tradicions més arrelades en la ciutadania.

El foc, com en totes les grans festes dels pobles mediterranis, és un dels grans protagonistes de la revetlla de Sant Sebastià. Per totes les barriades de Palma es fan grans foguerons –alguns fets per l'Ajuntament, molts per associacions de veïnats i alguns fins i tot per grups particulars– que serveixen per combatre l'intens fred de la nit, i per torrar. La torrada és un element bàsic d'aquesta nit. El costum marca que la gent surti de casa cap a les nou del vespre, ben avituallats amb pa, sobrassada, botifarrons i vi. Tothom sopa dels embotits torrats, compartint el foc amb els veïnats i desconeguts. És una nit per compartir. L'única nit de l'any en què els mallorquins –sempre recelosos de la seva intimitat i poc partidaris de participar en festes populars– surten en massa al carrer.

Una vegada sopats, passades les deu de la nit, comencen les actuacions. Sis places del centre de la ciutat ofereixen espectacles musicals per a tots els gustos. Música folklòrica mallorquina, jazz, pop, rock i música folklòrica espanyola conformen l'oferta. Cada plaça, un tipus de música. La gent es va repartint segons afinitats musicals.

A la plaça de Sant Francesc –folklore espanyol– i a la de Santa Eulàlia –folklore mallorquí– se solen arremolinar al voltant de l'escenari i dels foguerons les mostres més racials de la nit. A la primera és difícil sentir parlar en ma-

JOAN CELIÀ

llorquí i l'alegria tan tòpica dels pobles del sud d'Espanya –amb una bona representació d'ètnies espanyoles minoritàries– es manifesta amb tota la seva intensitat: enguany els encarregats de provocar les rítmiques i enfervoritzades *palmas* varen ser Kike Maya, Cuadro de Sevillanas i Mimbre. A la segona, a Santa Eulàlia, es parla quasi només en mallorquí i és, segurament, la representació més fidel del que devien ser les festes populars mallorquines temps enrere: per una nit aquesta plaça és mostra del que queda de la Mallorca profunda i, alhora, una expressió d'una forma de vida que es resisteix a morir. Els grups Sis Som, Coanegra, Aires Formenterencs i Herbes Dolces animaren la vetllada a la plaça més mallorquina.

Els que ja no compliran els quaranta anys van tenir a la plaça de Cort el seu lloc. Música –Ina Sassi, Jaume Sureda i Mayito– per recordar el temps que ja no tornarà.

L'escenari més petit –a la plaça del Mercat– acull el jazz. Per aquesta plaça normalment passa molta gent, però s'hi queda poca. Això del jazz sembla que només és per minories. És la plaça de la tranquil·litat, a anys llum del sarau dels altres escenaris. Cardell & Miranda Quartet, Swing, Grup Balear i Nits de Jazz foren els encarregats d'oferir als aficionats una nit de bona música de jazz, de la qual, per cert, cada vegada és més difícil poder gaudir a Palma.

La joventut, la marxa i l'enrenou es donaren cita a la Plaça Major i a la plaça de les Tortugues –oficialment Plaça de Joan Carles I–, on Skyline, Vargas Blues Band i Los Rebeldes feren·botar i cridar milers d'adolescents. Los Rebeldes, tot i que ja actuaven quan molts dels que els escoltaven encara no havien nascut, demostraren que saben connectar perfectament amb les generacions més joves.

A la Plaça Major els mallorquins d'Harmònica Coixa Blues Band, els menorquins de Ja T'ho Diré i Manolo Tena escalfaren la freda vetllada. Tena sembla que és un ídol de les jovenetes. Moltes nines mones es pegaven literalment per intentar tocar-lo i besar-lo. Tena té un disc titulat *Sangre Espanola* que diuen que és dels més venuts actualment.

L'intens fred i la constant amenaça de pluja no van ser inconvenients perquè desenes de milers de mallorquins, un any més, sortissin al carrer la nit de Sant Sebastià. Com cada any hi hagué música i sarau per a tots els gustos i una absoluta normalitat.

Quan encara no havien passat 24 hores de la revetlla, la festa popular i la gentada al carrer deixaren pas a la festa social. Un luxós restaurant va acollir l'acte de lliurament dels Premis Ciutat de Palma. Enguany els Premis es reduïren als de novel·la, poesia i pintura. En l'apartat de narrativa, la guanyadora va ser Olga Xirinachs per la seva obra *La Jungla*; en poesia, el jurat premià Josep Ballester i Roca, per *L'holandès errant*. En pintura, el premi va ser compartit pels artistes Ximo Amigó, Joan Soler i Ismael Nerkane.

Miquel Payeras

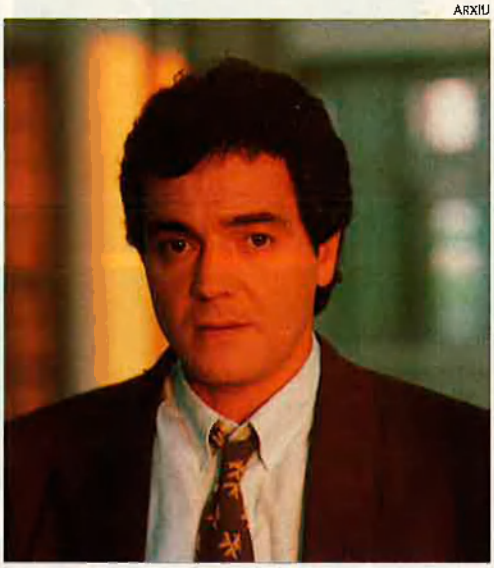
Tot i no ser una festa amb gaire tradició, els habitants de Palma esperen cada any amb impaciència l'arribada de Sant Sebastià. L'intens fred i la constant amenaça de pluja no van ser inconvenients perquè desenes de milers de mallorquins sortissin al carrer.

De l'independenti

"No hem trobat cap llibre que no fos una mica pamfletari, rupestre o molt partidista. (...) També hem vist pintades pels carrers, però no hem coincidit amb el gruix intel·lectual de les raons independentistes, si és que n'existeix alguna edició que circuli per les llibreries. 'Freedom for Catalonia', recorda la periodista, una mica nostàlgica. En tot cas, els bunyols de bacallà de 'Les set portes' potser l'hagin conhortat, després d'una perquisició potser molt orientada."

ARXIU

Jaume Barberà.

ARXIU

"Freedom for Catalonia."

Dilluns, 17. Si pel que sigui anau als estudis de TV3 en taxi, hi ha un risc d'escrutini brutal. A cada instant trobes la mirada del taxista al retrovisor volent precisar si ets l'home del temps, un presentador de telenotícies, algú d'esports, l'home dels concursos, o el prestidigitador de les tardes. No veu que la teva cara sigui exactament la de Jaume Barberà, Alsius, Josep Cuní o la Lloll. A mitjan camí, la mirada del taxista deixa de ser escrutadora i esdevé irritable: o no sou ningú o la memòria li ha fallat de forma gairebé dolorosa. De vegades, gosarà demanar qui ets i què fas. La resposta, no li agrada i us deixa a la porta dels estudis amb displicència, com qui ha anat a ballar amb una senyoreta sense saber que era lletja i després l'abandona a la porta de casa, sense mirar-la de cara.

Dimarts, 18. Una periodista estrangera em demana que li expliqui les argumentacions pro-independentistes que avui es fan a Catalunya. Com que crec que la meva resposta potser seria parcial perquè jo sóc més aviat partidari de conservar allò que en diem Espanya –Maragall, Cambó, Gaziel, etc.– li aconsello que anem a les llibreries a buscar la bibliografia de l'independentisme. Hi hem dedicat mitja tarda, gairebé de punta a punta de Barcelona, però no hem trobat cap llibre que no fos una mica pamfletari, rupestre o molt partidista. Recollim alguns fullets i una ànima generosa ens dóna un dossier amb articles de premsa. També hem vist pintades pels carrers, però no hem coincidit amb el gruix intel·lectual de les raons independentistes, si és que n'existeix alguna edició que circuli per les llibreries. "Freedom for Catalonia", recorda la periodista, una mica nostàlgica. En tot cas, els bunyols de bacallà de *Les 7 portes* potser l'hagin conhortat, després d'una perquisició potser molt orientada. Diu finalment que ara escriurà una serie d'articles sobre la cuina de muntanya.

Dimecres, 19. El grup d'Unió Mallorquina ha establert unes primeres relacions amb la Unió Democràtica de Catalunya. Després, hi ha una entrevista amb el president de la Generalitat. És una nova manera de guaitar fora de Mallorca, després del gran fracàs de l'operació reformista, quan Jeroni Albertí s'afegí a la causa de Miquel Roca. Pel que fa als vots i a la mecànica del Parlament Balear, les coses són com són i l'existència objectiva d'UM afavoreix clarament el PSOE. No sé si per la Unió Democràtica és un glop agradable votar per la convivència de CiU i PSOE a Madrid i a la vegada contribuir a la complicitat –voluntària o involuntària– pro-PSOE d'Unió Mallorquina, un dels productes polítics més híbrids que tenim a l'abast, com una mena d'ovni que mai no aconsegueixi volar. Ara monumentalment engrossida per la fusió amb Unió Independent de Mallorca i Convergència Balear, Unió Mallorquina ha pretès fer-se un espai electoral en ple canellisme però això li és notoriament difícil perquè Gabriel Canellas coneix tots els defectes i vicis de la tribu, com si fos un antropòleg àgraf que per garan-

ne als bunyols de bacallà

ARXIU

Restaurant 'Les 7 portes'.

CARME PUÉRTOLAS

M. Antònia Munar i Jordi Pujol.

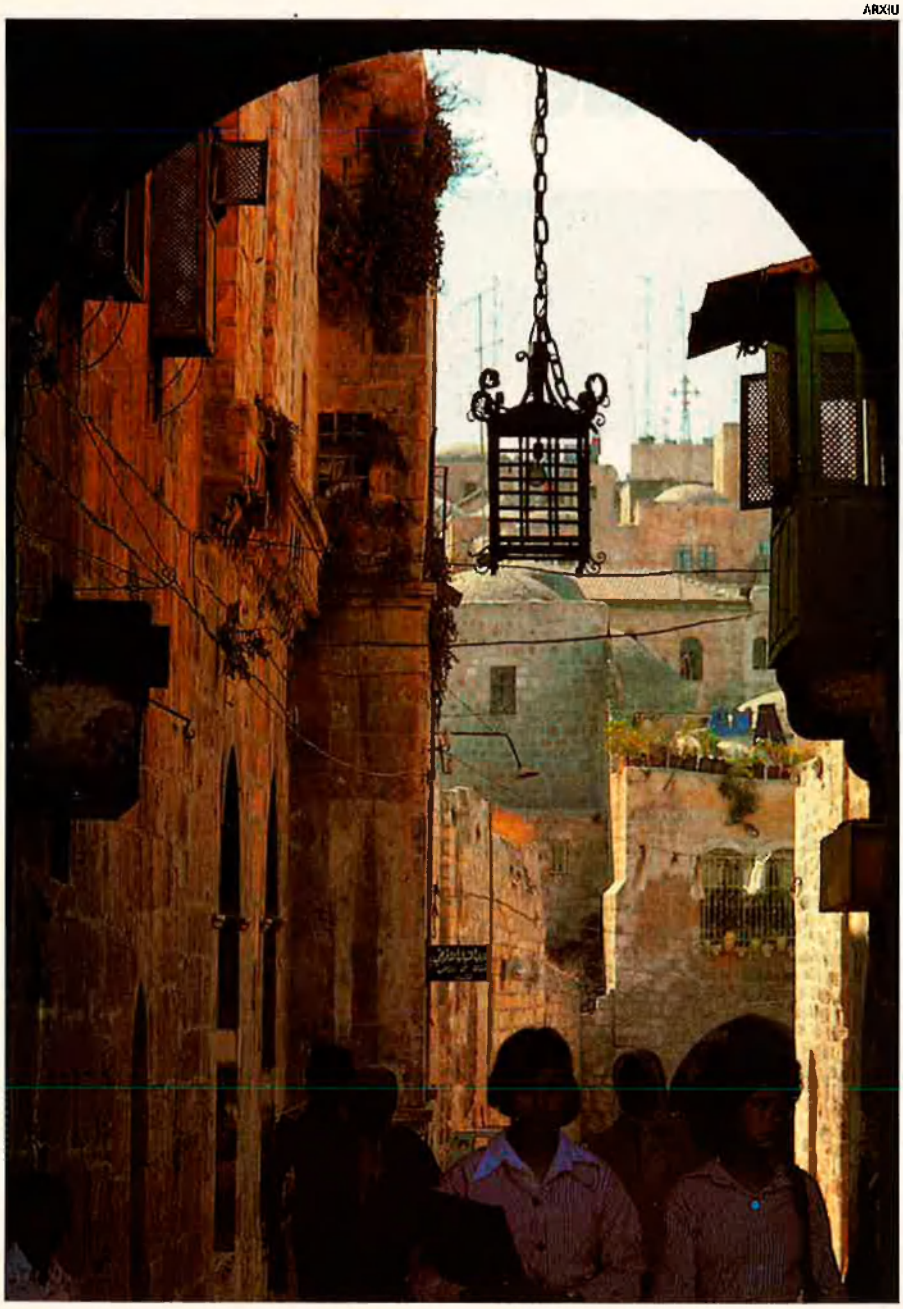
tir la pròpia permanència política, aplica les dades del seu treball de camp a l'ús quotidià d'homes i coses.

Dijous, 20. El programa francès Cybersex de simulació sexual no aconsegueix que els amants cibernètics s'excitin carnalment. En termes de realitat virtual, pretenia afavorir les relacions sexuals a distància: què se n'hauria fet de l'art epistolar i de les llargues converses telefòniques? Eliminem l'absència i cau per terra mitja literatura. Fins als límits de la violència o de la malaltia, la imaginació eròtica de segles segurament no en tingui prou amb la sexualitat virtual, amb detectors electrònics, tacte a distància, emissors i vibracions. Vegem la Pili en pantalla, encara que sigui tridimensional, encara que l'olorem: sempre hi mancarà alguna cosa. En tot cas, pot millorar la precisió dels impulsos electrònics, en benefici dels soldats al front, l'explorador de la selva, els homes de la plataforma petrolífera. Només serà necessari ficar unes monedes a la màquina de l'amor virtual, cada cap de setmana, amb ramificacions electròniques a diversos bordells del món. Després de la televisió global i de la Borsa vint-i-quatre hores arreu del món, el sexe global ens ha de permetre tenir relacions carnals amb una senyoreta de Filipines, sense moure'ns de Cambrils.

Divendres, 21. A les pàgines del llibre *Les fossoyeurs*, de l'any passat, J. J. Servan Schreiber recorda una curiosa conversa confidencial amb el president Georges Pompidou. JJSS, sempre poc convençut de la utilitat de la panòplia nuclear francesa, diu que no creu que els Mirage de la *force de frappe* de França puguin equilibrar els míssils intercontinentals soviètics, ni tan sols arribar als centres vitals de l'URSS. Pompidou respon: "Contra la Unió Soviètica, tindríeu raó. Però no és aquesta la missió de les nostres forces. Es tracta, pel que fa al futur, d'un *bouclier* contra l'Alemanya, perquè, com no témer, ja ho sabeu bé, que la història es repeteixi?"

Valentí Puig

ARXIU

Construint a partir del caos

Hi ha tot al llarg de l'obra de Hrabal uns gestos que es repeteixen i esdevenen un ritual de l'expressió de felicitat que es desprèn del fet de viure.

***Noces a casa*. Bohumit Hrabal. Traducció de Monika Zgustová. Editorial Destino. 427 pàgines. Barcelona, 1993.**

Tot i que ha estat repetit manta vegada des de l'aparició del llibre que aquí es comenta, paga la pena d'assenyalar-ho una altra vegada: *Noces a casa* és una autobiografia novel·lada però explicada i atemperada en el "jo" biogràfic des del punt de vista de la seva dona, Eliska. L'altra característica que cal remarcar d'aquesta autobiografia de l'escriptor txec és que, en realitat, es tracta d'una trilogia que es compon de les obres *Noces a casa*, *Vita nuova* i *Terra erma*. Afegim que cadascuna d'elles podria ser llegida amb independència de les altres sense cap minva pel que fa al resultat final del conjunt.

Una de les principals virtuts, per no dir que la més important de tota la literatura de Hrabal, és la capacitat de convertir en fàcil el que sembla més difícil. Això vol dir que sota l'aparença d'una lectura més o menys planera de la seva obra, és a dir, del que hi trobem a la superfície, hi ha un corrent impetuós que sempre fa la impressió d'estar a punt de sortir-se de mare, però que la mestria de l'escriptor sempre aconsegueix de controlar.

Que ho faci sense perdre ni un bri del batec original, o allò que en diríem la profunditat, que impulsa la seva obra (o que sàpiga recrear-ne la il·lusió), de tal manera que el lector en tingui sempre plena consciència i s'hi vegi envescat tant de grat com per força, revela l'impuls del veritable artista capaç de moure's amb naturalitat enmig dels secrets camins que porten de la vida a la representació literària.

Un dels aspectes més sorprenents de la trilogia és el fet que, tractant-se d'una literatura en primera persona (ni que sigui per persona interposada), el "jo" queda, no direm que dissolt, però sí clarament emmascarat sota la fórmula "... el meu marit". L'alternativa al "jo" que representa aquest "...el meu marit" és l'equivalent de "Una vegada era..." amb què solen encapçalar-se els contes.

Perquè convertint la seva dona en la veu conductora de la narració biogràfica, Bohumit Hrabal la fa dipositària d'un seguit d'històries que es van descabdellant i encreuant a l'interior de la història fins arribar a configurar-la en el resultat final que el lector té a les mans. La multiplicitat de les històries

que van teixint la trama, com també el caràcter oral que es desprèn de totes elles –històries de carrer, amor i taverna, com si diguéssim–, converteixen *Noces a casa* en una obra que s'inscriu en la millor tradició oral i on el "jo" de Hrabal acaba semblant un més de la colla.

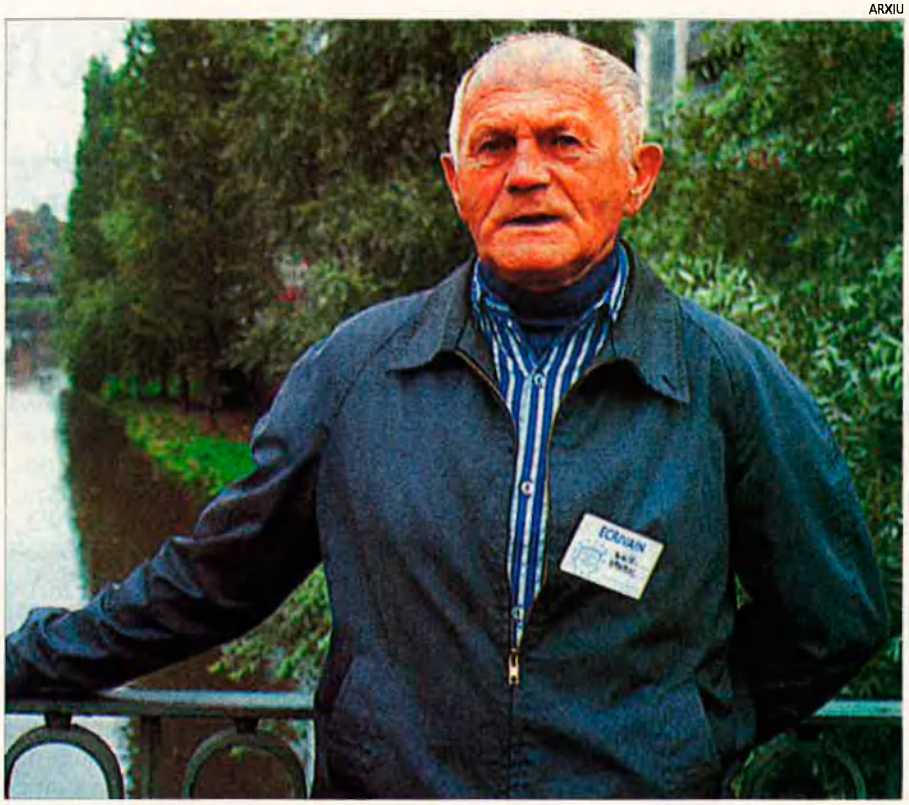
Tret de les tècniques pròpies de la narrativa aplicades al gènere autobiogràfic, hi ha cap més diferència entre aquests tres llibres? Cal dir que cap, tret que cadascun d'ells abasta un període concret de la vida de Hrabal. A grans trets *Noces a casa* és l'amor. Sense cap mena de dubte tenim en aquest llibre una bella història d'amor que travessa tota l'obra, i que comença i acaba on va néixer: al Moll de l'Eternitat, a la casa de parets descrosterades que sempre deixen els vestits emblanquinats de calç. Amb el resultat, a més, que, entesa com a novel·la, és un dels cims literaris de Hrabal.

A *Vita nuova*, hi trobem la vida en comú. Encapçala aquest segon llibre una citació de Heidegger que ho diu tot sobre la poètica de Hrabal: "La poesia és un aspecte del pensament. La bellesa és un aspecte de la veritat". En aquest cas ens enfrontem a un text sense puntuació que, malgrat no tenir la brutalitat del monòleg interior de Joyce, dóna a entendre o suggereix el magma de què s'alimenta l'alè creador de l'autor. Un alè que sembla entroncar amb l'admiració repetida per Jackson Polack i l'*action painting*. També és la història de l'època en què es va començar a convertir en "el número u" i de les dificultats d'arribar a ser-ho. I, finalment, a *Terra erma*, se'ns mostra l'escriptor ara ja definitivament consagrat. Aquí, la prosa es torna molt més fragmentària i, per tant, el to memorialístic agafa un relleu que no tenia fins aleshores.

Hi ha un aspecte, però, que pot passar gairebé desapercebut: També Eliska ens explica la seva història. La d'abans de conèixer "el professor" i la que viurà amb ell. "La casa que jo buscava semblava agradable...", comença dient-nos. Però al final, quan la tornem a trobar al cap dels anys, sola i amb llàgrimes als ulls, en aquella casa que buscava i que semblava tan agradable, també sabem que ha estat la casa on començar les renúncies personals d'una dona. La trobem, doncs, com a l'inici de la novel·la...

En el frontispici del tercer llibre d'aquesta autobiografia, Hrabal ha posat una citació de Baudelaire: "el grotesc és la comicitat absoluta". La citació resulta d'allò més adient perquè sovint, llegint Hrabal, i no sols pel que fa en aquesta obra, es té la sensació d'estar en mans d'un modern Rabelais capaç de convertir el riure i el grotesc en l'expressió d'una ferida molt més íntima i profunda del que sembla a primera vista. Però mentre en el cas de Rabelais sempre hi ha hagut discussions més o menys saberudes i erudites entorn del valor del riure, en Hrabal la qüestió és planteja ben altrament.

ARXIU

Bohumit Hrabal. Amb *Noces a casa*, l'escriptor completa la trilogia autobiogràfica.

A *Noces a casa* trobem un paràgraf que resulta força aclaridor, aquest: "Escriure és la meva cura, com els catòlics es guareixen confessant-se, com els jueus es guareixen davant el Mur de les Lamentacions, com els nostres avantpassats xiuxiuejaven els seus secrets al tronc d'un vell salze mut i, ben mirat, com es guareixen els pacients de Freud explicant la primera cosa que se'ls acudia... doncs així mateix és per mi, escriure és, a més, fugir d'una ratlla a l'altra, això es veu bé escrivint a màquina, jo no sé mai què acabo d'escriure, el que faig és perseguir una idea que és en algun lloc davant meu, corro darrera d'ella, la vull atrapar, però ella sempre se m'avança, jo sempre corro i m'escapo...". I més endavant afegeix: "...tot el dia hem estat en un moviment continu, corrent perquè tenim por, de què tenim por? De la pregunta Què serà de nosaltres?"

L'escriptor, doncs, troba en l'escriptura una manera d'explorar i reflectir la seva identitat. Ara bé, en la primera persona del plural de la pregunta que es planteja l'escriptor, també resulta evident que aquesta identitat no pot quedar reflectida ni explicada sense la presència dels altres. I els altres són la vida en estat pur. Hi ha tot al llarg de l'obra un seguit de gestos que es repeteixen i esdevenen gairebé com un ritual de l'expressió de felicitat que es desprèn del fet de viure. I és justament en la manera com es dóna aquest viure interrogatiu, on trobem l'expressió més fidedigna i oposada a qualsevol realitat dogmàtica.

És veritat que la situació política, i no sols la derivada del règim comunista, sinó també la del període d'entreguerres i de l'ocupació alemanya, només hi és com a referència puntual. Però també és cert que, en aquesta "puntualitat", hi ha la mesura exacta del menyspreu que Hrabal experimenta contra tot sistema que vulgui posar dics al flux de la vida. D'aquí la importància cabdal i subversiva d'allò que és grotesc en l'obra de Hrabal.

Marc Soler

Somni

Aquesta història d'amor ha obtingut un gran èxit als EUA. És una història senzilla, malenconiosa, a l'abast de tothom. I és que en temps de crisi, somiar és rendible.

ARXIU

Robert James Waller. *Els ponts de Madison County*. Traducció de Dolors Udina. Columna. Barcelona, 1993. 164 pàgs.

Bill Clinton ha il·lustrat la seva presa de possessió, igual que ho havia fet J. F. Kennedy, amb un poema: "Aixeca la teva mirada envers el dia que s'obre davant teu. Deixa que neixi un nou somni. Dones, nens, homes, agafeu-lo amb la mà". I els americans, com aquell 1961 que prometia inaugurar una nova era, es disposen a traspassar la frontera que els separa d'oportunitats insòlites i perills desconeguts, d'amenaces i d'esperances encara insatisfetes, es disposen a somiar. Ho prova l'èxit que ha obtingut als EUA aquesta història d'amor –primera a les llistes dels llibres més venuts, durant setanta setmanes–, història senzilla, malenconiosa, a l'abast de tothom. Robert Kincaid, de cinquanta-dos anys, solitari, idealista, "el darrer *cow boy*" –diu–, que es guanya la vida com a fotògraf del *National Geographic* i busca la bellesa i la llibertat, s'enamora de Francesca Johnson, deu anys menor, d'origen napolità, casada amb un granger d'Iowa, que té dos fills i una vocació literària manifesta. Tot va començar un 8 d'agost de 1965, quan Robert, l'aventurer que havia començat la carrera el 1943, al Pacífic, va tancar la porta del seu apartament, en un tronat edifici de Washington, i es va dirigir a Madison County per fotografiar els ponts coberts. Allí va conèixer Francesca i els dos van encetar un amor impossible que perduraria més enllà de la mort, com un llegat de fe, d'esperança, com una invitació a la utopia.

Llum i paisatge, petits objectes, actituds, gestos, un cos, un rostre, la càmera de R. J. Waller –fotògraf i assagista– registra qualsevol detall. I el llibre s'omple d'imatges belles, romàntiques, falcades amb discursos bells, romàntics. Ah! si la vida fos així. Però, no. La vida és alguna cosa més que l'individualisme tronat i la concepció d'un ideal inabastable. Les noves fronteres tenen límits imprecisos. I els americans que van intentar creuar-les fa algunes dècades ja saben quina cosa hi pot haver més enllà. Ara bé, en temps de crisi, somiar és rendible. Ho sap Bill Clinton. I Robert James Waller.

Anna M. Gil

Geometries literàries

Miquel de Palol busca el baix continu de la forma literària i ens el presenta separat dels altres instruments.

Miquel de Palol. *Grafomàquia*. Barcelona; Proa/Enciclopèdia Catalana, 1993. 140 pàgines.

La portada de l'últim llibre de Miquel de Palol no pot ser més explícita: el mateix títol *(Grafomàquia)*, en caràcters gòtics, i el subtítol (o sigui el "Contrapunt" aplicat a l'escriptura, en 36 invencions seguint diferents procediments formals, en diversos graus d'abstració, i en els quatre gèneres), distribuït en diverses línies progressivament més curtes i amb un tipus de lletra menor en cada línia, fins a formar un triangle invertit, mostren sense embuts la juguesca proposada per l'autor.

Tot i que Palol recorre indistintament al vers i a la prosa, al conte i al diàleg d'arrel clàssica, aquestes formes no són a *Grafomàquia* gaire més que els vehicles on es desplega l'arsenal d'estructures combinatòries usades per Palol i que són inventariades en apèndix. A primera vista, la proposta pot semblar àrida, o potser pedant, ja que el lector poc avesat als mecanismes de la composició musical o als secrets de l'enigmística pot sospitar que no en traurà aigua clara. Però, naturalment, l'estructura tancada del llibre no deixa de captar l'atenció del lector profà en la mesura en què planteja, a través del recurs a les tècniques extraliteràries esmentades, una irònica aproximació al discurs literari que en burxa als intersticis.

Reprenent els termes musicals que expliquen *Grafomàquia*, es pot dir que Palol hi busca el baix continu de la forma literària i ens el presenta separat dels altres instruments. Sens dubte, corre el risc d'oferir més carcassa que no pas interioritat, però la proposta acaba sent acceptablement estimulant quan el lector s'adona que el llibre conjura, mig polifònicament mig a la manera d'un palimpsest, procediments que retrobem a la sèptima medieval, a les ficcions circulars de Borges o Cortázar, a la poesia estructuralista de Juan Eduardo Cirlot, als titelles mitològics d'Espriu o a la destructiva *tècnica de la impopularitat* de Trabel, sense oblidar una intensa revisió de *Vértigo*, d'Alfred Hitchock, al capítol 24.

F. Xavier Dilla

Cèl·lules poètiques

Carles Miralles. *Sobre Foix*. Edicions dels Quaderns Crema. Barcelona, 1993.

La poesia de J. V. Foix és una de les més fascinants de la literatura catalana contemporània pel seu llenguatge ric i brillant, suggerent i complex. Per això Miralles presenta, dins del context del centanari del naixement del poeta, aquesta mena de petit manual d'accés a la poesia del poeta, una recopilació de quatre assaigs breus. En el primer exposa les constants de la seua poesia i en els altres analitza algunes obres concretes com ara *Les irreals omegues*, *KRTU* i *Gertrudis*. Miralles ressalta la coherència i unitat de l'obra i considera que la seua singularitat consisteix en la integració de la tradició i de l'avantguarda en el marc de la poesia simbolista i en l'àmbit del corrent noucentista.

L'ull de l'altre

Daniel Pennac. *L'ull del llop*. Col·lecció "Biblioteca negra". Edicions Tàndem. València, 1993.

Al zoo de Paris hi ha un llop d'Alaska amb un sol ull i al seu davant un jove africà passa hores i hores. Es guaiten fixament. Els seus ulls són la pantalla que permet llegir-hi les vivències doloroses de l'un i de l'altre. Quan s'establesca l'amistat entre els dos, cadascú obrirà l'altre ull fent veure que tots dos junts es veuen amb ànim d'enfrontar el futur. Pennac aconsegueix una novel·la tendra i emotiva, narrada amb procediments del relat oral, i on un dels moments més encertats és la forma com encaixa les biografies tan dissortades com creïbles del llop i del jove.

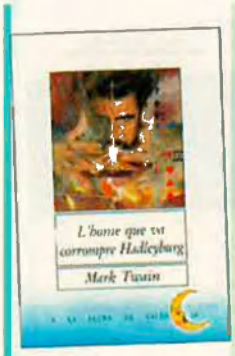
Conspiració a Istanbul

Jordi Querol i Moisès Mercè. *Cap a la ciutat*. Col·lecció "El grill". Editorial Tres i Quatre. València, 1993.

Un professor italià que realitza, a Tessalònica i Istanbul, investigacions filològiques, sent per casualitat les darreres paraules d'un home que mor sota els trets de la policia turca. A partir d'aquest moment, es veurà embolicat en una conspiració política entre policies turcs, un grup armat de grecs i armenis i una secta de musulmans integristes. La narració, d'acció molt viva i escrita amb un estil àgil i gairebé cinematogràfic, construeix una trama on l'aspecte més interessant és l'ambientació i descripció de les ciutats, així com les relacions conflictives entre distints pobles i cultures.

HIVERN
NOVETATS EN LLIBRES

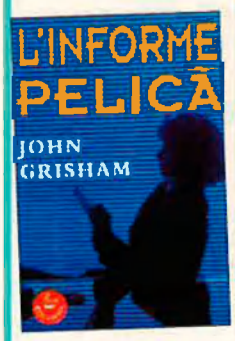

Edicions Bromera

L'HOME QUE VA CORROMPRE HADLEYBURG

MARK TWAIN

Traducció de Josep Marco Borillo
Il·lustracions de Carles Prunés
120 pàgs. - 700 ptes.
Col·lecció: *A la lluna de València*, 28
Un misteriós foraster arriba a la ciutat de Hadleyburg, model d'honradesa, carregat amb un sac ple d'or i fosques intencions.

Proa

L'INFORME PELICA
John Grisham

Traduccció de Dolors Udina

Una nit d'octubre, Abe Rosenberg, llegendari membre del Tribunal Suprem de Justícia, és mort a trets a casa seva. La mateixa nit, Glenm Jensen, el membre més jove del Tribunal, és estrangulat. Quina connexió hi ha entre tots dos assassinats?

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA EN COEDICIÓ AMB LA UNIVERSITAT JAUME I DE CASTELLÓ I LA UNIVERSITAT D'ALACANT

SIGNES SOBRE PEDRES. FONAMENT PER A UNA TEORIA DEL GRAFITI
Joan Garí
Col·lecció: COMUNICACIÓ
Sèrie/núm: ESPAIS DISCURSIUS/2
Un estudi en el marc interdisciplinar de l'anàlisi del discurs on es proposa una lectura integral del fenomen del grafiti, lluny de la visió merament disciplinària i colorista del discurs mural.

EDICIONS DEL BULLENT, S.L.

ETCÈTERA, ETCÈTERA
Col·lecció Esplai, 1-144 pàgines.

JORDI FOLCH

Un home que viatjava per fax, un explorador d'allò més intrè - pit, dos cotxes que s'enamoren, una carabassa rockera...

H I V E R N

NOVETATS EN LLIBRES

edicions 62 s|a

EL RAÏM DE LA IRA

John Steinbeck
Les Millors Obres de la Literatura Universal. Segle XX. 83.544 pàgines
Traducció de Mercè López Arnabat.

Una fita de la literatura americana: la vigorosa història de la supervivència de la dignitat i l'esperit humans sota les condicions més desesperants.

edicions 62 s|a

BRIGADA NOCTURNA

David Goodis
Traducció de Jordi Civís
Seleccions de la cua de Palla, 141 224 pàgines

Una de les obres més brillant de David Goodis. Un univers lúgubre, marginal i corrupte descrit amb una càrrega de lirisme i desesperança, de violència i solitud.

Proa

EL DUEL

Giacomo Casanova
90 pàgines.

Giacomo Casanova arriba a la cort de Varsòvia i es troba immers en una curiosa disputa: Tomatis, empresari de l'Òpera Bufa, donava tots els papers protagonistes dels espectacles que produïa a la seva dona.

TAULA Edicions

CONVERSES AMB UN CIUTADÀ - VICENT VENTURA
ADOLF BELTRAN
Col·lecció: Tàndem de la memòria
128 pàgines

A través d'aquestes pàgines Adolf Beltran ens ofereix retalls de la vida, de la lluita, de la coherència ideològica d'un gran ciutadà també periodista: VICENT VENTURA.

La nova novel·la de Porcel

ARXIU

Baltasar Porcel.

A final de febrer, principi de març, Baltasar Porcel tindrà, de la mà de Proa, una novel·la a les llibreries, la que segons rumors, podia haver guanyat el darrer Sant Jordi si la hi hagués volguda presentar. És *Lola i els peixos morts*, una mena de monòleg interior immens i molt corrosiu que esgrana trenta anys de la petita història del país, des del cenacles resistencials dels anys 60 fins a la vida parlamentària catalana dels 80. L'univers exòtic mallorquí és aquí substituït per la ciutat de Barcelona. Es una obra que, segons fonts editorials, pot sorprendre i seduir, no sols els clients de Porcel, sinó fins tot els seus detractors.

Fuster...

El nou volum de les *Obres completes* de Joan Fuster, que aquest mes es distribueix, és el primer llibre que no tindrà nota introductòria de l'autor. Malgrat que Edicions 62 tenia totes les seves instruccions per a preparar el volum, la seva mort sobtada, el juny del 1992, va interrompre el projecte. És el volum setè i el segon de la sèrie *Llengua, literatura, història.* La primera part correspon a *Heretgies, revoltes i sermons*, un recull d'estudis publicat en 1968. La segona part, *Notes sobre llengua i literatura*, inclou quatre treballs dels darrers anys, tres dels quals són difícils de trobar perquè van ser publicats en revistes o en actes congressuals, i el quart, sobre el *Tirant*, és inèdit. La tercera part recull l'assaig *L'aventura del llibre català.* La sèrie *Llengua, literatura, història* va ser la que va encetar aquesta edició d'*Obres completes*, ara fa vint-i-sis anys.

...i més Fuster

Dos títols de Joan Fuster han eixamplat l'activitat d'Editorial Afers, fins ara reduïda a la publicació de revistes –*Afers. Fulls de recerca i pensament* i *El Contemporani. Revista d'Història*–, cap a la producció literària. L'editorial de Catarroja s'estrenava recentment en aquest àmbit amb la reedició de *Terra en la boca*, llibre de poemes publicat per Fuster en 1953. La reedició d'Afers és una edició de luxe, de 1.500 exemplars, feta a cura de Josep Palàcios i il·lustrada per Manuel Boix, que es ven al preu de 6.000 pessetes, més 300 de despeses de correu (Editorial Afers. Apartat de Correus, 267. 46470-Catarroja. Horta Sud). I a final de desembre, tres dies abans d'acabar l'any, Afers presentava, a Sueca, el recull d'articles de Joan Fuster *Elogi del meu poble*, preparat per Antoni Furió.

Víctor Ripoll

Carles Riba, interpretat

Les *Elegies de Bierville* de Carles Riba han estat interpretades a fons per Enric Sullà en un estudi de recent aparició editorial premiat per l'Institut d'Estudis Catalans.

Enric Sullà, professor de Teoria de la Literatura a la Universitat Autònoma de Barcelona, ha publicat a Les Naus d'Empúries el llibre *Una interpretació de les "Elegies de Bierville" de Carles Riba*, estudi de 270 pàgines que forma part de la seva tesi doctoral, *La poesia de Carles Riba (1935-1946)*, defensada el 27 de maig del 1988 i premiada aquest mateix any per l'Institut d'Estudis Catalans.

—La paraula interpretació no havia quedat arraconada d'ençà del famós article de Susan Sontag?

—No, gens ni mica. Mai no hi ha quedat. La Susan Sontag deia que calia substituir la interpretació per un erotisme de l'art. Com que no es pot substituir, caldria parlar de l'erotisme de la interpretació. Si en una cosa tenia raó la Susan Sontag és que no existeix una sola interpretació. Per tant, el que podem fer és jugar a interpretar i a comprovar la coexistència pacífica de diverses interpretacions, cap de les quals no serà la bona per unanimitat. Jo reivindico el fet d'interpretar. A diferència de les altres interpretacions del llibre, la meva és més arriscada perquè goso interpretar paraula per paraula, vers per vers, i el marge d'error i d'opinió és més gran.

—A la pàgina 28 parleu de "la voluntat de Riba de ser llegit i comprès pels ciutadans del seu país". Creieu que ho va ser, que ho ha estat mai?

—Per la majoria, no.

—I per la majoria de lectors acostumats a llegir habitualment en català?

—Bé, és a dir, crec que Riba ha tingut uns lectors fidels. Molt bons lectors. És poeta de molt bons lectors. Penso en Marià i Albert Manent, Triadú, Terry, Molas, els germans Ferraté, Miralles... La primera edició de les *Elegies* és del 43; en aquells anys no les va llegir ningú; i fins al 51 no se'n va fer la primera edició normal. En un període de repressió va trobar els lectors que podia trobar. Les circumstàncies no permetien res més. Però la recepció va ser esplèndida. El grup de Vic, Segimon Serrallonga i companyia, en van ser bons receptors.

—Quins versos us agraden més de les Elegies?

CARME PUERTOLAS

Enric Sullà: "Riba és minoritari, però té poemes molt entenedors."

—Els que adoro més són els versos finals de la segona elegia, molt coneguts: "i coneix/ per ta força la força que el salva als cops de fortuna,/ ric del que ha donat, i en sa ruïna tan pur". Són uns versos excel·lents que t'impressionen per la seva musicalitat i que tenen un missatge. N'hi ha d'altres. L'elegia novena és d'una retòrica extraordinària. És gairebé de míting. Agraeix molt la declamació. Llegida per ell, impressiona. És curiós que Celdoni Fonoll no la declami. És un himne del país. Una afirmació d'identitat nacional que et ven molt bé la utilització clarament política, no partidista.

—L'elegia comença així: "Glòria de Salamina vermella en el mar a l'aurora!/ Adormits en el vent de Querorea, xiprers!". Creieu que un poema que comença d'aquesta forma pot funcionar en un recital?

—No, per a un gran públic, no. Però el públic de la poesia és bastant reduït. És veritat, és veritat, en aquest sentit, no. Els dos primers versos són així, però després agafa prou empenta. Ja accepto que Riba és minoritari. Del que sí que estic convençut és que té poemes molt entenedors. *Del joc i del foc* és un llibre que s'entén molt bé i és molt assequible.

—Els versos que hem citat, com tants altres de Riba, es poden entendre sense saber cultura grega?

—Ho diria d'una altra manera: s'entenen molt millor si tens una mica d'informació de cultura grega i europea en general. A la sisena elegia, hi ha molt de Rilke. Riba estava situat en la tradicicó humanista occidental. Si saps què és Súnion i què significa, encara ho entens millor i entens per què Riba parla de Súnion i no de Partenó. Riba és un poeta culte que requereix que els lectors comparteixin amb ell aquesta cultura.

—Però, a més, no hi ha, en Riba, una llengua molt forçada, sintàcticament, més enllà del que han fet els altres poetes en català i altres llengües?

—És cert que la poesia força el llenguatge. Riba extreu les potencialitats màximes del llenguatge. Riba força més el llenguatge a *Salvatge cor* que no pas a les *Elegies*. El lector ha de refer mentalment el procés de significació.

—El meu analfabetisme grec, més altres analfabetismes, agrairien que m'expliquéssiu per què parla de la "nua garriga" en el vers "per l'embriac del teu nom, que a través de la nua garriga". No són nues totes les garrigues?

—Nua garriga vol dir que és només mata baixa, llisa.

—Però si hi hagués arbres seria una arbreda o un bosc i si hagués torres, una urbanització. Les garrigues són garrigues nues o no són.

—Si llegeixes això planianament i vols saber què t'aporta, és redundant. La garriga és llisa i ja està, però en poesia es produeixen uns efectes d'intensificació, de creació d'ambient. Et predisposa més a veure aquell objecte d'una manera adequada.

—Riba va tenir una bona biblioteca a l'abast mentre escrivia el llibre, a l'exili?

—No. La duia al cap. Era un home amarat de cultura. La vivia. **Lluís Bonada**

París + Barcelona = Berlín

La pel·lícula *Els de davant* (1993), de Jesús Garay, únic film peninsular que competirà aquest mes de febrer al Festival de Berlín, ha donat l'empenta definitiva a un projecte de coproducció catalano-francesa.

Quan el productor francès Pierre Javaux, de Le Sabre, va contactar amb Isona Passola arran de la presentació de *Despertaferro* a França, la productora catalana no s'ho va pensar dues vegades a l'hora de preparar un film amb el país veí. *Els de davant*, adaptació de la novel·la homònima de Georges Simenon, és precisament el primer fruit d'aquesta col·laboració franco-catalana.

El setè film de Jesús Garay, estrenat mundialment en el darrer Festival de Sitges, representa ara l'estat espanyol en la cursa per l'Os d'Or del Festival de Berlín, que començarà el dia 10 de febrer. Participen en el film, que es projectarà al certamen berlinès en versió catalana subtitulada en alemany, Juanjo Puigcorbé, Ben Gazzara, Carme Elias i Estelle Skornik. Garay, autor de films com *Més enllà de la passió* i *La banyera*, ambdós guardonats a Sitges, ha acceptat aquest cop una producció d'encàrrec. Es tracta de l'adaptació d'una novel·la de Simenon, *Les gens d'en face*, escrita en 1932. Transcorre a Batum (Geòrgia), en ple període stalinista. Adil Zeki (Juanjo Puigcorbé), un jove cònsol turc, s'enfronta a la burocràcia soviètica i als intents d'assassinar la seva persona mentre s'enamora perdudament de la seva secretària (Estelle Skornik), fervent seguidora de les joventuts soviètiques i que viu a l'immoble del davant, fet que dóna títol a la novel·la.

Puigcorbé explica que va participar activament en l'elecció del *casting* amb els productors i el director, perquè va ser un dels actors, conjuntament amb Carme Elias, escollits de bon principi: "Jo mateix vaig proposar Ben Gazzara per al personatge de l'americà, perquè em semblava ideal per al paper". Gazzara va ser escollit del trio que proposava el productor francès Pierre Javaux; en foren descartats, així, Donald Sutherland i Michel Piccoli. L'actriu francesa Estelle Skornik va ser escollida entre sis finalistes en un *casting* a París (María de Medeiros, protagonista de *Huevos de oro* de Bigas Luna, n'era una). Malgrat la curta filmografia de la seva companya de repartiment, Puigcorbé no dubta a comparar Skornik amb Catherine Deneuve: "Stelle posseeix aquesta bellesa freda que també tenia la Catherine Deneuve en els seus primers films i que convé tant al seu personatge".

Bulgària, plató per al cinema català. La resta del repartiment fou contractada a Bulgària, que és on ha estat rodat el film. "Bulgària és climàticament i paisatgísticament semblant a Geòrgia i, a més, té unes infrastructures òptimes per al cinema", comenta Jesús Garay. De fet, Bulgària té uns estudis i unes escoles de cinema i d'art dramàtic que han estat utilitzats, totalment o parcial, per altres cineastes catalans: Antoni Ribas (*Dalí*), Francesc Bellmunt (*Monturiol*), Ventura Pons (*Rosita, please!*). Per tant, no és una casualitat que aquest estat ex-comunista serveixi de plató per al cinema català. Els estudis Boyana de Sòfia estan dedicats íntegrament al cinema, i encara que actualment facin crisi, encara s'hi roden set o vuit pel·lícules cada any.

El fet de rodar a Bulgària ha abaratit despeses i ha permès de treballar amb un repartiment internacional per poc més de 200 milions de pessetes. La Generalitat n'hi ha aportats 15 en qualitat de subvenció, a més dels drets d'antena de TV3; i la televisió franco-belga-alemanya ARTE, que participen en el finançament del film, conjuntament amb el Centre National de Cinématographie francès. Curiosament (?), el Ministeri de Cultura espanyol no ha aprovat cap subvenció per a la pel·lícula que representarà Espanya a la Berlinale.

Coproducció franco-catalana. La pel·lícula és una co-producció de la cadena ARTE, a través de Le Sabre. Aquesta productora francesa es va associar amb Isona Passola, que va crear La Massa d'Or especialment per a aquesta operació. Una experiència insòlita en el cinema català, en el qual, segons Passola, "sobren directors i manquen bons dissenys de producció". I afegeix: "Aquesta és la clau per a credibilitzar el cinema català internacionalment".

El productor delegat d'*Els de davant*, Pierre Javaux, valora molt especialment "una estètica catalana molt definida i coherent a l'hora de crear atmosferes" per part dels directors de fotografia catalans, Carles Gusi o Josep M. Civit. Després de qualificar de molt bona l'experiència de treballar amb equips catalans, Javaux afirma que "el més important és l'adequació d'un text a l'univers d'un realitzador; no la seva nacionalitat". En aquest sentit, l'actor Ben Gazzara, autèntic secundari de luxe que ha estat dirigit en ocasions anteriors per directors com Otto Preminger, Peter Bodganovich o John Cassavetes, considera que "el talent és universal".

El resultat final del film era una prova de foc per a la continuïtat d'aquesta col·laboració catalano-francesa. De moment, i a banda la seva projecció a Berlín, la pel·lícula ha tingut una bona acollida, tant a Sitges com a París, on fou projectada per als crítics de televisió. *Els de davant*, de fet, va estrenar la nova programació de la cadena ARTE, que va emetre el film el dia 22 d'octubre, en hores de màxima audiència. A Catalunya, la pel·lícula s'estrenarà després del Festival de Berlín.

La moda Simenon. *Els de davant* no és un film aïllat, sinó el primer d'una col·lecció de sis que adaptaran, en paraules d'Isona Passola, les novel·les "menys policíaques i més històriques" del novel·lista belga Georges Simenon, autor de més cinc-centes obres i cèlebre per la creació de l'inspector Maigret. Ara, aquests sis títols no tenen Maigret de protagonista. i passen als tròpics.

ARXIU

Carme Elias (dalt) i Juanjo Puigcorbé participen en el film. Aquests dos actors van ser escollits de bon principi, i Puigcorbé va participar en l'elecció del *casting* restant amb els productors i el director.

Els sis títols enclouen, a més d'*Els de davant*, *L'home blanc amb ulleres*, que ha dirigit Edouard Niermans, *El passatger clandestí*, que dirigirà Agustí Villaronga, probablement amb Victoria Abril de protagonista (el rodatge hauria de començar a la primavera), *Els clients d'Avernos* i *Llarga cursa*, que seran dirigits per realitzadors francesos i *El policia d'Istanbul*. En principi, tres dels films han de tenir equip artístic i tècnic majoritàriament català, amb director inclòs, i els altres tres, caps d'equip francesos i una estructura de producció catalana, però això encara no ha estat confirmat.

El fet que a França els films siguin encarregats per una televisió no exclou que tinguin també distribució cinematogràfica. De fet, en el cas d'*El passatger clandestí*, compten que una distribuïdora francesa demani els drets del film abans que aquest sigui emès per ARTE.

D'altra banda, la col·laboració entre Catalunya i França va més enllà d'aquesta proposta temàtica sobre Simenon. Isona Passola ha explicat a EL TEMPS que preveu una operació inversa a tres anys vista, en la qual La Massa d'Or proposaria d'adaptar al cinema novel·les d'autors catalans actuals. "Es tractaria de dues o tres novel·les contemporànies de la literatura catalana vistes per ulls francesos, talment com Simenon ha estat vist des d'una perspectiva catalana".

El recurs a Simenon s'explica per la revaloració de l'escriptor i periodista belga mort al 1989, en l'escaiença del norantè aniversari del seu naixement.

Ignasi Abad

La Cubana, encegada d'amor

Cegada de amor és el títol del nou espectacle de la Cubana que, a partir del dia 28, s'exhibirà al Teatre Tívoli de Barcelona. Passió i tragèdia amb final feliç, com en els millors melodrames.

S'apaguen els llums de la sala. A la pantalla, els crèdits de la pel·lícula arrenquen una tonada de melodrama ensucrat, plena de violins: "*Cubana Films presenta. Una producción de Andreu Marçal. Con Estrellita Verdiales, Jaime Blanchard, Pepa Castro. Y la colaboración de Rosita Alfaro*". La música arriba al clímax: "*Cegada de amor, una película de Antonio Valdivieso*". Fusió en negre.

Estrellita, una noia òrfena de disset anys, fa un viatge d'estudis a Barcelona. A la plaça de Catalunya coneix un jove francès, Jeaṅ-François. S'enamoren. Per fer formal la relació, Jean-François convida Estrellita i sa tia a París. A la ciutat de les llums el somni continua. S'escau l'aniversari d'Estrellita i Jean-François li munta una festa en la qual ella acaba cantant i ballant per a tots els convidats. Però en aquesta festa té lloc l'episodi que trasbalsa la vida dels dos enamorats: Estrellita té un accident lamentable que la submergeix en un món de fosquedats. Jean-François i Estrellita se separen. Ella torna al seu país i ell, sol a París, decideix d'ofegar la desesperació acabant la carrera de medicina en un any. Feliç i amb el títol sota el braç, Jean-François va a buscar el seu amor. Ella el rep amb fredor. Tot i que n'està profundament enamorada no pot suportar la idea que Jean-François resti amb ella per compassió. Ell lluita per tornar a convèncer-la. Finalment, i tal com ha de ser, l'amor acaba triomfant. Fi.

Aquesta sinopsi, que és l'essència concentrada dels films que han fet i fan plorar encara tota mena de públics és el fil argumental del nou espectacle de la Cubana, *Cegada de amor*. El muntatge, que hom podrà veure al Tívoli a partir del dia 28, es presenta com un espectacle múltiple, com ja és habitual en les produccions teatrals de la companyia. Sempre amb una sopresa amagada darrere la porta, La Cubana proposa ara un muntatge que, com a *Cómeme el coco negro* o *Cubana Marathon Dancing*, se serveix de l'envasament teatral per a omplir-lo amb ingredients de musical, de cinema o de dansa, amb la improvisació com a complement o espurna.

ARXIU

'Cegada de amor': Aquesta és la producció número sis de la Cubana.

En el cas concret de *Cegada de amor*, la Cubana s'ha posat a investigar el món del cel·luloide partint d'una pregunta: per què el cinema, tot i ser un procediment més tècnic i fred, ha passat la mà per la cara al teatre a l'hora d'engalipar l'espectador? Per què és més creïble una història explicada des d'una pantalla que no des d'un escenari? La síntesi de tota aquesta reflexió ha desembocat a *Cegada de amor*. Per fer-la possible hi han participat Anna Barrachina, Sílvia Aleacar, María José Pérez, Cati Solivellas, Miquel Crespi, José Corbacho, Jaume Baucis, Santi Millan i Xavi Tena. La idea i direcció són de Jordi Milan que ha comptat amb la col·laboració del director de cinema, Fernando Colomo.

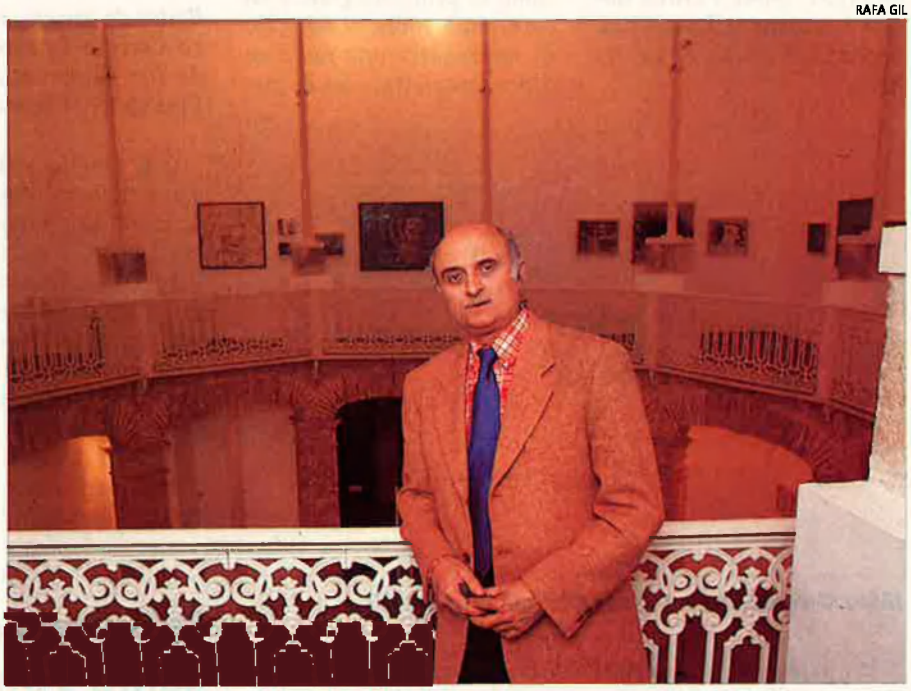
Tretze anys. *Cegada de amor* és la producció teatral número sis de la Cubana. Aquesta formació teatral, que va néixer a Sitges al 1980, va presentar-se oficialment al Festival de Teatre de Sitges del 1983 amb l'espectacle *Cubana's Delikatessen*. Al 1986, la companyia estrenava la seva versió de *La Tempestat* de Shakespeare, també dins el Festival de Sitges. Dos anys després, començava a ser coneguda per les seves actuacions en ple carrer, *Cubanades a la carta*. Al 1989 estrena *Cómeme el coco negro*, una producció que fa temporada llarga a Barcelona i Madrid i volta per tot l'estat espanyol. Al 1991, la Cubana desembarca a Televisió de Catalunya amb la sèrie *Els Grau* i organitza un Cap d'Any a TV3 memorable: "Per Cap d'Any TV3 no fa res". L'aventura televisiva continua amb l'emissió, al 1992, de la comèdia *Teresina SA*. Pel juliol del 1992 la companyia presenta *Cubana Marathon Dancing*, un espectacle que compagina amb la reestrena de les *Cubanades*.

Xènia Bussé

El nou Babel, art per tothom

Des del mes de desembre, la ciutat de València compta amb l'originalitat d'un mercat d'art, La Balsa de Babel, on les pintures s'ajusten a la butxaca del gran públic.

RAFA GIL

Vicent Garcia. La seua galeria acull aquesta iniciativa singular.

L'han volgut anomenar La Balsa de Babel, perquè el primer nom que van pensar, Naufragis, resultava malsonant i no s'ajustava a allò que pretenia presentar. A més, ells no volien donar a conèixer i vendre ni naufragis ni fracassos de pintors de no massa renom, sinó obres i teles que havien quedat apartades als estudis, o bé treballs que els artistes han intentat posar a la venda.

Babel ressona de nou com un espai de diàleg, com un fòrum i contrapunt alhora de llenguatges artístics, tants com n'hi haja, codificats o no, particulars o col·lectius. La iniciativa va sorgir precisament d'un grup d'artistes joves valencians que no s'acollien de cap manera sota un mateix manifest, al contrari. Cadascú parlava un llenguatge i obeïa un sistema de valors, colors i principis que definien les perspectives artístiques de cada pintor. La proposta, que va ser presentada a l'incombustible Vicent Garcia, ànima i pare de la mítica galeria valenciana Val i 30, es va fer realitat d'una manera immediata. I el passat 14 de desembre, els antics locals d'aquesta galeria, que havien estat tancats temps enrere, tornaven a encendre els seus llums als ulls de la societat valenciana per tal d'acollir aquesta iniciativa ben singular.

Els circuits comercials han assolit en els nostres dies límits de competitivitat insospitats i, fins i tot, malaltissos. Mai millor dit, *Homo homini lupus*. Qui no hi té ja una plaça instituïda, un nom creat, està, indefectiblement, destinat a veure's abocat al naufragi. Les exageracions pagades per obres de signatures de primera fan que artistes de segona cobren proporcionalment, i que els nouvinguts al món de les arts no tinguen res a fer. La Balsa de Babel vol ser, doncs, un mercat, assequible, de pintura i, especialment, una oportunitat per als artistes locals sense gaire representació pública i que no es cotitzen en la borsa de valors artístico-comercials.

Els preus de venda de les obres, totes elles originals, s'adequen perfectament a la condició i al pressupost del col·leccionista de carrer que no té la possibilitat d'adquirir obra original a preus raonables. Avui, qui no compra pintura és perquè no vol. A la Balsa de Babel, els treballs oscil·len entre les 10.000 pessetes i les 100.000 dels més valorats. Aquests preus de crisi –per adequar-se al vocabulari en voga– s'han aconseguit a partir d'uns tractes "bilaterals" que han estat establerts entre artistes i galerista en què tots dos opten per rebaixar la seua oferta en un 25%. Ara, els problemes són per a Vicent Garcia i per al seu fill –que és el qui regenta aquest nou espai–. La tria i selecció de les obres que ofereixen els creadors molt sovint no convencen els galeristes. El cas és que han de passejar-se pels estudis de la ciutat i de les comarques a fi de recuperar aquells treballs que els seus autors han desestimat, però que, al capdavall, resulten més comercials i de més qualitat que els que han estat presentats a La Balsa de Babel. "Moltes vegades són millors les obres que els pintors elaboren sense cap convicció de fer una obra d'art que aquelles que han estat creades amb aquest propòsit. Perquè l'artista quan pretén crear una obra d'art es veu molt més cohibit i no deixa lliure pas a les seues inspiracions", afirma Vicent Garcia.

L'estètica per l'estètica. Actualment, els valors estètics i artístics s'han vist reduïts a paràmetres de solvència. I aquesta predisposició acaba sent massa perillosa en una situació de desintegració progressiva de l'art, com és l'actual, en favor de la febre dels sistemes multimèdia i altres sofisticacions del gènere. Malauradament, la pintura, com de fet també succeeix amb la música, ha esdevingut una moneda de canvi, un bé o una font d'inversió en definitiva, sota la qual s'esvaeix el gust personal, la contemplació o, fins i tot, la seua inutilitat –la seua principal raó de ser–. El nou espai, gràcies a la presència d'artistes poc coneguts, fa que el client haja d'estimular el seu gust, la seua sensibilitat artística sense tenir al seu abast aquella brúixola que és la signatura habitual dels cercles comercials.

Eliseu T. Climent

Chagall

"Marc Chagall, obra gràfica (1951-1964)". Obra Social i Cultural Bancaixa. Alacant. Fins al 19 de febrer.

ARXIU

Marc Chagall. Le coq rouge ('El gall roig'), 1957.

Una exposició que permet d'admirar 59 litografies que Marc Chagall va realitzar entre els anys 1951 i 1964, pertanyents a la Fundació Maeght de Sant Pau de Vença. "Davant la pedra polida que l'espera, Chagall té un moviment de retrocés, de timidesa, perquè el dibuix comença. Chagall dibuixa sobre la pedra litogràfica tal com pinta sobre la tela. No és necessària una *mise en place* magistral, no és necessària una afirmació categòrica, res d'intromissions d'altres persones", diu Fernand Mourlot en el catàleg. Aquesta exposició transportarà el visitant al món màgic i poètic de Chagall.

Bodas de sangre

***Bodas de sangre*, de Federico García Lorca. Mercat de les Flors. Barcelona. Fins al 13 de febrer.**

Ariel García Valdés tracta d'una manera renovada una de les obres mítiques de García Lorca. L'escenificació del Centro Andaluz de Teatro, una companyia molt jove, presta un altre rostre al poeta andalús. Ariel García Valdés s'allunya dels tòpics i parteix de la màxima que va proposar un dia el poeta: "Cada matí oblido el que he escrit el dia abans".

Dibuixos del segle XVII

"Dibuixos valencians del segle XVII". Museu Sant Pius V. València. Del 24 de gener a final de març.

El dibuix de l'escola valenciana del segle XVII ocupa un lloc destacat en el panorama històrico-artístic de l'estat espanyol. La mostra presenta les obres més significatives d'artistes com Francesc Ribalta, Pedro de Orrente, Jerónimo Jacinto de Espinosa, Esteve March, Vicente Salvador Gómez, Juan Antonio Conchillos i altres dibuixants menors, però imprescindibles per a establir el fil narratiu de l'època. Aquesta exposició és integrada per 104 peces.

Cap al cor

"Cap al cor: Katie Mackenzie Ross". Institut Britànic. Barcelona. Fins al 27 de gener.

Aquesta pintora britànica, resident a Barcelona des del 1990, presenta el treball realitzat durant dos anys a la ciutat. Quadres fets a partir de records diversos, perfilats amb coherència.

TELEVISIÓ

Un tomb per la púrria (i III)

Ho liquidarem ràpid per anar al fons: explicades les feinetes de guerra de Carles Sentís, conegut al *milieu* per "l'*espion* de Franco", vet aquí un detall sobre la seva postguerra: surt a *Guerra de Espana*, de Juan Ramón Jiménez, republicà, espanyol, exiliat, premi Nobel, editat per Seix Barral el 1985.

A la pàgina 214, Jiménez hi escriu: "El juny del 1939... robaren (*allanaron*) el meu pis, Padilla, 38, un grup d'escriptors, al capdavant dels quals hi havia el jove lladreguet (*ratero*) català FR, antic secretari de (...) i amic de S. En el grup hi havia CMB... Hi van anar diverses vegades. Se'n van endur (manuscrits i cartes) i a més, per si n'hi havia cap dubte, la màquina d'escriure, el gramòfon, els discs (...). Dos van venir de Barcelona especialment (...) Dos i Tres B (barcelonins?) amics de S en són els únics responsables". FR és Fèlix Ros, del grup feixista de Tossa; CMB, un Barbeito. I S, naturalment, Sentís. JRJ va morir sense que els rebentapisos haguessin de piular; ho explica fins a la pàgina 229.

Matem-ho: a les memòries de Manuel Ortínez *Una vida entre burgesos* (Edicions 62, 1993, pàgines 150 a 156, 173 i 252) es detalla el paper de Sentís en la tornada del president Tarradellas; tan important com l'explicat per Xammar en l'accés del dictador Franco: de periodista de segon ordre, de personatge de tercer ordre.

Cadascú es guanya la vida, i el paper, com pot. El que resulta intolerable, i aquest és el motiu d'aquesta minisèrie, és que el nostre temps i la classe periodística (la de qui subscriu) hagin promogut que un personatget d'aquesta mísera condició hagi arribat a president del gremi, quan calia més que mai als ciutadans que nosaltres, els assalariats del Quart Poder, ens distingíssim dels altres Tres, en els quals, més que mai, havien de proliferar polítics de segon ordre i personatges de tercer.

En temps dels JJ OO del 92 el *Time Out* de Londres va publicar una nòtula constatant que Barcelona en general veia bé els Jocs, i que feia pudor de podrit constatar que el 85% de la premsa, també. Per això el setmanari dubtava de la higiene del procés olímpic barceloní. Vet-ne ací una gruixuda raó, *Time Out*: un 85% de fills de Sentís.

Felicitats patriarca.

Ramon Barnils

ARXIU

'Le cirque invisible'.

Un altre circ

***Le Cirque invisible*. Teatre Principal. València. Fins al 30 de gener.**

De Barcelona a València. Victoria Chaplin (filla de Charles Chaplin), el seu marit Jean Baptiste Thierrée i llur fill James Spencer Thierrée proposen amb *Le Cirque invisible* un espectacle a la imaginació. El joc de l'aparença: les peripècies dels cossos amb el suport d'alguns objectes fan aparèixer el bestiari més insospitat. Una successió de números curts que, entre la realitat i l'imaginari, l'humor i la sorpresa, transporten l'espectador a un món fascinant.

L'escultor Ramon Amadeu

Ramon Amadeu (1745-1821). Sala d'exposicions de Santa Madrona. Barcelona. Fins al 2 de febrer.

Ramon Amadeu fou un dels millors escultors del barroc català, el barroc tranquil i clàssic que sintetitza la tradició popular i el naturalisme plàstic. Aquesta exposició, organitzada pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, mostra una selecció acurada d'una setantena llarga de peces de pessebre que Amadeu va realitzar per a la societat barcelonina de l'època i, més tard, per a famílies d'Olot. Peces que són autèntiques escultures de viva

ARXIU

'Pastor amb un xai, detall'. Ramon Amadeu.

expressivitat, que dignifiquen les figures de l'art popular.

Violí i piano

Patrice Fontanarosa (violí) i Émile Naoumoff (piano). Palau de la Música Catalana. Barcelona. Dia 26 de gener.

Patrice Fontanarosa i Émile Naoumoff constitueixen un duo de luxe, ideal en la interpretació de música de cambra, en aquest cas dedicada al gènere de la sonata. El programa d'aquest concert serà integrat per sonates de Debussy, César Franck, Saint-Saëns i Richard Strauss.

Indumentària maori

"Els teixits maoris, una anècdota?". Museu Tèxtil i de la Indumentària. Barcelona. Fins al 27 de febrer.

En el Museu Tèxtil i de la Indumentària, remodelat i obert fa poc, hi ha una exposició sobre indumentària maori (Nova Zelanda), organitzada per l'artista Teresa Pla. L'exposició comença amb algunes reproduccions dels teixits maoris i amb explicacions que contextualitzen aquest món. Un seguit de vídeos ens deixen veure aspectes del seu art. Una part de la mostra conté una sèrie de màscares de Teresa Pla, inspirades en les característiques ètniques d'aquest poble, a tall d'homenatge.

CRÒNICA

Segle va, segle ve

Em sembla increïble la polèmica sobre els principis i els acabaments dels segles. És una qüestió que ocasiona topades de punts de vista i arriba a irritar els opinants i els contraopinants de dos bàndols que no es posen d'acord. No és rar que es dediquin mútuament epítets amb ganes d'ofendre.

Em costa d'entendre-ho, perquè un segle, comparat amb la mesura humana, dóna molt de si. Sense ésser futuròleg, ja es pot dir que tindrà moments per a tots els gustos i que no serveix de gran cosa encaparrar-s'hi.

Un lector d'aquests que escriuen cartes als directors, afirmava recentment: "Ja se n'ha parlat molt, que una cosa és canviar de xifra (passar de l'I al 2) i una altra és canviar de segle. I el segle XX acabarà el 31 de desembre del 2000. La primera dècada s'acaba al final del 10. La primera centena, al final del 100. I si anem aplicant això, la solució és ben senzilla".

Potser sí, i el que em sembla segur és que no val la pena de fer-hi massa càbales. Però així, a envestida de pensament, em sembla raonable que el segle XX s'acabi el 31 de desembre de l'any 2000. Es una manera de plegar en punt, de saber quan ja n'hi ha prou d'acord amb els compromisos contrets.

Em sorprèn, en canvi, que hi hagi tan poc interès per meditar, amb la necessària caiguda d'ulls motivada per la tristesa, que durant el nou segle es complirà per a tots nosaltres (o quasi) la pena de mort que ens van imposar en el moment de néixer. Potser se salvarà algú, perquè es va ampliant l'oferta d'embalsamament, momificacions i tècniques de congelació que, a mi, si he d'ésser franc, no em tenen gens engrescat.

Bé; m'adono que en el meu cas hi ha fortes probabilitats que no tan sols m'hagin anul·lat totes les peticions de gràcia, sinó que m'avancin l'execució, i em pinti a l'oli el nou segle.

El cas és –se m'acut ara de cop i volta– que la cosa veritablement important és que el segle XXI, ja que la mort no ens l'estalviarà pas, ensenyi una mica més a viure a tots els qui aguantin l'embranzida dels anys.

Pere Calders

Bars a l'Espai

Bars. Espai de Dansa i Música de la Generalitat de Catalunya. Barcelona. Del 27 al 30 de gener.

El juny del 1987 naixia el grup Bars. El formaven set músics del Vallès que volien fer rock i blues en català. Després de crear un repertori de versions de clàssics i temes propis van llançar-se als escenaris. En 1989 van enregistrar el primer LP, *Bars*, amb la discogràfica DiscMedi-Blau. L'abril del 1991 apareixia un segon LP, *Mala idea*. Ara arriben a l'Espai per presentar el seu darrer treball, *T'ho diré mil vegades*. És la seva millor obra, en la qual barregen sons clàssics (*houserocking*) amb el seu estil, amb la veu de Montse Llaràs, Jordi Garrós (guitarres), Xavier Rúbio (harmòniques) i Toni Moya (baix).

La gran calçotada

Gran festa de la calçotada. Valls. Dia 30 de gener.

De final de gener a final de març el Camp de Tarragona fa olor de calçots. Valls, la capital del l'Alt Camp també és la ciutat d'origen de la calçotada. El diumenge, dia 30 de gener, engegarà la temporada amb una gran festa gastronòmica, protagonitzada pels calçots, un dels menjars més típics i coneguts del Principat.

Trio Boston

Trio Boston. Centre Cultural. Alcoi. Dies 21 i 22 de gener.

Un trio dels més cotitzats actualment als Estats Units: Lenuta Ciulei (violí), George Atanasiu (violoncel) i Brandy Millican (piano). Creat en 1988, el Trio Boston interpretarà, en aquesta ocasió, obres de Kile Smith, Charles Griffes, Mark Volkert, Robert P. Block i Aaron Copland.

ELS 10 DE CATACRAC

1. **Lax'N'Busto:** "Quan és fosc" (*Qui ets tu?*, LP)
2. **Sau:** "Tren de mitjanit" (*Concert de mitjanit*, LP)
3. **Els Pets:** "Has canviat" (*Fruits sex*, LP)
4. **Sangtraït:** "Freddie memoriam" (*Contes i...*, LP)
5. **N'Gai N'Gai:** "Benzina" (*Barres i birres*, LP)
6. **Brams:** "Fidels a la utopia" (*Ni un pas enrera*, LP)
7. **Pep Sala:** "Treu el cap per la finestra" (*Fins que...*, LP)
8. **Lluís Llach:** "Un pont de mar blava" (*Un pont...*, LP)
9. **D'Estranquis:** "M'agrades tant" (*A contracorrent*, LP)
10. **Capdetrons:** "Meiga" (*Benvestint el silenci*, LP)

Contestador per als cracs

93-200 87 28, el contestador del Catacrac de Cat. Ràdio.

Ei, cracs! Ja teniu un contestador automàtic les 24 hores del dia! Per a fer-hi suggeriments, preguntes, votacions o els comentaris que vulgueu.

GENERALITAT DE CATALUNYA

ANIREM ENDAVANT

A tot el món corren temps difícils. I a Catalunya també.
Però, si tots hi posem el nostre esforç
i no perdem la confiança en nosaltres mateixos,
anirem endavant:
Si millorem la nostra formació...
Si fem la feina ben feta...
Si racionalitzem el consum...
Si millorem, encara més, la qualitat
dels nostres productes...
Si potenciem la innovació
i la internacionalització
de la nostra economia...
Si perseverem en la modernització del país...
Si reforcem i projectem la nostra identitat com a país...
Si creiem en la nostra capacitat...
I, sobretot, si hi posem tota la nostra
il.lusió, imaginació i creativitat...
Anirem endavant!

©B

"L'egoisme produeix claustrofòbia." © Pepín Robinson

Setmanari comprat pel règim i rehabilitat per Garcia Miralles.
Cobra: Ferran Torrent.
Comissions: Miquel Alberola.
Ideologia: A convenir.

The Financia
EL TEMPS

THE FINANCIAL: EL 'DUTY FREE' PERIODISTIC D'EL TEMPS.
(Espai patrocinat pel Govern Valencià de Madrid.)

El Saló Gaudí presenta l'uniforme de la crisi

Homilia ecològica

Contra la deforestació gringa

Des dels Estats Units d'Amèrica estant, ens arriben notícies intranquil·litzants. Una horda de feministes equatorianes ha amenaçat de seccionar un centenar de membres virils gringos, en cas que els tribunals condemnen Lorena Bobbit, presumpta autora material del guillotinament de l'òrgan sexual del seu marit, l'ex-*marine* John Bobbit.

The Financial, conscient de l'equilibri mental i fisiològic que representa una minga en tota la seua extensió, creu que no seria una solució adient la tala massiva de membres, ja que això podia ocasionar una irreversible deforestació genital en una de les zones que presenta una taxa baixa de natalitat. Davant el perill que la importació de costums perniciosos té entre nosaltres, i tenint en compte que la diputada Cristina Almeida manifestà no fa gaire que les violacions s'havien de pagar amb castracions, el Gabinet d'Ús i Ensenyament sexual de *The Financial* voldria tercerejar en tan carnissera polèmica.

En primer lloc, Cristina Almeida no és, pel seu palmarès sexual, la més indicada per aportar solucions no fogoses a un tema tan candent. En segon lloc, res. En tercer lloc volem proposar la solució que creiem més encertada i que s'emmarca en el raciocini que ens caracteritza i ens acredita. A banda dels correctius penals que s'han d'aplicar a l'individu en qüestió, nosaltres proposem com alternativa a la castració (de tan nefastes conseqüències) la pena penal per al penis. Es a dir la precintació cautelar de l'arma objecte de controvèrsia. *Habeas corpus*, per tant, per a la integritat de l'individu. De manera que ell és en llibertat, però té el piu en reclusió total. No podem tenir actituds jacobines de talar cabotes sense un judici previ. La suspensió cautelar de la cigala, amb l'oportuna vigilància d'un funcionari, seria el garant de la pena imposada.

Entrevista sanitària, per Pepín Emfisema Celta Curt

Zino Davidoff: La salut és el càncer del tabac

Gràcies a la perícia informativa de Pepín Emfisema Celta Curt, periodista empedreït, hem pogut accedir a les últimes paraules del gran rei del tabac, Zino Davidoff, proveïdor de vici d'autoritats de reconeguda solvència com Fidel Castro i Pepín Stalin. Davidoff, un home que ha mort als 88 anys a causa d'haver fumat com un carreter, manifesta, en exclusiva per a The Financial, *algunes de les regles que s'han d'observar per a gaudir del plaer reservat als déus.*

—Senyor Davidoff, cigar o puro?

—Cigar és en català i puro en valencià.

—I en mallorquí?

—Els mallorquins no fumen.

—Vostè és conscient que hi ha hagut persones com Joan de Sagarra que han treballat per pagar-se els puros?

—El problema no eren els preus del Davidoff sinó els que paga l'editor d'*El Temps* per article. Pedrol Rius no tenia problemes per comprar les caixes. Ni Lerma tampoc.

—Quina és la condició social del Davidoff?

—Es un puro de dreta que fumen els d'esquerra. És, per tant, interclassista de dreta.

—No té mala consciència?

—Ni bona, tampoc. La consciència és per a qui la treballa, que generalment és a l'atur laboral o polític.

—Una pregunta personal: Què és el caliquenyo?

—Un fill subnormal del Davidoff.

—Quina és la morfologia del seu mercat?

—Jo he tingut molts clients, però escassos parroquians. Clients meus han estat Felipe González, Fidel Castro, Ernesto Guevara, Pepe Stalin, Groucho Marx, Nicolau Casaus... En canvi només he tingut un parroquià: Winston Churchill. Churchill ha estat a mi el que Claudia Schiffer a Versace, una cosa així com el meu top-fumador.

—Com valora el fet que només fumen les classes socials deprimides?

—Això és el resultat nociu de les campanyes de l'administració contra el tabac. Vull aclarir d'una volta la manipulació que han fet de la nicotina: el tabac no produeix càncer, com han demostrat els metges de la Seguretat Social. El càncer, el produeixen els encenedors barats. No conec ningú amb un Dupont d'or que tinga càncer. Està demostrat.

Per Francesc Peris Maraton

Posa't al dia, actualitza el teu parlar

En diverses ocasions, el departament de Llengua de *The Financial* ha salvat els mots del país. És una tasca ciutadana a la qual no pensem renunciar, perquè ens obliga la causa a què estem obligats econòmicament. A despit d'això, el desgavell lingüístic que observem en molts àmbits de la nostra vida ens mobilitza contra els hàbits viciats del nostre poble, que de segur sabrà premiar-nos l'esforç que fem d'una manera desinteressada.

Posem en marxa, doncs, el curset de salvació lingüística Pepín Salvador, que, a diferència d'altres imitacions (rebutgeu-les) és gratuït i sense conservants ideològics ni colorants gramaticals. El Pepín Salvador és un curset per entregues que presenta l'avantatge de la supressió dels segells, el sobre i el paper. Ara bé, per a obtenir el diploma del Pepín Salvador, cal passar unes proves davant un competent tribunal compost per les indiscutibles autoritats acadèmiques Carles Recio, Lluís Fornés i la cort d'Honor de la Falla Convent Jerusalem i el Tribunal de les Aigües.

En la lliçó inaugural ens proposem fer tres cèntims (la crisi és implacable) sobre l'evolució imparable del valencià entre dues èpoques:

Transició	**Democràcia**
Azor	Fortuna
Nuclear? No, gràcies	Gràcies, nuclear
Fer país	Ruta del Bakalao
Lluita de classes	Màster d'empresa
Amnistia	"Todos a la cárcel"
Resistència nacional	Gingseng
Cap de cèl·lula	Cap de negociat
Salari	Contracte blindat
No als cossos de repressió	Visca la policia autonòmica
Associació de veïns	Consell de direcció
Vaga general	**Serveis mínims**
Manifestació	Alteració d'ordre públic
La imaginació al poder	Assessor
Advocat laboralista	Broker
Poble	Contribuent
Autostop	Primera classe
Sardina de bóta	Llamàntol
Solidaritat	Zapping
Bolxevic	Inadaptat

Conversa a Ciudad Juárez

"Alto –que li dic–, la culpa en tot cas la deuen tenir vostès, o els seus avantpassats conquistadors: els meus es van quedar a casa."

La primera vegada que vaig sentir parlar de Chiapas va ser a un botiguer de Ciudad Juárez, a la banda mexicana del Río Grande. És una de les ciutats-espill, o parelles de ciutats que es miren a part i part d'una de les fronteres més fascinants del món. San Diego-Tijuana, Calexico-Mexicali, Douglas-Agua Prieta, El Paso-Ciudad Juárez, i així fins a Brownsville-Matamoros, ja al Golf de Mèxic. Una banda com si fóra França o Alemanya, l'altra com si fóra Egipte o Marroc. Aquella és, amb certesa, la frontera més llarga, més crua i més directa entre els de dalt i els de baix, els rics i els pobres, l'opulència i la misèria, un món i un altre món. Com si passant d'un costat a un altre d'un carrer, o travessant una tanca, o creuant un riu, canviares de planeta humà. Val la pena fer el viatge en ziga-zaga, entrant i eixint, passant a cada pas la ratlla. Després, ja posats a fer carretera, de Houston, Texas, a Jacksonville, Florida, ja només són dos o tres dies, i tot sembla igual: americà.

A prop de Tijuana, en un poble que es diu Tecate, tocant la frontera per la part mexicana, vam trobar els primers *coyotes*: uns individus de cara patibulària, en colles, recolzats en cotxes atrotinats, esperant els clients per passar clandestinament la ratlla. A l'altra banda, hi ha la policia de fronteres, amb reflectors i amb gossos. Però passen. Després, al desert d'Arizona, hi ha els indis yuma i els gila i alguns altres. Però no són indis mexicans, són indis americans: s'estan a les reserves, cobren el subsidi, s'emborratxen, i fan visiblement vida de gitanos sedentaris: uns per excés de treball, altres per no tenir res a fer. I així arribem a Río Bravo, que a El Paso es diu ja Río Grande. Més avall hi ha Río Pecos i Río Conchos, que són noms de *western* clàssics.

Deixant un dels mil motels d'El Paso, travesses un pont curt, i a l'altra part del riu és Ciudad Juárez. Les ciutats de la ratlla viuen de procurar que els americans compren barat: productes, serveis personals (dentistes, per exemple!), o mà d'obra. El nou tractat de lliure comerç vol dir, simplement, que hi haurà més facilitat per instal·lar-hi *maquiladoras*, fàbriques de frontera per al mercat dels EUA, amb treballadors mexicans a preu mexicà, el millor negoci del segle: l'empresari americà produeix a un preu rebentat, i l'obrer mexicà no creua la ratlla. Resolt el problema. Hi guanyen tots, diuen.

A Ciudad Juárez, que és com una gran Andorra dels anys cinquanta, pobra i enmig del desert, o com un petit Istanbul improvisat a l'oest, entrem en un dels mil basars. Primer ens atenen dues venedores morenes, espavilades i boniques, i el meu company de viatge entra fàcilment en conversa. Són de per ací dalt, de Sonora, i sí, estan molt a gust en aquesta faena, parlen una mica d'anglès i tot. Han anat a escola. El meu amic diu que nosaltres som espanyols (ell sí, jo calle), i els pregunta a les xiques si al col·legi els parlaven de la "*madre patria*". Diuen que sí, evidentment, la *madre patria*, la coneixen. Jo, que no ho tinc clar, pregunte si saben on és Espanya: "*Sí... esto, entre Italia y Suiza, claro*". Potser hi guanyaríem, ben mirat. Llavors apareix l'amo.

L'amo és un senyor de pell clara i cabell roig de natural o tenyit. Es posa nerviós veient que no acabem de comprar els vestits brodats que ens han tret. Diu que Mèxic és un desastre, que tot va malament, i que la culpa la tenim "nosaltres", per allò de la Conquista i tal. "Alto –que li dic–, la culpa en tot cas la deuen tenir vostès, o els seus avantpassats conquistadors: els meus es van quedar a casa". No ho vol entendre.

Al final, quan comprem els vestits (aquells vestits de dona com a camises llargues, amb brodats deliciosos al pit), jo pregunte, després de pagar, com poden ser tan barats, amb brodats tan laboriosos. L'amo somriu: "*Son del sur, de Chiapas, los hace la indiada*". Això ho explicava tot: la *indiada* que treballa per no res, el somriure de l'amo del basar, la conquista, la frontera. La *indiada,* deia aquell home, ni tan sols els indis: la *indiada.* No és estrany que se subleven: és estrany que no visquen en sublevació permanent.

Joan F. Mira

GENERALITAT DE CATALUNYA

TERRES DE L'EBRE

L'EMPLAÇAMENT MÉS SÒLID PER A MOLTES INDÚSTRIES

A les comarques de l'Ebre l'aigua sempre ha estat sinònim de vida agrícola, comercial i cultural. Ara, amb la inversió en grans infrastructures i el treball de l'Institut Català del Sòl, els cabals d'aigua que aporta l'Ebre també reguen la seva vida industrial.

Als polígons ja realitzats a Tortosa, Amposta, Camarles, Gandesa, Móra la Nova i Móra d'Ebre, aviat se'n sumaran d'altres.

Emplaçaments amb la garantia i solidesa institucional, que han d'ajudar les Terres de l'Ebre a crear, també, riquesa industrial.

Per al progrés general i equilibrat de Catalunya.

TREBALLEM PEL 2000 DES D'ARA.

Ara, Barcelona i tu.

Ajuntament de Barcelona